

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista sekä muutettavaksi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia, kilpailulakia ja lakia Patentti- ja rekisterihallituksesta. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla.

Ehdotettavaan lakiin tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista sisältyisivät säännökset oikeudenhaltijoiden oikeuksista suhteessa yhteishallinnointiorganisaatioon, jäsenten oikeuksista ja päätösvallasta sekä jäsenten ja oikeudenhaltijoiden etujen valvonnasta yhteishallinnointiorganisaatiossa, tekijänoikeuskorvausten hallinnoinnista, oikeuksien hallinnoinnista muiden yhteishallinnointiorganisaatioiden puolesta, yhteishallinnointiorganisaation suhteesta käyttäjiin sekä yhteishallinnoinnissa noudatettavasta avoimuudesta ja tiedonantovelvollisuudesta. Lisäksi lakiin sisältyisivät säännökset sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavasta lisensioinnista.

Direktiivin edellyttämänä valvovana viranomaisena toimisi Patentti- ja rekisterihallitus. Tämä tehtävä lisättäisiin myös patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin. Kilpailulakiin lisättävällä viittauksella mahdollistettaisiin se, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle valvontatehtävän hoitamiseksi välttämättömät salassa pidettävät asiakirjat.

Ehdotettavaan lakiin tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin pääasiallisesti markkinaoikeudessa. Tätä koskevat viittaukset ja tarkentavat säännökset lisättäisiin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen. Direktiivin määräaika kansalliselle täytäntöönpanolle on 10 päivä huhtikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 KOLLEKTIIVIHALLINNOINTIDIREKTIIVI.....	5
1.1 Yleistä.....	5
1.2 Direktiivin soveltamisala.....	5
1.3 Yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan yleinen sääntely.....	6
1.4 Sävellysteosten verkkokäytön usean valtion alueen kattava lisensiointi.....	8
1.5 Täytäntöönpanotoimet.....	9
Valvova viranomainen.....	9
Riitojen ratkaisu.....	9
2 NYKYTILA.....	10
2.1 Tekijänoikeusmarkkinoiden rakenteesta.....	10
2.2 Oikeuksien yhteishallinnointi Suomessa.....	12
Suomessa toimivat yhteishallinnointiorganisaatiot, niiden toimiala ja valtuudet.....	12
Yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintatavat.....	15
2.3 Lainsäädäntö.....	16
2.4 Kehitys Euroopan unionissa.....	17
2.5 Nykytilan arviointi.....	18
Yleistä.....	18
Viranomaisvalvonta.....	18
Riitojen ratkaisu.....	18
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	20
3.1 Yleistä.....	20
3.2 Oikeudenhaltijoiden oikeudet.....	21
3.3 Jäsenten päätösvallan turvaaminen.....	22
3.4 Jäsenten etujen valvonta yhteishallinnointiorganisaatiossa.....	22
3.5 Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi.....	23
3.6 Oikeuksien hallinnointi edustusopimuksen nojalla.....	24
3.7 Suhde käyttäjiin.....	24
3.8 Avoimuus ja tiedonantovelvollisuus.....	24
3.9 Sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattava lisensiointi.....	25
Soveltamisala.....	25
Sävellysteosten verkko-oikeuksien yhteishallinnoinnille asetettavat vaatimukset.....	25
Pääsy usean valtion alueen kattavan lisensioinnin piiriin.....	26
3.10 Viranomaisvalvonta.....	26
Yleistä.....	26
Valvontaviranomainen.....	27
Valvontaviranomaisen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattaminen.....	29
Asian käsittely valvontaviranomaisessa.....	29
Yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunta.....	30
3.11 Riitojen ratkaisu.....	30
3.12 Kansallisen liikkumavaran käyttö tietyissä asioissa.....	31
3.13 Direktiivin säännökset, joita ei ehdoteta erikseen täytäntöön pantaviksi.....	32
3.14 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa.....	33
3.15 Kilpailulaki.....	33
3.16 Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta.....	33
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	33

4.1	Vaikutukset kansantalouteen.....	33
4.2	Vaikutukset oikeudenhaltijoihin	34
4.3	Vaikutukset käyttäjiin	35
4.4	Vaikutukset yhteishallinnointiorganisaatioihin.....	35
4.5	Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	35
5	ASIAN VALMISTELU.....	36
5.1	Valmisteluvaiheet ja aineistot	36
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	36
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	38
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	38
1.1	Laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista.....	38
1 luku.	Yleiset säännökset	38
2 luku.	Oikeudenhaltijoiden oikeudet.....	42
3 luku.	Jäsenen oikeudet ja päätösvalta yhteishallinnointiorganisaatiossa	48
4 luku.	Jäsenten ja oikeudenhaltijoiden etujen valvonta yhteishallinnointiorganisaatiossa	57
5 luku.	Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi.....	60
6 luku.	Oikeuksien hallinnointi toisen yhteishallinnointiorganisaation puolesta	65
7 luku.	Yhteishallinnointiorganisaation suhde käyttäjiin.....	67
8 luku.	Avoimuus ja tiedonantovelvollisuus.....	72
9 luku.	Sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lissensiointi.....	74
10 luku.	Viranomaisvalvonta.....	82
11 luku.	Erinäiset säännökset.....	87
12 luku.	Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	92
1.2	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta	93
1 luku.	Yleiset säännökset	93
4 luku.	Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely	94
5 luku.	Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely.....	94
6 luku.	Erinäiset säännökset.....	95
7 luku.	Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun	96
1.3	Laki kilpailulain 39 §:n muuttamisesta.....	96
1.4	Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	97
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	97
3	VOIMAANTULO.....	97
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	97
4.1	Omaisuuksien suoja.....	97
4.2	Yhdistymisvapaus	97
4.3	Elinkeinon harjoittamisen vapaus	98
4.4	Asetuksenantovaltuudet	98
4.5	Säätämismenettelyn arviointi.....	99
	LAKIEHDOTUKSET	100
1.	Laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista.....	100
2.	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta	122
3.	Laki kilpailulain 39 §:n muuttamisesta	127
4.	Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	128
	LIITE	129
	RINNAKKAISTEKSTIT	129
2.	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta	129

HE 119/2016 vp

3. Laki kilpailulain 39 §:n muuttamisesta	136
4. Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	137

YLEISPERUSTELUT

1 Kollektiivihallinnointidirektiivi

1.1 Yleistä

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (jäljempänä *kollektiivihallinnointidirektiivi*) on annettu 26 päivänä helmikuuta 2014. Direktiivi täydentää palveluista sisämarkkinoilla 12 päivänä joulukuuta 2006 annettua direktiiviä 2006/123/EY, jolla luodaan oikeudellinen kehys palveluiden tarjoajien sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden välillä.

Kollektiivihallinnointidirektiivin tavoitteena on luoda asianmukainen oikeudellinen kehys tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien yhteishallinnoinnille eli toiminnalle, jossa tekijänoikeuksien yhteishallinnointiorganisaatiot hallinnoivat oikeuksia oikeudenhaltijoiden puolesta. Direktiivin tavoitteena on myös edistää ja helpottaa sitä, että sävellysteosten tekijöitä edustavat yhteishallinnointiorganisaatiot pystyvät lisensioimaan sävellysteosten oikeudet samanaikaisesti usealla maantieteellisellä alueella. Direktiivillä vahvistetaan oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeutta niissä tilanteissa, joissa oikeudenhaltija on antanut oikeuksiaan hallinnoitavaksi kollektiivisesti, sekä edistetään kollektiivisen hallinnoinnin avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja hyvän hallintotavan periaatteiden toteutumista niin suhteessa oikeudenhaltijoihin kuin käyttäjiin.

Direktiivi on pääosin minimiharmonisointisäädös, joskin direktiivin yksityiskohtaisuudesta johtuen kansallista liikkumavaraa jää käytännössä verrattain vähän. Direktiivi jättää jäsenvaltioille merkittävää harkintavaltaa täytäntöönpanotoimenpiteiden, kuten valvovan viranomais-toiminnan järjestämisen sekä riidanratkaisun, osalta.

Jäsenvaltioiden on pantava direktiivi täytäntöön viimeistään 10 päivänä huhtikuuta 2016.

1.2 Direktiivin soveltamisala

Direktiiviä sovelletaan 2 artiklan mukaan Euroopan unionin alueelle sijoittautuneisiin yhteishallinnointiorganisaatioihin. Direktiivin 10 johdantokappaleen mukaan direktiivi ei saisi estää jäsenvaltiota soveltamasta samoja tai vastaavia säännöksiä sellaisiin yhteishallinnointiorganisaatioihin, jotka ovat sijoittautuneet unionin ulkopuolelle mutta toimivat kyseisessä jäsenvaltiossa.

Yhteishallinnointiorganisaatiolla tarkoitetaan direktiivin 3 artiklan a kohdan mukaan organisaatiota, joka on lakisääteisesti taikka siirron, lisenssin tai jonkin muun sopimusjärjestelyn nojalla valtuutettu ainoana tai pääasiallisena tarkoituksenaan hallinnoimaan tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeuksia useamman kuin yhden oikeudenhaltijan puolesta näiden oikeudenhaltijoiden yhteisen edun mukaisesti ja joka täyttää yhden tai molemmat seuraavista kriteereistä: se on jäsentensä omistuksessa tai määräysvallassa ja/tai se on voittoa tavoittelematon organisaatio.

Direktiivin III osastoa (musiikkiteosten verkko-oikeuksien rajat ylittävä lisensiointi), 34 artiklan 2 kohtaa (III osaston soveltamiseen liittyvä vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely) ja 38 artiklaa (III osaston soveltamiseen liittyvä lisensioinnin kehittämistä koskeva yhteistyö) sovelletaan kuitenkin vain sellaisiin unionin alueelle sijoittautuneisiin yhteishallinnointiorganisaati-

oihin, jotka hallinnoivat sävellysteosten tekijöiden oikeuksia verkkokäyttöä varten useissa eri valtioissa.

Direktiivin 16 artiklan 1 kohtaa (velvollisuus neuvotella lisensseistä vilpittömässä mielessä), 18 artiklaa (oikeudenhaltijoille heidän oikeuksiensa hallinnoinnista annettavat tiedot) ja 20 artiklaa (oikeudenhaltijoille, muille yhteishallinnointiorganisaatioille ja käyttäjille pyynnöstä annettavat tiedot), 21 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f ja g alakohtaa sekä 36 ja 42 artiklaa sovelletaan kaikkiin unionin alueelle sijoittautuneisiin riippumattomiin hallinnointiyhteisöihin.

Riippumattomalla hallinnointiyhteisöllä tarkoitetaan direktiivin 3 artiklan b kohdan mukaan organisaatiota, joka on lakisääteisesti taikka siirron, lisenssin tai jonkin muun sopimusjärjestelyn nojalla valtuutettu ainoana tai pääasiallisena tarkoituksenaan hallinnoimaan tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeuksia useamman kuin yhden oikeudenhaltijan puolesta näiden oikeudenhaltijoiden yhteisen edun mukaisesti ja joka ei ole suoraan tai välillisesti, kokonaan tai osittain oikeudenhaltijoiden omistuksessa tai määräysvallassa ja joka on voittoa tavoitteleva yhteisö.

Direktiivin 16 artiklan johdantokappaleessa täsmennetään, että riippumattomana hallinnointiyhteisönä ei kuitenkaan ole pidettävä audiovisuaalisen alan tuottajia, levytuottajia ja lähetystoiminnan harjoittajia, kirjojen, musiikin ja lehtien julkaisijoita tai teosten tekijöiden ja esittäjien managereja ja edustajia.

Tässä esityksessä riippumattomasta hallinnointiyhteisöstä käytetään jäljempänä nimitystä riippumaton hallinnointiorganisaatio.

1.3 Yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan yleinen sääntely

Direktiivin II osasto sisältää yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa yleisesti ohjaavia velvoitteita.

Direktiivin 4—8 artiklan tarkoituksena on turvata oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon.

Direktiivin 4 artiklan mukaan yhteishallinnointiorganisaatiolla on velvollisuus toimia niiden oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti, joiden oikeuksia ne edustavat, eivätkä ne saa asettaa oikeudenhaltijoille velvoitteita, jotka eivät ole tarpeen kyseisten oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja etujen suojelemiseksi tai heidän oikeuksiensa hallinnoimiseksi tehokkaasti.

Direktiivin 5 artiklassa säädetään oikeudenhaltijoiden oikeuksista, joihin kuuluu oikeus päättää yhteishallinnointiorganisaation valtuuttamisesta hallinnoimaan oikeudenhaltijoiden oikeuksia osittain tai kokonaan ja riippumatta oikeudenhaltijan kansalaisuudesta tai asuin- tai sijoittautumisjäsenvaltiosta sekä oikeus peruuttaa valtuutus. Valtuutuksen tulee aina olla eritelty ja siitä on oltava asiakirjanäyttöä. Oikeudenhaltijalla tulee aina olla oikeus itse myöntää lisenssejä ei-kaupalliseen käyttöön.

Direktiivin 7 ja 8 artiklassa säädetään jäsenen oikeudesta osallistua yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon, mukaan lukien oikeudesta osallistua yleiskokoukseen asiamiehen välityksellä sekä oikeudesta asioida järjestön kanssa sähköisesti.

Direktiivin 9 ja 10 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation valvontatoiminnosta sekä organisaation liiketoiminnan johtamisesta vastaavien henkilöiden velvoitteista. Artiklojen

tavoitteena on varmistaa jäsenten mahdollisuus valvoa yhteishallinnointiorganisaation toimintaa sekä ehkäistä eturistiriitatilanteita.

Direktiivin 11—13 artiklassa säädetään tekijänoikeustulojen hallinnoinnista tavoitteena varmistaa tekijänoikeustulojen asianmukainen kerääminen ja käyttö.

Direktiivin 11 artikla edellyttää, että yhteishallinnointiorganisaatio noudattaa huolellisuutta tekijänoikeustulojen keräämisessä ja hallinnoinnissa ja että tilinpidossa pidetään järjestön muusta omaisuudesta erillään tekijänoikeustulot ja näiden tulojen sijoittamisesta mahdollisesti saatavat tulot. Tekijänoikeustulojen sijoittamisessa tulee artiklan mukaan noudattaa erityistä varovaisuutta ja sijoittaa ne ainoastaan yleiskokouksen hyväksymien sijoitus- tai riskinhallintaperiaatteiden mukaisesti sekä muutoinkin oikeudenhaltijoiden edun mukaisesti.

Direktiivin 12 artiklassa säädetään tekijänoikeustuloista tehtävistä vähennyksistä ja niiden käytöstä.

Direktiivin 13 artiklassa säädetään oikeudenhaltijoille kuuluvien määrien (tekijänoikeuskorvausten) jakamisessa noudatettavasta menettelystä, mukaan lukien yhteishallinnointiorganisaatiolta edellytettävistä toimenpiteistä oikeudenhaltijan tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi, sekä sellaisten määrien käytöstä, jotka eivät ole jaettavissa.

Direktiivin 14 ja 15 artiklassa säädetään oikeuksien hallinnoinnista muiden yhteishallinnointiorganisaatioiden puolesta.

Direktiivin 14 artiklan peruseriaatteen mukaisesti yhteishallinnointiorganisaatio ei saa kohdella syrjivästi oikeudenhaltijoita, joiden oikeuksia se hallinnoi edustussopimuksen nojalla.

Direktiivin 15 artiklassa pyritään varmistamaan, että toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle tilitettävistä korvauksista vähennetään vain sovitut kustannukset ja että tilittäminen oikeudenhaltijoille tapahtuu oikea-aikaisesti.

Direktiivin 16 ja 17 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation suhteesta käyttäjiin.

Direktiivin 16 artiklassa säädetään yleisestä velvollisuudesta käydä neuvottelut vilpittömässä mielessä sekä lisenssiehtojen perusteista. Näihin kuuluvat muun muassa se, että lisensiointiehtojen on perustuttava objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin, sekä se, että korvauksen tulee olla asianmukainen ja kohtuullinen ja käytettyjen kriteerien läpinäkyviä. Uusien, innovatiivisten verkkopalveluiden edistämiseksi ja kokeellisten lisenssien mahdollistamiseksi säädetään, että ennakkotapauksena ei voi käyttää lisenssiehtoa uudentyypisissä verkkopalveluissa. Artiklassa on säädetty myös yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta vastata käyttäjien pyyntöihin ja käyttäjien oikeudesta asioida sähköisesti yhteishallinnointiorganisaation kanssa.

Direktiivin 17 artiklan mukaan käyttäjän tulee raportoida oikeuksien käytöstä siten kuin yhteishallinnointiorganisaation kanssa on sovittu ja mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon vapaaehtoiset alan standardit.

Direktiivin 18—22 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation toiminnan avoimuudesta ja sen tiedonantovelvoitteista.

Direktiivin 18—19 artiklassa säädetään oikeudenhaltijalle tai edustussopimuksen nojalla toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle vähintään kerran vuodessa toimitettavista tiedoista, jotka koskevat muun muassa tilityksiä, saatavia ja vähennyksiä.

Direktiivin 20 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta antaa tieto- ja edustamistaan teoksista ja muista suojan kohteista, mukaan lukien oikeuksien laajuudesta ja maantieteellisestä alueesta.

Direktiivin 21 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta julkaista verkkosivustollaan ajan tasalla olevaa tietoa organisaation säännöistä tai yhtiöjärjestyksestä, jäsenyyttä ja oikeuksien hallinnointia koskevasta ehdoista, vakiomuotoisista lisenssisopimuksista, operatiivisesta johdosta, rahanjakoperiaatteista, hallinnointipalkkioista, tekijänoikeustulojen sijoittamisperiaatteista, edustussopimuksista muiden yhteishallinnointiorganisaatioiden kanssa sekä valitus- ja riitojenratkaisumenettelyistä.

Direktiivin 22 artiklan mukaan yhteishallinnointiorganisaation on laadittava, tilintarkastettava ja julkaistava vuotuinen avoimuusraportti, jonka sisältö määritellään tarkemmin direktiivin liitteessä. Tilintarkastuskertomus mahdollisine varaumineen on tosinnettava täydellisenä vuotuisessa avoimuusraportissa.

1.4 Sävellysteosten verkkokäytön usean valtion alueen kattava lisensiointi

Direktiivin III osasto koskee sävellysteosten tekijöille kuuluvien oikeuksien lisensiointia verkkokäyttöön. Tarkoitus on yksinkertaistaa musiikin lisensiointia niin, että verkkokäyttöä varten ei tarvitsisi neuvotella erillisiä maakohtaisia lisenssejä, vaan yhteishallinnointiorganisaatio tarjoaisi useamman alueen kattavan lisenssin. Sävellysteosten verkko-oikeuksien yhteishallinnoinnille asetetaan myös direktiivin 24—28 artiklassa erityisvaatimuksia koskien muun muassa sähköisen asioinnin, raportoinnin ja laskutuksen käyttöön ottamista sekä täsmällistä ja oikea-aikaista maksujen suorittamista oikeudenhaltijoille.

Direktiivin 29 artiklassa säädetään, että yhteishallinnointiorganisaatioiden välisen edustussopimuksen sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensiointia varten tulee olla ei-yskinkomainen. Valtuutuksen saaneen yhteishallinnointiorganisaation on hallinnoitava näitä verkko-oikeuksia syrjimättömin perustein. Artiklassa säädetään myös edustussopimuksen ja sen nojalla tapahtuvan lisensioinnin avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä.

Direktiivin 30 ja 31 artiklat sisältävät järjestelyjä, joiden tarkoituksena on turvata oikeudenhaltijoiden intressi päästä usean valtion alueen kattavan lisensioinnin piiriin.

Direktiivin 30 artiklan mukaan yhteishallinnointiorganisaatio, joka myöntää tai tarjoaa usean valtion alueen kattavia lisenssejä, on pyynnöstä velvollinen edustamaan sellaista yhteishallinnointiorganisaatiota, joka ei myönnä tällaisia lisenssejä omaan teosvalikoimaansa. Tällaisen pyynnön saanut yhteishallinnointiorganisaatio on velvollinen hallinnoimaan pyynnön esittäneen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoimaa syrjimättömin ehdoin. Artiklassa säädetään myös perusteista kieltäytyä pyynnöstä sekä yhteishallinnoinnista aiheutuvien kulujen korvaamisesta.

Direktiivin 31 artiklassa turvataan oikeudenhaltijan mahdollisuus päästä usean valtion alueen kattavan lisensioinnin piiriin säätämällä oikeudenhaltijan oikeudesta peruuttaa, myös osittain, antamansa valtuutus hallinnoida usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksia sellaiselta yhteishallinnointiorganisaatiolta, joka ei itse lisensioi tai edustussopimuksen nojalla ole antanut näitä oikeuksia toisen yhteishallinnointiorganisaation lisensioitavaksi, ja oikeudesta valtuuttaa toinen yhteishallinnointiorganisaatio edustamaan näitä oikeuksia.

Direktiivin 32 artiklassa säädetään radio- ja televisio-ohjelmien sävellysteosten verkko-oikeuksia koskevasta poikkeuksesta, jonka mukaan III osaston vaatimuksia ei sovelleta yh-

teishallinnointiorganisaatioihin, jotka myöntävät tarvittavien oikeuksien vapaaehtoisen yhdistämisen perusteella usean valtion alueen kattavan sävellysteosten verkko-oikeuksien lisenssin radio- tai televisio-ohjelmien rinnakkaislähettykseen verkossa tai siihen liittyvään oheismateriaaliin.

1.5 Täytäntöönpanotoimet

Direktiivin IV osastossa säädetään toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että direktiivi pannaan täytäntöön tehokkaasti jäsenvaltioissa.

Valvova viranomainen

Direktiivin 36 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta valvoa, että jäsenvaltion alueelle sijoittautuneet yhteishallinnointiorganisaatiot noudattavat direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä. Tämän toteuttamiseksi jäsenvaltion tulee nimetä toimivaltainen viranomainen, jolle yhteishallinnointiorganisaation jäsenet, oikeudenhaltijat, käyttäjät, yhteishallinnointiorganisaatiot ja muut asianomaiset voivat ilmoittaa toimista tai tilanteista, joiden ne katsovat olevan tämän direktiivin vaatimusten nojalla annettujen kansallisten säännösten vastaisia. Valvovalla viranomaisella tulee olla valta määrätä tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia sekä toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä kansallisten säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

Valvovan viranomaisen tehtävänä on direktiivin mukaan myös vastata toisen jäsenvaltion viranomaisen esittämiin tietopyyntöihin ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin direktiivin vaatimusten toteuttamiseksi. Lisäksi sen tehtävänä on osallistua usean valtion alueen kattavan lisensioinnin edistämiseksi järjestettävään jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja komission väliseen yhteistyöhön sekä direktiivin seurantaa varten perustettavaan asiantuntijaryhmään.

Riitojen ratkaisu

Direktiivin 33 artikla edellyttää, että yhteishallinnointiorganisaatioilla on käytössä järjestely jäsenten ja oikeudenhaltijoiden esittämien valitusten käsittelemiseksi. Lisäksi direktiivin 34 ja 35 artiklat sisältävät säännöksiä riitojen ratkaisusta.

Direktiivin 34 artikla antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää vaihtoehtoisesta riidanratkaisumenettelystä yhteishallinnointiorganisaatioiden ja niiden jäsenten, oikeudenhaltijoiden tai käyttäjien välisten riitojen ratkaisemiseksi. Pakollisesta vaihtoehtoisesta riidanratkaisumenettelystä säädetään eräissä tilanteissa, jotka koskevat usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensiointeja.

Direktiivin 35 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjien väliset erityisesti voimassa oleviin ja ehdotettuihin lisensiointiehtoihin tai sopimusrikkomuksiin liittyvät riidat voidaan saattaa tuomioistuimen tai riippumattoman ja puolueettoman, teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan lainsäädäntöön erikoistuneen, riitojenratkaisuelimen ratkaistavaksi.

Direktiivin mukaan 33 ja 34 artikla sekä 35 artiklan 1 kohta eivät vaikuta osapuolten oikeuteen vaatia ja puolustaa oikeuksiaan tuomioistuinteitse.

Jäsenvaltioiden on hallussaan olevien tietojen pohjalta toimitettava komissiolle luettelo alueelleen sijoittautuneista yhteishallinnointiorganisaatioista viimeistään 10 päivänä huhtikuuta 2016 ja ilmoitettava viipymättä mahdollisista muutoksista tähän luetteloon.

2 Nykytila

2.1 Tekijänoikeusmarkkinoiden rakenteesta

Tekijänoikeus syntyy tekijälle tai tekijänoikeuslaissa (404/1961) säädetyn lähioikeuden haltijalle. Tekijänoikeuden sisältö, suoja-ajan pituus ja suojan laajuus määritellään tekijänoikeuslaissa.

Joissakin tapauksissa tekijän yksinoikeutta on laissa rajoitettu siten, että tekijälle syntyy ainoastaan oikeus korvaukseen teoksen käytöstä, mutta tekijällä ei ole oikeutta kieltää käyttöä. Tällainen tilanne on esimerkiksi sovellettaessa tekijänoikeuslain 18 §:n pakkolisenssisäännöstä, joka sallii vähäisten osien, tai jos teos ei ole laaja, koko teoksen ottamisen opetuksessa käytettäväksi tarkoitettuun kokoomateokseen.

Joissain poikkeustapauksissa tekijänoikeuslaissa säädetty korvaus ei ole subjektiivinen, eli oikeus korvaukseen ei synny yksittäiselle tekijälle tai muulle oikeudenhaltijalle. Teosten kopioimisesta yksityiseen käyttöön suoritettava hyvitys on esimerkki tekijänoikeuteen pohjautuvasta korvauksesta, joka ei perustu subjektiiviseen oikeuteen.

Lähtökohtaisesti oikeuksien lisensiointi, eli yksinoikeuden luovuttaminen tai käyttöoikeuden myöntäminen, tapahtuu suoraan oikeudenhaltijan ja käyttäjän välisellä sopimuksella. Tästä on kyse esimerkiksi silloin, kun tekijän ja kustantajan välisellä kustannussopimuksella tekijä luovuttaa kustantajalle yksinoikeuden julkaista kirja, eli valmistaa kirjasta kappaleita ja levittää ne yleisölle.

Suorasta lisensioinnista puhutaan myös niissä tilanteissa, joissa tekijän tai muun oikeudenhaltijan palkkaama edustaja, esimerkiksi manageri, huolehtii oikeuksien lisensioinnista.

Vaihtoehtona oikeuksien suoralle lisensioinnille on oikeuksien yhteishallinnointi. Yhteishallinnointiorganisaatiot välittävät oikeudenhaltijoiden puolesta käyttöluvia kolmansille osapuolille tilanteissa, joissa suora lisensiointi oikeudenhaltijalta käyttäjälle ei ole teknisesti tai taloudellisesti järkevää ja joissa lupien hankkiminen olisi käyttäjän näkökulmasta muutoin hankalaa tai käytännössä mahdotonta.

Yhteishallinnointi on kehittynyt erityisesti massakäyttötilanteita varten. Tällä tarkoitetaan tilanteita, joissa käyttäjien määrä tai käytettävien teosten ja tekijöiden määrä on suuri. Tekijänoikeuden yhteishallinnointia käytetään yleensä teoksen toissijaisilla markkinoilla, joille on tyypillistä, että korvaus yksittäisen teoksen käyttöoikeudesta on verrattain pieni ja suurin piirtein sama eri käyttäjille.

Tekijänoikeuden yhteishallinnointi kehittyi ensimmäisenä sävellysteosten käytön markkinoilla, kun tarvittiin oikeuksia teosten julkiseen esittämiseen esimerkiksi ravintoloissa tai elokuvateattereissa. Nykyisin yhteishallinnointia käytetään monien eri teoslajien ja oikeuksien lisensioinnissa.

Joissain tapauksissa neuvottelut lisenssiehdoista ja tariffeista käydään yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjiä edustavan toimialajärjestön välillä. Esimerkiksi Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry neuvottelee Teoston ja Gramexin kanssa puitesopimukset musiikin julkises-

ta esittämisestä sen edustamien 2 400 jäsenen puolesta. MaRa ry:n sopimus kattaa yli 6 000 toimipaikkaa, jotka edustavat ravintoloiden osalta noin 80 % alan liikevaihdosta ja majoitusliikkeiden osalta yli 90 %. RadioMedia neuvottelee vastaavasti kaupallista radiotoimintaa harjoittavien lähettäjäyritysten puolesta puitesopimukset teosten esittämisestä radiossa. RadioMedia edustaa noin 90 prosenttia kaikista myönnettyistä radiotoimiluvista. Käyttöoikeuksien hankinta voidaan tehdä myös muulla tavalla keskitetysti. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriö on keskitetysti hankkinut käyttöoikeuksia peruskoulujen, lukioden ja ammattioppilaitosten puolesta teosten käyttämiseen opetuksessa ja valtionhallinnossa tapahtuvaan valokopiointiin.

Yhteishallinnointiorganisaatio myöntää oikeudenhaltijan puolesta ja saamansa valtuutuksen sallimassa laajuudessa käyttölupia teosten käyttäjille. Kyse ei ole varsinaisesti oikeuksien luovuttamisesta organisaatiolle, vaan oikeudet säilyvät lähtökohtaisesti oikeudenhaltijalla. Valtuutuksella pyritään usein varmistamaan myös se, että yhteishallinnointiorganisaatio pystyy tehokkaasti valvomaan oikeuksien käyttöä ja tarvittaessa ryhtymään oikeudenhaltijan puolesta myös oikeudellisiin toimenpiteisiin.

Suomessa ja muissa pohjoismaissa sekä eräissä muissakin Euroopan maissa on yleistynyt niin sanottu sopimuslissenssijärjestelmä. Suomen järjestelmässä opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymää yhteishallinnointiorganisaatiota pidetään lain säännöksen perusteella oikeutettuna edustamaan myös sellaisia saman alan oikeudenhaltijoita, jotka eivät ole antaneet yhteishallinnointiorganisaatiolle valtuutusta. Järjestelyn tarkoituksena on lisätä kollektiivisen hallinnon kattavuutta ja oikeusvarmuutta käyttäjän hyväksi. Hyväksytyllä yhteishallinnointiorganisaatiolla on lain mukaan velvollisuus toimia ja hallinnoida oikeuksia tämän alan kaikkien oikeudenhaltijoiden hyväksi. Organisaation ulkopuolisella oikeudenhaltijalla, joka ei ole valtuuttanut yhteishallinnointiorganisaatiota toimimaan puolestaan, on aina oikeus vaatia henkilökohtainen korvaus yhteishallinnointiorganisaatiolta.

Markkinoiden näkökulmasta tekijänoikeuden yhteishallinnointi alentaa sopimisesta aiheutuvia eli transaktiokustannuksia. Tämä hyödyttää niin oikeudenhaltijoita kuin käyttäjiäkin. Yhteishallinnointiorganisaation keskeisellä asemalla markkinoilla ei kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta katsottuna ole kuitenkaan ainoastaan myönteisiä vaikutuksia, sillä siihen liittyy monopolistisen käyttäytymisen riski sekä suhteessa oikeudenhaltijoihin että käyttäjiin. Tämä onkin eräs niistä syistä, miksi yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminta on toistuvasti ollut kilpailuoikeudellisen arvioinnin kohteena niin Euroopan unionissa kuin Suomessakin.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston julkaisussa Tekijänoikeusjärjestöt ja teosmarkkinoiden toimivuus (Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 2/2014) on havaintoja teosmarkkinoiden toimivuudesta Suomessa. Selvityksessä todetaan, että yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa voidaan joissakin tilanteissa pitää kiellettyinä vertikaalisena tai horisontaalisena kilpailunrajoituksena. Mitä lähemmäs mennään yksittäisten teosten lissensiointia, sitä todennäköisempää on, että liikutaan kielletyn elinkeinonharjoittajien välisen sopimisen vaaravyöhykkeellä ja etenkin, jos samaan aikaan rajoitetaan tekijän oikeutta sopia itse suoraan teostensa käytöstä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen mukaan ongelmallisia voivat olla niin yhteishallinnointiorganisaatioiden asettamat vaatimukset, joilla estetään oikeudenhaltijaa hallinnoimasta oikeuksiaan itse, kuin sopimukset, joilla oikeudet siirretään yksinoikeudella yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi.

Selvityksen mukaan yhteishallinnointiorganisaatioilla on käytännössä yleensä määräävä markkina-asema. Siten niiden toimintaan kohdistuu kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta eri-

tyisiä vaatimuksia, minkä vuoksi edellytetään, että yhteishallinnointiorganisaatioiden tariffit ovat läpinäkyviä, syrjimättömiä ja kohtuullisia.

2.2 Oikeuksien yhteishallinnointi Suomessa

Suomessa toimivat yhteishallinnointiorganisaatiot, niiden toimiala ja valtuudet

Suomessa toimii tällä hetkellä seitsemän yhdistysmuotoista tekijänoikeuden tai lähioikeuksien yhteishallinnointiorganisaatiota. Nämä ovat Säveltäjäin tekijänoikeustoimisto Teosto ry (jäljempänä Teosto), Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys GRAMEX ry (jäljempänä Gramex), Kopiosto ry, AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys TUOTOS ry (jäljempänä Tuotos), Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry (jäljempänä Kuvasto), Sanasto ry sekä Näyttelijöiden tekijänoikeusjärjestö – Skådespelarnas upphovsrättsorganisation Filmex ry (jäljempänä Filmex). Yhteishallinnointiorganisaatiot on Filmexiä lukuun ottamatta hyväksytty toimimaan myös sopimuslissensijärjestöinä.

Teosto perustettiin vuonna 1928, ja se edustaa nykyisin 29 000:ta kotimaista ja lähes kolmea miljoonaa ulkomaista säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja musiikinkustantajaa. Direktiivin säännökset sävellysteosten usean valtion alueen kattavasta verkko-oikeuksien lissensioinnista koskisivat Suomessa ainoastaan Teostoa.

Osa Teoston edustamista oikeudenhaltijoista on Teoston jäseniä. Teostolla on n. 700 jäsentä. Teoston jäseneksi voidaan yhdistyksen sääntöjen mukaan hyväksyä yhdistyksen asiakkaana vähintään neljä vuotta ollut ja vähintään kahdelta tilityskaudelta tilityksiä saanut säveltäjä, sovitaja, sanoittaja tai kirjailija, taikka kustantaja. Jäsenyys lakkaa, kun yksityinen henkilö kuolee, yhteisö tai säätiö purkautuu, taikka jäsen eroaa tai erotetaan yhdistyksestä.

Jäsenyyden lakkaaminen ei vaikuta asiakassopimuksen voimassaoloon. Teosto hallinnoi oikeuksia asiakassopimuksen nojalla. Jokainen Teoston toimialaan kuuluvan teoksen tekijä voi liittyä Teoston asiakkaaksi. Tekijän kuoleman jälkeen tekijänoikeudet perinnön, testamentin tai avio-oikeuden perusteella saanut oikeudenomistaja voi liittyä yhdistyksen asiakkaaksi tekijänoikeuden voimassaoloaikana. Teoston asiakassopimus edellyttää oikeuksien siirtämistä Teostolle hallinnoitavaksi yksinoikeudella. Sopimukset mahdollistavat nykyisin myös valtuutuksen peruuttamisen osittain siten, että oikeudenhaltija voi itse myöntää käyttöluvia rajoitettuja käyttötarkoituksia varten.

Teosto myöntää lissenssejä sävellysteosten esittämiseen, välittämiseen ja tallentamiseen. Teoston valikoimassa on noin 60 vakiolissenssiä. Tallennuslupien osalta käyttöluvan myöntäminen on ulkoistettu yhteispohjoismaiselle Nordisk Copyright Bureau NCB:lle. Teosto on yhdessä norjalaisen sisarjärjestön Tonon ja tanskalaisen sisarjärjestön Kodan kanssa perustanut teoskäytön raportointiin ja tekijänoikeustulojen jakamiseen yhteisen yrityksen nimeltään Polaris Nordic. Sekä NCB että Polaris Nordic ovat sijoittautuneet Tanskaan.

Gramex perustettiin vuonna 1967 edustamaan esittäviä taiteilijoita ja äänitteiden tuottajia. Gramexin asiakkaaksi pääsee jokainen henkilö tai yhteisö, jolla on oikeus tekijänoikeuslain mukaiseen taiteilija- tai tuottajakorvaukseen. Gramexilla on asiakassopimuksen tehneitä taiteilija-asiakkaita 45 000 ja tuottaja-asiakkaita 17 000. Lisäksi Gramex edustaa sisarjärjestöjensä kautta vastavuoroisuussopimusten nojalla lukuisia ulkomaisia esittäviä taiteilijoita ja äänitteiden tuottajia.

Gramexin jäseneksi voidaan yhdistyksen sääntöjen mukaan hyväksyä sellaiset rekisteröidyt yhdistykset, joiden jäsenistöön kuuluu taiteilija- ja tuottajakorvauksiin oikeutettuja henkilöitä

ja yhteisöjä. Gramexin jäseniä ovat Suomen Muusikkojen Liitto ry, SOLO ry ja Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. Päätösvaltaa Gramexin hallituksessa käyttävät muusikkojen ja tuottajien edustajat.

Gramex myöntää lisenssejä musiikkitalienteiden esittämiseen, välittämiseen ja kopioimiseen. Vakiolisenssejä on tarjolla kymmeniä. Gramexin asiakassopimuksen lähtökohtana on oikeuksien hallinnoinnin siirtäminen Gramexille yksinoikeudella Suomessa ja ulkomailla. Asiakas voi kuitenkin rajata tietyt valtiot tai tietyt tallenteiden käyttömuodot asiakassopimuksen ulkopuolelle.

Teosto ja Gramex ovat syksyllä 2014 perustaneet yhteisyrityksen GT Musiikkiluvat Oy, jonka tehtävänä on Teoston ja Gramexin ohjeiden mukaisesti myöntää käyttöluvia Suomessa tapahtuvaan tallennetun musiikin julkiseen esittämiseen. GT Musiikkiluvat Oy vastaa vaihteittain vuodesta 2016 lähtien Teoston ja Gramexin taustamusiikki- ja tapahtumalupien myynnistä, markkinoinnista, laskutuksesta ja asiakaspalvelusta.

Gramexilla ja Teostolla on tällä hetkellä yhteensä lähes 40 000 musiikin käyttäjäasiakasta. Suurimmalla osalla heistä on nykyisin sopimus molempien järjestöjen kanssa. GT Musiikkiluvat Oy vastaa molempien järjestöjen oikeudenhaltijoiden puolesta sävellysteosten ja äänitteiden käyttöluvien myöntämisestä ns. yhden luukun periaatteen mukaisesti. GT Musiikkiluvat Oy maksaa musiikin julkisesta esittämisestä keräämänsä korvaukset Teostolle ja Gramexille, jotka jakavat ne edelleen edustamilleen musiikintekijöille ja esittäjille. Musiikin käyttöä radiossa, televisiossa, internetissä ja av-tuotannoissa koskevien lupien hallinnointia ei ole siirretty yhteisyritykselle. Luvat näihin tarkoituksiin hankitaan suoraan Teostosta ja Gramexista.

Kopiosto on esittävien taiteilijoiden, tekijöiden ja kustantajien tekijänoikeusjärjestö. Vuonna 1978 perustettuun Kopiostoon kuuluu 45 eri kulttuurin ja viestinnän alojen järjestöä, jotka käyttävät yhdistyksen päätösvaltaa. Kopiostoa voidaan luonnehtia sateenvarjo-organisaatioksi, sillä sen jäseniin kuuluu myös muita yhteishallinnointiorganisaatioita. Kopioston sääntöjen mukaan yhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä valtakunnallinen rekisteröity yhdistys, jonka jäsenenä on tekijänoikeuden suojan kohteiden oikeuksien haltijoita ja jonka tehtäviin kuuluu valvoa tekijänoikeuslainsäädäntöön perustuvia oikeuksia.

Kopioston jäsenjärjestöt ovat Aikakauslehtien Liitto ry, Aikakauslehtien Päätoimittajat ry, AKAVA ry, Animaatioklinikka – Suomen animaationtekijät ry, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys GRAMEX ry, Finlands svenska författareförening rf, Finlands Svenska Skådespelarförbund rf, Freelance Ohjelmatyöntekijät ry, Grafia ry, Kuvittajat ry, Lavastus- ja pukusuunnittelijat ry, Paikallislehtien Päätoimittajayhdistys ry, Päätoimittajien yhdistys ry, Radio- ja televisioimittajien liitto, Sanomalehtien Liitto ry, Sarjakuvantekijät ry, Suomen arvostelijain liitto ry, Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry, Suomen Elokuvaajien Yhdistys ry, Suomen Elokuvaohjaajaliitto SELO ry, Suomen Journalistiliitto ry, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen Kustannusyhdistys ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen Nuorisokirjailijat ry, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry, Suomen Näyttelijäliitto ry, Suomen Radio- ja TV-Selostajat ry, Suomen Säveltäjät ry, Suomen Taiteilijaseura ry, Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat ry, Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry, Suomen Tekniset Kustantajat ry, Suomen tiedekustantajien liitto ry, Suomen tiedetoimittajain liitto ry, Suomen tietokirjailijat ry, Finnfoto – Suomen Valokuvajärjestöt ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry, Forum Artis ry, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry, TV-Kuvaajat ry, sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Jäsenjärjestöjensä kautta Kopiostolla on valtakirja yli 50 000 suomalaiselta oikeudenomistajalta. Kopiosto edustaa ulkomaisten sisarjärjestöjensä kanssa tehtyjen vastavuoroisuussopimusten nojalla myös ulkomaisia luovan toimialan oikeudenomistajia.

Kopiosto myöntää lisenssejä julkaisujen kopiointiin ja digitaaliseen käyttöön sekä AV-teosten erilaisiin käyttötapoihin.

Kopiosto maksaa korvaukset jäsenjärjestöjen sopimalla tavalla joko suoraan oikeudenomistajille tai heitä edustaville jäsenjärjestöille, jotka puolestaan jakavat ne oikeudenomistajille suoraan tai esimerkiksi apurahoina ja palkintoina. Osa varoista jaetaan Kopioston yhteydessä toimivan Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEKin kautta.

Tuotos on elokuva- ja AV-tuotantoyhtiöiden tekijänoikeusyhdistys. Tuotos perustettiin vuonna 1998. Se edustaa asiakassopimusten nojalla noin 250 Suomessa toimivaa av-tuotantoyhtiötä. Lisäksi Tuotos edustaa lähes 15 000 ulkomaista av-tuotantoyhtiötä Suomessa edelleen lähettämisen ja tv-ohjelmien opetustallentamisen alueella. Tuotos myöntää erilaisia lupia av-teosten käyttöön.

Tuotoksen sääntöjen mukaan jäseneksi voidaan hyväksyä rekisteröity yhdistys tai yhteisö, jonka jäsenenä on elokuvateosten tai liikkuvaa kuvaa sisältävien tallenteiden tuottajia. Tuotoksessa päätösvaltaa käyttävät sen jäsenjärjestöt Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat SATU ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry SEK, sekä Finnanimation ry.

Tuotoksen asiakkaaksi voi liittyä jokainen henkilö tai yhteisö, jolla on tekijänoikeudellisesti suojatun elokuvateoksen tai liikkuvaa kuvaa sisältävän audiovisuaalisen tallenteen tuottajan oikeus tai oikeus siitä johtuvaan korvaukseen. Tuotos valvoo tuotantoyhtiöiden etuja niissä asioissa ja siinä laajuudessa kuin tuotantoyhtiöt ovat asiakassopimuksessa valtuuttaneet. Valtuutuksen perusteella Tuotos sopii av-teosten käytöstä ja maksaa käyttökorvaukset tuotantoyhtiöille. Kansainvälisen yhteistyön kautta korvauksia tilitetään Suomeen myös ulkomailta. Tuotos maksaa tuotantoyhtiöille korvauksia elokuva- ja av-teosten opetuskäytöstä ja tv-ohjelmien edelleen lähettämisestä sekä tilittää tuotantoyhtiöiden osuuden yksityisen kopioinnin hyvitysvaroista.

Kuvasto on perustettu vuonna 1987 edustamaan visuaalisen alan taiteilijoita. Kuvasto edustaa asiakassopimusten nojalla noin 2 200:aa kotimaista taiteilijaa ja oikeudenhaltijaa sekä ulkomaisten sisarjärjestöjen kanssa tehtyjen vastavuoroisuussopimusten nojalla noin 50 000:ta ulkomaista taiteilijaa.

Kuvaston sääntöjen mukaan jäseneksi voi liittyä rekisteröity yhdistys, jonka jäsenistöön kuuluu visuaalisen alan taiteilijoita tai heitä edustavia oikeuskelpoisia yhdistyksiä. Lisäksi jäseneksi voidaan hyväksyä Kuvaston asiakkaana oleva visuaalisen alan taiteilija. Kuvastoon kuuluu yhdeksän jäsenjärjestöä: Suomen Taiteilijaseura, Taidemaalariiliitto, Suomen Kuvanveistäjäliitto, Suomen Taidegraafikot, Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto, Valokuvataiteilijoiden Liitto, MUU ry, Teollisuustaiteen Liitto Ornamo sekä Sarjakuvantekijät ry.

Kuvasto myöntää lupia kuvataiteen teosten käyttöön ja hallinnoi kuvataiteen jälleenmyyntikorvauksia sekä taiteilija-asiakkaiden näyttelykorvauksia. Asiakassopimuksella taiteilija luovuttaa Kuvastolle yksinomaisen oikeuden valvoa teostensa käyttöä sillä valvonta-alueella, jonka yhdistyksen kokous päättää. Kuvasto ei valvo taiteilijan itse kustantamaa käyttöä eikä toisintamista, jonka oikeudenhaltija haluaa omasta aloitteestaan lahjoittaa hyväntekeväisyyteen.

Kuvaston yhteydessä toimii myös Visuaalisen taiteen edistämiskeskus VISEK. VISEK myöntää vuosittain apurahoja audiovisuaalisen kuvataiteen tuotannon ja digitaalisen kuvataiteen tekemisen edistämiseen.

Sanasto perustettiin vuonna 2005 edustamaan kirjallisuuden alan tekijöitä. Sanaston asiakkaaksi voi liittyä kuka tahansa tekijä, joka on julkaissut kirjallisen teoksen. Sanasto edustaa asiakassopimuksen nojalla noin 5 200:aa suomalaista kirjallisuuden alan tekijää. Lisäksi Sanasto edustaa ulkomaisia tekijöitä sisarjärjestöjensä kanssa solmittujen vastavuoroisuussopimusten nojalla. Sanasto hallinnoi lisäksi korvauksia yleisistä kirjastoista tapahtuvasta kirjallisten teosten lainaamisesta, korvauksia kirjallisten teosten käyttämisestä radiossa ja televisiossa sekä korvauksia Celian kautta tapahtuvasta omakirjalainoista ja oppikirjojen myynnistä.

Sanaston sääntöjen mukaan yhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä rekisteröity valtakunnallinen yhdistys, jonka jäsenistön muodostavat kirjailijat, kääntäjät, toimittajat, arvostelijat tai muut kirjallisuuden alan tekijät ja jonka tehtäviin kuuluu valvoa näiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksia. Sanaston jäsenjärjestöjä ovat Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Suomen tietokirjailijat ry.

Asiakassopimuksella Sanasto saa oikeuden myöntää käyttölupia erilaisiin julkaistun teoksen jälkikäyttötilanteisiin, kuten kirjallisuuden julkiseen esittämiseen. Sopimus ei rajoita tekijän mahdollisuutta sopia myös itse teostensa käyttämisestä eri yhteyksissä. Sanasto saa yksinoikeuden ainoastaan sellaisilla sopimuslisenssi- ja pakkolisenssialueilla, joilla Sanasto toimii. Muilla jälkikäyttöalueilla Sanastolla on rinnakkainen oikeus tekijän kanssa sopia teosten käytöstä. Asiakkuussopimuksella ei ole vaikutusta sellaisiin oikeuksiin, jotka tekijä on luovuttanut kustannussopimuksella kustantajalle.

Filmex on vuonna 2013 perustettu näyttelijöiden tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo näyttelijöiden oikeuksia erityisesti av-tuotantojen uusissa jakelukanavissa. Filmexin on perustanut Suomen Näyttelijäliitto ry. Filmex myöntää näyttelijöiden puolesta lupia audio- ja audiovisuaalisten teosten eri esitys-, välitys- ja hyödyntämistapoihin sekä käyttömuotoihin. Filmexin asiakassopimuksella näyttelijä luovuttaa yhdistykselle yksinoikeudella kaikki näyttelijälle syntyvät esittävän taiteilijan taloudelliset oikeudet.

Tiedossa ei ole, että Suomeen olisi sijoittautunut yhtään direktiivissä tarkoitettua riippumattonta hallinnointiorganisaatiota.

Yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintatavat

Suomessa tekijänoikeuden yhteishallinnointi on verrattain kehittynyttä. Suomalaisia ja muita pohjoismaisia tekijänoikeusjärjestöjä on pidetty esimerkkeinä hyvin hoidetuista yhteishallinnointiorganisaatioista. Yhteishallinnointiorganisaatioiden järjestäytymistavan takia oikeudenhaltijat tai oikeudenhaltijoita edustavat järjestöt ovat voineet tehokkaasti vaikuttaa yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintatapoihin. Taloudenpidon asianmukaisuudesta on järjestöissä pidetty huolta, eikä esille ole Suomessa tullut tapauksia, joissa varoja olisi esimerkiksi kavallettu tai käytetty leväperäisesti oikeudenhaltijoiden haitaksi.

Tekijänoikeuskorvauksia tilitetään joko suorina korvauksina oikeudenhaltijoille tai käytetään oikeudenhaltijoiden yhteisiin tarkoituksiin, kuten stipendeihin, koulutukseen tai tiedotukseen tai muuhun kulttuurin edistämistoimintaan. Tekijänoikeuskorvauksia jaetaan oikeudenhaltijoille joko suoraan tai jäsenyhteisöjen välityksellä.

Yhteishallinnointiorganisaatioissa teosvalikoima- ja käyttötietojen hallinnoinnissa ja siihen liittyvissä tilitys- ja laskutusjärjestelmissä hyödynnetään laajalti tietotekniikkaa. Tekijänoikeusjärjestöt julkaisevat säännönmukaisesti vuosikertomuksensa verkkosivuillaan, joista löytyvät myös järjestöjen säännöt. Yhteishallinnointiorganisaatiot eivät ylläpidä julkisesti saatavilla olevaa tietokantaa tai listaa teoksista tai muista suojan kohteista, joiden yhtä tai useampaa oikeudenhaltijaa ei tunnisteta tai tavoiteta.

Kaikilla yhteishallinnointiorganisaatiolla on jokin tapa, jolla ne voivat käsitellä oikeudenhaltijoilta tulevia valituksia. Se, millaiseksi tämä käsittely on muodostunut, riippuu kunkin yhteishallinnointiorganisaation toiminnan yksityiskohdista.

2.3 Lainsäädäntö

Suomessa yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaan ei kohdistu kattavaa erillislainsäädäntöä tai viranomaisvalvontaa. Yhteishallinnointiorganisaatioiden päätöksentekoa ja jäsenten oikeuksia ohjaa käytännössä yhdistyslaki (503/1989), koska kaikki nykyiset suomalaiset yhteishallinnointiorganisaatiot ovat rekisteröityjä yhdistyksiä. Lisäksi yhteishallinnointiorganisaatioiden lisensiointitoimintaa ohjaa yleisellä tasolla kilpailulaki (948/2011), jonka noudattamista valvoo Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Kirjanpitoa ja tilinpäätösten laadintaa ohjaa kirjanpitolaki (1336/1997) ja tilintarkastusta tilintarkastuslaki (1141/2015).

Tekijänoikeuslaissa on erityissäännöksiä koskien yhteishallinnointiorganisaation toimintaa sopimuslisenssijärjestönä, jolloin yhteishallinnointiorganisaatioon kohdistuu myös tietynasteista valvontaa. Tekijänoikeuslain 26 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi järjestön hakemuksesta hyväksyä lukuisia tietyn alan Suomessa käytettyjen teosten tekijöitä edustavan järjestön toimimaan sopimuslisenssijärjestönä. Kun tietyn alan tekijöiden teosten käyttämisestä tehdään sopimus käyttäjän ja sopimuslisenssijärjestön välillä, järjestöä pidetään tämän sopimuksen osalta oikeutettuna edustamaan muitakin saman alan teosten tekijöitä. Laajennetun kollektiivisen käyttöluvan saanut voi luvan mukaisin ehdoin käyttää kaikkia tämän alan tekijöiden teoksia mainitun sopimuksen mukaisesti.

Hyväksyessään järjestön opetus- ja kulttuuriministeriö tutkii, että sopimuslisenssijärjestön edellytykset täyttyvät. Lain 26 §:n 2 momentin mukaan sopimuslisenssijärjestön tulee vuosittain antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Ministeriö voi myös asettaa käytännön sopimustoimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja. Jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen, hyväksyminen voidaan peruuttaa.

Tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaan korvaus teoksen lainaamisesta yleisölle yleisestä kirjastosta suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä. Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy lain edellytykset täyttävän järjestön hakemuksesta määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi. Hyväksymispäätöksessä voidaan järjestölle asettaa käytännön toimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Tekijänoikeuslain 26 b §:n mukaan yksityisen kopioinnin hyvitys maksetaan tekijöille lukuisia tietyn alan Suomessa käytettyjen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hyvitysvarojen käyttösuunnitelmasta ja valvoo, että hyvityksen käytössä ja edelleen tilittämisessä noudatetaan käyttösuunnitelmaa. Suoran hyvityksen jakamisessa järjestön on kohdeltava sekä edustamiaan että järjestön ulkopuolisia tekijöitä yhdenvertaisesti. Ministeriöllä on oikeus saada järjestöltä tarpeelliset tiedot valvontaa varten.

Tekijänoikeuslain 26 j §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön hakemuksesta keräämään ja tilittämään jälleenmyyntikorvauksia kuvataiteen teosten tekijöille. Jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen, hyväksyminen voidaan peruuttaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen keräämisestä ja maksuvarojen tilittämisestä tekijöille. Ministeriöllä on oikeus saada järjestöltä tarpeelliset tiedot valvontaa varten.

Tekijänoikeuslain 47 a §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy lain edellytykset täyttävän järjestön hakemuksesta enintään viiden vuoden määräajaksi keräämään ja tilittämään korvaukset äänitallenteiden käyttämisestä. Järjestön tulee vuosittain antaa ministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen, hyväksyminen voidaan peruuttaa.

2.4 Kehitys Euroopan unionissa

Euroopan komissio antoi 18 päivänä toukokuuta 2005 suosituksen laillisiin verkkomusiikkipalveluihin liittyvästä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien rajat ylittävästä kollektiivisesta hallinnoinnista (2005/737/EC).

Suosituksen taustalla oli se, että musiikkiteosten verkko-oikeuksien lisensointi on usein rajattu koskemaan tiettyä aluetta ja kaupalliset käyttäjät neuvottelevat kunkin jäsenvaltion yhteishallinnointijärjestön kanssa jokaisesta oikeudesta, joka liittyy teosten hyödyntämiseen verkossa. Musiikkiteosten verkkohyödyntämisen jatkuvan kasvun vuoksi kaupalliset käyttäjät tarvitsivat lisensointikäytännön, joka soveltuu monta aluetta kattavaan verkkoympäristöön. Sen vuoksi nähtiin tarpeelliseksi antaa suosituksia monta aluetta kattavasta lisensoinnista, jolla parannettaisiin kaupallisten käyttäjien toiminnan oikeusvarmuutta sekä edistettäisiin laillisia verkkopalveluja ja siten kasvatettaisiin oikeudenhaltijoiden tulovirtaa.

Suosituksen mukaan oikeudenhaltijoilla olisi oltava oikeus luovuttaa valitsemillaan alueilla laillisten verkkomusiikkipalvelujen tuottamiseksi tarvittavien verkko-oikeuksien hallinnointi valitsemalleen yhteishallinnointiorganisaatiolle riippumatta siitä, mikä on järjestön tai oikeudenhaltijan sijoittautumisjäsenvaltio tai kansallisuus. Suositus sisälsi oikeudenhaltijoiden, yhteishallinnointiorganisaation ja kaupallisten käyttäjien välisiin suhteisiin liittyviä yksityiskohdallisia periaatteita.

Suosituksen mukaisia toimenpiteitä ei kuitenkaan ryhdytty panemaan täytäntöön jäsenvaltioissa. Vuonna 2010 järjestetyn laajan julkisen kuulemisen seurauksena Euroopan komissio ryhtyi valmistelemaan direktiiviehdotusta sisämarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnin osalta.

2.5 Nykytilan arviointi

Yleistä

Suomessa ei ole tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevaa erityislainsäädäntöä. Lainsäädäntöön ei sisälly säännöksiä, jotka antaisivat riittävän suojan oikeudenhaltijoiden direktiivin mukaisten oikeuksien ja etujen turvaamiseksi. Siihen ei myöskään sisälly säännöksiä, joilla säänneltäisiin direktiivin edellyttämällä tavalla varsin yksityiskohtaisesti yhteishallinnointiorganisaation suhdetta oikeudenhaltijoihin ja toisiin yhteishallinnointiorganisaatioihin, joiden kanssa niillä on edustussopimus, sekä käyttäjiin. Suomen lainsäädäntöön ei myöskään sisälly säännöksiä, jotka koskisivat sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensiointia.

Yksityiskohtaisempaa sääntelyä tarvitaan direktiivin asettamien vaatimusten näkökulmasta muun muassa yhteishallinnointijärjestöjen hallinnosta, päätöksentekomenettelystä, jäsenyydestä, säännöistä, lisensiointiehdoista ja valvonnasta. Myös usean valtion alueen kattavaan sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensiointiin liittyvät direktiivin vaatimukset edellyttävät uusia säännöksiä.

Tarvittava uusi lainsäädäntö ei direktiivin 16 artiklan 2 kohdan mukaisia teoksien tai muiden suojan kohteiden lisensiointiehtoja koskevia säännöksiä lukuun ottamatta lainkaan koske tekijänoikeuden substanssia. Tarvittavan lainsäädännön mittavuuden ja sisällön näkökulmasta selkein sääntelymalli on uuden erillislain säätäminen tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista. Samaa sääntelymallia käytettiin vuonna 2013 orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/28/EU täytäntöönpanossa. Direktiivin 16 artiklan 2 kohdan osalta mahdollinen vaihtoehto olisi säännösten sijoittaminen tekijänoikeuslakiin. Artiklan sisältämien kilpailuoikeudellisten elementtien takia selkeimpänä ratkaisuna on pidetty sitä, että artiklan sisältämät säännökset toimeenpannaan osana esityksen mukaista lakiehdotusta.

Viranomaisvalvonta

Tekijänoikeuslakiin sisältyvät säännökset opetus- ja kulttuuriministeriön toimivallasta valvoa yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa koskevat vain tietyt yhteishallinnointiorganisaatioita ja vain siltä osin, kuin yhteishallinnointiorganisaatio toimii sopimuslissensijärjestönä, hallinnoi taideteosten jälleenmyyntikorvauksia, lainauskorvauksia, korvauksia äänitteiden käytöstä tai yksityisestä kopioinnista maksettavan hyvityksen jakamista.

Direktiivin vaatimukset täyttävää viranomaisvalvontaa Suomessa ei ole.

Riitojen ratkaisu

Direktiivin 34 artiklassa säädetään vaihtoehtoisista riitojenratkaisumenettelyistä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että yhteishallinnointiorganisaatioiden, niiden jäsenten, oikeudenhaltijoiden tai käyttäjien väliset riidat, jotka koskevat direktiivin vaatimusten mukaisesti annettuja kansallisen lainsäädännön säännöksiä, voidaan saattaa ratkaistaviksi nopeassa, riippumattomassa ja puolueettomassa vaihtoehtoisessa riitojenratkaisumenettelyssä. Direktiivi ei siten edellytä, että jäsenvaltiot järjestäisivät vaihtoehtoisia riitojenratkaisumenettelyjä näille riidoille, mutta jäsenvaltiot voivat sellaisia järjestää niin halutessaan.

Direktiivin 34 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tietyt riidat, jotka koskevat usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lissenssejä

myöntävää tai tarjoavaa yhteishallinnointiorganisaatiota, voidaan saattaa ratkaistaviksi riippumattomassa ja puolueettomassa vaihtoehtoisessa riitojenratkaisuelimessä. Riitojen toisena osapuolena voi olla nykyinen tai mahdollinen verkkopalvelujen tarjoaja, yksi tai useampi oikeudenhaltija, tai toinen yhteishallinnointiorganisaatio. Säännöksessä tarkoitettuja riitoja varten jäsenvaltioiden tulee mahdollistaa vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely täyttääkseen direktiivin vaatimukset.

Suomen lainsäädännön mukaan kaikki riidat, joissa sovinto on mahdollinen, voidaan ratkaista vaihtoehtoisessa riitojenratkaisumenettelyssä. Yleisimmät menettelyt ovat sovintomenettely ja välimiesmenettely. Vaihtoehtoista riitojenratkaisua voidaan käyttää, jos siitä on sovittu osapuolten kesken. Sopimusehdoissa määrätään nykyään usein, että sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan osapuolten kesken neuvottelemalla. Jos neuvottelu ei tuo tulosta, riita viedään osapuolten valinnan mukaan joko tuomioistuimen tai yksityisen toimijan johtamaan sovintomenettelyyn tai tiettyjen sääntöjen mukaiseen välimiesmenettelyyn. Osapuolet pyrkivät välttämään riitojen viemistä normaaliin tuomioistuinmenettelyyn oikeudenkäyntien korkeiden kustannusten ja pitkän keston vuoksi.

Vaihtoehtoiseksi riitojenratkaisumenettelyksi osapuolet voivat Suomessa valita nykyään myös julkisen sektorin ylläpitämän tuomioistuinsovittelun. Sovittelusta yleisessä tuomioistuimessa säädetään riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (394/2011). Laissa säädetään lisäksi tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi.

Tuomioistuinsovittelun edellytyksenä on, että asia soveltuu soviteltavaksi ja sovittelu on tarkoituksenmukaista osapuolten vaatimuksiin nähden. Tuomioistuinsovittelu aloitetaan osapuolen tai osapuolten aloitteesta ja edellyttää molempien osapuolten suostumusta. Sovittelijana toimii tuomari, joka saa käyttää apunaan asiantuntevaa avustajaa, jos se sopii osapuolille. Sovintoa ei saa vahvistaa, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton tai loukkaa sivullisen oikeutta tai ei ole täytäntöön pantavissa ulosottokaaren (705/2007) mukaisesti. Tuomioistuinsovittelussa osapuoli vastaa hänelle aiheutuneista kustannuksista itse. Kustannukset pysyvät kohtuullisina, erityisesti silloin, jos osapuoli ei käytä avustajaa.

Suomen Asianajajaliitto tarjoaa sovintomenettelyä, jossa liiton sovittelijakoulutuksen saanut asianajaja avustaa osapuolia vapaaehtoisessa ja luottamuksellisessa sovintoon tähtäävässä neuvottelussa. Asianajajaliitto on määritellyt sovintomenettelyssä noudatettavat säännöt ja ylläpitää sovittelijaluetteloa. Sovittelija ei voi antaa sitovia määräyksiä tai ratkaisuja. Sovittelijat määrittelevät itse palkkionsa veloitusperusteet.

Keskuskauppakamari tarjoaa sovintomenettelyn, jonka tavoitteena on helpottaa kaikenkokoisten yritysten riidanratkaisua. Sovittelusäännöt julkaistiin toukokuussa 2016. Sääntöjen tarkoituksena on luoda joustava kehikko, jonka puitteissa sovittelija ja osapuolet voivat kuhunkin tapaukseen parhaiten sopivalla tavalla pyrkiä löytämään erimielisyyteen sovinnollisen ratkaisun. Keskuskauppakamarin välimieslautakunta hallinnoi sovittelusääntöjen mukaisia sovittelumenettelyjä ja nimeää sovittelijan, mikäli osapuolet näin toivovat.

Sovittelija ei voi antaa osapuolia sitovia määräyksiä tai ratkaisuja asiassa. Sovittelu perustuu vapaaehtoisuuteen, ja sovittelun tavoitteena on sovinnon löytäminen ja sen kirjaaminen sovintosopimukseen. Sovintosopimus on mahdollista vahvistuttaa tuomioistuimessa tai välitystuomiolla, jolloin se on täytäntöönpanokelpoinen. Mikäli osapuolet eivät pääse asiassa sovinnolliseen ratkaisuun, erimielisyys voidaan ratkaista tuomioistuin- tai välimiesmenettelyssä tai muussa kyseisen erimielisyyden ratkaisuun soveltuvassa menettelyssä.

Sopimusehdoissa voidaan määrätä, että sopimusta koskevat riidat ratkaistaan tuomioistuimen sijasta välimiesmenettelyssä. Suomessa menettelyyn sovelletaan yleensä joko välimiesmenettelystä annetussa laissa (967/1992) olevia säännöksiä tai Keskuskauppakamarin välimieslautakunnan välimiesmenettelysääntöjä. Välimiesmenettely on erityisesti liike-elämän riitoihin tarkoitettu nopea ja luottamuksellinen vaihtoehto. Välitustuomio on osapuolia oikeudellisesti sitova täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu, eikä sen asiaratkaisuun voi hakea muutosta. Ulko-maisten välitustuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva yleissopimus, tehty New Yorkissa 10.6.1958 (SopS 5/1969), johon enemmistö valtioista on liittynyt, sisältää säännöksiä välitustuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöön panemisesta. Välimiesmenettelylain mukaan välimiesten palkkion on oltava kohtuullinen. Keskuskauppakamarin sääntöjen mukaisessa menettelyssä välimieslautakunta määrää välimiesten palkkiot.

Suomen lainsäädäntö täyttää direktiivin 34 artiklan 2 kohdan mukaisen vaatimuksen vaihtoehtoisen riitojenratkaisumenettelyn järjestämisestä ja menee direktiivin minimivaatimuksia pidemmälle siinä, että vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely on käytettävissä myös 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille ja muille riidoille, joissa sovinto on mahdollinen. Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevat riidat voidaan osapuolten niin halutessa saattaa sovintomenettelyyn tai välimiesmenettelyyn. Jos vaihtoehtoisesta riitojenratkaisusta ei ole sovittu tai osapuoli kieltäytyy siitä, tuomioistuinmenettely on aina käytettävissä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Yleistä

Esityksen tarkoituksena on panna Suomessa täytäntöön kollektiivihallinnointidirektiivin säännökset. Suomessa ei nykyisin ole sellaista tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien yhteishallinnointia koskevaa lainsäädäntöä, johon direktiivin täytäntöönpanon edellyttämät säännökset voitaisiin luontevasti sijoittaa. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista (lakiehdotus 1).

Direktiivi on luonteeltaan minimiharmonisointidirektiivi, joka sallii myös pidemmälle menevää sääntelyä jäsenvaltioissa.

Ehdotettavan lain soveltamisalaan kuuluisivat yhteisöt tai säätiöt, joiden ensisijainen tai pääasiallinen tehtävä on tekijänoikeuksien tai lähioikeuksien yhteishallinnointi oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun. Direktiivin 2 johdantokappaleen mukaan tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien hallinnointiin sisältyvät muun muassa lisenssien myöntäminen käyttäjille, käyttäjiä koskevat tarkastukset, oikeuksien käytön seuranta, tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien täytäntöönpano, sekä oikeuksien hyödyntämisestä saatavien tekijänoikeuskorvausten kerääminen ja tilittäminen oikeudenhaltijoille. Lisensiointia voidaan pitää yhteishallinnoinnin ydintehtävänä, jonka ympärille muut toiminnot rakentuvat.

Yhteishallinnointia harjoittavat yhteisöt tai säätiöt jaetaan laissa ja direktiivissä yhteishallinnointiorganisaatioihin ja riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin. Yhteishallinnointiorganisaation tunnusmerkkinä on, että se on oikeudenhaltijoiden omistuksessa tai määräysvallassa tai voittoa tavoittelematon. Riippumattomat hallinnointiorganisaatiot ovat voittoa tavoittelevia eivätkä ne ole oikeudenhaltijoiden omistuksessa tai määräysvallassa. Direktiivin vähimmäisvaatimukset ylittäen eräät lain säännökset ulotettaisiin myös riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin siinä määrin kuin sitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ja mahdollisena. Kilpailuneutraaliteetin näkökulmasta voidaan pitää tärkeänä, että riippumattomien hallinnointiorganisaatioiden ja yhteishallinnointiorganisaatioiden sääntely olisi mahdollisimman tasapuolista.

Direktiivissä ei ole suoraan otettu huomioon sitä, että yhteishallinnointiin voi osallistua myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisö, joka ei ole yhteishallinnointiorganisaation omistama tai sen määräysvallassa. Direktiivistä kuitenkin selvästi ilmenee periaate, jonka mukaan lähtökohdaksi tulee asettaa, että direktiivin sääntöjä ei kierretä ja että niitä sovelletaan mahdollisimman kattavasti kaikkeen tekijänoikeuden yhteishallinnointiin. Tästä syystä direktiivin säännöksiä sovelletaan valitusta yhteisömuodosta riippumatta. Koska säätiöllä ei ole jäseniä, direktiivin jäsenen oikeuksia koskevia säännöksiä ei voida soveltaa siihen. Siitä huolimatta direktiivi edellyttää, että jäsenvaltiot etsivät ratkaisua, jolla voidaan varmistaa, että myös säätiömuotoiset yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti. Direktiivin 5 artiklan sisältämät säännökset oikeudenhaltijan oikeuksista ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä tulisi soveltaa myös suhteessa sellaiseen yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöön, joka toimii välikätenä valtuutustilanteessa.

Direktiivin 12 johdantokappaleen mukaan direktiivi ei vaikuta oikeuksien hallinnointijärjestelyihin jäsenvaltioissa, kuten tekijänoikeuslain mukaiseen sopimuslissensijärjestelmään. Tämä ei tarkoita sitä, ettei direktiivi miltei osin soveltuisi tilanteisiin, joissa tekijänoikeusjärjestö on valtuutettu toimimaan oikeudenhaltijoiden lukuun. Sopimuslissenssitilanteessa tekijänoikeusjärjestön ja oikeudenhaltijan välillä ei välttämättä ole sellaista suhdetta, että kaikkia oikeudenhaltijan oikeuksiin ja päätösvaltaan tai yhteishallinnointiorganisaation tiedonantovelvollisuuteen liittyviä säännöksiä olisi mahdollista soveltaa. Sen sijaan esimerkiksi vuotuisen avoimuusraportin laatimiseen ei näissä tilanteissa liity ongelmia. Jotta sopimuslissensijärjestelmän toimivuus ei vaarantuisi, ehdotetussa laissa on lähdetty siitä, että lakia ei sovelleta opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeuslain nojalla tekemään yhteishallinnointiorganisaation hyväksymispäätökseen ja sen mukaisiin toimiin.

3.2 Oikeudenhaltijoiden oikeudet

Lakiehdotuksen 2 luku sisältää säännökset oikeudenhaltijoiden oikeuksista suhteessa yhteishallinnointia harjoittavaan yhteisöön tai säätiöön. Säännöksillä kavennetaan yhteishallinnointiorganisaatioiden mahdollisuuksia rajoittaa oikeudenhaltijoiden toimintavapautta ja vahvistetaan oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeutta eli käytännössä oikeutta valita asuinmaa, harjoittaa elinkeinoa sekä päättää, millä tavoin ja miten heidän tekijänoikeuksiaan hallinnoidaan.

Direktiivin vaatimusten mukaisesti oikeudenhaltijalla ymmärretään lakiehdotuksessa sekä niitä, joiden teokset tai muut suojan kohteet nauttivat tekijänoikeuden tai lähioikeuden suojaa, että niitä, joille tekijänoikeus tai lähioikeus on siirtynyt sopimuksella tai perintönä tai jolla on oikeuksien hyödyntämistä koskevan sopimuksen nojalla oikeus osuuteen tekijänoikeustuloista. Merkittävin ryhmä oikeudenhaltijoita, jotka toimivat sopimuksella siirrettyjen oikeuksien varassa, ovat kustantajat.

Lakiehdotuksen mukaan yhteishallinnointiorganisaatioiden tulee toimia niiden oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti, joiden oikeuksia ne edustavat. Yhteishallinnointiorganisaatiot eivät saa myöskään asettaa oikeudenhaltijoille velvoitteita, jotka eivät ole tarpeen kyseisten oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja etujen suojelemiseksi tai oikeudenhaltijoiden oikeuksien hallinnoimiseksi tehokkaasti. Kyse on yleislausekkeesta, jossa kuvaillaan oikeudenhaltijoiden ja yhteishallinnointiorganisaation välisten oikeuksien ja intressien tasapainoa.

Ehdotuksen mukaan oikeudenhaltijalla olisi oikeus valita yhteishallinnointiorganisaatio riippumatta siitä, missä hän asuu tai mihin hän on sijoittautunut, tai missä hän harjoittaa elinkeinoaan. Yhteishallinnointiorganisaation mahdollisuuksia kieltäytyä hallinnoimasta oikeudenhaltijan oikeuksia rajoitetaan. Oikeudenhaltijan sijoittautumisvapautta turvataan myös sään-

nöksellä, jonka mukaan oikeudenhaltijoille tulee turvata mahdollisuus sähköiseen asiointiin yhteishallinnointiorganisaation kanssa.

Oikeudenhaltijalla olisi myös oikeus määrätä siitä, miltä osin hän haluaa siirtää oikeuksiaan hallinnoitavaksi kollektiivisesti ja miltä osin hän pidättää oikeudet itselleen. Oikeudenhaltijan oikeus lakkauttaa yhteishallinnointia koskeva valtuutus turvataan ja yhteishallinnointiorganisaatioiden mahdollisuuksia asettaa ehtoja valtuutuksen irtisanomisen varalta rajoitetaan.

Oikeudenhaltijoiden oikeuksien soveltamisessa tulisi vallita tasapaino yhteishallinnointiorganisaation toimintamahdollisuuksien kanssa.

Direktiivin säännökset oikeudenhaltijoiden oikeuksista eivät juuri jätä kansallista liikkumavaraa, joskin esimerkiksi oikeuksien lakkauttamisen tai peruuttamisen osalta olisi mahdollista asettaa direktiiviä pidemmälle meneviä rajoituksia yhteishallinnointiorganisaation mahdollisuuden asettaa irtisanomisehtoja. Esityksessä turvattaisiin oikeudenhaltijoiden kielelliset edut säätämällä oikeudenhaltijoiden oikeudesta asioida valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada yhteishallinnointiorganisaatiolta laissa säädettyjä tietoja. Joissakin kohdin lakiehdotuksessa on nimenomaisesti otettu huomioon ja täsmennetty, että säännös koskee myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöä suhteessa oikeudenhaltijaan. Tällä tavoin on haluttu turvata oikeudenhaltijan asema myös niissä tapauksissa, joissa valtuutus hallinnoida tekijänoikeutta tai lähioikeutta annetaan jäsenyhteisön välityksellä, ja siten varmistaa, ettei direktiivin keskeisiä velvoitteita voida kiertää.

3.3 Jäsenten päätösvallan turvaaminen

Lakiehdotuksen 3 luku sisältää säännökset, jotka koskevat oikeudenhaltijan oikeutta päästä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi, jos hän täyttää organisaation asettamat jäsenyysehdot, sekä jäsenten oikeutta käyttää päätösvaltaansa organisaatiossa. Säännösten tavoitteena on oikeudenhaltijoita edustavien jäsenten päätösvallan turvaaminen yhteishallinnointiorganisaatiossa.

Direktiivin tarkoituksena on tältä osin turvata oikeudenhaltijoiden mahdollisuudet vaikuttaa heidän oikeuksiensa hallinnointiin sekä varmistaa yhteishallinnointiorganisaation toimiminen kaikin tavoin heidän etunsa ja tahtonsa mukaisesti. Direktiivissä painoarvoa on asetettu toisaalta eri oikeudenhaltijaryhmien edustukseen organisaation päätöksenteossa, syrjimättömyysperiaatteen toteutumiseen ja toisaalta jäsenten päätösvallan todelliseen ja tehokkaaseen toteutumiseen. Rajat ylittäviä tilanteita varten on erityisesti kiinnitetty huomiota mahdollisuuden käyttää asiamiestä, joka osallistuu oikeudenhaltijan puolesta yleiskokoukseen, sekä oikeudenhaltijan mahdollisuuden osallistua päätöksentekoon tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen välityksellä.

Ehdotetut säännökset täydentäisivät yhdistyksiä, osuuskuntia, osakeyhtiöitä, eurooppaosuuskuntia ja eurooppayhtiöitä koskevaa sääntelyä ja oikeudenhaltijoiden etujen turvaamiseksi rajoittaisivat yleiskokouksen mahdollisuuksia siirtää päätösvaltaa tärkeissä asioissa hallitukselle tai muille toimielimille.

3.4 Jäsenten etujen valvonta yhteishallinnointiorganisaatiossa

Lakiehdotuksen 4 luku sisältää säännökset, jotka koskevat direktiivin mukaista valvontatoimintaa ja vuotuista henkilökohtaista lausumaa. Direktiivin mukaisen valvontatoiminnon tehtävänä on seurata jatkuvasti yhteishallinnointiorganisaation liiketoimintaa johtavien henkilöiden toimia ja tehtävien suorittamista. Direktiivin valvontatoiminto perustui alkuperäisessä di-

rekitiiviehdotuksessa vahvasti hallintorakenteeltaan kaksitasoisiin yhteisöihin, joissa on sekä hallitus että hallintoneuvosto. Direktiivin lopullinen muotoilu mahdollistaa sen soveltamisen hallintorakenteeltaan yksitasoisiin yhteisöihin eli yhteisöihin, joissa on ainoastaan hallitus. Edellytyksenä kuitenkin lienee, että hallituksen lisäksi yhteishallinnointiorganisaatiossa on yhteishallinnointiorganisaation päivittäisestä johtamisesta vastaava henkilö, joka vastaa hallitukselle siitä, että yhteisön päivittäinen liiketoiminnan johtaminen tapahtuu direktiivin säännösten mukaisesti.

Direktiiviä toimeenpantaessa vaihtoehtoina on ollut joko organisatorisesti vapaa sääntely, joka jättäisi yhteishallinnointiorganisaatioiden vastuulle järjestää valvontatoiminto lainsäädännön ehdot täyttävällä tavalla, tai organisatorisesti sidottu sääntely, jossa määritellään organisatorisesti, miten valvontatoiminto tulee järjestää. Ensimmäistä vaihtoehtoa vastaan puhuu voimakkaasti se seikka, että organisatorisesti vapaan sääntelyn tilanteessa yhteishallinnointiorganisaation mahdollisesti perustaman uuden toimielimen toimivalta ja vastuu suhteessa yhteisön tai säätiön lakiin perustuviin toimielimiin jäisi epäselväksi. Organisatorisesti vapaa sääntely voisi myös tarkoittaa sitä, että yhteishallinnointiorganisaatio voisi päättää, että osa hallituksen jäsenistä toimii direktiivin mukaisena valvontatoimintona ja osa vastaa yhteishallinnointiorganisaation päivittäisestä johtamisesta. Tällaisessa tilanteessa hallituksen jäsenien roolien eriyttämisen oikeudellinen merkitys jäisi epäselväksi.

Sen vuoksi lakiehdotuksessa ehdotetaan, että valvontaelimenä toimisi hallintorakenteeltaan yksitasoisessa yhteisössä hallitus ja kaksitasoisessa yhteisössä hallintoneuvosto. Säätiömuotoisessa yhteishallinnointiorganisaatiossa oikeudenhaltijoiden etujen valvonnasta säätiön päätöksenteossa vastaisi hallintoneuvosto. Jotta direktiivin edellytys liiketoiminnan johtamisen eriyttämisestä valvontatoiminnosta toteutuisi riittävästi eri yhteisömuodoissa, lakiehdotukseen on otettu säännös, joka velvoittaa yhteishallinnointiorganisaation ottamaan toimitusjohtajan, joka vastaa liiketoiminnan johtamisesta.

Lakiehdotukseen sisältyvä säännös yleiskokoukselle vuosittain annettavasta henkilökohtaisesta lausumasta tähtää organisaation johtoon kuuluvien henkilöiden sidonnaisuuksia ja henkilökohtaisia etuja koskevan avoimuuden edistämiseen ja eturistiriitojen välttämiseen.

3.5 Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi

Lakiehdotuksen 5 luku sisältää säännökset tekijänoikeuskorvausten keräämisestä, hallinnoimisesta sekä niiden tilittämisestä oikeudenhaltijalle suoraan tai toisen yhteishallinnointiorganisaation tai jäsenyhteisön välityksellä. Siihen sisältyvät myös säännökset vähennyksistä ja niiden käytöstä.

Säännösten tavoitteena on varmistaa, että yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoi tekijänoikeuskorvauksia vastuullisella ja läpinäkyvällä tavalla ja että korvauksiin oikeutetut saavat tekijänoikeuskorvauksensa oikea-aikaisesti. Säännöksiin sisältyy myös velvoite ryhtyä riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi korvausten tilittämistä varten.

Tässä yhteydessä kansallista liikkumavaraa on käytetty oikeudenhaltijoiden etujen turvaamiseksi ja direktiivin säännösten selkeyttämiseksi. Direktiivissä ei määritellä, miten yhteishallinnointiorganisaatioiden toimien riittävyttä oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi voidaan arvioida. Siksi lakiehdotukseen on kirjattu periaate, jonka mukaisesti toimien riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon oikeudenhaltijan taloudelliset intressit, oikeudenhaltijoiden tunnistamista ja tavoittamista mahdollistavien tietolähteiden olemassaolo sekä oikeudenhaltijoiden tunnistamisesta ja tavoittamisesta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi ehdotetaan, että yhteishal-

linnointiorganisaation tulee tiedottaa noudattamastaan menettelystä oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi.

3.6 Oikeuksien hallinnointi edustussopimuksen nojalla

Lakiehdotuksen 6 luku sisältää säännökset oikeuksien hallinnoimisesta edustussopimuksen nojalla, jolla yhteishallinnointiorganisaatio valtuuttaa toisen yhteishallinnointiorganisaation lisensioimaan sen teosvalikoimaan kuuluvia teoksia. Säännösten tavoitteena on varmistaa, että lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio ei toimi syrjivästi suhteessa valtuuttavaan yhteishallinnointiorganisaatioon ja sen edustamiin oikeudenhaltijoihin. Ehdotetut säännökset koskevat edustussopimuksissa sovellettavia vähennyksiä sekä tekijänoikeuskorvausten oikea-aikaista tiittämistä.

3.7 Suhde käyttäjiin

Lakiehdotuksen 7 luku sisältää säännökset, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaation suhdetta käyttäjiin. Tähän sisältyvät säännökset velvollisuudesta käydä neuvotteluja vilpittömästi ja yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta tarjota lisenssi tai perustella kieltäytymisensä. Säännösten mukaan lisensiointiehtojen tulee perustua objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin, jotka tulee antaa käyttäjien tietoon. Lisäksi säännökset sisältävät tarkempia määräyksiä sovellettavista lisensiointiehdoista.

Käytännössä direktiivi lähtee siitä, että yhteishallinnointiorganisaation tulee tarjota lisenssi syrjimättömin ehdoin, ellei sillä ole objektiivisesti perusteltua syytä kieltäytyä. Tämä on sekä käyttäjien että oikeudenhaltijoiden etujen mukaista.

Uusien, innovatiivisten palveluiden edistämiseksi säännöksiin on otettu poikkeus, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaatio voi myöntää käyttöluvia tällaisille uusille palveluille tietyn ajan ilman, että se tulee sidotuksi käyttämiinsä tariffeihin tai tariffien perusteisiin.

Lisäksi ehdotetaan säännöksiä, joiden tarkoituksena on turvata käyttäjien mahdollisuus sähköiseen asiointiin ja käytön raportoimiseen yhteishallinnointiorganisaation kanssa sovitulla tavalla. Esityksessä turvattaisiin käyttäjien kielellisiä etuja säätämällä käyttäjien oikeudesta asioida valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada yhteishallinnointiorganisaatiolta laissa säädettyjä tietoja.

Säännöksillä pyritään turvaamaan käyttäjien asemaa suhteessa yhteishallinnointiorganisaatioihin, jotka yleensä ovat määräävässä markkina-asemassa.

3.8 Avoimuus ja tiedonantovelvollisuus

Lakiehdotuksen 8 luku sisältää säännökset, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaation tiedonantovelvollisuutta suhteessa oikeudenhaltijoihin, valtuuttaviin yhteishallinnointiorganisaatioihin ja käyttäjiin, velvollisuutta julkaista ja pitää ajan tasalla organisaatiota ja sen toimintaperiaatteita koskevia tietoja verkkosivuillaan sekä velvollisuutta toimittaa kyseiset tiedot lain soveltamista valvovalle viranomaiselle. Lakiin sisältyisi velvoite julkaista nämä tiedot sekä suomeksi että ruotsiksi. Säännöksiin kuuluu myös velvoite laatia ja julkaista direktiivin liitteen mukaisesti laadittu vuotuinen avoimuusraportti, joka sisältää erityisraportin yhteishallinnointiorganisaation tarjoamista sosiaali-, kulttuuri- ja koulutuspalveluista.

Säännösten tarkoituksena on varmistaa, että yhteishallinnointiorganisaatio toimii avoimesti ja läpinäkyvästi.

3.9 Sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattava lisensiointi

Soveltamisala

Lakiehdotuksen 9 luku sisältää säännökset sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavasta lisensioinnista. Tämän luvun säännöksiin, jotka vastaavat direktiivin III osaston säännöksiä, liittyy erityinen soveltamisala: sitä sovelletaan ainoastaan sävellysteosten lisensiointia harjoittaviin yhteishallinnointiorganisaatioihin ja ainoastaan niiden myöntäessä usean valtion alueen kattavia lisenssejä verkkopalveluille.

Edelleen direktiivin 40 artiklan johdantokappaleesta ilmenee, että direktiivin III osaston säännöksiä ei ole tarkoitus soveltaa suhteessa verkkopalveluihin, jotka tarjoavat sävellysteoksia ainoastaan nuottien muodossa. Tästä soveltamisalan rajoituksesta on tarpeen säätää lain tasolla. Lisäksi 32 artiklasta ilmenee, että III osaston säännöksillä ei ole tarkoitus vaikuttaa lähettäjäyrytysten ja yhteishallinnointiorganisaation väliseen sopimussuhteeseen. Muutoin luvun säännökset koskisivat sekä musiikkipalveluiden että sävellysteoksia sisältävien audiovisuaalisten verkkopalveluiden tarjoamista.

Sävellysteosten verkko-oikeuksien yhteishallinnoinnille asetettavat vaatimukset

Lakiehdotuksen 9 luvun perusteena olevan direktiivin III osaston tavoitteena on luoda edellytykset sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensioinnille digitaalisilla sisämarkkinoilla. Tarkoitus on, että sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavassa lisensioinnissa otetaan käyttöön sähköiset menettelyt, joilla tehostetaan teosten lisensiointia, käytön raportointia, laskutusta ja tilitystä.

Lakiehdotuksen 9 luvun säännökset asettavat siten sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensiointia harjoittavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle suurempia vaatimuksia kuin direktiivin II osaston vastaavissa säännöksissä (erityisesti lakiehdotuksen 5—8 luvut) asetetaan. Sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensiointia harjoittavan yhteishallinnointiorganisaation tulisi siten lakiehdotuksen muiden säännösten lisäksi soveltaa niitä erityissäännöksiä, joista säädetään lakiehdotuksen 9 luvussa.

Direktiivin III osaston säännökset ovat hyvin yksityiskohtaisia mutta jättävät sijaa tulkinnalle sen osalta, mitä yhteishallinnointiorganisaatioilta tarkalleen ottaen edellytetään, jotta ne täyttäisivät direktiivin vaatimukset. Tämä ilmenee esimerkiksi säännöksissä, joissa yhteishallinnointiorganisaation edellytetään omaavan ”riittävät” valmiudet käsitellä sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensiointia sekä viittauksissa ”alan standardeihin ja käytäntöihin”, joita ei ole direktiivissä tarkemmin määritelty ja joita ei välttämättä vielä ole olemassa vaan joita vasta kehitellään.

Direktiivin luonteeseen vaikuttaa kuuluvan ajatus, että sääntelykehyksellä luodaan edellytykset yhteishallinnointiorganisaation toiminnan kehittymiselle. Sitten kun sävellysteosten yhteishallinnointi on saavuttanut tietyn tason, niihin voidaan kohdistaa suurempia tehokkuusvaatimuksia. Asialla on myös ajallinen ulottuvuus; ajan myötä yhteishallinnointi jatkaa kehittymistään, jolloin yhteishallinnointiin kohdistuvat vaatimukset voivat muuttua.

Viranomaisvalvonnan näkökulmasta direktiivin tältä osin asettamien vaatimusten toteaminen ja valvominen on haastavaa. Direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan perustettavaksi yhteistyöelin, yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunta, joka voisi antaa lain soveltamiseen liittyviä suosituksia.

Neuvottelukunnan myötä toteutuisi parhaiten direktiivin tavoite sovittaa yhteen oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien yhteishallinnointiin kohdistuvat odotukset ja toivomukset sekä yhteishallinnointiorganisaatioiden mahdollisuudet täyttää ne. Neuvottelukunnan perustamiselle löytyy tukea myös direktiivin 38 artiklasta, jossa säädetään usean valtion alueen kattavan lisensoinnin kehittämistä koskevasta EU-tason yhteistyöstä. Neuvottelukunnan tehtävistä, toimikaudesta ja kokoonpanosta säädettäisiin lakiehdotuksen 10 luvussa sekä valtioneuvoston asetuksella.

Lisäksi 9 luvun täytäntöönpanon osalta varattaisiin eräiltä osin mahdollisuus säätää säännösten tarkemmasta soveltamisesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pääsy usean valtion alueen kattavan lisensoinnin piiriin

Lakiehdotuksen 9 luvun keskeisimmät säännökset koskevat mekanismia, jolla tehostetaan sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensointia. Sävellysteosten lisensointi on perinteisesti perustunut maakohtaisiin käyttöluviin. Oikeuksien hankkiminen rajat ylittäviä verkkopalveluja varten on ollut työlästä ja hankalaa. Tämän helpottamiseksi direktiivin III osasto sisältää mekanismin, jolla teosvalikoiman vapaaehtoisen yhdistämisen perusteella voidaan tarjota laajempi teosvalikoima verkkopalveluiden tarjoajille.

Jotta voitaisiin tehokkaasti varmistaa pääsy sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavan lisensoinnin piiriin myös pienille ja tuntemattomammille teosvalikoimille, direktiivissä veloitetaan yhteishallinnointiorganisaatio, joka jo harjoittaa sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensointia, ottamaan valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation pyynnöstä tämän teosvalikoima lisensoitavaksi. Direktiivin mukaan lisensoivan yhteishallinnointiorganisaation tulee lisensoida valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoima samoin ehdoin kuin omansa.

Lakiehdotuksessa säädettäisiin tarkemmin myös lisensoivan yhteishallinnointiorganisaation ja valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation veloitteista sekä perusteista, joiden nojalla yhteishallinnointiorganisaatio voi kieltäytyä ottamasta valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoiman lisensoitavaksi.

Jotta oikeudenhaltijan oikeus päästä usean valtion alueen kattavan lisensoinnin piiriin voitaisiin turvata, lakiehdotukseen on otettu myös säännös, jonka mukaan oikeudenhaltijalla on oikeus peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle antamansa valtuutus myös osittain, eli ainoastaan sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavaa lisensointia koskien, jos yhteishallinnointiorganisaatio ei itse tarjoa sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavia lisenssejä.

3.10 Viranomaisvalvonta

Yleistä

Lakiehdotuksen 10 luku sisältää säännökset valvovan viranomaisen tehtävistä ja toimivallasta sekä asioiden käsittelystä ja tehostekeinoista. Luvussa säädettäisiin myös valvovan viranomaisen yhteydessä toimivasta yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunnasta.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee nimetä toimivaltainen viranomainen, jonka tehtävänä on ensinnäkin varmistaa, että jäsenvaltioiden alueelle sijoittautuneet yhteishallinnointiorganisaatiot noudattavat direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että käytössä ovat menettelyt, joiden avulla valvovalle viranomaiselle voidaan tehdä ilmoitus toiminnasta tai tilanteista, joiden katsotaan olevan direktiivin ja sen nojalla anne-

tun kansallisen lainsäädännön vastaisia. Viranomaisella on oltava valta määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia ja suorittaa asianmukaisia toimenpiteitä direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

Lisäksi toimivaltainen viranomainen on direktiivin mukaan velvollinen vastaamaan toisen jäsenvaltion viranomaisen esittämiin tietopyyntöihin sekä antamaan komissiolle kertomuksen usean valtion alueen kattavan lisensoinnin tilanteesta ja kehityksestä alueellaan 10 päivään lokakuuta 2017 mennessä ja muutoinkin osallistumaan toimivaltaisten viranomaisten ja komission väliseen yhteistyöhön ja tiedonvaihtoon usean valtion alueen kattavan lisensoinnin tilanteesta ja kehityksestä. Valvovan viranomaisen tehtäviin kuuluu myös osallistua jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten edustajista koostuvan asiantuntijaryhmän työskentelyyn. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on tarkastella direktiivin vaikutuksia sisämarkkinoilla ja tuoda esiin mahdollisia ongelmia, kuulla eri tahoja kaikista direktiivin soveltamisesta aiheutuvista kysymyksistä sekä helpottaa tiedonvaihtoa muun muassa asiaa koskevasta lainsäädännöstä ja oikeuskäytännön kehityksestä.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa komissiolle luettelo alueelleen sijoittautuneista yhteishallinnointiorganisaatioista ja pitää se ajan tasalla. Tämän velvollisuuden täyttäminen edellyttää, että valvovalla viranomaisella on ajan tasalla oleva tieto Suomeen sijoittautuneista yhteishallinnointiorganisaatioista. Tästä syystä lakiehdotuksessa on asetettu yhteishallinnointiorganisaatioille velvollisuus tehdä ilmoitus valvontaviranomaisena toimivalle Patentti- ja rekisterihallitukselle. Ilmoitusvelvollisuus olisi myös sellaisella riippumattomalla hallinnointiorganisaatiolla, joka on sijoittautunut Suomeen. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on saattaa valvontaviranomaisen tietoon, mitkä yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat Suomessa.

Valvontaviranomainen

Lakiehdotuksessa esitetään, että Suomessa valvontaviranomaisena toimii Patentti- ja rekisterihallitus. Patentti- ja rekisterihallituksella on jo ennestään säätiövalvontaan liittyviä tehtäviä. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallitus on 1.1.2016 alkaen huolehtinut tilintarkastusvalvonnasta, johon kuuluu tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä osallistuminen kansainväliseen valvontayhteistyöhön. Nämä toiminnot tukevat nyt asetettavaa uutta valvontatehtävää. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksesta löytyy nykyistenkin resurssien puitteissa sellaista kilpailuoikeudellista osaamista, josta on hyötyä ehdotettavan lain toimeenpanoa ajatellen.

Valvontaviranomaistoiminnon järjestämisen osalta tarkasteltiin myös muita vaihtoehtoja, erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriötä, jolla on jo ennestään tekijänoikeuslakiin perustuvia valvontatehtäviä, jotka liittyvät muun muassa yhteishallinnointiorganisaatioiden hyväksymiseen toimimaan sopimuslisenssijärjestöinä sekä järjestöjen toiminnan valvontaan tältä osin.

Valvontaviranomaisen roolin yhdistäminen opetus- ja kulttuuriministeriön muihin tehtäviin olisi kuitenkin ongelmallista. Perustuslain näkökulmasta olisi ongelmallista, että viranomainen, joka ehdotuksen mukaan voisi antaa yhteishallinnointia koskevia asetuksia, samanaikaisesti toimeenpanisi kyseisiä säädöksiä. Valvontaviranomaisen tehtävä olisi omiaan vaikuttamaan myös ministeriön muiden tehtävien suorittamiseen, esimerkiksi kansallisen sääntelyn valmisteluun sekä kansainvälisiä sopimuksia ja EU-lainsäädäntöä koskeviin neuvotteluihin. Mainitut tehtävät edellyttävät usein jatkuvaa vuorovaikutusta ja läheistä yhteistyötä niin yhteishallinnointiorganisaatioiden kuin käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden kanssa. Riittävän etäisyyden säilyttäminen valvontaviranomaistoiminnan ja yhteishallinnointiorganisaatioiden välillä olisi tällaisessa tilanteessa haastavaa. Yhteishallinnointiorganisaation näkökulmasta voisi myös olla epäselvää, missä ominaisuudessa ministeriö kulloinkin lähestyy organisaatiota.

Edelleen se seikka, että ministeriö toimii poliittisessa ohjauksessa, edellyttäisi erityisjärjestelyjä uskottavan viranomaisvalvonnan järjestämiseksi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka tämän lain mukainen viranomaisvalvonta olisi sinänsä mahdollista järjestää opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä ja että tällaista ratkaisua voitaisiin pitää Suomessa varsin luontevana vaihtoehtona, olisi tämän vaihtoehdon toteuttaminen edellyttänyt joitakin erityisjärjestelyitä ja varotoimenpiteitä.

Valvontaviranomaista koskevan toiminnan sijoittaminen Patentti- ja rekisterihallitukseen on myös linjassa valtionhallinnon toimintojen järjestämiseen liittyvien yleisten periaatteiden kanssa, joiden mukaan ministeriö huolehtii lainsäädännöstä ja strategisesti merkittävistä asioista, samalla kun säädösten toimeenpano ja valvonta pyritään mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan virastotasolle.

Näin ollen kokonaisuutena arvioiden ja ottaen huomioon Patentti- ja rekisterihallituksen sekä työ- ja elinkeinoministeriön lausunnoissa esitetyt näkökohdat, Patentti- ja rekisterihallitusta on pidettävä Suomessa sopivimpana tahona toimimaan tämän lain mukaisena valvontaviranomaisena.

Muissa EU:n jäsenvaltioissa valvovana viranomaisena toimii tai tulee toimimaan joko ministeriö tai Patentti- ja rekisterihallitusta vastaava kansallinen viranomainen. Patentti- ja rekisteriviranomainen vastaisi direktiivin mukaisen valvovan viranomaisen tehtävän hoitamisesta esimerkiksi Virossa ja Ruotsissa. Sen sijaan Tanskassa viranomaisvalvonta kuuluu kulttuuri-ministeriön toimivaltaan.

Muita vaihtoehtoja valvovaksi viranomaiseksi olisivat Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa toimivat virastot Taiteen edistämiskeskus ja opetushallitus. Taiteen edistämiskeskukseksi ja opetushallitukselle tällainen valvontatehtävä olisi täysin vieras. Sen sijaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston osalta on todettava, että monien direktiivin säännösten taustalla ovat Euroopan unionin tuomioistuimen päätökset kilpailuoikeudellisissa asioissa. Monilla säännöksillä ja niiden tulkinnoilla on siten yhtymäkohtia kilpailuoikeuteen.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on toisinaan käsitellyt tekijänoikeuden yhteishallinnointiin liittyviä kilpailuoikeudellisia asioita. Lisäksi erityisesti lakiehdotuksen 35 ja 36 § perustuvat pitkälti kilpailuoikeudellisiin sääntöihin. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle olisi kuitenkin verrattain vierasta käsitellä esimerkiksi oikeudenhaltijoilta tulevia toimenpidepyyntöjä, jotka koskevat puutteita yhteishallinnointiorganisaation menettelyissä esimerkiksi päätöksenteossa tai tekijänoikeuskorvausten käsittelyssä. Tehtävän antaminen Kilpailu- ja kuluttajavirastolle merkitsisi myös sitä, että Kilpailu- ja kuluttajavirastosta tulisi markkinoita säätelevän erityislainsäädännön tulkitsija, mitä on pidetty ongelmallisena. Siksi erityiseen markkinasäätelyyn perustuva valvonta on lähtökohtaisesti sijoitettu sektorikohtaisten viranomaisten tehtäväksi. Esimerkiksi energiamarkkinoita valvoo Energiavirasto ja viestintämarkkinoita Viestintävirasto.

Pääasiallisina vaihtoehtoina lakiehdotusta valmisteltaessa ovat olleet joko viranomaisvalvonnan keskittäminen yhdelle viranomaiselle siten, että läheinen yhteistyö Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa turvataan, tai viranomaistehtävien jakaminen pääasiallisen valvontaviranomaisen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston välillä siten, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi toimivaltaa ainoastaan lakiehdotuksen 35 ja 36 §:ää koskevissa asioissa.

Lakiehdotus perustuu malliin, jossa valvovana viranomaisena toimii yksinomaan Patentti- ja rekisterihallitus. Ehdotuksessa kuitenkin turvataan riittävä yhteistyö Kilpailu- ja kuluttajavi-

raston kanssa kilpailuoikeuteen liittyvissä asioissa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa lain toimivuuteen ja toimeenpanoon liittyvissä yleisissä asioissa. Lisäksi on huomioitu tarve sovittaa yhteen Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävät tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevan lakiehdotuksen mukaan ja opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeuslain mukaiset valvontatehtävät. Tekijänoikeuslain 19 a, 26, 26 b, 26 j ja 47 a § sisältävät tällaisia tehtäviä. Kyseisten lainkohtien sisältämät säännökset koskevat yhteishallinnointiorganisaation hyväksymistä hoitamaan tekijänoikeuslaissa säädettyä tehtävää ja opetus- ja kulttuuriministeriön toimivaltaa valvoa ja ohjeistaa näiden tehtävien hoitamista.

Valvontaviranomaisen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattaminen

Voidaan karkeasti arvioida, että viranomaisvalvonnasta aiheutuu Patentti- ja rekisterihallitukselle yhden henkilötyövuoden lisäresurssitarve. Valvontatehtävästä sekä yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunnan toiminnasta arvioidaan aiheutuvan noin 120 000 euron kustannukset. Valvonnan mitoituksessa on otettu huomioon saatu selvitys muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden resursoinnista, tässä laissa säädetyn valvonnan laajuus ja sitä, että pitää varmistaa viranomaisvalvonnan riittävä toimintakyky.

Valvontatehtävästä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi on olemassa kolme vaihtoehtoa: kustannukset katetaan yhteishallinnointiorganisaatioilta perittävillä valvontamaksuilla, toimenpidepyynnön esittäjiltä perittävillä käsittelymaksuilla tai valtion talousarviosta. Valvottavien yhteishallinnointiorganisaatioiden määrän vähäisyyden takia – yhteishallinnointiorganisaatioita on Suomessa vain seitsemän, josta yksi on juuri perustettu eikä sillä vielä ole merkittäviä tuloja – valvontamaksu olisi suhteettoman suuri kustannuserä. Voidaan ennakoida, että toimenpidepyyntöjä tulee varsin vähän, joten käsittelymaksuun perustuva tulonmuodostus voisi joka tapauksessa jäädä täysin riittämättömäksi. Käsittelymaksuun liittyy myös periaatteellisia ongelmia, eikä vastaavanlaista maksua sovelleta myöskään markkinoiden valvontaa koskevan viranomaisvalvonnan rahoittamiseksi muissa vastaavissa tapauksissa.

Valvontaviranomaisen toimintakyky ja mahdollisuus itsenäisesti ryhtyä valvontatoimenpiteisiin on turvattava. Valtion talousarvioon perustuvaa vaihtoehtoa on pidettävä sekä eri osapuolten intressien että julkisen intressin pohjalta arvioiden parhaana ratkaisuna, joka on myös kokonaistaloudellisesti edullisin. Valvontamaksuun ja käsittelymaksuun liittyy lisäksi merkittäviä oheiskustannuksia, kuten sääntely- ja laskutuskustannuksia, jotka vaikuttavat näiden vaihtoehtojen kokonaistaloudellisuuteen.

Asian käsittely valvontaviranomaisessa

Viranomaisvalvonta perustuisi ensisijaisesti jälkipäätöseen, lähinnä toimenpidepyyntöihin perustuvaan valvontaan. Valvontaviranomaiselle varattaisiin kuitenkin mahdollisuus ryhtyä valvontatoimenpiteisiin myös omasta aloitteestaan tai ulkopuolisen antaman vihjeen perusteella. Asian käsittelyyn sovellettaisiin hallintolakia (434/2003), sikäli kuin tässä laissa ei toisin säädetä.

Lakiehdotus sisältää säännökset asioiden tärkeysjärjestyksestä ja tutkimatta jättämisestä. Niiden tavoitteena on varmistaa, että valvontaviranomaisena toimiva Patentti- ja rekisterihallitus asettaa esille tulevat asiat tärkeysjärjestykseen ja ottaa tutkittavakseen asiat, joihin liittyy riittävä yksityinen tai julkinen etu. Direktiivi ja sen pohjalta laadittu lakiehdotus sisältävät tämän lisäksi muitakin oikeussuojakeinoja yksityisen edun valvomiseksi. Näihin kuuluvat valitus tai oikaisupyyntö yhteishallinnointiorganisaatiolle, vaihtoehtoiseen riidanratkaisujärjestelmään turvautuminen sekä riidan vieminen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Jos yhteishallinnointiorganisaatio toimisi ehdotetun lain säännösten tai tavoitteiden vastaisesti, valvontaviranomainen voisi antaa yhteishallinnointiorganisaatiolle huomautuksen tai varoituk- sen. Valvontaviranomainen voisi myös sakon uhalla velvoittaa yhteishallinnointiorganisaation korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä sekä asettaa sille toimintavelvoitteen tai kieltää toi- menpiteen, jos yhteishallinnointiorganisaatio toimii huomautuksesta tai varoituksesta huoli- matta ehdotetun lain vastaisesti. Valvontaviranomaisella olisi myös mahdollisuus puuttua yh- teishallinnointiorganisaation puolesta toimivan, lain piiriin kuuluvaa tehtävää suorittavan yh- teisön tai säätiön toimintaan.

Valvontaviranomaisena toimivan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen voitaisiin hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa sääde- tään.

Yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunta

Lakiehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukun- ta. Neuvottelukunnan kokoonpanoon kuuluisi yhteishallinnointijärjestöjen, oikeudenhaltijoi- den, käyttäjien sekä viranomaisten edustajia. Neuvottelukunnan asettaisi valtioneuvosto mää- räajaksi opetus- ja kulttuuriministeriön esittelystä. Neuvottelukunnan pääasiallinen tehtävä olisi suositusten antaminen ehdotetun lain piiriin kuuluvista yhteishallinnointiorganisaation menettelytavoista, noudatettavista käytännöistä ja alan standardeista. Neuvottelukunnalla olisi myös tärkeä rooli yhteishallinnointia ja yhteishallinnoinnin toimivuutta koskevan kansallisen seurannan järjestämisessä ja hyvien käytäntöjen noudattamisen edistämisessä, mihin sisältyisi muun muassa vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyiden edistäminen lain piiriin kuuluvien riitojen käsittelyssä.

3.11 Riitojen ratkaisu

Lakiehdotuksen 11 luku sisältää säännökset yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta käsitellä valituksia, kielletyistä sopimusehdoista, menettelyistä ja käytännöistä sekä riidanrat- kaisusta.

Lakiehdotuksen mukaan lain 2, 7, 9 ja 11 lukuun perustuvat riita-asiat voitaisiin viedä mark- kinaoikeuden käsiteltäväksi. Tämän mahdollistamiseksi esitetään muutettavaksi oikeuden- käynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia.

Direktiivin 35 artiklan 1 kohtaan sisältyvä vaatimus siitä, että sekä voimassa olevat että myös ehdotetut lisensiointiehdot on voitava saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi, edellyttää lain ta- soista säännöstä, koska se poikkeaa tavanomaisesta järjestelystä, jonka pohjalta tuomioistuin käsittelee vain olemassa olevaan sopimukseen perustuvaa sopimusriitaa.

Lakiehdotukseen on sisällytetty säännös, jonka muotoilussa on käytetty esikuvana elinkeinon- harjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä (1062/1993) sekä sopimattomasta menette- lystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978) annettuihin lakeihin sisältyviä säännöksiä. Edellä mainitut lait mahdollistavat myös ehdotetun sopimusehdon tai menettelyn viemisen markki- naoikeuden käsiteltäväksi. Laki elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä koskee ainoastaan elinkeinonharjoittajien välisiä sopimuksia. Kuitenkin myös yksityinen hen- kilö saattaa olla velvollinen hankkimaan luvan teoksen tai muun suojan kohteen käyttämiseen tekijänoikeuslain mukaan. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista ottaa asiasta ehdotettavaan lakiin erillinen säännös, johon sisällytetään laajemmin sekä luonnolliset henkilöt että oikeus- henkilöt.

Lisäksi esityksen tarkoituksena on varmistaa, että markkinaoikeus käsittelee lakiehdotukseen perustuvat tyyppikohtuuttoman sopimusehdon tai menettelyn kieltoasiat oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa tarkoitettuina markkinaoikeudellisina asioina. Kahden sopijapuolen väliseen oikeussuhteeseen rajoittuvaa sopimusehdon tai menettelyn kohtuuttomuutta koskeva riita-asia sekä muut luonteeltaan tekijänoikeudelliset riita-asiat markkinaoikeus käsittelee teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina.

Erityistä tekijänoikeudellista luonnetta vailla olevat riita-asiat, joissa kysymys on yleisemmästä yksityisoikeudellisesta riita-asiasta, esimerkiksi yhdistys- tai velvoiteoikeudellisesta asiasta, kuuluisivat edelleen käräjäoikeuden toimivaltaan. Lisäksi lain 10 lukuun perustuvat valvontaviranomaisen päätöksiä koskevat asiat olisivat vakiintuneesti hallinto-oikeudellisia asioita.

3.12 Kansallisen liikkumavaran käyttö tietyissä asioissa

Direktiivin mukaan riippumattomaan hallinnointiorganisaatioon olisi sovellettava säännöksiä, jotka koskevat organisaation velvollisuutta käydä lisenssineuvottelut vilpittömästi (16 artiklan 1 kohta), tilityksen yhteydessä oikeudenhaltijoille annettavia tietoja (18 artikla), teosvalikoiden ja organisaation hallinnoimia oikeuksia koskevia tietoja (20 artiklaa) sekä tietoa organisaation säännöistä, jäsenyysehdoista ja oikeuksien peruuttamishdoista, vakiomuotoisista lisenssisopimuksista, yleisistä periaatteista koskien hallinnointipalkkioita sekä vähennyksistä ja niiden käytöstä (21 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f ja g alakohdat). Lisäksi direktiivin mukaan riippumattomaan hallinnointiorganisaatioon sovellettaisiin direktiivin noudattamisen varmistamista koskevia säännöksiä (36 artikla) ja henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä (42 artikla). Lakiehdotuksessa ehdotetaan, että direktiiviä sovellettaisiin riippumattomaan hallinnointiorganisaatioon direktiivin vähimmäisvaatimuksia laajemmin siten, että edellä mainittujen säännösten lisäksi sovellettaisiin 2 lukuun sisältyviä säännöksiä oikeudenhaltijoiden oikeuksista (5—9 §) ja 7 lukuun sisältyviä säännöksiä suhteesta käyttäjiin (33—38 §).

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi direktiivin 7 artiklan 2 kohtaan perustuvia säännöksiä, joilla erityisesti turvataan sellaisten oikeudenhaltijoiden oikeudet, jotka eivät ole yhteishallinnointiorganisaation jäseniä. Direktiivin tarkoituksesta ja muotoilusta johtuen on kuitenkin selvää, että direktiivin 5 artiklaa, joka koskee oikeudenhaltijan oikeuksia, tulisi soveltaa riippumatta siitä, onko kyseinen oikeudenhaltija jonkin yhteishallinnointiorganisaation jäsen vai ei.

Alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa ei otettu huomioon sitä tosiasiaa, että monissa tapauksissa oikeudenhaltijat eivät ole yhteishallinnointiorganisaation jäseniä eikä yhteishallinnointiorganisaation valtuuttaminen hallinnoimaan oikeuksia automaattisesti johda jäsenyyteen yhteisössä. Direktiiviehdotusta muutettiin sittemmin monilta kohdilta sellaiseen muotoon, että se koskee oikeudenhaltijoita, jotka ovat valtuuttaneet yhteishallinnointiorganisaation hallinnoimaan tekijänoikeuksiaan riippumatta siitä, ovatko kyseiset oikeudenhaltijat organisaation jäseniä vai eivät.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa veloitetaan jäsenvaltioita ulottamaan yhteishallinnointiorganisaation tiedonantovelvollisuus myös sellaiseen oikeudenhaltijaan, joka ei ole yhteishallinnointiorganisaation jäsen. Direktiivin 20 artiklan muotoilu muutettiin kuitenkin direktiivin käsittelyn aikana kattamaan kaikki oikeudenhaltijat, joten 7 artiklan 1 kohdassa oleva viittaus 20 artiklaan on tarpeeton. Kysymys on siis teknisestä virheestä. Muilta osin lakiehdotuksen muotoiluissa on huomioitu direktiivin 7 artiklan 1 kohtaan perustuva velvollisuus ulottaa sääntely myös oikeudenhaltijaan, joka ei ole yhteishallinnointiorganisaation jäsen.

Lakiehdotukseen ehdotetaan sisällytettäväksi direktiivin 8 artiklan 11 kohtaan perustuva säännös, jonka mukaan yleiskokouksen valtuuksia voi käyttää yhteishallinnointiorganisaation jäsenten valitsema valtuutettujen kokous.

Direktiivin 8 artiklan 12 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää, että jos yhteishallinnointiorganisaatiolla ei oikeudellisen muotonsa takia ole jäsenten yleiskokousta, kyseisen kokouksen valtuuksia käyttää valvontatoiminnosta huolehtiva elin, johon tulee soveltaa soveltuvien osin 8 artiklan 2—5, 7 ja 8 kohdissa vahvistettuja sääntöjä. Direktiivi edellyttää, että oikeudenhaltijoiden etujen valvomisesta huolehditaan myös säätiömuotoisissa yhteishallinnointiorganisaatioissa. Lisäksi direktiivi sallii sen, että oikeudenhaltijoiden etujen valvomisesta huolehditaan myös muilla tavoin kuin direktiivissä esitetyin keinoin. Direktiivissä esitettyjen valvontakeinojen lisäksi Suomessa sovelletaan säätiölaissa (487/2015) säädettyjä keinoja, joilla valvotaan, että säätiön toiminta vastaa sen tarkoitusta.

3.13 Direktiivin säännökset, joita ei ehdoteta erikseen täytäntöön pantaviksi

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi säännöksiä, jotka koskevat direktiivin 6 artiklan 5 kohdan mukaista velvoitetta pitää kirjaa jäsenistä ja päivittää jäsentiedot säännöllisesti. Nämä velvoitteet sisältyvät jo nykyisin eri yhteisömuotoja koskevaan lainsäädäntöön.

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi direktiivin 8 artiklan 8 kohtaan perustuvaa säännöstä, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksella tulee olla oikeus nimittää ja erottaa tilintarkastaja, sillä kyseinen oikeus sisältyy jo eri yhteisömuotoja koskevaan yleiseen lainsäädäntöön.

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi myöskään direktiivin 8 artiklan 10 kohdan 2 alakohtaan perustuvia erityisiä rajoituksia, jotka koskevat asiamiesten nimeämistä ja heidän edustamiensa jäsenten äänioikeuksien käyttöä, minkä direktiivi sallii edellyttäen, että nämä rajoitukset eivät vaikuta jäsenten asianmukaiseen ja tehokkaaseen osallistumiseen yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoprosessissa.

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi säännöksiä, jotka koskevat direktiivin 8 artiklan 13 kohdan mukaista mahdollisuutta säätää, että yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhdistysten kokous voi käyttää jäsenten yleiskokouksen valtuuksia tai osaa niistä.

Direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että jokainen yhteishallinnointiorganisaatio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jotta sen liiketoiminnan johtamisesta vastaavat henkilöt hoitavat tehtävänsä järkevällä, vastuullisella ja asianmukaisella tavalla käyttäen hyviä hallinto- ja tilinpitomenetelmiä ja sisäisen valvonnan mekanismeja. Kun otetaan huomioon, että niin kirjanpitolainsäädäntö ja eri yhteisömuotoja koskeva lainsäädäntö kuin lakiehdotuskin sisältävät säännöksiä, joilla pyritään käytännössä varmistamaan direktiivissä mainittujen asioiden toteutuminen, ei lisäsääntelylle ole katsottu olevan tarvetta.

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi säännöksiä, jotka koskevat direktiivin 13 artiklan 6 kohtaan sisältyvää mahdollisuutta rajoittaa jakamattomien varojen käyttämistä oikeudenhaltijoiden yhteisiin tarkoituksiin, kuten oikeudenhaltijoille tarjottavien sosiaali-, kulttuuri- ja koulutuspalvelujen rahoittamiseen.

Lakiehdotukseen ei myöskään ehdoteta sisällytettäväksi säännöksiä vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta. Suomessa nykyisin käytettävissä olevat vaihtoehtoiset riidanratkaisujärjestelmät täyttävät direktiivin vaatimukset ja menevät direktiivin vähimmäisvaatimuksia pidemmälle. Suomessa on mahdollisuus vaihtoehtoiselle riidanratkaisumenettelylle aina, kun osapuolet voivat

tehdä asiassa sovinnon ilman tuomioistuimen myötävaikutusta eli myös silloin, kun kysymys on direktiivin 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista yhteishallinnointiorganisaatioiden, niiden jäsenten, oikeudenhaltijoiden tai käyttäjien välisistä riidoista, jotka perustuvat mihin tahansa ehdotetun lain luonteeltaan yksityisoikeudelliseen säännökseen.

Lakiehdotukseen ei ehdoteta sisällytettäväksi säännöksiä koskien 42 artiklan mukaista velvoitetta noudattaa henkilötietojen käsittelyyn sovellettavaa direktiiviä 95/46/EY, sillä ilman erillistä säännöstäkin on selvää, että mainittuun direktiiviin perustuvaa henkilötietolakia tulee noudattaa.

3.14 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa

Lakiehdotuksessa 2 ehdotetaan muutettavaksi lakia oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa siten, että tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annettavan lain 2, 7, 9 ja 11 lukuun perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa.

3.15 Kilpailulaki

Lakiehdotuksessa 3 ehdotetaan muutettavaksi kilpailulain 39 §:ää siten, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus luovuttaa tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa salassa pidettävä asiakirja Patentti- ja rekisterihallitukselle, jos se on sen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

3.16 Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta

Lakiehdotuksessa 4 ehdotetaan muutettavaksi Patentti- ja rekisterihallituksesta annettua lakia siten, että Patentti- ja rekisterihallituksen tehtäviin lisätään tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevan lain mukaisen valvontaviranomaisen tehtävä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset kansantalouteen

Ehdotettavalla tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevalla lailla arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kansantalouteen. Yhdessä direktiivin ja siihen pohjautuvien muiden kansallisten lainsäädäntöjen kanssa se tehostaa erityisesti EU:n sisämarkkinoiden mutta myös Suomen kansallisten tekijänoikeusmarkkinoiden toimintaa monin tavoin, kun unionin alueella toimivien yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintatavat yhtenäistyvät ja yhteishallinnoinnin avoimuus ja vastuullisuus lisääntyvät sekä luottamus yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaan kasvaa. Direktiiviin ja kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan sääntelyn tavoitteena on tehostaa yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintatapoja ja lisätä mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin koko EU:n alueella.

On ennakoitavissa, että kilpailu yhteishallinnoinnin markkinoilla lisääntyy sisämarkkinoilla, mitä yleensä on pidetty myönteisenä kansantaloudellisesta näkökulmasta. Lisääntyvään kilpailuun liittyy sekä mahdollisuuksia että riskejä suomalaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden näkökulmasta. Erityisesti sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavan lisensioinnin osalta lainsäädännön takeita, jotka mahdollistavat pääsyn usean valtion alueen kattavan lisensioinnin piiriin, voidaan pitää tärkeänä suomalaisen sävellysteosvalikoiman markkinoillepääsyn näkökulmasta. On myös ennakoitu, että sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensiointia koskeva sääntely johtaisi sävellysteosten verkko-oikeuksien keskittymiseen online-

hallinnointikeskuksiin, mikä saattaisi tarjota tehokkuushyötyjä edellyttäen, että sävellysteosten hallinnoinnin markkinoilla löytyy riittävästi kilpailua.

Oikeudenhaltijoille taattu mahdollisuus valita yhteishallinnointiorganisaatio sekä oikeus valita, mitkä oikeudet, käyttötyypit sekä teokset tai muut suojan kohteet hallinnoidaan yhteishallinnointiorganisaation toimesta ja mitä oikeuksia oikeudenhaltija pidättää itsellään, saattaa lisätä oikeuksien hallinnoinnin kokonaistehokkuutta. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta oikeuksia voidaan olettaa tulevan tehokkaammin käyttöön, mikäli yhteishallinnointiorganisaatiot nykyistä suuremmassa määrin sallivat laajasti myös oikeudenhaltijalle itselleen mahdollisuuden myöntää käyttöluvia. On odotettavissa, että yhteishallinnointiorganisaatiot eivät enää ottaisi lissensioitavaksi oikeuksia sellaisiin käyttöihin, joihin ne eivät aktiivisesti tarjoa oikeuksia lissensioitavaksi. Oikeudenhaltija voisi myös pitää itsellään sellaiset oikeudet, jotka hän pystyy lissensioimaan tehokkaammin joko itse tai jonkin muun yhteishallinnointiorganisaation tai muun toimijan kautta. Sääntelyn riskinä on kuitenkin samalla se, että lissensiointimarkkinat oikeuksien ja teosten tasolla pirstaloituvat, mikä voi lisätä hallinnointikustannuksia.

4.2 Vaikutukset oikeudenhaltijoihin

Oikeudenhaltijoina ovat niin yksityiset elinkeinonharjoittajat kuin erinäiset yritykset ja muut yhteisöt tai säätiöt. Järjestöjen toimittamien tietojen mukaan Kopiosto edustaa jäsenjärjestöjensä kautta yli 50 000 suomalaista oikeudenhaltijaa, Teosto 29 000 oikeudenhaltijaa, Gramex 45 000 taiteilija-asiakasta ja 17 000 tuottaja-asiakasta, Tuotos 250 AV-tuotantoyhtiötä, Kuvas-to 2 200 taiteilijaa ja Sanasto 5 200 kirjailijaa. Näistä yhteishallinnointiorganisaatioista ainoastaan Teosto hyväksyy henkilöjäseniä. Teostolla on 700 jäsentä. Muiden yhteishallinnointiorganisaatioiden osalta jäseninä ovat jäsenyhteisöt, jotka edustavat oikeudenhaltijoita.

Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevalla lailla arvioidaan olevan myönteinen vaikutus oikeudenhaltijoiden asemaan. Oikeudenhaltijan asema turvattaisiin lailla nykyistä paremmin sekä oikeudenhaltijan suojaksi säädettyjen oikeuksien myötä että lisäämällä yhteishallinnoinnin avoimuutta, vastuullisuutta ja tehokkuutta. Oikeudenhaltijoiden tosiasiallinen mahdollisuus valita yhteishallinnointiorganisaatio asuin- ja sijoittautumismaastaan riippumatta paranee olennaisesti, kun yhteishallinnointiorganisaatiot eivät voisi kieltäytyä hallinnoimasta ulkomaisen oikeudenhaltijan oikeuksia eivätkä muutoinkaan toimia tiettyä oikeudenhaltijatahoa syrjivästi ja kun sähköiset asiointimahdollisuudet lisääntyvät. Yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan vertailtavuus lisääntyisi merkittävästi niin direktiivin tarjoaman oikeudellisen kehikon kuin tähän oikeudelliseen kehikkoon kuuluvien yhdenmukaisten tiedonantovelvoitteiden ja taloudellisen ja toiminnallisen raportoinnin ansiosta.

On vaikeaa ennustaa, tulevatko yhteishallinnointiorganisaatioiden hallinnointikulut nousemaan vai laskemaan. Kiristynvä kilpailu yhteishallinnointiorganisaatioiden välillä saattaa lisätä tehokkuutta ja alentaa hallinnointikuluja, mutta toisaalta toiminnan sopeuttaminen lakiehdotuksen mukaisesti saattaa joiltakin osin lisätä yhteishallinnointiorganisaatioiden hallinnointikuluja ainakin lyhyellä aikavälillä. Yhteishallinnointiorganisaation mahdolliset kustannuspaineet saattavat realisoitua pienentyneenä tilityksenä oikeudenhaltijoille tai, markkinatilanteen niin salliessa, tariffien nousuna käyttäjien haitaksi. Toisaalta yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan mahdollisesti tehostuessa saattaa oikeudenhaltijoiden jaettavaksi jäävä osuus kasvaa.

Ehdotetut lait parantaisivat oikeudenhaltijoiden oikeusturvakeinoja.

4.3 Vaikutukset käyttäjiin

Tekijänoikeuksien käyttäjien määrää on mahdotonta arvioida. Taloudellisesti merkittävimmän käytön, joka on riippuvaista yhteishallinnon sujuvuudesta, voidaan arvioida liittyvän viihde- ja mediatuotteiden kehittämiseen ja markkinointiin, mukaan lukien TV- ja radiolähetystoiminta, sekä musiikin julkiseen esittämiseen esimerkiksi ravintoloissa, kaupoissa ja muissa julkisissa tiloissa ja teosten käyttöön opetus- ja tutkimustoiminnassa sekä kulttuuritoiminnassa. Käyttäjinä ovat niin yritykset kuin muut yksityiset ja julkiset yhteisöt tai säätiöt.

Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevalla lailla arvioidaan olevan myönteinen vaikutus käyttäjien luottamukseen yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaan. Ehdotettujen säännösten yhteishallinnointiorganisaatiolle asetettavat velvoitteet, jotka koskevat mm. avoimuutta ja tietojen antamista sekä lisensointia, ovat omiaan lisäämään yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan läpinäkyvyyttä ja luottamusta niiden toimintaan. Käyttäjien kustannukset vähenevät sähköisiä menetelmiä lisäämällä. Tosin Suomessa mahdollisuudet sähköiseen asiointiin ovat nyt hyvät. Musiikin verkkopalveluiden lisensointi yksinkertaistuu ja tehostuu.

Ehdotetut lait parantaisivat käyttäjien oikeusturvakeinoja.

4.4 Vaikutukset yhteishallinnointiorganisaatioihin

Suomessa toimii tällä hetkellä seitsemän yhteishallinnointiorganisaatiota. Osa säännöksistä olisi sovellettavissa myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöihin, jos ne suorittavat tämän lain piiriin kuuluvaa tehtävää. Tiedossa ei ole, että Suomeen olisi sijoittautunut riippumattomia hallinnointiorganisaatioita.

Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevat säännökset edellyttävät ainakin joiltain osin muutoksia toimintatapoihin, mikä aiheuttaa yhteishallinnointiorganisaatioissa kustannuksia. Säännökset saattavat edellyttää organisaatioiden sääntöjen ja kirjanpidon muuttamista sekä tietojärjestelmien kehittämistä ja valtuuksien uusimista.

Arvio kuitenkin on, että lakiehdotuksen suoraan yhteishallinnointiorganisaatioille aiheuttamat kustannukset jäävät verrattain vähäisiksi, sillä suomalaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaperiaatteet ja –käytännöt vastaavat jo nyt monilta osin direktiivin vaatimuksia.

Euroopan sisämarkkinoilla on jo aiemmin otettu ensimmäiset askeleet avoimempaan suuntaan myös tekijänoikeuden yhteishallinnon osalta, sillä osa lakiehdotukseen sisältyvistä oikeusnormeista perustuvat EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön kilpailuoikeudellisissa asioissa. Ennakoidaan, että kilpailu tulee lisääntymään, mikä lisää entisestään tarvetta tehostaa yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa.

4.5 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettu laki tekijänoikeuden yhteishallinnonnista edellyttää valvontaviranomaisen toiminnan perustamista Patentti- ja rekisterihallitukseen. On vaikeaa ennakoida, minkä verran yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminta tulee aiheuttamaan toimenpidepyyntöjä. Vaikka suomalaisia yhteishallinnointiorganisaatioita on pidetty varsin hyvätasoisina, ehdotettu laki avaa uudenlaisen mahdollisuuden valittaa yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnasta.

Edellyttämällä, että valvontaviranomainen asettaa valvontatehtävänsä tärkeysjärjestykseen, painottamalla jälkikäteistä valvontaa ja puuttumalla ainoastaan sellaisiin asioihin, joilla on

merkittävä vaikutus ehdotetun tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevan lain tavoitteiden toteutumiseen, voidaan vaikuttaa valvonnasta aiheutuvaan työmäärään ja kustannuksiin.

Voidaan karkeasti arvioida, että viranomaisvalvonnasta aiheutuu Patentti- ja rekisterihallitukseen yhden henkilötövuoden lisäresurssitarve. Valvontatehtävästä sekä yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunnan toiminnasta arvioidaan aiheutuvan noin 120 000 euron vuotuiset kustannukset. Arviossa on otettu huomioon tiedot muiden jäsenvaltioiden resursoinnista, laissa säädettävän valvonnan laajuus ja se, että viranomaisvalvonnan riittävä toimintakyky on varmistettava. Kustannukset on tarkoitus kattaa valtion talousarviosta. Esityksen arvioidaan lisäävään Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenoja 120 000 eurolla. Rahoitus hoidetaan julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvien kehysten puitteissa ja käsitellään osana vuoden 2017 talousarvioesityksen valmisteluprosessia.

Lakiehdotukseen sisältyy mahdollisuus saattaa myös ehdotetut sopimusehdot markkinatuomioistuimen arvioitavaksi. Markkinaoikeuden työmäärän ei kuitenkaan kokonaisuutena ennakoida lisääntyvän merkittävästi, sillä markkinaoikeuteen asti riita- tai hakemusasioita ei oleteta usein vietävän ja lisäksi varsinaisia tekijänoikeudellisia riita-asioita ja markkinaoikeudellisia asioita on toistaiseksi melko vähän.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja aineistot

Esitys on valmisteltu virkатыönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Direktiivin täytäntöönpanosta riidanratkaisujärjestelmän osalta järjestettiin avoin keskustelutilaisuus 10 päivänä lokakuuta 2014. Pienryhmäkeskusteluja niin riidanratkaisujärjestelmästä kuin direktiivin yleisestä täytäntöönpanosta on järjestetty vuoden 2015 aikana. Valmistelun aikana yhteishallinnointiorganisaatiot ovat toimittaneet tietoa yhteishallinnointiin liittyvistä käytännöistä ministeriön käyttöön.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi järjestettiin laaja lausuntokierros elo-syyskuussa 2015.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi annettiin lähes 80 lausuntoa. Merkittävien lausuntojen nojalla tehty muutos alkuperäiseen esitykseen liittyy valvontaviranomaisen toiminnan järjestämiseen.

Lausunnonle lähetetyssä luonnoksessa valvontaviranomaiseksi esitettiin opetus- ja kulttuuriministeriötä. Oikeudenhaltijat ja yhteishallinnointiorganisaatiot pitivät esitystä hyvänä. Käyttäjätahot ja suuri osa viranomaisista, muun muassa työ- ja elinkeinoministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, liikenne- ja viestintäministeriö sekä ulkoasiainministeriö katsoivat, ettei opetus- ja kulttuuriministeriö voisi toimia valvontaviranomaisena. Lausunnoissa mainitut pääasialliset syyt liittyivät niin laillisuus- kuin tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin. Lausunnoissa viitattiin esimerkiksi siihen, että ministeriö toimisi tällöin kaksoisroolissa, lain säätäjänä ja lain soveltajana. Viitattiin myös siihen, että ministeriö neuvottelee käyttöoikeussopimuksia yhteishallinnointiorganisaatioiden kanssa ja toimii siten käyttäjänä. Lisäksi katsottiin, että valtioneuvoston tasolla ei tulisi hoitaa tämän tapaisia tehtäviä, joita tavanomaisesti hoidetaan virastotasolla. Ministeriöön liittyvää poliittista ohjausmahdollisuutta pidettiin niin ikään ongelmallisena valvontaviranomaisen riippumattomuutta ajatellen. Lausuntojen perusteella valvontaviranomaiseksi muutettiin lakiehdotuksessa Patentti- ja rekisteri-

hallitus, jota työ- ja elinkeinoministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus ja eräät muut lausunnonantajat olivat esittäneet.

Lausuntojen perusteella esitystä täydennettiin siten, että lain tavoite ”tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuuden edistäminen” huomioidaan paremmin niin itse lakiehdotuksessa kuin yleisperusteluissa.

Oikeudenhaltijoiden ja yhteishallinnointiorganisaatioiden antamien lausuntojen pohjalta lakiehdotuksesta poistettiin säännös, jonka mukaan yleiskokouksen tulee päättää toimitusjohtajan nimittämisestä ja erottamisesta. Lausunnoissa huomautettiin, että asia ei sovellu yleiskokouksessa käsiteltäväksi ja että direktiivi ei edellytä kyseistä säännöstä. Lausuntojen perusteella selkeytettiin myös direktiivin mukaisen yhteishallinnointiorganisaation valvontatoiminnan järjestämistä Suomessa siten, että säännökset sovitettiin paremmin yhteisöjä koskevaan lainsäädäntöön ja siinä oleviin säännöksiin mm. hallituksen vastuusta.

Erityisesti oikeusministeriön ja markkinaoikeuden lausuntojen pohjalta on kehitetty edelleen riita-asioden käsittelyyn liittyviä säännöksiä.

Lausuntojen perusteella ehdotusta on monilta muiltakin osin tarkennettu ja sen perusteluja täydennetty.

Työ- ja elinkeinoministeriö antoi erillisen lausunnon vaikutusten arvioinnista ja antoi lausunnoille lähetetylle esitykselle arvosanaksi kaksi asteikolla 0—3. Lausunnossa esitetyt huomiot on otettu huomioon esityksen vaikutusten arviointia täydennettäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain tavoite. Pykälässä tuotaisiin esille direktiivin keskeiset tavoitteet, jotka liittyvät tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuuden edistämiseen, tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeuden turvaamiseen, sekä yhteishallinnoinnin tehokkuuden, läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden toteutumiseen.

Yhteishallinnointiorganisaatiot ovat avainasemassa tekijänoikeuksien lisensiointimarkkinoilla. Sekä oikeudenhaltijat että tekijänoikeudella suojattujen suojan kohteiden käyttäjät ovat riippuvaisia siitä, että yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat vastuullisesti ja läpinäkyvästi. Kilpailuoikeudellisesti yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat lähtökohtaisesti määräävässä markkina-asemassa, mikä asettaa niiden toiminnalle erityisiä vaatimuksia. Direktiivillä ja ehdotetulla lailla säännellään tekijänoikeusmarkkinoita tavoitteena ehkäistä yhteishallinnointiorganisaatioiden markkina-asemasta johtuvia ongelmia sekä edistää markkinoiden toimivuutta.

Tekijän itsemääräämisoikeuden periaate suhteessa yhteishallinnointiin, ja siten yhteishallinnoinnin toissijaisuus suhteessa tekijän oikeuteen hallinnoida oikeuksiaan itse, ilmenee erityisesti direktiivin 4 ja 5 artikloista, joissa säädetään yhteishallinnoinnin yleisistä periaatteista ja oikeudenhaltijoiden oikeuksista. Tekijän itsemääräämisoikeuteen kuuluu keskeisesti oikeus päättää, antaako hän oikeuksiaan, ja missä laajuudessa, hallinnoitavaksi yhteishallinnointiorganisaatiolle. Tekijällä on myös oikeus valita, mille organisaatiolle hän antaa oikeutensa hallinnoitavaksi, eivätkä yhteishallinnointiorganisaatiot saa asettaa esteitä oikeuksien siirtämiselle toisen yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi tai valtuutuksen perumiseksi. Direktiivi edellyttää lisäksi, että yhteishallinnointiorganisaatioiden tulee tarjota tekijälle mahdollisuus itse hallinnoida teosten ei-kaupallista käyttöä.

Tekijän itsemääräämisoikeuteen kuuluu myös oikeus suoraan tai välillisesti vaikuttaa yhteishallinnointiorganisaation toimintaan. Suomessa yhteishallinnointiorganisaatioiden jäseninä ovat usein tekijöitä ja muita oikeudenhaltijoita edustavat yhdistykset.

Direktiivin varsin yksityiskohtaisen sääntelyn tavoitteena on vahvistaa Euroopan unioniin sijoittautuneille yhteishallinnointiorganisaatioille yhdenmukaiset vaatimukset hallinnon, varainhoidon, avoimuuden ja raportoinnin korkean tason varmistamiseksi.

2 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin, että lakia sovellettaisiin yhteishallinnointiorganisaatioihin ja riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 2 artikla.

Pykälän *1 momentin* mukaan lain säännöksiä sovellettaisiin yhteishallinnointiorganisaatioihin kuitenkin niin, että 42—52 §:ää sovellettaisiin ainoastaan musiikkiteosten oikeudenhaltijoita edustaviin yhteishallinnointiorganisaatioihin. Soveltamisala perustuu direktiivin 2 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän *2 momentissa* määriteltäisiin, mitä lain säännöksiä sovelletaan riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin. Säännöksellä pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 4 kohta.

Tässä kohdin ehdotettava sääntely ylittäisi direktiivin vähimmäisvaatimukset. Direktiivin mukaan riippumattomaan hallinnointiorganisaatioon olisi sovellettava säännöksiä, jotka koskevat organisaation velvollisuutta käydä lisenssineuvotteluita vilpittömästi (16 artiklan 1 kohta), tilityksen yhteydessä oikeudenhaltijoille annettavia tietoja (18 artikla), teosvalikoimaa ja organisaation hallinnoimia oikeuksia koskevia tietoja (20 artiklaa), tietoja organisaation säännöistä, jäsenyysehdoista ja oikeuksien lakkauttamis ehdoista, vakiomuotoisista lisenssisopimuksista, yleisistä periaatteista koskien tekijänoikeuskorvausten jakamista oikeudenhaltijoille ja hallinnointipalkkiota sekä yleisistä periaatteista koskien vähennyksiä ja niiden käyttöä (21 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f ja g alakohdat). Lisäksi direktiivin mukaan riippumattomaan hallinnointiorganisaatioon sovellettaisiin säännöksiä direktiivin noudattamisesta (36 artikla) ja henkilötietojen suojasta (42 artikla).

Ehdotettavan 2 momentin mukaan riippumattomaan hallinnointiorganisaatioon sovellettaisiin lain 5—9 §:ää oikeudenhaltijoiden oikeuksista, 22 §:n 1 momentin säännöksiä velvollisuudesta tiedottaa hallinnointipalkkioista ja muista vähennyksistä, tilityksiin liittyviä 24—25 §:ää, suhdetta käyttäjiin koskevia 33—38 §:ää, tiedonantovelvollisuutta koskevia 39 §:ää ja 40 §:n 1 momentin 1 ja 3—9 kohtaa sekä viranomaisvalvontaa koskevia 53—62 §:n säännöksiä.

Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa, että lain säännöksiä sovellettaisiin riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin siinä määrin kuin niiden soveltamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ja mahdollisena. Kilpailuneutraliteetin näkökulmasta yhteishallinnointiorganisaatioiden ja riippumattomien hallinnointiorganisaatioiden sääntelyn tulisi olla mahdollisimman yhdenmukainen direktiivin alaan kuuluvissa asioissa.

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation toimintaan sovellettaisiin ensisijaisesti tämän lain säännöksiä ja niitä täydentäen muuta lainsäädäntöä siltä osin kuin tästä laista ei muuta johdu. Näin ollen yhdistysmuotoiseen organisaatioon sovellettaisiin täydentävästi yhdistyslakia, osuuskuntamuotoiseen organisaatioon osuuskuntalakia (421/2013), osakeyhtiömuotoiseen organisaatioon osakeyhtiölakia (624/2006), sekä säätiömuotoiseen organisaatioon säätiölakia (487/2015). Lisäksi eurooppa-osuuskuntaan sovellettaisiin eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1435/2003 ja sitä täydentävästi eurooppaosuuskuntalakia (906/2006) sekä eurooppayhtiön eurooppayhtiön (SE) säännöistä annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2157/2001 ja sitä täydentävästi eurooppayhtiölakia (742/2004).

Suomessa yhteishallinnointiorganisaatiot ovat yhdistysmuotoisia, mutta lainsäädäntö ei aseta estettä perustaa yhteishallinnointiorganisaatiota myös muussa oikeudellisessa muodossa. Direktiivi edellyttää, että lainsäädäntöä voidaan soveltaa yhteishallinnointiorganisaatioon riippumatta sen oikeudellisesta muodosta. Direktiivin 14 johdantokappaleessa tähdennetään, että jäsenvaltioiden olisi ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin, jotta voidaan estää tämän direktiivin velvoitteiden kiertäminen oikeudellisen muodon valinnalla.

Yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaan sovellettaisiin lisäksi täydentävästi muita lakeja, jotka sääntelevät yhteisön tai säätiön toimintaa yleisemmällä tasolla. Tällaisia ovat esimerkiksi kilpailulaki (948/2011), kirjanpitolaki, tilintarkastuslaki ja henkilötietolaki (523/1999).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kilpailulain ensisijaisuudesta ehdotettavaan lakiin nähden. Säännös on tarpeen ehdotettavan lain ja kilpailulain välisen etusijajärjestyksen selkeyttämiseksi. Ehdotettavan lain ja sen perusteena olevan direktiivin säännöksistä osa perustuu suoraan eräisiin Euroopan unionin tuomioistuimen kilpailuoikeudellisiin ratkaisuihin, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaatioita. Kilpailulainsäädännön tulisi soveltua myös jatkossa yhteis-

hallinnointiorganisaatioiden toimintaan, eikä tällä lailla tulisi suoraan tai välillisesti estää kilpailuoikeuteen perustuvien ratkaisujen antamista tarvittaessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tämä laki ei vaikuta opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeuslain mukaiseen toimivaltaan eikä ministeriön tekijänoikeuslain nojalla tekemiin yhteishallinnointiorganisaation hyväksymispäätöksiin. Tekijänoikeuslain 19 a, 26, 26 b, 26 j ja 47 a §:ssä on säännöksiä, joilla on vaikutusta yhteishallinnointiorganisaatioiden toimivaltaan ja velvollisuuksiin. Pykälän 3 momentin säännöksellä selvennetään ehdotettavan lain suhdetta tekijänoikeuslain säännöksiin, jotka koskevat sopimuslissensijärjestelmää ja laissa erityisesti säädettyjä hallintotehtäviä, joihin liittyy pakollinen oikeuksien yhteishallinnointi. Kyseisissä säännöksissä säädetään yhteishallinnointiorganisaation tehtävästä edustaa tekijöitä tietyissä tilanteissa. Säännös perustuu direktiivin 12 johdantokappaleeseen, jonka mukaan direktiivi ei vaikuta oikeuksien hallinnointijärjestelyihin jäsenvaltioissa. Tällaisia järjestelyjä ovat johdantokappaleen mukaan erillinen hallinnointi, edustavan yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjän välisen sopimuksen laajennettu vaikutus eli laajennettu kollektiivinen lissensiointi, pakollinen kollektiivinen hallinnointi, edustusta koskevat oikeudelliset oletamat ja oikeuksien siirtäminen yhteishallinnointiorganisaatioille.

4 §. Määritelmät. Pykälään otettaisiin keskeiset määritelmät.

Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin yhteishallinnointiorganisaatio. Yhteishallinnointiorganisaation keskeinen tunnusmerkki olisi se, että se on jäsentensä omistuksessa tai määräysvallassa tai voittoa tavoittelematon oikeushenkilö, jonka ainoa tai pääasiallinen tehtävä on hallinnoida tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeutta oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun.

Jäsenellä tarkoitettaisiin pykälän 6 kohdassa olevan määritelmän mukaisesti oikeudenhaltijaa taikka oikeudenhaltijoita edustavaa yhteisöä tai säätiötä, joka on yhdistyksen jäsen, osuuskunnan jäsen tai osakkeenomistaja.

Yhteishallinnointiorganisaation määritelmä on ymmärrettävä laajasti kattamaan tekijänoikeuden yhteishallinnointia harjoittavan oikeushenkilön riippumatta sen oikeudellisesta muodosta. Yhteishallinnointiorganisaatio voisi näin ollen olla esimerkiksi yhdistys, osuuskunta, osakeyhtiö tai säätiö. Yhdistysmuodon ei näin ollen ole katsottava estävän sitä, että yhteisö harjoittaa sellaista elinkeinoa, josta tässä laissa on kysymys. Niin ikään pelkästään yhteishallinnointiorganisaation järjestäytyminen osakeyhtiön muotoon ei sulje pois mahdollisuutta, että sitä pidetään määritelmässä tarkoitettuna voittoa tavoittelemattomana organisaationa edellyttäen, että osakeyhtiö on oikeudenhaltijoiden määräysvallassa suoraan tai välillisesti.

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien hallinnointiin sisältyvät direktiivin 2 johdantokappaleen mukaan lissensien myöntäminen käyttäjille, käyttäjiä koskevat tarkastukset, oikeuksien käytön seuranta, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien täytäntöönpano, oikeuksien hyödyntämisestä saatavien tekijänoikeuskorvausten kerääminen ja oikeudenhaltijoille kuuluvien määrien maksaminen. Lista ei ole tyhjentävä. Yhteishallinnointiorganisaation määritelmän täyttymistä tulisi siten arvioida kokonaisuutena organisaation tosiasiallisen toiminnan luonteen perusteella sekä direktiivin ja tämän lain tarkoitus huomioon ottaen.

Määritelmän mukaan yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoi oikeuksia oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun. Muotoilu viittaa siihen, että yhteishallinnointiorganisaatio toimii oikeudenhaltijoiden antaman mandaatin ja valtakirjan nojalla, eikä sillä ole yleistä toimivaltaa tai vastuuta toimia oikeudenhaltijoiden puolesta tai valvoa heidän etujaan.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin riippumaton hallinnointiorganisaatio. Riippumattomalla hallinnointiorganisaatiolla tarkoitettaisiin oikeushenkilöä, jonka tehtävät ovat samat kuin yhteishallinnointiorganisaation mutta joka on voittoa tavoitteleva yhteisö eikä ole oikeudenhaltijoiden omistuksessa tai määräysvallassa.

Direktiivin 16 johdantokappaleen mukaan audiovisuaalisen alan tuottajat, levytuottajat ja lähetystoiminnan harjoittajat lisensoivat omia oikeuksiaan tietyissä tapauksissa yhdessä esimerkiksi esittäjien niille erikseen neuvoteltujen sopimusten pohjalta siirtämien oikeuksien kanssa ja toimivat oman etunsa mukaisesti. Kirjojen, musiikin ja lehtien julkaisijat lisensoivat oikeuksia, jotka on siirretty niille erikseen neuvoteltujen sopimusten pohjalta, ja toimivat oman etunsa mukaisesti. Näin ollen audiovisuaalisen alan tuottajia, levytuottajia, lähetystoiminnan harjoittajia ja julkaisijoita ei olisi pidettävä riippumattomina hallinnointiorganisaatioina. Myöskään teosten tekijöiden ja esittäjien managereja ja edustajia, jotka edustavat oikeudenhaltijoita näiden suhteissa yhteishallinnointiorganisaatioihin, ei olisi pidettävä riippumattomina hallinnointiorganisaatioina, sillä ne eivät hallinnoi oikeuksia tariffien asettamisen ja lisensien myöntämisen muodossa eivätkä kerää rahaa käyttäjiltä.

Yhteishallinnointiorganisaation ja riippumattoman hallinnointiorganisaation määritelmät vastaavat direktiivin 3 artiklassa olevia määritelmiä.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin yleiskokous. Säännöksen mukaan yleiskokouksella tarkoitettaisiin yhdistyslain mukaista yhdistyksen kokousta, osuuskuntalain mukaista osuuskunnan kokousta, osakeyhtiölain 5 luvun mukaista yhtiökokousta, eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä annetun Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1435/2003 mukaista eurooppaosuuskunnan kokousta sekä eurooppayhtiötä koskevan Neuvoston asetuksen (EY) N:o 2157/2001 mukaista yhtiökokousta.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin oikeudenhaltija. Sillä tarkoitettaisiin sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on hallussaan tekijänoikeuslaissa tarkoitettu tekijänoikeus tai lähioikeus taikka jolla on oikeuksien hyödyntämistä koskevan sopimuksen tai lainsäädännön nojalla oikeus osuuteen tekijänoikeuskorvauksista. Oikeudenhaltijana ei kuitenkaan pidettäisi yhteishallinnointiorganisaatiota tai riippumatonta hallinnointiorganisaatiota. Määritelmä kattaa tekijänoikeuslaissa säädettyjen tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien haltijat. Oikeudenhaltijan määritelmä kattaisi myös sellaiset oikeudenhaltijat, joille oikeudet ovat siirtyneet sopimuksin tai joiden osalta oikeus korvaukseen perustuu sopimukseen tai lainsäädäntöön. Tällaisia oikeudenhaltijoita ovat esimerkiksi kustantajat. Oikeudenhaltijoilla tarkoitettaisiin luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, joille oikeudet ovat siirtyneet kokonaisuudessaan tai osittain.

Määritelmä vastaa direktiivin 3 artiklassa olevaa oikeudenhaltijan määritelmää.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin käyttäjä. Käyttäjällä tarkoitettaisiin sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää tai haluaa käyttää teosta tai muuta suojan kohdetta tavalla, joka tekijänoikeuslain mukaan edellyttää oikeudenhaltijoiden lupaa tai oikeudenhaltijoille suoritettavaa korvausta tai hyvitystä.

Määritelmä perustuu direktiivin 3 artiklassa olevaan käyttäjän määritelmään. Direktiivin määritelmässä mainitaan erikseen, että käyttäjänä ei pidetä kuluttajaa. Direktiivin mukaisena kuluttajana olisi pidettävä henkilöä, joka esimerkiksi katselee tai kuuntelee teosta tai muuta suojan kohdetta eli suorittaa toimenpidettä, joka ei edellytä oikeudenhaltijoiden lupaa.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin jäsen. Jäsenellä tarkoitettaisiin oikeudenhaltijaa tai oikeudenhaltijoita edustavaa oikeushenkilöä (jäsenyhteisö), joka on yhdistysmuotoisen yhteishal-

linnointiorganisaation yhdistyksen jäsen, osuuskuntamuotoisen yhteishallinnointiorganisaation osuuskunnan jäsen tai osakeyhtiömuotoisen yhteishallinnointiorganisaation osakkeenomistaja. Myös toinen yhteishallinnointiorganisaatio voisi olla yhteishallinnointiorganisaation jäsen. Esimerkiksi Kopioston jäseninä ovat useimmat suomalaisista yhteishallinnointiorganisaatioista.

Määritelmä perustuu direktiivin 3 artiklassa olevaan jäsenen määritelmään.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin lisenssi. Lisenssillä tarkoitettaisiin lupaa, jolla myönnetään käyttöoikeus tekijänoikeudella tai tekijänoikeuden lähioikeudella suojattuun teokseen tai muuhun suojan kohteeseen tai sopimusta teoksen tai muun suojan kohteen käytöstä maksettavasta korvauksesta.

Määritelmä kattaa niin tilanteet, jossa lisensointi perustuu täysin sopimusvapauteen, kuin tilanteet, joissa sopimusvapautta on joltain osin rajoitettu mutta joissa korvauksen suuruudesta kuitenkin voidaan neuvotella. Esittävän taiteilijan ja äänitallenteen tuottajan oikeus korvaukseen äänitallenteen julkisesta esittämisestä tekijänoikeuslain 47 §:n mukaan on esimerkki tällaisesta oikeudesta. Lisensoinnista ei sen sijaan ole kysymys silloin, kun korvauksen tai hyvityksen määrästä ei ole mahdollista sopia, kuten on tilanne esimerkiksi tekijänoikeuslain 19 §:n mukaisen lainauskorvauksen tai 26 a §:n mukaisen kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön maksettavan hyvityksen osalta.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin edustussopimus. Edustussopimuksella tarkoitettaisiin kahden yhteishallinnointiorganisaation välistä sopimusta, jolla toinen valtuuttaa toisen hallinnoimaan tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeutta. Edustussopimukset tehdään sellaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden välillä, jotka edustavat samoja oikeuksien luokkia tai teosten tai muiden suojan kohteiden tyyppejä. Valtuutuksen antavaa organisaatiota kutsuttaisiin valtuuttavaksi yhteishallinnointiorganisaatioksi ja valtuutuksen saavaa organisaatiota lisensoivaksi yhteishallinnointiorganisaatioksi. Edustussopimuksia käytetään laajasti huolehtimaan siitä, että yhteishallinnointiorganisaatio voi tarjota käyttäjille käyttöluvia mahdollisimman laajaan kansainväliseen repertuaariin. Vastavuoroisesti edustussopimus mahdollistaa kansallisen repertuaarin lisensoimisen kansainvälisillä markkinoilla.

Määritelmä vastaa direktiivin 3 artiklassa olevaa edustussopimuksen määritelmää.

Pykälän 9 kohdassa määriteltäisiin sävellysteoksen verkko-oikeudet. Sävellysteoksen verkko-oikeuksilla tarkoitettaisiin verkkopalvelun tarjoamiseksi tarvittavia tekijänoikeuslain 2 §:n mukaisia oikeuksia. Näihin kuuluvat oikeus valmistaa teoksesta kappale sekä oikeus saattaa teos yleisön saataville välittämällä se yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

Sävellysteoksen verkko-oikeuksien määritelmä perustuu direktiivin 3 artiklassa olevaan vastaavaan määritelmään.

2 luku. Oikeudenhaltijoiden oikeudet

5 §. Oikeudenhaltijan oikeus valita yhteishallinnointiorganisaatio. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin oikeudenhaltijan oikeudesta valtuuttaa suoraan tai välillisesti valitsemansa yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoimaan valitsemiaan oikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppejä valitsemillaan maantieteellisillä alueilla riippumatta siitä, mihin Euroopan unionin jäsenvaltioon yhteishallinnointiorganisaatio on sijoittautunut, mikä

on oikeudenhaltijan kansalaisuus ja mikä on se Euroopan unionin valtio, jossa oikeudenhaltija asuu tai johon se on sijoittautunut. Välillisestä valtuutuksesta olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun yhteishallinnointia koskeva valtuutus annetaan yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisön välityksellä.

Pykälän säännökset perustuvat syrjimättömyysperiaatteelle, jonka mukaan oikeudenhaltijan oikeutta valita yhteishallinnointiorganisaatio ei saa rajoittaa oikeudenhaltijan kansalaisuuden taikka hänen asuin- tai sijoittautumisjäsenvaltionsa perusteella. Syrjimättömyysperiaatteen soveltaminen ulottuu myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöön, ellei valtuutuksen antaminen suoraan yhteishallinnointiorganisaatiolle ole mahdollista.

Direktiivin 18 johdantokappaleen mukaan yhteishallinnointiorganisaation säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä tulisi varmistaa, että tekijänoikeuden ja lähioikeuksien haltijat voivat hyötyä täysin sisämarkkinoista oikeuksiensa kollektiivisessa hallinnoimisessa ja ettei oikeudenhaltijoiden vapautta käyttää oikeuksiaan rajoiteta tarpeettomasti. Yhteishallinnointiorganisaatio ei hallinnointipalvelujaan tarjotessaan saisi myöskään suoraan tai välillisesti syrjiä oikeudenhaltijoita näiden kansalaisuuden, asuinpaikan tai sijoittautumispaikan perusteella.

Direktiivin 19 johdantokappaleen mukaan yhteishallinnointiorganisaation hallinnoimat oikeudet, oikeuksien luokat tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyypit olisi määritettävä kyseisen organisaation yleiskokouksessa, jos niitä ei ole määritetty organisaation säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä tai jos niistä ei ole säädetty laissa. Lakiin voidaan rinnastaa esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeuslain mukaiset hyväksymispäätökset, joilla yhteishallinnointiorganisaatio hyväksytään laissa säädetyissä teosten käytön tapauksissa edustamaan tietyn alan Suomessa käytettyjen teosten tekijöitä. Hyväksymispäätöksessä ministeriöllä on mahdollisuus asettaa järjestölle ehtoja, jotka sen tulee täyttää. Nämä ehdot voivat liittyä myös käytön ja siten lisensoitavien oikeuksien määrittelyyn.

Pykälässä tarkoitettut oikeudet ja oikeuksien luokat, teosten tyypit ja alueet voivat perustua joko tekijänoikeuslaissa mainittuun oikeuteen, teostyyppiin tai käyttöalueeseen taikka yhteishallinnointiorganisaation itse määrittelemiin kategorioihin. Alue voi olla myös maantieteellinen alue. Yhteishallinnointiorganisaatiolla voi olla käytössään esimerkiksi ulkomaisten sisarjärjestöjensä tai ulkomaisen kattojärjestön kategorisointiin perustuva järjestelmä, joka ei täysin vastaa tekijänoikeuslaissa olevaa teostyyppiluetteloa tai laissa säädettyjä yksinoikeuksia. Yhteishallinnointiorganisaatiossa oikeuksien hallinnointi voi lisäksi jakautua käyttöalueiden mukaan, kuten opetus- ja tutkimuskäyttö tai lähetystoiminta.

Direktiivin 19 johdantokappaleen mukaan on tärkeää määrittää oikeudet ja oikeuksien luokat niin, että oikeudenhaltijoiden vapaus määrätä teoksistaan ja muusta aineistosta sekä organisaation kyky hallinnoida tehokkaasti oikeuksia ovat keskenään tasapainossa, kun otetaan huomioon erityisesti organisaation hallinnoimien oikeuksien luokka ja luova ala, jolla organisaatio toimii. Tämän tasapainon säilyttämiseksi oikeudenhaltijoiden olisi voitava helposti peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolta oikeutensa tai tiettyyn luokkaan kuuluvat kokonaan tai hallinnoida näitä oikeuksia erikseen tai siirtää niiden hallinnointi osittain tai kokonaan toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle tai toiselle yhteisölle tai säätiölle riippumatta yhteishallinnointiorganisaation, toisen yhteisön tai säätiön tai oikeudenhaltijan kansalaisuus-, asuin- tai sijoittautumisjäsenvaltiosta.

Direktiivin mainintaa oikeudenhaltijan oikeudesta valita maantieteellinen alue on mahdollista tulkita niin, että oikeudenhaltija voisi valita mahdollisuuden liittyä useaan yhteishallinnointiorganisaatioon, jolloin kukin yhteishallinnointiorganisaatio maksaisi oikeudenhaltijalle korvauksen edustamansa maantieteellisen alueen osalta. Direktiivissä mainitun tasapainoperiaatteen

voidaan kuitenkin katsoa mahdollistavan oikeudenhaltijan valinnanvapauden rajoittamisen, jos se on objektiivisesti katsoen tarpeellista yhteishallinnon toimivuuden ja markkinoiden tehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Erityisesti kun kysymys on sävellysteosten verkko-oikeuksien multiterritoriaalisesta eli usean maantieteellisen alueen kattavasta lisensioinnista, josta säädetään direktiivin III osastossa, niin on selvää, että direktiivin tarkoituksena on mahdollistaa se, että käyttöluja voidaan saada maantieteellisesti kattavasti yhdestä ja samasta järjestöstä.

Direktiivin 19 johdantokappaleen mukaan on myös mahdollista rajoittaa oikeudenhaltijan oikeutta valita yhteishallinnointiorganisaatio säännöksillä pakollisesta kollektiivisesta hallinnoinnista, jotka ovat yhdenmukaisia unionin lainsäädännön ja unionin ja sen jäsenvaltioiden kansainvälisten velvoitteiden kanssa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan valtuutuksen tulee olla nimenomainen ja yksilöity sekä kirjallinen tai muutoin todennettavissa. Säännös edellyttää, että valtuutuksen olemassaolo ja sisältö ovat myöhemmin todennettavissa ja että valtuutuksesta ilmenee, mitkä oikeudet tai oikeuksien luokat tai teosten tai muiden suojan kohteiden tyypit kuuluvat valtuutuksen piiriin. Nimenomaisuusvaatimus merkitsee lisäksi, että valtuutusta ei voida katsoa annetun esimerkiksi jäsenyyden perusteella.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta hallinnoida toimialaansa kuuluvia oikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppejä, ellei sillä ole objektiivisesti perusteltuja syitä kieltäytyä. Objektiivisesti perusteltu syy voisi olla esimerkiksi se, että oikeudenhaltija ei ole julkaissut sellaiseen teoskategoriaan kuuluvia teoksia, joka kuuluu yhteishallinnointiorganisaation toimialaan. Esimerkiksi Teostolla ei ole velvollisuutta ottaa edustettavakseen kuvataiteen teoksia.

Pykälän 1 ja 3 momentti vastaavat direktiivin 5 artiklan 2 kohtaa. Pykälän 2 momentti vastaa direktiivin 5 artiklan 7 kohtaa.

6 §. *Kielto asettaa oikeudenhaltijalle tarpeettomia velvoitteita.* Pykälässä säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaation tulee toimia niiden oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti, joiden oikeuksia se edustaa. Yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi myöskään asettaa edustamilleen oikeudenhaltijoille velvoitteita, jotka eivät ole tarpeen kyseisten oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja etujen suojelemiseksi tai näiden oikeuksien hallinnoimiseksi tehokkaasti. Pykälä vastaa direktiivin 4 artiklaa.

Pykälän säännökset ilmentävät oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeuteen ja yhteishallinnointiorganisaation perustehtävään liittyvää peruseriaa, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaatio on olemassa oikeudenhaltijoiden etujen valvomiseksi niin, että yhteishallinnointiorganisaatio ei toiminnallaan saa kuitenkaan rajoittaa oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeutta.

Oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuden ja tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhteishallinnon toimivuuden ja tehokkuuden välillä tulee vallita tasapaino. Tämä merkitsee sitä, että oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeus ei ole absoluuttinen, vaan sille voidaan asettaa sellaisia rajoituksia, jotka ovat välttämättömiä yhteishallinnon toimivuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi. Tältä pohjalta on katsottava, että yhteishallinnointiorganisaation tulee voida määrittellä, mitä teoksia tai oikeuksien kategorioita se ottaa yhteishallinnon piiriin. Näin voidaan asettaa rajoituksia oikeudenhaltijan vapaudelle itse määrittellä teosten tyyppejä, oikeuksien kategorioita tai käyttöjä, joita se haluaa yhteishallinnon piiriin. Mikäli yhteishallinnointior-

ganisaatio asettaa oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeudelle rajoituksia, sen olisi kyettävä perustelemaan rajoituksien tarve yhteishallinnoinnin tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta.

Erityisesti olisi huomioitava, että yhteishallinnointiorganisaatio ei voi asettaa oikeudenhaltijalle sellaisia rajoitteita tai edellytyksiä valtuutuksessaan tai jäsenyysehdoissaan, jotka estävät tai haittaavat oikeudenhaltijan mahdollisuuksia tehdä työtä tai harjoittaa elinkeinoa. Oikeudenhaltijoiden etujen mukaisena ei voida pitää esimerkiksi sitä, että oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia lissensioida teoksiaan itse rajoitetaan yhteishallinnointiorganisaation toimesta tai että oikeudenhaltijat joutuvat neuvottelemaan yhteishallinnointiorganisaation kanssa omien teostensa käytöstä esimerkiksi oikeudenhaltijan näyttelytoiminnassa tai omien teostensa myynnin ja markkinoinnin yhteydessä.

7 §. *Oikeudenhaltijan itsenäinen oikeus myöntää lissenssi.* Pykälän mukaan oikeudenhaltijalla olisi antamansa valtuutuksen estämättä oikeus myös itse myöntää lissenssi valitsemiensa oikeuksien ja tiettyihin luokkiin kuuluvien oikeuksien tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppien osalta ei-kaupalliseen käyttöön. Pykälä vastaa direktiivin 5 artiklan 3 kohtaa.

Direktiivissä ei määritellä, mitä tarkoitetaan ei-kaupallisella käytöllä. Ei-kaupallisen käytön voidaan tulkita tarkoittavan ensisijaisesti sellaista käyttöä, joka tapahtuu muussa kuin ansiotarkoituksessa. Itse käyttäjällä ei ole merkitystä ansiotarkoitusta arvioitaessa, vaan esimerkiksi yritys voi hyödyntää teoksia myös muussa kuin ansiotarkoituksessa. Ei-kaupallisena käytönä on yleensä pidettävä myös tilannetta, jossa oikeudenhaltija haluaa myöntää käyttöluvan vastikkeetta. Yhteishallinnointiorganisaation intressissä ei yleensä ole myöntää ilmaisia käyttöluvia, eikä yhteishallinnointiorganisaation myöskään laajemmassa mittakaavassa voida ajatella tällaista tekevän, sillä oikeuksien hallinnointi aiheuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle aina kustannuksia.

Direktiivin 19 johdantokappaleen mukaan yhteishallinnointiorganisaatio voi asettaa edellytyksiä oikeudenhaltijan itsenäiselle oikeudelle myöntää lissenssejä ei-kaupalliseen käyttöön. Yhteishallinnointiorganisaation on direktiivin mukaan ilmoitettava oikeudenhaltijoille tästä valinnanmahdollisuudesta ja huolehdittava siitä, että oikeudenhaltijat voivat käyttää tähän liittyviä oikeuksiaan mahdollisimman helposti.

Jos oikeudenhaltija on antanut yhteishallinnointiorganisaatiolle ei-yksinomaisen oikeuden myöntää käyttöluvia, oikeudenhaltija voisi edelleen myöntää myös itsenäisesti luvan käyttää teosta. Tällaista järjestelyä olisi aina pidettävä direktiivin mukaisena, sillä se ei rajoita oikeudenhaltijan itsenäistä mahdollisuutta myöntää lupia teoksen tai muun suojan kohteen käyttämiseen.

Yleensä yhteishallinnointiorganisaatiolle annettu valtuutus perustuu kuitenkin oikeuksien yksinomaiseen siirtämiseen kyseisen yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi. Käytäntö perustuu ajatukseen, että yksinomaisuus on tarpeen markkinoiden toimivuuden varmistamiseksi. Mikäli käyttöluvia voitaisiin myöntää eri toimijoiden toimesta ilman keskinäistä koordinatiota, markkinoiden toimivuus ja käytön valvonta vaikeutuisi.

Näin ollen direktiivin 19 johdantokappaleessa mainittu yhteishallinnointiorganisaation asettama ”edellytys” voisi tarkoittaa esimerkiksi oikeudenhaltijan velvoittamista ilmoittamaan, kenelle tämä on myöntänyt käyttöluvan ja mitä käyttöä varten. Sen sijaan sallittuna edellytyksenä ei voitane pitää sitä, että oikeudenhaltijan tulee peruuttaa valtuutuksensa voidakseen myöntää käyttöluvan ei-kaupalliseen tarkoitukseen. Tämä seuraa direktiivin 5 artiklan 3 kohdan suhteesta direktiivin 5 artiklan 4 kohtaan. Mikäli yhteishallinnointiorganisaatio voisi edellyttää valtuutuksen peruuttamista, direktiivin 5 artiklan 3 kohdan säännös oikeudenhaltijan itsenäi-

sestä oikeudesta myöntää käyttö lupa ei-kaupalliseen tarkoitukseen ei olisi lainkaan tarpeellinen.

Direktiivi ei sulje pois mahdollisuutta, että yhteishallinnointiorganisaatio määrittelee sen, miltä osin oikeudenhaltijoilla on oikeus myöntää itsenäisesti käyttö lupia, sekä siihen liittyvät menettelytavat. Lähtökohtana on pidettävä, että tämä määrittely tulisi tehdä samassa järjestyksessä kuin päätös siitä, mitä oikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppisiä yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoi.

Tekijänoikeuslaissa säädetyt sopimuslissenssisäännökset eivät sulje pois mahdollisuutta oikeudenhaltijoille myöntää käyttö lupaa teoksen tai muun suojan kohteen käyttöön, myöskään ei-kaupalliseen tarkoitukseen. Tekijänoikeuden yhteishallinnointiin perustuva sopimuslissenssi on aina toissijainen oikeudenhaltijan suoraan käyttäjälle antamaan käyttö lupaan nähden, sillä sopimuslissenssijärjestelmän tarkoituksena on mahdollistaa käyttöoikeuksien hankinta tilanteessa, jossa oikeudenhaltijoiden suuren määrän takia suora lissensiointi ei ole mahdollista.

Kuten direktiivin 19 johdantokappaleesta ilmenee, säännöksessä on keskeisesti kysymys sellaisten toimintatapojen luomisesta yhteishallinnointiorganisaatiossa, jotka mahdollistavat teosten itsehallinnon, ilman että oikeudenhaltija joutuu sen takia peruuttamaan valtuutuksensa yhteishallinnointiorganisaatiossa.

8 §. *Oikeudenhaltijan oikeus peruuttaa yhteishallinnointia koskeva valtuutus.* Pykälän 1 momentin mukaan oikeudenhaltijalla olisi oikeus peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle antamansa valtuutus hallinnoida oikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppisiä osittain tai kokonaan ilmoittamalla tästä yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan yhteishallinnointiorganisaatio saa asettaa valtuutuksen peruuttamiselle kohtuullisen, enintään kuuden kuukauden pituisen irtisanomisaajan, tai edellyttää, että valtuutuksen peruuttaminen tulee voimaan sen tilikauden päättyessä, jona ilmoitus on annettu. Tällä direktiiviin pohjautuvalla säännöksellä varmistettaisiin, ettei kesken tilikauden päättyvä valtuutus aiheuta yhteishallinnointiorganisaatiolle käytännön ongelmia ja haittaa.

Momentin toisen virkkeen mukaan yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi asettaa valtuutuksen peruuttamisen ehdoksi, että peruutuksen kohteena olevien oikeuksien, oikeuksien luokkien tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppien hallinnointi siirretään toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle, eikä muitakaan kohtuuttomia ehtoja.

Momentin kolmannen virkkeen mukaan valtuutuksen peruuttaminen ei vaikuttaisi ennen irtisanomisaajan päättymistä tehdyn lissenssisopimuksen ehtoihin, oikeudenhaltijan oikeuteen saada hänelle kuuluvat tekijänoikeuskorvaukset eikä yhteishallinnointiorganisaation velvollisuuksiin, jotka liittyvät korvausten hallinnointiin 19—26 §:n ja 49 §:n mukaisesti tai yhteishallinnointiorganisaation 39 §:n mukaiseen velvollisuuteen antaa tietoa edustamastaan teosvalikoidasta. Yhteishallinnointiorganisaatiolla olisi myös velvollisuus tarjota oikeudenhaltijalle 64 §:n mukainen mahdollisuus valittaa yhteishallinnointiorganisaatiolle sen toiminnasta.

Valtuutuksen peruuttamiseen sovellettaisiin samoja periaatteita kuin valtuuttamiseen, eli oikeudenhaltijan tulisi voida peruuttaa valtuutus joko kokonaan tai yhteishallinnointiorganisaation tarjoamien mahdollisuuksien pohjalta osittain. Jos valtuutus peruutettaisiin osittain, yhteishallinnointiorganisaation olisi edelleen kyettävä osoittamaan, miltä osin valtuutus on edelleen voimassa.

Pykälällä vahvistetaan lähtökohta, jonka mukaan suora lisensiointi on aina ensisijainen oikeuksien kollektiiviseen lisensointiin nähden. Näin ollen oikeudenhaltijalla tulisi aina olla mahdollisuus itse määrätä teoksensa käyttöluvien myöntämisestä.

Koska valtuutuksen peruuttamisella ei olisi vaikutusta ennen irtisanomisajan päättymistä tehtyjen lisenssisopimusten ehtoihin, 1 momentin säännöksillä varmistettaisiin, että yhteishallinnointiorganisaatio ei syyllisty sopimusrikkomukseen sellaista käyttäjää kohtaan, jolle se on myöntänyt käyttöoikeuden teokseen.

Pykälän 3 momentin mukaan pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä sovellettaisiin myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöön, jonka välityksellä on annettu valtuutus hallinnoida oikeuksia oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun.

Suomessa on varsin yleistä, että jäsenyhteisöt keräävät valtuutukset. Jäsenyhteisö joko hoitaa valtuutuksien keräämisen yhteishallinnointiorganisaation puolesta ja välittää valtuutukset eteenpäin yhteishallinnointiorganisaatiolle tai pitää valtuutukset itsellään. Jälkimmäisessä tapauksessa jäsenyhteisö sopii yleensä yhteishallinnointiorganisaation kanssa siitä, mitä oikeuksia se siirtää yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi. Tällöin osa valtuutuksesta jää jäsenyhteisön haltuun. Koska pykälässä viitataan oikeudenhaltijan oikeuteen peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle antamansa valtuutus, ilman nimenomaista säännöstä voisi jäädä epäselväksi, koskevatko pykälän säännökset myös jäsenyhteisöä, joka kerää valtuutukset.

Direktiivissä valtuutuksella on ratkaiseva merkitys; sen nojalla yhteisö tai säätiö hallinnoi oikeudenhaltijalle kuuluvaa omaisuutta. Kysymys on tältä osin myös oikeudenhaltijan omaisuuden suojasta. Jos pykälän säännökset eivät koskisi yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöä, oikeudenhaltijan keskeisimpiä direktiivin mukaisia oikeuksia voitaisiin ohittaa. Säännös on siksi tarpeen ulottaa nimenomaisesti myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöön, jonka kautta oikeudenhaltija suoraan tai välillisesti valtuuttaa yhteishallinnointiorganisaation hallinnoimaan oikeuksiaan.

Pykälä perustuu direktiivin 5 artiklan 4 kohtaan.

9 §. *Oikeudenhaltijan oikeus saada tieto valtuutukseen liittyvistä oikeuksistaan ja valtuutuksen peruuttamisen ehdoista.* Pykälässä säädetään direktiivin mukaisesti tiedoista, jotka oikeudenhaltijalle tulee antaa ennen kuin oikeudenhaltija antaa valtuutuksen oikeuksiensa yhteishallinnointia varten.

Pykälän mukaan yhteishallinnointiorganisaation tai sen puolesta valtuutuksen vastaanottavan yhteisön tai säätiön tulisi ennen valtuutuksen antamista antaa oikeudenhaltijalle tieto tämän oikeudesta valita, mitä oikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppejä hän haluaa antaa yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi (5 §:n 1 momentti), oikeudenhaltijan oikeudesta myöntää itse lupa teoksen tai muun suojan kohteen ei-kaupalliseen käyttöön (7 §), oikeudesta peruuttaa valtuutus (8 §:n 1 momentti) sekä mahdollisista edellytyksistä tai rajoituksista, jotka koskevat oikeudenhaltijan valinnanvapautta tai valtuutuksen peruuttamista sekä tieto siitä, että valtuutuksen peruuttaminen ei vaikuta oikeudenhaltijan oikeuteen saada hänelle kuuluvat tekijänoikeuskorvaukset (8 §:n 2 momentti). Jotta tiedon antaminen voidaan todentaa, on tieto käytännössä annettava kirjallisesti. Mikäli yhteishallinnointiorganisaatio ei ole määritellyt, minkälaista kategorisointia se aikoo tehdä oikeuksien yhteishallinnointia varten, riittää tämän lain mukaisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi tältä osin se, että yhteishallinnointiorganisaatio tiedottaa oikeudenhaltijalle tämän mahdollisuudesta antaa tarkkarajainen valtuutus ja mahdollisuudesta peruuttaa antamansa valtuutus osittain tai kokonaan.

Hyvän tavan mukainen käytäntö olisi, että valtuutuksen peruuttamista koskevan tiedon antamisen yhteydessä yhteishallinnointiorganisaatio ilmoittaisi, että tieto valtuutuksen peruuttamiseen liittyvästä menettelystä on luettavissa yhteishallinnointiorganisaation verkkosivuilta. Velvollisuudesta julkaista yhteishallinnointiorganisaation verkkosivuilla tietoa valtuutuksen peruuttamiseen liittyvistä ehdoista säädettäisiin lain 40 §:ssä.

Lain 69 §:n siirtymäsäännöksissä säädettäisiin lisäksi, että jos valtuutus on annettu ennen tämän lain voimaantuloa, yhteishallinnointiorganisaation olisi annettava sanottu selvitys oikeudenhaltijalle viimeistään 10 päivänä lokakuuta 2016.

Pykälä ja siihen liittyvä määräaika perustuvat direktiivin 5 artiklan 8 kohtaan.

10 §. Oikeudenhaltijan asiointiin liittyvät oikeudet. Pykälän 1 momentissa turvattaisiin oikeudenhaltijoiden mahdollisuus asioida yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada laissa tarkemmin säädetty tiedot valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi. Säännöksen tarkoituksena on turvata yhteishallinnointiin liittyvien peruspalveluiden ja -tietojen saatavuus Suomen kansalliskielillä eli suomen ja ruotsin kielellä. Oikeudenhaltijoiden etujen turvaamiseksi on tärkeää, että tieto valtuutuksen ja valtuutuksen peruuttamisen ehdoista on saatavilla molemmilla kielillä. Lisäksi yhteishallinnointiorganisaatiolla olisi velvollisuus toimittaa oikeudenhaltijalle 9 §:n mukaiset tiedot tämän oikeuksista suhteessa yhteishallinnointiorganisaatioon, 39 §:n mukainen tieto siitä, mitä teoksia, oikeuksia ja maantieteellisiä alueita yhteishallinnointiorganisaatio edustaa sekä 25 §:ssä säädetty tilityksen yhteydessä annettavat tiedot suomeksi tai ruotsiksi oikeudenhaltijan asiointikieltä koskevan valinnan mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaation tulee tarjota oikeudenhaltijalle mahdollisuus asioida sähköisesti sen kanssa. Momentti perustuu direktiivin 6 artiklan 4 kohtaan ja 7 artiklan 1 kohtaan.

Oikeutta sähköiseen asiointiin on pidetty tärkeänä, jotta oikeudenhaltijan oikeus valita yhteishallinnointiorganisaatio voisi toteutua käytännössä. Jos oikeudenhaltija asuisi eri maassa kuin mihin yhteishallinnointiorganisaatio on sijoittautunut, eikä yhteishallinnointiorganisaatio tarjoaisi lainkaan mahdollisuutta asioida sen kanssa etäyhteydellä, ei oikeudenhaltijalla olisi mahdollisuutta saada palvelua asianmukaisella tavalla.

Sähköisellä asioinnilla tarkoitetaan sitä, että yhteishallinnointiorganisaatioon tulee voida olla yhteydessä vähintään puhelimitse ja sähköpostitse. Yhteishallinnointiorganisaatiot voisivat luonnollisesti tarjota oikeudenhaltijoille myös edistysellisempiä sähköisiä asiointimahdollisuuksia.

Säännös koskisi sekä sellaista oikeudenhaltijaa, joka on valtuuttanut yhteishallinnointiorganisaation edustamaan oikeuksiaan, että sellaista oikeudenhaltijaa, jonka oikeudet ovat siirtyneet yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi lain nojalla.

3 luku. Jäsenen oikeudet ja päätösvalta yhteishallinnointiorganisaatiossa

11 §. Oikeus päästä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi. Pykälässä säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation jäsenyyden perusteista yleisellä tasolla.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen tulisi sisällyttää edellytykset, joiden mukaisesti oikeudenhaltija tai oikeudenhaltijoita edustava yhteisö tai säätiö on hyväksyttävä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi. Yleiskokouksella

olisi toimivalta määritellä jäsenyysehdot, mikäli jäsenyysehtoja ei ole määritelty tyhjentävästi säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä.

Säännöillä tarkoitetaan yhdistyslain, osuuskuntalain tai eurooppaosuuskuntalain mukaisia yhteisön sääntöjä. Yhtiöjärjestyksellä tarkoitetaan osakeyhtiölain tai eurooppayhtiölain mukaista yhtiöjärjестystä.

Jäsenyyttä koskeissa direktiivin säännöksissä (8—10 artikla) jäsenellä tarkoitetaan käytännössä yhdistyksen tai osuuskunnan tai eurooppaosuuskunnan äänioikeutettua jäsentä, taikka osakeyhtiön tai eurooppayhtiön äänioikeutettua osakkeenomistajaa. Tämä tulkinta perustuu direktiivin määritelmään, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulee olla jäsentensä määräysvallalla ja jäsenellä tarkoitetaan yhteishallinnointiorganisaation jäsenyyksvaatimukset täyttävää ja jäseneksi hyväksymää oikeudenhaltijaa tai yhteisöä, joka edustaa oikeudenhaltijoita. Direktiivin 8 artiklan 9 kohta edellyttää lisäksi, että yhteishallinnointiorganisaation kaikilla jäsenillä on oltava oikeus osallistua jäsenten yleiskokoukseen ja käyttää äänioikeuttaan siellä. Huomioon on otettava myös direktiivin tavoite varmistaa oikeudenhaltijoiden vaikutusmahdollisuuksia yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon.

Säätiöllä ei ole jäseniä, minkä vuoksi 11 §:n säännöksiä ei sovellettaisi säätiömuotoisiin yhteishallinnointiorganisaatioihin. Oikeudenhaltijoiden etujen valvonnasta säätiömuotoisissa yhteishallinnointiorganisaatioissa ehdotetaan säädettäväksi lain 16 §:ssä.

Yhdistyslain 10 §:n mukaan yhdistyksen jäsenenä voi olla yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö. Suomessa tekijänoikeusjärjestöjen jäseninä ovat toisinaan yksityiset henkilöt tai yritykset, kuten Teostossa, tai eri oikeudenhaltijaryhmiä edustavat yhdistykset, kuten Gramexissa ja Kopioistossa. Ehdotettavan lain säännökset jäsenen oikeudesta ja päätösvallasta yhteishallinnointiorganisaatiossa eivät koskisi jäseniä, joilla ei ole äänioikeutta yhdistyksen sääntöjen mukaan, kuten kannatusjäsenien tai kunniajäsenien osalta saattaa olla asian laita.

Osuuskuntalaki lähtee siitä, että osuuskunnan jäsenet käyttävät osuuskunnassa äänioikeutta, kun taas osuuskunnan tai osakkeiden omistajat eivät ole äänioikeutettuja. Jäsenenä pidettäisiin siten osuuskunnan äänioikeutettua jäsentä, eivätkä ehdotettavan lain säännökset jäsenen äänioikeudesta koskisi sellaista osuuden tai osakkeen omistajaa, joka ei ole osuuskunnan äänioikeutettu jäsen.

Osakeyhtiölain 3 luvun 1 §:n mukaan osakeyhtiön kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet. Yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä, että yhtiössä on tai voi olla oikeuksiltaan tai velvollisuuksiltaan toisistaan poikkeavia osakkeita. Tällöin yhtiöjärjestyksestä on käytävä ilmi osakkeiden väliset erot. Yhtiöjärjestyksessä voidaan lisäksi määrätä edellytyksistä ja menettelystä, joita noudattaen osakkeita voidaan muuntaa toisenlaisiksi (muuntolauseke).

Osakkeen omistajana voi olla oikeushenkilö tai fyysinen henkilö. Toisin kuin yhdistyksen jäsenyys osakkeita voidaan lähtökohtaisesti luovuttaa toiselle, ellei sitä ole yhtiöjärjestyksessä rajoitettu. Oikeudenhaltijoiden intressien suojaamiseksi yhteishallinnointiorganisaation yhtiöjärjestyksessä voi olla lauseke, jolla rajoitetaan osakkeiden luovuttamista tai jolla mahdollistetaan omien osakkeiden lunastaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan jäsenyysehtojen olisi perustuttava objektiivisiin, avoimiin ja syrjimättömiin kriteereihin.

Direktiivin 22 johdantokappaleen mukaan tällä pyritään varmistamaan, että yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat edustamiensa oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti. Edellyttämällä, että oikeudenhaltijoilla on oikeus suoraan tai välillisesti päästä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi, voidaan varmistaa oikeudenhaltijoiden vaikutusmahdollisuudet organisaatiossa.

Ehdotettava säännös merkitsee sitä, että yhteishallinnointiorganisaation jäsenyyssuhteiden tulisi olla julkilausuttuja. Direktiivin tarkoitusta ajatellen syrjivänä voitaisiin pitää esimerkiksi kriteeriä, joka rajoittaisi jäsenyyttä henkilön kansalaisuuden tai asuinpaikan perusteella. Sen sijaan syrjivänä ei voitaisi pitää esimerkiksi jäsenehtoa, joka edellyttää, että jäseneksi hakevan tulisi osoittaa olevansa yhteishallinnointiorganisaation toimialaan kuuluvan teostyypin oikeudenhaltija.

Jos yhdistys on hyväksynyt jäseneksi hakijan, joka ei täytä säännöissä asetettuja edellytyksiä, kysymys on pätemättömästä yhdistyksen päätöksestä. Sitä voidaan moittia yhdistyslain 32 §:ssä säädettyllä tavalla. Pätemättömyys poistuu, jos moitteenvaraisuuteen ei asianmukaisesti vedota laissa asetetussa määräajassa. Jäsentä ei voida myöhemmin erottaa sillä perusteella, ettei hän ollut täyttänyt jäsenyyttä hyväksyttäessä säännöissä asetettuja jäsenedellytyksiä. Uusilla jäsenyysehdoilla ei ole myöskään vaikutusta ennen jäsenyysehdon voimaantuloa hyväksyttyjen jäsenten asemaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tapauksissa, joissa yhteishallinnointiorganisaatio kieltäytyy hyväksymästä jäsenyyspyyntöä, sen olisi toimitettava oikeudenhaltijalle päätöksensä perusteluineen kirjallisesti kohtuullisessa ajassa.

Oikeudenhaltijan tulee direktiivin 33 artiklan mukaan voida valittaa tai vaatia oikaisua yhteishallinnointiorganisaation päätöksestä yhteishallinnointiorganisaation määrittelemän tai suoraan lakiin perustuvan tehokkaan ja nopean menettelyn mukaisesti. Tällainen menettely sisältyy myös Euroopan neuvoston asetukseen 1435/2003 eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä, jonka 14 artiklassa säädetään, että hylätyksi tulleet jäsenehdokkaat voivat hakea muutosta siltä osuuskunnan kokoukselta, joka pidetään jäsenhakemuksen tekemisen jälkeen.

Mikäli menettely rikkoisi yhdenvertaisuuslakia (1325/2014), olisi oikeudenhaltijalla oikeus viedä asia yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan niin julkisessa kuin yksityisessä toiminnassa, ja se koskee näin myös yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa. Yhdenvertaisuuslain mukaisesta syrjinnästä voidaan tuomita hyvitys. Sen sijaan tuomioistuin ei voisi määrätä yhdistystä hyväksymään jäsenhakemusta.

Kun kysymys on laajakantoisesta tai periaatteellisesti tärkeästä asiasta, oikeudenhaltijalla olisi lisäksi mahdollisuus valittaa asiasta tämän lain noudattamista valvovalle viranomaiselle, joka voisi ryhtyä lain 60 §:n mukaisesti toimenpiteisiin syrjinnän estämiseksi.

Pykälä perustuu direktiivin 6 artiklan 2 kohtaan.

12 §. *Oikeus osallistua yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon.* Pykälässä säädettäisiin jäsenen mahdollisuudesta osallistua yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon tehokkaalla tavalla. Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä olisi määrättävä asianmukaisista ja tehokkaista menetelmistä, joiden avulla sen jäsenet voivat osallistua organisaation päätöksentekoprosessiin. Näihin menetelmiin kuuluu lähtökohtaisesti myös etäosallistumismahdollisuuksien turvaaminen. Lisäksi säädettäisiin että eri oikeudenhaltijaryhmiin kuuluvien jäsenten olisi oltava tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina päätöksentekoprosessissa.

Pykälän 1 momentti perustuu direktiivin 6 artiklan 3 ja 4 kohtaan.

Säännöksellä on tarkoitus vahvistaa periaatetta, jonka mukaan jäsenet käyttävät yhteishallinnointiorganisaatiossa ylintä päätösvaltaa ja jonka mukaan päätöksentekoprosessien tulee olla selkeitä, asiallisia ja julkilausuttuja, jotta jäsenten oikeus osallistua päätöksentekoon voisi toteutua tehokkaasti. Päätöksentekomahdollisuuksien turvaamiseen liittyy tältä osin myös mahdollisuus etäosallistumiseen, silloin kun se on tarpeen osallistumisen varmistamiseksi.

Lähtökohtaisesti yhdistyksissä ja osuuskunnissa kullakin jäsenellä on yksi ääni, ellei säännöissä ole toisin määrätty. Osakeyhtiöissä osake tuottaa yhden äänen, ellei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty, että osakkeilla on erisuuruinen äänimäärä tai että osakkeet muutoin poikkeavat toisistaan niihin liittyvien oikeuksien tai velvollisuuksien osalta. Yhtiöjärjestykseen otettu määräys, joka asettaa jäsenet eriarvoiseen asemaan äänimäärän osalta, olisi sallittu, mikäli äänimäärän eriarvoisuudelle on eri oikeudenhaltijoita edustavien jäsenten oikeutettuja etuja ajatellen hyväksyttävät perusteet.

Direktiivin 22 johdantokappaleen mukaan joillakin yhteishallinnointiorganisaatioilla on eri jäsenluokkia, jotka voivat edustaa erilaisia oikeudenhaltijoita, kuten tuottajia ja esittäjiä. Näihin eri luokkiin kuuluvien jäsenten olisi oltava tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina päätöksentekoprosessissa. Direktiivi sallii siten positiivisen syrjinnän, jolla suojellaan vähemmistössä olevan, tiettyä oikeudenhaltijaryhmää edustavan jäsenryhmän etuja.

Tiettyyn oikeudenhaltijaluokkaan kuuluvien jäsenten määrä voi olla pieni, mutta sen osuus tekijänoikeuskorvauksista suuri. Tällaisessa tapauksessa enemmistö, esimerkiksi esittäviä taiteilijoita edustava jäsenryhmä, voisi määrätä äänen enemmistöllään organisaation asioista harvakuuisehman, esimerkiksi tuottajia edustavan jäsenryhmän vahingoksi, vaikka tuottajia edustavan jäsenryhmän osuus tekijänoikeuskorvauksista merkittävästi ylittäisi henkilöjäsenten yhteenlasketun osuuden tekijänoikeuskorvauksista. Tasapuolisen ja tasapainoisen edustavuuden vaatimuksen tarkoituksena on estää tällaisen tilanteen syntyminen.

Osakeyhtiön osakkeet voidaan yleensä luovuttaa vapaasti, mikä voi olla ongelmallista oikeudenhaltijoiden etujen toteutumisen näkökulmasta. Osakeyhtiömuotoisessa yhteishallinnointiorganisaatiossa olisi oikeudenhaltijoita edustavien jäsenten intressien suojelemiseksi perusteltua rajoittaa erityisesti äänioikeutettujen osakkeiden luovuttamista sellaisille luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille, jotka eivät ole tai eivät edusta oikeudenhaltijoita tai jotka kuuluvat toiseen oikeudenhaltijaryhmään. Tämä olisi mahdollista toteuttaa osakeyhtiölain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettulla lunastuslausekkeella.

Velvollisuus määrätä jäsenen äänioikeuden käyttämisestä säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä sisältää sen, että säännöistä tai yhtiöjärjestyksestä tulee ilmetä, käyttääkö päätösvaltaa ja miltä osin valtuutettujen kokous, mahdolliset rajoitukset jäsenen oikeudessa käyttää asiamiestä ja syy asiamiehen käyttämisen rajoittamiseen sekä yhteishallinnointiorganisaatiossa sovellettava menettely jäsenen osallistumiseksi yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon esimerkiksi tietoliikenneyhteyden avulla. Säännöistä tai yhtiöjärjestyksestä tulisi myös ilmetä, jos äänioikeuden käyttäminen edellyttää, että jäsenen tai tämän asiamiehen osallistumisesta yleiskokoukseen on ilmoitettava etukäteen, sekä mahdolliset muut menettelylliset edellytykset äänioikeuden käyttämiselle.

Yhdistyslaki, osakeyhtiölaki ja osuuskuntalaki antavat mahdollisuuden etäosallistumiseen organisaation päätöksentekoon, eli oikeuden sisällyttää sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen määräys, jonka mukaan jäsen voi osallistua yleiskokoukseen postin, tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Direktiivi asettaa kuitenkin yhteishallinnointiorganisaatioille vel-

vollisuuden mahdollistaa jäsenten etäosallistuminen yleiskokoukseen. Direktiivin säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että jäsenet pystyvät osallistumaan tehokkaalla tavalla yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon myös silloin, kun jäsenen asuin- tai sijoittautumisvaltio on eri kuin yhteishallinnointiorganisaation sijoittautumisvaltio. Tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistuminen voisi olla esimerkiksi kokouksen reaaliaikainen lähetys, reaaliaikainen kaksisuuntainen viestintäyhteys, jonka avulla muualla olevat jäsenet voivat osallistua yleiskokoukseen, tai mekanismi äänten antamiseksi joko ennen kokousta tai sen aikana ilman, että on tarpeen nimetä kokouksessa henkilökohtaisesti läsnä oleva asiamies.

Kun yhteishallinnointiorganisaatio antaa jäsenilleen mahdollisuuden osallistua organisaation päätöksentekoon tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, olisi sovellettava myös muussa laissa olevia edellytyksiä etäosallistumiselle. Näin ollen yhdistyslain, osakeyhtiölain ja osuuskuntalain säännöksiä etäosallistumisen mainitsemisesta kokouskutsussa sekä yleisiä edellytyksiä etäosallistumiselle sovellettaisiin myös yhteishallinnointiorganisaatiossa tapahtuvaan päätöksentekoon.

Osuuskuntalain 5 luvun 17 §:n 2 momentin mukaan etäosallistumisen edellytyksenä on, että osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus voidaan selvittää tavallisessa osuuskunnan kokouksessa noudatettaviin menettelyihin verrattavalla tavalla. Lisäksi kokouskutsussa olisi mainittava etäosallistumisen mahdollisuudesta, sen käyttämisen edellytyksistä, siihen liittyvistä jäsenen puhevallan käyttämisen mahdollisista rajoituksista sekä siinä noudatettavasta menettelystä. Pykälän 3 momentin mukaan säännöissä voidaan määrätä, että osuuden tai osakkeen omistaja saa osallistua kokoukseen vain 2 momentissa tarkoitettulla tavalla postin tai teknisen apuvälineen avulla. Osakeyhtiölaissa on osuuskuntalain säännöstä vastaava säännös.

Direktiivi tai tämän lain säännökset eivät estä sellaisen määräyksen ottamista osuuskunnan tai osakeyhtiön sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen, joka rajoittaisi jäsenen mahdollisuuksia osallistua yleiskokoukseen fyysisesti. Sen sijaan yhdistyslaissa lähtökohtana on pidetty, että jäsenellä tulisi aina olla oikeus olla fyysisesti läsnä yleiskokouksessa, eikä tätä oikeutta lähtökohtaisesti voida rajoittaa.

Pykälässä ei otettaisi kantaa siihen, missä asioissa tai millä tavoin etäosallistuminen tulee järjestää. Lähtökohtana on pidettävä, että yhteishallinnointiorganisaatio itse päättää siitä, missä laajuudessa ja miten etäosallistuminen mahdollistetaan. Jäsenen mahdollisuus osallistua tehokkaalla tavalla päätöksentekoon on varmistettava. Yhteishallinnointiorganisaation olisi mahdollistettava etäosallistuminen, ellei mahdollisuutta etäosallistumiseen voida pitää ilmeisen tarpeettomana. Lisäksi edellytettäisiin, että menettely täyttää muussa laissa olevat edellytykset, kuten osallistumisoikeuden ja ääntenlaskennan oikeellisuuden selvittämisen. Esimerkiksi tilanteessa, jossa yhteishallinnointiorganisaation jäseninä olevat jäsenyhteisöt ovat sijoittautuneet Helsinkiin, mihin myös yhteishallinnointiorganisaatiot ovat sijoittautuneet, ei etäosallistumisen mahdollistamiselle liene tarvetta.

Pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että jäsenellä on oikeus valtuuttaa asiamies, joka voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, osallistumaan yleiskokoukseen ja äänestämään siellä puolestaan. Jäsenen oikeutta käyttää asiamiestä voitaisiin rajoittaa vain erityisestä syystä. Ehdotettava säännös perustuu direktiivin 8 artiklan 10 kohdan 1 alakohtaan.

Asiamiehen käyttämistä voitaisiin yhteishallinnointiorganisaation sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen otetulla määräyksellä direktiivin mukaisesti rajoittaa eturistiriitojen välttämiseksi.

Näin säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä voitaisiin esimerkiksi kieltää toiseen oikeudenhaltijakategoriaan kuuluvan henkilön valtuuttaminen toimimaan asiamiehenä.

Koska direktiivin lähtökohtana on laaja oikeus käyttää asiamiestä, asiamiehen käyttämistä voitaisiin rajoittaa vain erityisistä syistä ja siten, että rajoitukset eivät vaikuta jäsenten asianmukaiseen ja tehokkaaseen osallistumiseen yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoprosessiin. Mikäli jäsenen mahdollisuutta käyttää asiamiestä rajoitetaan säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä, rajoitus olisi perusteltava.

Yhdistyslain 25 §:n mukaan yksityinen henkilö ei voi käyttää äänioikeuttaan asiamiehen välityksellä, ellei säännöissä ole niin määrätty. Yhdistysmuotoisissa yhteishallinnointiorganisaatioissa olisi nyt ehdotettavan säännöksen vuoksi otettava sääntöihin määräykset äänioikeuden käyttämisestä asiamiehen välityksellä.

Osakeyhtiölain 5 luvun 8 §:n mukaan asiamiehen oikeutta edustaa useita osakkeenomistajia ei saa rajoittaa.

Ehdotettavan lain 3 §:n etusijaisen soveltamisen mukaisesti voitaisiin osakeyhtiömuotoisessa yhteishallinnointiorganisaatiossa rajoittaa asiamiehen käyttämistä yhtiöjärjestykseen otetulla määräyksellä, sikäli kun siihen olisi 12 §:n 2 momentin mukainen erityinen syy. Osakeyhtiölain 5 luvun 8 § perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/36/EY osakkeenomistajien eräiden oikeuksien käyttämisestä julkisesti noteeratuissa yhtiöissä 10 artiklaan, jossa sallitaan rajoitukset asiamiehenä toimimiselle eturistiriitatilanteissa. Ehdotettavan säännöksen on katsottava olevan yhdenmukainen mainitun direktiivin säännösten kanssa. Ehdotettavalla säännöksellä ei näin olisi vaikutusta muussa laissa olevaan säännökseen, jolla rajoitetaan äänivallan käyttöä esteellisyyden johdosta, koska esteellisyyttä voidaan pitää ehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaisena erityisenä syynä.

Osuuskuntalain 5 luvun 9 §:n mukaan jäsen saa käyttää oikeuttaan osuuskunnan kokouksessa myös asiamiehen välityksellä, jollei säännöissä rajoiteta sitä. Osuuskuntalain mukaan muussa osuuskunnassa kuin pörssiosuuskunnassa asiamies voi samanaikaisesti edustaa enintään kolmea jäsentä, jollei säännöissä määrätä toisin. Ehdotettava säännös poikkeaisi siten osuuskuntalain olettamasta. Tästä seuraisi, että osuuskuntaan ei sovellettaisi osuuskuntalain 5 luvun 9 §:n mukaista olettaa ja että asiamiehen käyttämistä koskevat mahdolliset rajoitukset perustelut tulisi kirjata osuuskunnan yhtiöjärjestykseen.

Pykälän 2 momentin jälkiosassa säädettäisiin, että asiamiehen valtakirja on voimassa vain yhdessä yleiskokouksessa. Tällä estettäisiin jäsentä antamasta pysyvää valtuutusta asiamiehelle. Asiamiehellä olisi yleiskokouksessa samat oikeudet kuin hänet nimenneellä jäsenellä. Asiamies äänestäisi hänet nimenneen jäsenen antamien ohjeiden mukaisesti. Säännökset vastaavat tältä osin direktiivin 8 artiklan 10 kohdan 3 alakohtaa.

Asiamiehenä ei pidettäisi yhteisön tai säätiön edustajaa taikka vajaavaltaisen edunvalvojaa. Säännösten tarkoituksena on varmistaa jäsenen aktiivinen osallistuminen yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon. Ehdotetun säännöksen mukaisesti asiamies äänestäisi hänet nimenneen jäsenen antamien ohjeiden mukaisesti, minkä johdosta jäsen voisi edellyttää, että asiamies antaa selvityksen äänioikeuden käytöstä. Jos asiamies edustaisi useaa jäsentä, asiamiehellä olisi oikeus äänestää eri tavoin eri jäsenten osalta.

13 §. Yleiskokous. Pykälässä säädettäisiin päätösvallan käyttämisestä yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksessa.

Pykälän *1 momentin* mukaan yhteishallinnointiorganisaation kaikilla äänioikeutetuilla jäsenillä olisi oikeus osallistua yleiskokoukseen ja käyttää äänioikeuttaan siellä. Äänioikeuden käyttämistä voitaisiin rajoittaa yhteishallinnointiorganisaation säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä tai jäsenyysehdoissa ainoastaan jäsenyyden keston tai jäsenen saamien tai vielä saamatta olevien tekijänoikeuskorvausten määrän perusteella ja edellyttäen, että nämä perusteet määritettäisiin ja niitä sovellettaisiin tasapuolisesti ja oikeasuhteisesti. Momentti vastaa direktiivin 8 artiklan 9 kohtaa.

Äänioikeutetulla jäsenellä tarkoitettaisiin yhdistyslain, osuuskuntalain tai eurooppaosuuskuntalain mukaista jäsentä sekä sellaista osakeyhtiön tai eurooppayhtiön osakasta, jonka osake oikeuttaa äänioikeuteen yhtiössä. Sen sijaan yhdistyksen kunnia- tai kannatusjäsen ei välttämättä ole äänioikeutettu, kuten ei myöskään osakeyhtiölain mukaisen äänivallattoman osakkeen omistaja. Pykälällä ei olisi vaikutusta yhteishallinnointiorganisaation sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen määräykseen tai lain säännökseen jäsenen eroamisesta, erottamisesta tai äänimäärästä.

Pykälän *2 momentin* mukaan yleiskokous olisi kutsuttava koolle vähintään kerran vuodessa. Tämä vastaa direktiivin 8 artiklan 2 kohtaa.

Osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa on säädetty, että kokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Yhdistyslaissa säädetään vain siitä, että kokous on pidettävä yhdistyksen säännöissä määrättyä aikana. Koska voimassa oleva lainsäädäntö periaatteessa mahdollistaa kokouksen pitämisen harvemmin kuin kerran vuodessa, on tarkoituksenmukaista selvittää oikeustila tältä osin.

Pykälän *3 momentin* mukaan yhdistys- tai osuuskuntamuotoisen yhteishallinnointiorganisaation säännöissä voidaan määrätä, että jäsenten päätösvaltaa joko kaikissa tai joissakin asioissa käyttää jäsenten, vähintään neljän vuoden välein valitsema valtuutettujen kokous tai edustajisto. Edellytyksenä on, että jäsenten asianmukainen ja tehokas osallistuminen valtuutettujen tai edustajiston valintaan varmistetaan ja että eri oikeudenhaltijaryhmiin kuuluvat jäsenet ovat tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina valtuutettujen kokouksessa tai edustajistossa. Valtuutettujen kokouksella tarkoitetaan yhdistyslain mukaista valtuutettujen kokousta ja osuuskuntalain mukaista edustajistoa.

Momentti vastaa direktiivin 8 artiklan 11 kohtaa.

14 §. *Yleiskokouksessa päätettävät asiat.* Pykälässä säädettäisiin yleiskokouksessa päätettävistä asioista sekä päätösvalan delegoimisesta tietyissä tapauksissa. Pykälä perustuu direktiivin 8 artiklan 2—8 kohtaan.

Pykälän *1 momentin* säännökset yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksessa päätettävistä asioista täydentäisivät muissa laeissa olevia säännöksiä yleiskokouksessa päätettävistä asioista.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksessa olisi päätettävä yhteishallinnointiorganisaation jäsenyysehdoista, sikäli kuin niistä ei määrätä säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä.

Yhdistyslain mukaan hallitus hyväksyy jäsenet, eikä yhdistyslaissa ole yleistä määräystä jäsenyysehdoista. Yhdistyslakiin ei sisälly kieltoa ottaa sääntöihin määräystä jäsenyysehdoista. Ehdotettavan säännöksen mukaisesti yhdistyksissä päätösvalta yhdistyksen yleisistä jäsenyysehdoista olisi yhdistyksen kokouksella.

Osuuskuntalain mukaan hallitus päättää jäsenhakemuksen hyväksymisestä tai hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä. Lisäksi osuuskuntalaissa säädetään, että säännöissä voidaan määrätä oikeudesta päästä jäseneksi. Yhdistysten ja osuuskuntien osalta ehdotettava säännös merkitsisi sitä, että valta päättää jäsenyysehdoista kuuluisi lain nojalla yleiskokoukselle silloinkin, kun tästä ei ole mainintaa yhdistyksen tai osuuskunnan säännöissä. Yleiskokouksen päätöksellä voitaisiin myös täydentää säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä olevia jäsenyysehtoja. Sen sijaan yleiskokouksen päätöksellä ei voitaisi poiketa säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä olevasta jäsenyysehdosta, vaan jäsenyysehtojen muuttaminen edellyttäisi sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen muuttamista.

Osakeyhtiön osalta jäsenen rinnastetaan osakkeenomistaja. Osakeyhtiölain mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan rajoittaa oikeutta luovuttaa ja hankkia osake. Yhtiöjärjestyksen muuttamisesta päätetään osakeyhtiön yhtiökokouksessa. Osakkeen hankkimisen tai luovuttamisen rajoittamisesta taikka osakkeeseen liittyvästä äänivallasta ei siten jatkossakaan voitaisi määrätä yhtiökokouksen päätöksellä yhtiöjärjestyksestä muuttamatta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yhteishallinnointiorganisaation jäsenten kokouksessa olisi päätettävä yhteishallinnointiorganisaation valvontaelimen jäsenten nimittämisestä ja erotamisesta sekä yleisistä periaatteista heille maksettavista palkkioista ja muista etuuksista.

Yhdistyslain mukaan yhdistyksen kokous päättää hallituksen nimittämisestä ja erottamisesta sekä hallituksen jäsenille maksettavista palkkioista. Ehdotettavalla säännöksellä ei ole vaikutusta yhdistyslain nykyiseen soveltamiseen tältä osin.

Osakeyhtiölain mukaan yhtiökokous päättää hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta, jollei osakeyhtiölaissa säädetä tai yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin heidän toimikaudestaan tai valinnastaan. Osuuskuntalaissa on vastaavanlainen säännös. Ehdotettu säännös merkitsisi, että hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten valinnasta olisi päätettävä osakeyhtiön yhtiökokouksessa tai osuuskunnan kokouksessa, eikä yhtiöjärjestyksessä tai osuuskunnan säännöissä voisi asiasta toisin määrätä.

Ehdotettu säännös edellyttäisi, että yhteishallinnointiorganisaation kannustinjärjestelmät ja erityiset vapaaehtoiset etuudet, kuten lisäeläkevakuutuksen tai erorahan myöntäminen, hyväksytetään yleiskokouksella. Sen sijaan lakiin perustuvat eläkkeet ja muut etuudet eivät kuuluisi yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksen päätettäväksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous päättäisi yleisistä periaatteista, joiden mukaisesti oikeudenhaltijoille kuuluvat tekijänoikeuskorvaukset jaetaan. Tällaisiin yleisiin periaatteisiin kuuluu esimerkiksi sen päättäminen, jaetaanko tekijänoikeuskorvaukset oikeudenhaltijoille suoraan tilitettävänä korvauksina vai käytetäänkö niistä osa välillisinä korvauksina oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun.

Välillisiä, niin sanottuja kollektiivisia korvauksia voidaan käyttää esimerkiksi uusien teosten luomiseksi myönnettäviin stipendeihin ja apurahoihin, oikeudenhaltijoiden koulutukseen, luovan toiminnan muunlaiseen edistämiseen tai muuhun vastaavaan, yhteishallinnointiorganisaation tai siihen kuuluvan oikeudenhaltijoita edustavan yhteisöjäsenen määrittelemään tarkoitukseen. Tekijänoikeuskorvausten jakoperiaatteisiin kuuluvat myös periaatteet, joiden mukaisesti oikeudenhaltijoille suoraan tilitettävät korvaukset jaetaan tietyn teostyyppin oikeudenhaltijaryhmien kesken.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous päättäisi jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käytöstä, mukaan lukien yleisistä periaatteista,

joiden mukaisesti jakamattomat varat käytetään. Se, mitä pidetään jakamatta jääneenä tekijänoikeuskorvauksena, määräytyisi 27 §:n säännösten mukaisesti.

Jakamatta jääneiden korvausten käyttöperiaatteisiin kuuluisi esimerkiksi se, jaetaanko ne oikeudenhaltijoiden kesken suorina tai kollektiivisina korvauksina, lisätäänkö varat yhteishallinnointiorganisaation pääomaan tai käytetäänkö ne muulla tavoin. Esitys jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käyttämisestä olisi tuotava yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksen päätettäväksi vuosittain.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous päättäisi organisaation sijoitusperiaatteista. Yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksen tulisi määrittellä yleisellä tasolla, miten organisaation kautta maksettavat tekijänoikeuskorvaukset sijoitetaan siihen asti, kunnes ne jaetaan oikeudenhaltijoille. Yhteishallinnointiorganisaation sijoitus toimintaan sovellettaisiin myös 21 §:n säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous päättäisi tekijänoikeuskorvauksista ja tekijänoikeuskorvausten sijoittamisesta mahdollisesti saatavista tuloista tehtäviä vähennyksiä koskevista yleisistä periaatteista. Yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous päättäisi esimerkiksi siitä, kohdennetaanko hallinnointikulut tietyn teostyyppin tai käyttöalueen mukaisesti, vähennetäänkö yhteishallinnointiorganisaation hallinnointikulut ensisijaisesti sijoitustoiminnan tuotoista ja toissijaisesti oikeudenhaltijoille jaettavista korvauksista, tai määritelläänkö hallinnointikulut kiinteänä hintana, joka vähennetään oikeudenhaltijalle maksettavasta tilityksestä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan yleiskokous päättäisi riskienhallintaperiaatteista. Direktiivissä ei määritellä, mitä riskienhallintaperiaatteilla tarkoitetaan. Riskienhallintaan kuuluu yleensä haavoittuvuusanalyysi sekä riskien hallintamenetelmien ja kontrollien toimivuuden arviointi. Riskit voivat liittyä esimerkiksi rahoitusriskeihin, tietotekniikkaan ja tietoturvaan tai palvelun laadun varmistamiseen.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan yleiskokous päättäisi kiinteän omaisuuden hankintaa, myyntiä tai kiinnittämistä koskevista periaatteista. Sen sijaan hallitus ja muu yhteishallinnointiorganisaation operatiivinen johto vastaisi yleiskokouksen linjausten mukaisesti omaisuuden hankinnasta, myynnistä tai kiinnittämisestä.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan yleiskokous päättäisi sulautumisesta, tytäryhteisöjen perustamisesta, muiden yhteisöjen taikka niiden osuuksien tai oikeuksien hankinnan hyväksymisestä sekä muista merkittävistä organisatorisista muutoksista, joilla on merkitystä tekijänoikeuden yhteishallinnointiin.

Merkittävillä organisatorisilla muutoksilla tarkoitetaan esimerkiksi pitkäaikaisia yhteistyösopimuksia tai hallinnointitehtävän ulkoistamiseen liittyviä järjestelyitä, joilla on merkitystä tekijänoikeuden yhteishallinnointiin.

Direktiivin 8 artiklan 5 kohdan h alakohdassa mainitaan, että yleiskokouksen tulee päättää yhteenliittymistä. On epäselvää, mitä tällä tarkoitetaan. Direktiivin tavoitteiden näkökulmasta tätä olisi mitä ilmeisimmin tulkittava niin, että yleiskokouksen tulisi päättää kaikesta sellaisesta merkittävästä yhteistyöstä tai organisatorisista järjestelyistä, joilla on vaikutusta yhteishallinnointiin. Tällainen yhteistyö tai organisatorinen järjestely olisi esimerkiksi liittyminen johonkin eurooppalaiseen tai kansainväliseen kattojärjestöön tai tekijänoikeuden yhteishallinnoinnin näkökulmasta merkittävien toimintojen ulkoistaminen.

Tällä kohdalla on myös yhteys organisaation riskienhallintaan, sillä keskeisten toimintojen ulkoistamiseen, esimerkiksi teosrekisterin ylläpitämisen ulkoistamiseen, liittyy myös arvio siitä, vähentääkö se vai lisääkö se yhteishallinnointiorganisaation toiminnallisia ja palvelun laatuun liittyviä riskejä.

Pykälän 1 momentin *10 kohdan* mukaan yleiskokous päättäisi lainojen otosta, lainojen myöntämisestä tai lainoille myönnettävien vakuuksien hyväksymisestä. Tämäkin kohta on keskeinen riskienhallintänäkökulmasta ja sen estämiseksi, ettei yhteishallinnointiorganisaatio ylivelkaannu tai yhteishallinnointiorganisaation varoista myönnetä lainoja tai vakuuksia, joiden osalta on olemassa suuri riski, että varoja menetetään.

Pykälän 1 momentin *11 kohdan* mukaan yleiskokous päättäisi 41 §:ssä tarkoitetun vuotuisen avoimuusraportin hyväksymisestä. Eri yhteisömuotoja koskevassa lainsäädännössä lähtökohdana on, että yleiskokous päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on selkeyttää sitä, mikä elin hyväksyy vuotuisen avoimuusraportin, jos yhteishallinnointiorganisaation vuotuisena avoimuusraporttina ei käytetä sen tilinpäätöstä ja toimintakertomusta.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous voisi siirtää yhteishallinnointiorganisaation valvontaelimelle päätösvallan 1 momentin 7—10 kohdassa tarkoitetuissa asioissa, jotka koskevat organisaation riskienhallintaperiaatteita, kiinteän omaisuuden hankintaa, myyntiä tai kiinnittämistä koskevia periaatteita, sulautumista ja yhteenliittymistä sekä lainojen ottoa, lainojen myöntämistä tai lainoille myönnettävistä vakuuksista. Päätösvalan siirto olisi mahdollista toteuttaa myös yleiskokouksen päätöksellä tai yhteisön sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen määräyksellä.

Pykälän 3 momentin mukaan yleiskokous voisi siirtää päätösvallan valvontaelimenä toimivalle hallintoneuvostolle myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyysehtojen osalta, sikäli kuin niistä ei määrätä säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä.

4 luku. **Jäsenten ja oikeudenhaltijoiden etujen valvonta yhteishallinnointiorganisaatiossa**

15 §. *Yhteisön valvontaelin.* Pykälässä säädettäisiin valvontaelimestä, jonka tehtävänä olisi valvoa yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtamista ja käyttää yleiskokouksen sille mahdollisesti siirtämää päätösvaltaa. Pykälä perustuu direktiivin 9 artiklaan.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksen tulisi nimetä valvontaelin. Valvontaelimessä tulisi eri oikeudenhaltijaryhmiin kuuluvien yhteishallinnointiorganisaation jäsenten olla tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina. Valvontaelimen jäseneksi ei voitaisi nimittää yhteishallinnointiorganisaation toimitusjohtajaa eikä myöskään muuta organisaation palveluksessa olevaa henkilöä.

Koska valvontaelimenä toimisi hallitus ja koska direktiivi lähtee siitä, että valvontaelin valvoo liiketoiminnan johtamista, lain 17 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtamisesta. Mainittu pykälä edellyttäisi, että yhteishallinnointiorganisaatiossa on liiketoiminnan johtamisesta vastaava henkilö, joka ei saa olla hallituksen jäsen. Kaikissa Suomessa toimivissa yhteishallinnointiorganisaatioissa on toimitusjohtaja tai toiminnanjohtaja, joka vastaa yhteishallinnointiorganisaation päivittäisestä johtamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaisesti valvontaelimenä toimisi yhteishallinnointiorganisaation hallitus, jos organisaation hallintorakenne on yksitasoinen. Kaksitasoisessa hallintorakenteessa valvontaelimenä toimisi hallintoneuvosto.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation valvontaelimenä toimivan hallituksen tai hallintoneuvoston tehtävänä olisi, sen lisäksi mitä muussa laissa sen tehtäväksi säädetään, valvoa yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtamisesta vastaavien henkilöiden toimintaa ja tehtävien suorittamista, samoin kuin jäsenten yleiskokouksen päätösten ja erityisesti 14 §:n 1 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettujen yleisten periaatteiden toteutumista. Lisäksi valvontaelin käyttäisi yleiskokouksen sille siirtämiä valtuuksia niiltä osin, kuin toimivallan siirtäminen olisi direktiivin ja lain mukaan sallittua. Valvontaelin raportois myös vuosittain jäsenten yleiskokoukselle tekemistään havainnoista ja päätösvaltansa käytöstä.

16 §. Säätiön valvontaelin. Pykälän 1 momentin mukaan oikeudenhaltijoiden etuja valvoisi säätiömuotoisessa yhteishallinnointiorganisaatiossa säätiölain mukainen hallintoneuvosto, johon kuuluisi edustajia yhteishallinnointiorganisaation edustamista eri oikeudenhaltijaryhmistä. Säätiön hallintoneuvostosta säädetään säätiölain 3 luvussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hallintoneuvoston on kokoonnuttava vähintään kerran vuodessa. Tältä osin säännös vastaa sitä, mitä ehdotetussa 13 §:n 2 momentissa säädettäisiin yleiskokouksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin asioista, jotka kuuluisivat säätiömuotoisessa yhteishallinnointiorganisaatiossa hallintoneuvoston päätösvaltaan. Momentti olisi pakottava, eikä säätiön säännöissä tältä osin voitaisi määrätä toisin hallintoneuvoston tehtävistä. Momentissa mainitut asiat vastaavat pääsääntöisesti sitä, mitä yleiskokouksen päätettäväksi säädetään 14 §:ssä ja mitä säätiölaissa säädetään hallintoneuvoston tehtävistä. Säätiön hallintoneuvoston päätettäväksi säädettäisiin 14 §:stä poiketen lähinnä toimitusjohtajan palkkio ja muut etuudet. Päätös esimerkiksi toimitusjohtajan erorahasta tai vapaaehtoisesta eläkejärjestelystä kuuluisi siten lain mukaan säätiön hallintoneuvostolle. Tätä on pidetty tärkeänä, koska säätiömuotoisen yhteishallinnointiorganisaation muissa elimissä ei välttämättä olisi oikeudenhaltijoiden edustusta läsnä.

Pykälä vastaa direktiivin 14 johdantokappaleen vaatimusta, jonka mukaan direktiivin säännöksiä tulee soveltaa yhteishallinnointiorganisaatioon riippumatta sen oikeudellisesta muodosta ja jonka mukaan sen tulisi soveltua myös säätiöihin. Koska säätiöllä ei ole jäseniä tai yleiskokousta, oikeudenhaltijoiden intressien suojaaminen on turvattava muulla tavalla kuin jäsenen osallistumisella organisaation päätöksentekoon, toisin sanoen valvontaelimenä toimivan hallintoneuvoston kautta.

17 §. Yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla toimitusjohtaja tai muu organisaation päivittäisestä johtamisesta vastaava yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka vastaa yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtamisesta. Säännöksen tarkoituksena on direktiivin vaatimusten mukaisesti erottaa yhteishallinnointiorganisaation päivittäinen johtaminen yhteishallinnointiorganisaation valvontaelimestä, joka valvoo yleiskokouksen päätösten toimeenpanoa ja yhteishallinnointiorganisaation päivittäistä johtamista.

Pykälän 2 momentin mukaan toimitusjohtajan tai muun organisaation päivittäisestä johtamisesta vastaavan organisaation palveluksessa olevan henkilön tehtävänä olisi hoitaa yhteishallinnointiorganisaation juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukai-

sesti. Tällä henkilöllä olisi *3 momentin* mukaisesti velvollisuus antaa valvontaelimelle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen valvontatoiminnon tehtävien hoitamiseksi.

Direktiivi edellyttää, että valvontaelin ei saa osallistua yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtamiseen, vaan sen tehtävänä on valvoa sitä. Näin ollen direktiivin velvoitteiden voimaan saattamiseksi on tarpeen säätää, että yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla toimitusjohtaja tai muu organisaation päivittäisestä johtamisesta vastaava yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka vastaa liiketoiminnan johtamisesta.

Osuuskuntalaki, osakeyhtiölaki ja säätiölaki sisältävät säännökset toimitusjohtajasta. Yhdistyslaissa ei ole säädetty toimitusjohtajasta, mutta siinä ei ole myöskään asetettu estettä sille, että yhdistys ottaisi toimitusjohtajan. Osakeyhtiölaki puolestaan mahdollistaa sen, että toimitusjohtaja voi olla samanaikaisesti myös hallituksen jäsen. Osuuskuntalain ja säätiölain säännökset vastaavat osakeyhtiölain säännöksiä.

Ehdotettavan lain etusijaperiaatteen mukaisesti yhteishallinnointiorganisaation toimitusjohtaja tai muu organisaation päivittäisestä johtamisesta vastaava henkilö ei lain voimaantulon jälkeen saisi toimia hallituksen jäsenenä, ellei osakeyhtiöllä tai osuuskunnalla ole hallintoneuvostoa, joka siinä tapauksessa toimisi tämän lain mukaisena valvontaelimenä.

18 §. Eturistiriitojen välttäminen. Pykälässä säädettäisiin yleisistä periaatteista ja toimenpiteistä mahdollisten organisaation johdon ja oikeudenhaltijoiden välisten eturistiriitatilanteiden välttämiseksi.

Pykälän *1 momentin* mukaan yhteishallinnointiorganisaation olisi toteutettava kohtuulliset toimenpiteet tunnistaakseen ja ehkäistäkseen eturistiriitatilanteita sekä rajoittaakseen niiden vaikutusta organisaation edustamien oikeudenhaltijoiden yhteisiin etuihin.

Kyse on eturistiriitojen käsittelyä koskevasta yleisestä velvoitteesta, joka ohjaa yhteishallinnointiorganisaatiota suunnitelmalliseen toimintaan ja eturistiriitatilanteiden huomioon ottamiseen. Suunnitelmat eturistiriitojen torjumiseksi ovat myös osa yhteishallinnointiorganisaation riskienhallintaa, mutta direktiivissä on eturistiriitatilanteiden hallintaa varten erityisiä säännöksiä. Ehdotetun *2 momentin* mukaisen sidonnaisuusilmoituksen antaminen on tärkeää eturistiriitojen tunnistamiseksi. Yhteishallinnointiorganisaation tulee kuitenkin myös muilta osin arvioida, miten voidaan välttää eturistiriitatilanteiden syntymistä, millä keinoin voidaan tunnistaa eturistiriitoja ja mihin toimenpiteisiin eturistiriitatilanteissa ryhdytään.

Pykälän *2 momentin* mukaan yhteishallinnointiorganisaation toimitusjohtajan tai muun yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan päivittäisestä johtamisesta vastaavan ja valvontaelimen jäsenen tulisi antaa vuosittain yleiskokoukselle henkilökohtaiset lausumat sidonnaisuuksestaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa tehtävänsä. Sidonnaisuuslausuman tulee sisältää tiedot vallitsevista tai mahdollisista ristiriidoista henkilökohtaisten ja yhteishallinnointiorganisaation etujen välillä sekä niiden velvoitteiden välillä, joita henkilöllä on yhteishallinnointiorganisaatiota kohtaan ja toista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kohtaan.

Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi henkilön omistussuus tai muu varallisuus oikeudellinen asema yhteishallinnointiorganisaatiossa, yhteishallinnointiorganisaatiolta edellisellä tilikaudella saatu palkka ja palkkiot, mukaan lukien vapaaehtoiset eläkevakuutukset, luontoisetuudet ja muuntyyppiset etuudet, sekä oikeudenhaltijan ominaisuudessa yhteishallinnointiorganisaatiolta edellisellä tilikaudella saadut tekijänoikeuskorvaukset. Tietojen tulisi koskea myös muita oikeuksia, etuuksia tai sellaista asemaa yhteishallinnointiorganisaatiossa tai sen omistuksessa

tai määräysvallassa olevassa yhteisössä tai säätiössä, jolla voi olla merkitystä hänen edellytyksiinsä hoitaa tehtävänsä.

Pykälän tarkoituksena on varmistaa, että yleiskokouksen tietoon tulevat kaikki sellaiset seikat, jotka saattavat aiheuttaa eturistiriidan kyseisen henkilön etujen ja yhteishallinnointiorganisaation etujen välillä. Pykälä vastaa direktiivin 10 artiklaa, jonka sisältöä on kuitenkin ollut tarpeen selventää laissa. Ehdotettu pykälä perustuu tulkintaan siitä, mitä direktiivin säännöksillä on tarkoitettu.

5 luku. Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi

19 §. *Huolellisuus tekijänoikeuskorvausten keräämisessä ja hallinnoimisessa.* Pykälässä säädetäisiin yhteishallinnointiorganisaation yleisestä huolellisuusvelvoitteesta tekijänoikeuskorvausten keräämisessä ja hallinnoinnissa. Pykälä vastaa direktiivin 11 artiklan 2 kohtaa.

Yhteishallinnointiorganisaation keskeisiin tehtäviin kuuluu tekijänoikeuskorvausten kerääminen oikeudenhaltijoiden lukuun. On siten perusteltua asettaa erityistä painoarvoa sille, että yhteishallinnointiorganisaatio toimii huolellisesti korvausten keräämisessä ja jakamisessa ja että taloudenpito muiltakin osin on vastuullista ja läpinäkyvää suhteessa oikeudenhaltijoihin.

20 §. *Tekijänoikeuskorvausten pitäminen erillään muusta varallisuudesta.* Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation olisi pidettävä tilinpidossaan erillään toisaalta tekijänoikeuskorvaukset ja niiden sijoittamisesta saatavat tulot ja toisaalta yhteishallinnointiorganisaation omat varat ja omasta toiminnasta saatavat tulot. Omilla varoilla tarkoitetaan muita kuin tekijöille suorina tai välillisinä korvauksina jaettavaksi tarkoitettuja varoja. Omaa varallisuutta ja omasta toiminnasta saatavaa tuloa kertyy ensisijaisesti hallinnointipalkkioista ja mahdollisesta muusta palvelutoiminnasta tai tilaisuuksien järjestämisestä. Omaan varallisuuteen kuuluu yhteishallinnointiorganisaation omistuksessa oleva kiinteä ja irtain omaisuus, kuten toimistokalusteet.

Pykälän tarkoituksena on varmistaa tilinpidon läpinäkyvyys ja se, että tekijöille kerätyt korvaukset ja niiden sijoittamisesta kertyvät tuotot päätyvät tekijöiden hyväksi eivätkä jää yhteishallinnointiorganisaatiolle. Pykälä ei edellytä, että varoja säilytetään erillisellä tilillä tai muutoin pidetään fyysisesti erillään muusta varallisuudesta. Säännös vastaa direktiivin 11 artiklan 3 kohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatio ei saa käyttää tekijänoikeuskorvauksia tai tekijänoikeuskorvausten sijoittamisesta saatuja tuloja muuhun tarkoitukseen kuin jaettavaksi oikeudenhaltijoille, ellei yleiskokous tai säätiön hallintoneuvosto toisin ole päättänyt lain 14 tai 16 §:n mukaisesti. Säännös vastaa direktiivin 11 artiklan 4 kohtaa.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että kerätyt tekijänoikeuskorvaukset tulevat oikeudenhaltijoiden hyväksi eivätkä siirry, ainakaan ilman erillistä yleiskokouksen päätöstä, yhteishallinnointiorganisaation omaisuudeksi tilinpidossa.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin, että oikeudenhaltijalle kuuluva tekijänoikeuskorvaus, jota ei voida jakaa 24 §:ssä säädetyssä määräajassa sen vuoksi, että asianomaisia oikeudenhaltijoita ei ole voitu tunnistaa tai tavoittaa, on pidettävä erillään muista varoista yhteishallinnointiorganisaation tilinpidossa. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että oikeudenhaltijalla, joka ilmaantuu kolmen vuoden kuluessa siitä vuodesta, jolloin korvaus kerättiin, olisi käytännössä mahdollisuus saada tietoa hänelle kerätystä korvauksesta ja mahdollisuus saada korvaus itsel-

leen. Kyseisen ajanjakson umpeuduttua kyseiset varat voitaisiin käyttää 27 §:n mukaisesti jakamatta jääneinä tekijänoikeuskorvauksina.

Säännös vastaa direktiivin 13 artiklan 2 kohtaa.

21 §. *Tekijänoikeuskorvausten sijoittaminen.* Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulisi noudattaa yhteisön yleiskokouksen, tai jos se on säätiö, hallintoneuvoston päätöstä sijoitustoiminnan yleisistä periaatteista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että mahdollisessa eturistiriitatapauksessa yhteishallinnointiorganisaation tulisi varmistaa, että sijoitus tehdään pelkästään niiden oikeudenhaltijoiden edun mukaisesti, joiden hyväksi kyseiset tekijänoikeuskorvaukset on kerätty. Edelleen varat tulisi sijoittaa siten, että varmistetaan sijoitusten suojaus, varmuus, rahaksi muutettavuus ja tuottavuus. Varat tulisi myös hajauttaa riittävästi, jotta vältetään liiallinen riippuvuus jostakin yksittäisestä varojen lajista ja riskien kasautuminen.

Pykälän tarkoituksena on suojata oikeudenhaltijoiden taloudellisia intressejä silloin, kun yhteishallinnointiorganisaatio sijoittaa heille kuuluvia tekijänoikeuskorvauksia heidän yhteiseen lukuunsa. On varsin tavanomaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee sekä lyhytaikaisia että pitkäaikaisia sijoituksia. Koska tekijänoikeuskorvauksia yleensä jaetaan oikeudenhaltijoille kerran vuodessa, voidaan katsoa, että lyhytaikaiset sijoitukset kuuluvat hyvään taloudenhoitoon. Sijoitustuotoilla voidaan pienentää hallinnointipalkkiota ja näin varmistaa, että oikeudenhaltijoille jaetaan mahdollisimman suuri osa tulosta. Silloinkin, kun varoja sijoitetaan riskisijoitusinstrumentteihin, sijoitussalkkuun liittyviä riskejä voidaan vähentää esimerkiksi hajauttamalla sijoitukset eri osakelajeihin tai sijoitusinstrumentteihin.

Direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että sijoitukset tehdään oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti. Direktiivin mukaan jäsenten yleiskokouksen päätöksillä ohjataan yhteishallinnointiorganisaation sijoitustoimintaa ja asetetaan sijoitustoiminnassa yhteisesti hyväksytty riskitaso.

Mikäli tekijänoikeuskorvausten kohdentaminen eri oikeudenhaltijaryhmille on mahdollista tehdä jo tulojen keräysvaiheessa, yhteishallinnointiorganisaatiossa voidaan päättää, että eri oikeudenhaltijoille kuuluvien tulojen sijoittaminen tehdään kunkin oikeudenhaltijaryhmän etujen mukaisesti yleiskokouksen tai valvontaelimen päättämien sijoitustoimintaa koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti.

Direktiivin 27 johdantokappaleen mukaan tarkoituksena on huolehtia oikeudenhaltijoiden oikeuksien korkeatasoisesta suojasta ja varmistaa, että kaikki tällaisten oikeuksien hyödyntämisestä mahdollisesti saatavat tulot koituvat oikeudenhaltijoiden hyödyksi. Siksi yhteishallinnointiorganisaation tekemiä ja hallussaan pitämiä sijoituksia olisi hallinnoitava noudattaen kriteerejä, jotka velvoittavat yhteishallinnointiorganisaation varovaisuuteen ja antavat sille mahdollisuuden valita turvallisimman ja tehokkaimman sijoituspolitiikan. Yhteishallinnointiorganisaation olisi voitava päättää varojen kohdentamisesta, joka soveltuu sijoitettujen tekijänoikeuskorvausten mahdollisen riskialtistuksen luonteeseen ja kestoon eikä perusteetta vaarana oikeudenhaltijoille kuuluvia tekijänoikeuskorvauksia.

Pykälä vastaa direktiivin 11 artiklan 5 kohtaa.

22 §. *Hallinnointipalkkio ja muut vähennykset.* Pykälässä säädettäisiin hallinnointipalkkioiden ja muiden vähennysten perimisestä ja niistä tiedottamisesta. Pykälä perustuu direktiivin 12 artiklan 1—3 kohtaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatiolla on velvollisuus tiedottaa edustamilleen oikeudenhaltijoille kulloinkin voimassa olevasta hallinnointipalkkiosta ja muista tekijänoikeuskorvauksiin ja korvausten sijoittamisesta saataviin tuloihin sovellettavista vähennyksistä. Tiedottamisvelvollisuuden hoitamiseksi ei kuitenkaan tarvitsisi lähettää kullekin oikeudenhaltijalle kohdennettuja viestejä, vaan riittäisi, että organisaatio tiedottaa asiasta verkkosivuillaan.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation palveluistaan perimien palkkioiden ja muiden vähennysten tulee olla kohtuullisia suhteessa palvelujen laatuun ja laajuuteen. Palkkiot ja vähennykset eivät saisi myöskään ylittää yhteishallinnointiorganisaatiolle tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien hallinnoinnista aiheutuvia perusteltuja ja dokumentoituja kustannuksia. Kohtuuttomana voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että yhteishallinnointiorganisaatiolle tekijänoikeuden hallinnoimisesta aiheutuvat kustannukset olisivat yhtä suuret tai jopa suuremmat kuin tekijänoikeuskorvaukset, joita kerätään teoksen tai muun suojan kohteen käytöstä.

23 §. *Tasapuolinen pääsy oikeudenhaltijoiden yhteisiin tarkoituksiin tarjottaviin palveluihin ja etuihin.* Pykälässä säädettäisiin, että jos tekijänoikeuskorvauksia tai tekijänoikeuskorvausten sijoittamisesta saatavia tuloja käytetään yhteishallinnointiorganisaation päätöksellä oikeudenhaltijoiden tai tietyn oikeudenhaltijaryhmän yhteisiin tarkoituksiin, esimerkiksi apurahoihin tai koulutukseen, näiden tulee olla oikeudenhaltijoiden saatavilla tasapuolisin perustein. Säännös ilmentää oikeudenhaltijoiden tasapuolisen kohtelun ja syrjimättömyyden periaatetta.

Pykälä perustuu 12 artiklan 4 kohtaan.

24 §. *Velvollisuus tilittää tekijänoikeuskorvaukset oikea-aikaisesti.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että oikeudenhaltijoille tulee tilittää tekijänoikeuskorvaukset mahdollisimman nopeasti ja täsmällisesti yhteishallinnointiorganisaation vahvistamien yleisten jakoperiaatteiden mukaisesti. Yleisistä jakoperiaatteista päättäisi yleiskokous 14 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan tekijänoikeuskorvaus tulisi maksaa yhdeksän kuukauden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaus kerättiin, ellei tämä ole mahdotonta. Hyväksyttävä objektiivinen syy maksun viivästymiselle voisi olla esimerkiksi puutteellinen tai virheellinen raportointi tai muu seikka, joka vaikeuttaa maksun kohdentamista. Direktiivin mukaan hyväksyttävänä syynä viivästymiselle ei voida kuitenkaan pitää esimerkiksi sitä, että tekijänoikeuskorvaukset on sijoitettu määräajaksi.

Ehdotettu pykälä vastaa direktiivin 13 artiklan 1 kohtaa.

25 §. *Oikeudenhaltijoille tilityksen yhteydessä annettavat tiedot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka yhteishallinnointiorganisaation tulee antaa vähintään kerran vuodessa niille oikeudenhaltijoille, joille se on kohdistanut tai tilittänyt tekijänoikeuskorvauksia kyseiseltä tilikaudelta. Momentti vastaa direktiivin 18 artiklan 1 kohtaa.

Pykälää sovellettaisiin lähtökohtaisesti vain oikeudenhaltijalle suoraan maksettaviin korvauksiin, sillä välillisiä korvauksia ei kohdisteta yksittäiselle oikeudenhaltijalle.

Korvauksen kohdistamisella tarkoitetaan, että korvaus voidaan liittää tiettyyn oikeudenhaltijaan. Kohdistaminen tapahtuu ennen korvauksen tilittämistä eli rahasuorituksen maksamista oikeudenhaltijalle. Kohdistaminen ei siis edellytä, että korvaus on maksettu oikeudenhaltijalle. Yhteishallinnointiorganisaation tilityssäännöissä määrätään usein alaraja tilitettäville summille, sillä tilityskustannusten vuoksi ei ole kustannustehokasta tilittää pieniä summia.

Oikeudenhaltijalle annettaviin tietoihin kuuluvat oikeudenhaltijan yhteystiedot, joita oikeudenhaltija on valtuuttanut yhteishallinnointiorganisaation käyttämään hänen tunnistamisekseen ja tavoittamisekseen. Samalla oikeudenhaltijalle tulee luonteva tilaisuus tarkistaa ja korjata yhteishallinnointiorganisaatiolla mahdollisesti oleva virheellinen tai vanhentunut tieto.

Oikeudenhaltijalle on lisäksi annettava tiedot hänelle kohdistetuista tekijänoikeuskorvauksista sekä hänelle tilitetyistä korvauksista kussakin hallinnoitavien oikeuksien luokassa ja käyttötyypissä. Oikeuksien luokilla ja käyttötyypeillä tarkoitetaan 5 §:n mukaista jaottelua ja määrittelyä.

Oikeudenhaltijalle on annettava tietoa myös käyttöalueesta ja käyttökaudesta, johon korvaus liittyy, jos tällainen tieto on saatavilla, sekä tietoa hallinnointipalkkioista ja muista vähennyksistä.

Oikeudenhaltijan intressissä voi olla myös tietää, minkä verran hänelle on kohdistettu korvauksia huolimatta siitä, että tilityksen alaraja ei ole ylittynyt. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun yhteishallinnointiorganisaation tilityssääntöjen mukaan korvaukset kerääntyvät useamman vuoden aikana ja tilitetään oikeudenhaltijalle, jos tilityssäännön alaraja ylittyy kyseiseltä ajanjaksolta. Näin ollen myös tieto kohdennetuista mutta vielä tilittämättömistä tekijänoikeuskorvauksista olisi annettava oikeudenhaltijalle.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin mukainen tiedonantovelvollisuus olisi myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöllä, joka tilittää tekijänoikeuskorvauksia edelleen oikeudenhaltijoille.

26 §. *Velvollisuus ryhtyä riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi.* Pykälässä säädetäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta ryhtyä toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation olisi ryhdyttävä riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi niissä tapauksissa, joissa teosten ja muiden suojan kohteiden käytöstä suoritettu raportointi tämän mahdollistaa. Toimien riittävyyden arvioinnin osalta tulisi ottaa huomioon oikeudenhaltijoiden taloudellinen etu, oikeudenhaltijoiden tunnistamisen ja tavoittamisen mahdollistavien tietolähteiden olemassaolo sekä oikeudenhaltijoiden tunnistamisesta ja tavoittamisesta aiheutuvat kustannukset. Yhteishallinnointiorganisaation tulisi myös julkaista yleisön saatavilla olevilla verkkosivuillaan tieto noudattamastaan menettelystä oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi suomeksi ja ruotsiksi.

Ehdotettavilla säännöksillä pyritään turvaamaan oikeudenhaltijoiden oikeus korvaukseen teoksensa käytöstä sekä lisäämään yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan läpinäkyvyyttä tältä osin. Joissakin tilanteissa ei ole mahdollista tai kohtuullista edellyttää, että käyttäjät raportoivat yksityiskohtaisesti teosten käytöstä. Näin on tyypillisesti esimerkiksi julkisissa tiloissa soitettavan taustamusiikin osalta taikka teosten opetuskäytön osalta. Tällöin korvaus jaetaan jonkin muun menetelmän, esimerkiksi otantatutkimusten perusteella.

Säännös ei velvoita yhteishallinnointiorganisaatiota vaatimaan teosten tai muiden suojan kohteiden käytöstä täsmällistä selvitystä, mutta edellyttää, että mahdollinen käyttäjän antama käyttöä koskeva selvitys otetaan huomioon yhteishallinnointiorganisaatiossa tekijänoikeuskorvausten kohdentamisessa ja maksamisessa.

Direktiivissä ei tarkemmin määritellä, mitkä toimet ovat riittäviä oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi. Ehdotettavien säännösten soveltamista ajatellen on ollut tarpeen, että joustavaa normia täydennetään yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudella julkaista noudattamansa periaatteet oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi. Koska oikeuksien yhteishallinnointia koskevien tilanteiden välillä on suuria eroja, joustava normi yhdistettynä tiedonantovelvoitteeseen vastaa direktiivin hengen mukaista tasapainoa oikeudenhaltijoiden etujen ja yhteishallinnointin toimivuuden välillä.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin määräaika, jonka kuluessa tiedot tunnistamattomiksi tai tavoittamattomiksi jääneistä oikeudenhaltijoista tulisi julkaista. Yhteishallinnointiorganisaation tulisi viimeistään vuoden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaukset kerättiin, asettaa edustamiensa oikeudenhaltijoiden, jäsenten ja yhteishallinnointiorganisaatioiden saataville hallussaan olevat tiedot teoksista ja muista suojan kohteista, joiden yhtä tai useampaa oikeudenhaltijaa ei ole tunnistettu tai tavoitettu. Julkaistaviin tietoihin kuuluisivat teoksen tai muun suojan kohteen nimi, oikeudenhaltijan nimi, kustantajan tai tuottajan nimi, sekä kaikki muut saatavilla olevat olennaiset tiedot, jotka voisivat olla hyödyksi oikeudenhaltijaa tunnistettaessa. Muita olennaisia tietoja, jotka voisivat olla hyödyksi oikeudenhaltijaa tunnistettaessa, olisivat esimerkiksi teoksen julkaisuvuosi ja julkaisumaa.

Säännös soveltuu tilanteisiin, joissa tekijänoikeuskorvausten kohdentaminen perustuu täsmälliseen käyttöä koskevaan selvitykseen. Velvoitteen yleisenä edellytyksenä olisi, että oikeudenhaltijalle on kertynyt yhteishallinnointiorganisaation tilityssäännön mukaisesti tilitettävä tekijänoikeuskorvaus. Yhteishallinnointiorganisaation olisi asetettava saataville tiedot, joita yhteishallinnointiorganisaatiolla on hallussaan tai jotka se on saanut haltuunsa pykälän 1 momentin mukaisen selvitystyön johdosta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaation olisi asetettava yleisön saataville verkkosivuilleen kaikki saatavilla olevat 2 momentissa tarkoitetut tiedot teoksista, joiden oikeudenhaltijoita ei ole tunnistettu ja tavoitettu kahden vuoden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaukset kerättiin. Tiedot tulisi asettaa saataville viipymättä mainitun ajan päätyttyä.

Pykälä perustuu direktiivin 13 artiklan 3 kohtaan. On huomattava, että suomenkielisessä direktiivitekstissä määräajan laskemisen yhteydessä käytetään sana ”ennen”, kun vastaava ilmaisu ruotsinkielisessä ja muissa kieliversioissa on ”jälkeen”. Käännösvirhe vaikuttaisi 13 artiklan 3 kohdassa säädetyn määräajan pituuteen. Esitys poikkeaa siksi tältä osin suomenkielisestä direktiivitekstistä.

27 §. *Jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käyttö.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jos oikeudenhaltijalle kuuluvaa tekijänoikeuskorvausta ei voida jakaa kolmen vuoden kuluttua sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaukset kerättiin, korvausta pidettäisiin jakamatta jääneenä tekijänoikeuskorvauksena. Se, että korvausta ei voida jakaa, voi johtua esimerkiksi siitä, että oikeudenhaltijaa ei tiedetä tai tavoiteta. Edellytyksenä olisi lisäksi, että yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi 26 §:n mukaisesti. Jos oikeudenhaltija ilmaantuu edellä mainitun kolmen vuoden kuluessa, yhteishallinnointiorganisaation olisi tilitettävä korvaus kyseiselle oikeudenhaltijalle.

Ehdotettavalla säännöksellä ei olisi vaikutusta velan vanhentumiseen. Jos oikeudenhaltija ilmaantuu mainitun kolmen vuoden kuluessa, yhteishallinnointiorganisaation velkaan oikeudenhaltijalle sovelletaan yleisiä velan vanhentumista koskevia säännöksiä. Velan vanhentumista koskevan lain (728/2003) mukaisesti tekijänoikeuskorvausta koskeva velka vanhenee

kolmen vuoden kuluessa siitä, kun oikeudenhaltija on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää saatavastaan.

Ehdotettava kolmen vuoden määräaika vastaa tekijänoikeuslain sopimuslissenssiä koskevassa 26 §:n 5 momentissa säädettyä määräaikaa. Kyseisen säännöksen mukaan oikeus henkilökohdaiseen korvaukseen raukeaa kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona teoksesta on valmistettu kappaleita, taikka sitä on välitetty tai lähetetty, jos korvausta koskevaa vaatimusta ei siinä ajassa todistettavasti ole esitetty.

Jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käyttämisestä päättäisi *2 momentin* mukaan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous tai säätiömuotoisen yhteishallinnointiorganisaation hallintoneuvosto.

Pykälä vastaa direktiivin 13 artiklan 4 kohtaa.

6 luku. Oikeuksien hallinnointi toisen yhteishallinnointiorganisaation puolesta

28 §. *Kielto kohdella syrjivästi edustussopimuksen nojalla edustettuja oikeudenhaltijoita.* Ehdotettavan pykälän mukaan lissensioiva yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi soveltaa eri ehtoja tai muutoin kohdella syrjivästi oikeudenhaltijoita, joiden oikeuksia se hallinnoi edustussopimuksen nojalla. Kielto kohdella edustussopimuksen nojalla edustettuja oikeudenhaltijoita syrjivästi koskee esimerkiksi sovellettavia tariffeja, hallinnointipalkkioita tai ehtoja, joiden mukaisesti tekijänoikeuskorvaukset kerätään ja oikeudenhaltijoille kuuluvat määrät jaetaan.

Pykälä vastaa direktiivin 14 artiklaa.

29 §. *Lissensioivan yhteishallinnointiorganisaation oikeus tehdä vähennyksiä tekijänoikeuskorvauksista.* Ehdotettavan pykälän mukaan yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi tehdä tekijänoikeuskorvauksista muita vähennyksiä kuin hallinnointipalkkion osuuden, ellei tästä ole nimenomaisesti sovittu edustussopimuksen toisen osapuolen eli valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation kanssa. Säännöksellä pyritään turvaamaan oikeudenhaltijoiden syrjimättömyyttä. Yhteishallinnointiorganisaatio ei voisi tehdä vähennyksiä esimerkiksi tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin tarjottavia palveluja varten, sillä muut kuin yhteishallinnointiorganisaation suoraan valtuuttaneet oikeudenhaltijat eivät yleensä voi hakea tai saada tällaista etuutta.

Pykälä vastaa direktiivin 15 artiklan 1 kohtaa.

30 §. *Tekijänoikeuskorvausten tilittäminen edustussopimuksen nojalla.* Pykälässä asetettaisiin lissensioivalle yhteishallinnointiorganisaatiolle velvollisuus säännöllisesti ja täsmällisesti tilittää valtuutetuille yhteishallinnointiorganisaatioille niiden välityksellä maksettavat tekijänoikeuskorvaukset. Tekijänoikeuskorvaukset tulisi tilittää mahdollisimman pian ja viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaukset kerättiin, ellei tämä ole mahdotonta.

Pykälä vastaa direktiivin 15 artiklan 2 kohtaa ja 15 artiklan 3 kohdan 1 alakohtaa.

Direktiivin 15 artiklassa tarkoitetut objektiiviset syyt, jotka saattaisivat estää oikea-aikaisen tilityksen, voivat johtua esimerkiksi käyttäjien antaman käyttöä koskevan selvityksen viivästyttämisestä, vaikeuksista yksilöidä oikeudet tai oikeudenhaltijat tai vaikeuksista yhdistää teoksia ja muita suojan kohteita koskevia tietoja oikeudenhaltijoihin. Ehdotettavien säännösten tarkoituksena on varmistaa tekijänoikeuskorvausten mahdollisimman oikea-aikainen tilitys oikeudenhaltijoille.

31 §. *Valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle annettavat tiedot.* Pykälässä säädetäisiin, mitä tietoja lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio on velvollinen antamaan valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle, jonka puolesta se hallinnoi oikeuksia edustussopimuksen nojalla. Näihin tietoihin sisältyisivät tiedot valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle tai sen edustamalle oikeudenhaltijalle tilittävistä tai vielä tilittämättömistä tekijänoikeuskorvauksista, hallinnointipalkkioista ja muista vähennyksistä, tiedot käyttöalueista, joihin lisenssejä on myönnetty tai joilta ne on evätty, sekä lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation yleiskokouksen tekemät päätökset, joilla on olennaista merkitystä edustussopimukseen perustuvien oikeuksien hallinnoinnin kannalta. Tilityksen yhteydessä olisi direktiivin edellyttämällä tavalla kerrottava, mihin tilitykset perustuvat, eli oikeuksien käyttö kussakin hallinnoitavien oikeuksien luokassa ja käyttötyypissä. Pykälän listaus ei ole tyhjentävä.

Pykälän tarkoituksena on turvata tilitykseen ja tulonmuodostukseen liittyvä läpinäkyvyys suhteessa valtuuttavaan yhteishallinnointiorganisaatioon ja sen oikeudenhaltijoihin. Pykälän mukaan tiedot olisi saatettava valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation saataville sähköisessä muodossa. Käytännössä kyse voisi olla sähköisesti lähetetystä tiedostosta tai viestistä tai tiedon saattamisesta valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation tietoon esimerkiksi lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation oman tai niiden yhteisen tietojärjestelmän kautta tai muulla tavoin.

Pykälän 5 kohdan mukaisesti lisenssisopimuksista annettavilla tiedoilla tarkoitetaan ennen muuta jäsennellyn kokonaiskuvan antamista yhteishallinnointiorganisaation myöntämistä ja kieltämistä lisensseistä. Tietojen yksityiskohtaisuustaso voi tämän tavoitteen puitteissa vaihdella tapauskohtaisesti.

Pykälä perustuu direktiivin 19 artiklaan.

32 §. *Velvollisuus tilittää tekijänoikeuskorvaukset edelleen oikea-aikaisesti.* Pykälässä säädetäisiin, että tekijänoikeuskorvauksia edelleen tilittävän valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation tai yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisön tulee tilittää edelleen tilittävät korvaukset oikeudenhaltijoille mahdollisimman pian ja viimeistään kuuden kuukauden kuluttua korvausten vastaanottamisesta, ellei tämä ole mahdotonta. Ehdotettavan pykälän tarkoituksena on varmistaa tekijänoikeuskorvausten mahdollisimman oikea-aikainen tilitys oikeudenhaltijoille.

Pykälä vastaa direktiivin 15 artiklan 3 kohdan 2 alakohtaa.

Mainitussa artiklassa tarkoitetut objektiiviset syyt, jotka saattavat estää oikea-aikaisen tilityksen, voivat johtua esimerkiksi käyttäjien antaman käyttöä koskevan selvityksen viivästymisestä tai vaikeuksista yksilöidä oikeudet tai oikeudenhaltijat tai vaikeuksista yhdistää teoksia ja muita suojan kohteita koskevia tietoja oikeudenhaltijoihin.

Pykälässä tarkoitettu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona korvauksen edelleen tilittävä tahon vastaanottaa korvauksen. Siinä tapauksessa, että tekijänoikeuskorvauksia edelleen tilittävä yhteishallinnointiorganisaatio ei maksa korvausta suoraan oikeudenhaltijalle vaan yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisön välityksellä, sovelletaan myös jäsenyhteisön osalta omaa kuuden kuukauden määräaikaa.

On syytä huomata, että pykälässä säädetty määräaika poikkeaa 24 §:ssä korvauksen keräävälle yhteishallinnointiorganisaatiolle säädetystä tekijänoikeuskorvauksen tilittämistä koskevasta määräajasta. Molemmat määräajat perustuvat direktiiviin. Niiden lähtökohtana lienee ajatus, että korvauksia keräävä yhteishallinnointiorganisaatio kohdentaa korvaukset oikeudenhaltijal-

le, mihin vaaditaan enemmän aikaa kuin pelkästään korvauksen edelleen tilittämiseen oikeudenhaltijalle.

7 luku. **Yhteishallinnointiorganisaation suhde käyttäjiin**

33 §. Velvollisuus tarjota lisenssi. Pykälässä asetettaisiin yhteishallinnointiorganisaatiolle velvollisuus tarjota teosten tai muiden suojan kohteiden lisenssi sitä pyytävälle.

Pykälän *1 momentin* mukaan yhteishallinnointiorganisaation olisi ilman aiheetonta viivytystä vastattava käyttäjien pyyntöihin ja ilmoitettava tiedot, joita se tarvitsee voidakseen tarjota lisenssiä. Saatuaan kaikki olennaiset tiedot yhteishallinnointiorganisaation olisi *2 momentin* mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä joko tarjottava lisenssi tai annettava käyttäjälle perusteltu kirjallinen lausunto, josta ilmenee, miksi se ei tarjoa lisenssiä.

Se, mikä tieto on olennainen lisensointia varten, olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Esimerkiksi teoksen esittämisoikeuteen liittyvät tariffit perustuvat usein asiakaspaikkojen määrään tai liiketilan neliömäärään. Yhteishallinnointiorganisaatio voi tällöin myöntää lisenssin vasta saatuaan käyttäjältä tiedon neliömäärästä tai asiakaspaikkojen määrästä.

Yhteishallinnointiorganisaation perustehtävä on oikeuksien lisensointi oikeudenhaltijoiden tahdon mukaisesti. Kun oikeudenhaltija ensin on määritellyt, mitä oikeuksien luokkia tai käyttöalueita taikka teoksia tai teostyyppä se valtuuttaa yhteishallinnointiorganisaation edustamaan, yhteishallinnointiorganisaation tehtävänä on vastata käyttäjien lisenssitarpeisiin oikeudenhaltijoiden asettamien reunaehtojen mukaisesti. Näin ollen on sekä oikeudenhaltijoiden että käyttäjien etujen mukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio toimii aktiivisesti käyttöoikeuksien myöntämiseksi.

Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuuteen tarjota lisenssejä vaikuttavat osaltaan myös kilpailuoikeudelliset näkökohdat, kuten määrävän markkina-aseman väärinkäyttö tai olennaisen toimintaedellytyksen vaikeuttaminen. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa korvaavaa vaihtoehtoa ei käytännössä ole eikä lisensoinnista kieltäytymiselle ole osoitettavissa oikeudenhaltijan tai yhteishallinnointiorganisaation näkökulmasta hyväksyttävää, objektiivista syytä.

Pykälä vastaa direktiivin 16 artiklan 3 kohtaa.

34 §. Velvollisuus käydä lisensointineuvottelut vilpittömästi. Pykälän mukaan yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjän olisi annettava toisilleen kaikki lisensointiin tarvittavat tiedot ja muutoinkin neuvoteltava oikeuksien lisensoinnista vilpittömästi.

Lisensointineuvottelut koskevat muun muassa korvausten tasoa, hinnoitteluperusteita sekä lisensoinnin muita ehtoja kuten teosten käytön raportointia.

Velvollisuus käydä lisensointineuvottelut vilpittömässä mielessä sisältää sen, että osapuolet antavat toisilleen totuudenmukaiset tiedot niistä seikoista, jotka liittyvät tarpeeseen hankkia teoksen tai muun suojan kohteen käyttöluja ja joilla on vaikutusta käyttöluvan hinnoitteluun. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi käyttäjän hallussa olevat tiedot palvelun käyttäjämäärästä tai käytön laajuudesta, palvelun tuloista ja tulojen määräytymisperusteista. Yhteishallinnointiorganisaation tulisi myös totuudenmukaisesti kertoa käyttäjälle, mikäli teoksen tai muun suojan kohteen käyttö ei lain mukaan edellytä käyttöluja. Velvollisuuteen käydä lisensointineuvottelut vilpittömässä mielessä kuuluu myös aito pyrkimys löytää sovinnollinen ratkaisu, esimerkiksi sovittelumenettelyä käyttämällä.

Pykälä vastaa direktiivin 16 artiklaa.

35 §. *Lisensiointiehtoja koskevat vaatimukset.* Pykälän 1 momentin mukaan lisensiointiehtojen olisi perustuttava objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin. Yhteishallinnointiorganisaation olisi lisäksi ilmoitettava asianomaiselle käyttäjälle hintojen vahvistamisessa käytetyt perusteet.

Direktiivin edellyttämän säännöksen tarve on ymmärrettävä sen kilpailuoikeudellista taustaa vasten sekä eritoten Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 102 artiklan säännösten ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa. Oikeuskäytäntö on perustunut yhteishallinnointiorganisaation määräävän markkina-aseman tarkasteluun.

Unionin kilpailuoikeudessa on lähdetty siitä, että pelkästään yksinoikeuden olemassaolosta ei voida päätellä, että oikeutta käytetään väärin. Ainoastaan yksinoikeuden tosiasialliseen käyttöön liittyvien tosiseikkojen perusteella voidaan päätellä, onko kyse väärinkäytöstä eli käytetäänkö oikeutta tavalla, joka on perustavalla tavalla ristiriidassa vapaata kilpailua turvaavien säännösten kanssa.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 102 artiklan mukaan sisämarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö sisämarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällaista väärinkäyttöä voi olla esimerkiksi kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen, tai tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi. Artiklan mukaan myös erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla voidaan luokitella väärinkäytöksi.

Tuomioistuimen oikeuskäytännössä lähtökohta on, että samanlaisesta käytöstä tulisi periä sama tariffi. Tästä voidaan poiketa objektiivisesti perustelluista syistä. Asiassa C-52/07 tuomioistuin totesi, että jos yhteishallinnointiorganisaatio laskee korvauksen oikeudesta käyttää tekijänoikeudella suojattuja sävellysteoksia televisiolähetyksissä eri tavalla sen mukaan, onko kyse kaupallisista televisioyhtiöistä vai julkisen palvelun yhtiöistä, se voi käyttää väärin määräävää markkina-asemaansa, kun se soveltaa näiden yhtiöiden osalta erilaisia ehtoja samankaltaisiin suorituksiin ja asettaa ne tästä syystä epäedulliseen kilpailuasemaan. Toisaalta näiden toimijoiden erilainen kohtelu saattaa olla objektiivisesti perusteltua siitä syystä, että julkisen palvelun yhtiöiden tehtävä ja rahoitustapa poikkeaa kaupallisten televisioyhtiöiden tilanteesta. Kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi jää siten kunkin tapauksen tosiseikkojen ja esitetyn näytön perusteella ratkaista, onko tekijänoikeusjärjestöllä objektiivisesti perusteltu syy kohdella eri käyttäjiä eri tavalla.

Ehdotettavan 35 §:n tulkinnassa tulisi huomioda myös 36 §:ssä säädetty poikkeus, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaatiota sitovana ennakkotapauksena ei tulisi pitää uuden palvelun kokeellista lisensiointia.

Velvoittamalla yhteishallinnointiorganisaation ilmoittamaan käyttäjälle hinnoitteluperusteet pyritään lisäämään yhteishallinnointiorganisaation käyttämien hinnoitteluperusteiden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oikeudenhaltijoiden on saatava oikeuksiensa käytöstä asianmukainen korvaus. Yksinoikeuksien ja korvausoikeuksien tariffien tulee olla kohtuullisia. Kohtuullisuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon oikeuksien käytön taloudellinen arvo liiketoiminnassa teosten ja muiden suojan kohteiden käytön luonne ja laajuus huomioon otta-

en, yhteishallinnointiorganisaation tarjoaman palvelun taloudellinen arvo, sekä muut korvauksen kohtuullisuuteen vaikuttavat seikat.

Säännöksessä lähtökohtana on, että oikeudenhaltijoiden saaman korvauksen teoksen tai muun suojan kohteen käytöstä tulisi olla oikeudenmukaisessa suhteessa käyttäjän käytöstä saamaan taloudelliseen hyötyyn. Se, milloin tariffia voidaan pitää kohtuuttomana, jäisi käytännössä tuomioistuimen harkintaan.

Korvaus voisi perustua joko oikeuden hyödyntämisestä saataviin tuloihin (rojaltiperiaate) tai käytön laajuuteen (käyttöperiaate). Yhteishallinnointiorganisaation tarjoaman palvelun taloudellisella arvolla tarkoitetaan käyttäjälle yhteishallinnoinnista aiheutuvaa taloudellista hyötyä verrattuna tilanteeseen, jossa yhteishallinnointia ei ole. Mitä kattavampi ja tehokkaampi yhteishallinnointiorganisaation palvelu on, sisältäen esimerkiksi käytön raportointia sujuvoittavia järjestelyjä, sen enemmän hyötyä tästä on käyttäjälle.

Asiassa C-395/87 Euroopan unionin tuomioistuin katsoi, että Ranskassa toimivan yhteishallinnointiorganisaation perimä tariffi musiikin käytöstä diskossa oli selvästi kohtuuton, sillä komission selvityksen mukaan tariffit olivat monenkertaiset verrattuna vastaavanlaiseseen käyttöön muissa maissa. Tässä tapauksessa yhteishallinnointiorganisaation olisi pitänyt pystyä perustelemaan ero osoittamalla, että olosuhteet kyseisessä jäsenvaltiossa ja muissa jäsenvaltioissa poikkeavat objektiivisesti ja merkityksellisellä tavalla toisistaan.

Tuomioistuin totesi, että jos määräävässä markkina-asemassa oleva yritys perii palveluistaan maksuja, jotka ovat huomattavasti suurempia kuin muissa maissa perityt maksut, ja jos maksujen tasoa on vertailtu yhdenmukaisin perustein, tätä eroa on pidettävä merkinä määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

Tuomioistuin katsoi, että yhteishallinnointiorganisaation tässä tapauksessa esille ottamat eroavaisuudet, kuten diskosten perimien hintojen korkea taso, tekijänoikeuden rakenteessa olevat erot tai korkeat perimis-, hallinto- ja tilityskustannukset, eivät riittäneet perusteluksi tariffien erilaisuuksiin. Näin ollen tariffeissa ei voida ottaa huomioon yhteishallinnointiorganisaation kustannuksia, sillä markkinoiden tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta ja erityisesti oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien intressien näkökulmasta on olennaista, että yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Yhteishallinnointiorganisaatioiden korvausmallien kehittämisessä tulisi pyrkiä menettelyihin ja kriteereihin, jotka tuottavat oikeudenmukaisen korvauksen tekijöille ja samalla alentavat oikeuksien hallinnoinnista ja valvonnasta aiheutuvia kustannuksia kaikkien markkinaosapuolten eduksi. Oikeuksien hallinnoinnista aiheutuvat kustannukset eivät saisi olla suurempia kuin oikeudenhaltijoille maksettava osuus.

Asiassa C-52/07 Euroopan unionin tuomioistuin katsoi, että yhteishallinnointiorganisaatio ei käytä väärin määräävää markkina-asemaansa, kun se soveltaa korvausmallia, jonka mukaan korvausten määrä vastaa osaa televisiokanavan tuloista. Tämä edellyttää, että korvaus on kokonaisuudessaan suhteessa televisiossa todella lähetettyjen tai mahdollisesti lähetettävien tekijänoikeudella suojattujen sävellysteosten määrään nähden ja ettei ole olemassa toista menetelmää, jonka mukaan on mahdollista tarkemmin yksilöidä ja ilmaista määrällisesti näiden teosten käyttö ja katselijat, nostamatta kuitenkin suhteettomasti oikeuksien hallinnoinnista ja tekijänoikeudella suojattujen sävellysteosten käytön valvonnasta aiheutuvia kuluja.

Tuomioistuimen mukaan ei kuitenkaan voida sulkea pois sitä, että tietyissä olosuhteissa tällaisen korvausmallin soveltaminen voi olla väärinkäyttöä, jos on olemassa toinen menetelmä,

jonka mukaan on mahdollista tarkemmin yksilöidä ja ilmaista määrällisesti näiden teosten käyttö ja katselijat.

Euroopan unionin tuomioistuin ei ole suoraan ottanut kantaa siihen, miten eri käyttötapoja tulisi vertailla keskenään tariffien kohtuullisuutta ajatellen. Asiassa C-395/87 liikkeenharjoittajat viittasivat diskoihin sovelletun tariffin ja muihin suuriin tallennetun musiikin käyttäjiin, kuten radioon ja televisioon, sovellettujen maksujen väliseen eroon. Koska he eivät esittäneet näkökohtia sellaisen menetelmän luomiseksi, joka soveltuisi luotettavan, yhdenmukaisella pohjalla suoritettun vertailun tekemiseen, tuomioistuin ei voinut tutkia tätä arviointiperustetta käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä.

Pykälä perustuu direktiivin 16 artiklan 2 kohtaan.

36 §. Kokeellinen lisensiointi. Pykälässä säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatio ei ole velvollinen jatkamaan alle kolmen vuoden ajan yleisön saatavilla olleen uudentyyppisen palvelun lisensioimista koejakson jälkeen koejakson aikana käytetyin ehdoin eikä soveltamaan tällaisessa kokeellisessa lisensioinnissa sovellettuja ehtoja toiseen samantyyppiseen palveluun.

Säännöksen tarkoituksena on edistää uusien innovatiivisten palvelujen syntymistä, kun yhteishallinnointiorganisaatio ei ole velvollinen noudattamaan verrattavissa olevaa lisensiointikäytäntöään uusien palvelujen osalta.

Säännös sisältää poikkeuksen periaatteesta, jonka mukaan lisensiointiehtojen on perustuttava objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin. Uuden palvelun käynnistyessä eri tariffeja tai tariffiperusteita saatetaan kokeilla, ja hintataso ja markkinoihin vaikuttavat seikat ovat vielä jäsentymättömät. Olisi kohtuutonta, mikäli käyttäjä tällaisessa tilanteessa voisi vedota yhteishallinnointiorganisaation velvollisuuteen noudattaa aikaisempaa, hintatasoltaan edullisempaa tariffikäytäntönsä.

Usein kokeellisia lisenssejä myönnetään käyttäjälle edullisin ehdoin, koska osapuolten tarkoituksena on selvittää, onko uudentyyppiselle palvelulle kysyntää. Mahdollisuus kokeelliseen lisensiointiin on siten merkittävällä tavalla myös käyttäjän intressissä.

Pykälä perustuu direktiivin 16 artiklan 2 kohtaan.

37 §. Käyttäjän asiointiin liittyvät oikeudet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin käyttäjän oikeudesta asioida yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada yhteishallinnointiorganisaatiolta lisensiointiehdot tai 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen vastaus sekä 39 §:ssä tarkoitettut tiedot yhteishallinnointiorganisaation edustamasta teosvalikoimasta valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on turvata käyttäjien mahdollisuuksia saada yhteishallinnointiorganisaatiolta yhteishallinnointiin liittyviä perustavaa laatua olevaa tietoa ja palvelua molemmilla kansalliskielillä. Kielivaatimuksen merkitystä korostaa se, että henkilö, joka ei hanki tekijänoikeuslain edellyttämää käyttöilupaa, syyllistyy tekijänoikeuden loukkaukseen. Rikoslain (39/1889) 49 luvun 1 §:n mukaan tekijänoikeusrikoksesta rangaistaan sakolla tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksella. Toisin kuin oikeudenhaltijalla, käyttäjällä ei yleensä ole mahdollisuutta hankkia yhteishallinnointiin liittyviä palveluja toiseen jäsenvaltioon sijoitetusta yhteishallinnointiorganisaatiosta. Yhteishallinnointiorganisaation toiminta on luonteeltaan yleispalvelu, jota voidaan verrata esimerkiksi posti- ja asiointimahdollisuuksien turvaaminen on siten julkisen edun mukaista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta tarjota käyttäjille mahdollisuus asioida sen kanssa sähköisesti. Jos yhteishallinnointiorganisaatiolla

on teosten tai muiden suojan kohteiden käytön sähköinen raportointijärjestelmä, organisaation tulisi tarjota käyttäjälle mahdollisuus käyttää sitä.

Sähköisellä asioinnilla tarkoitettaisiin, kuten 10 §:ssä, että yhteishallinnointiorganisaatioon tulee voida olla yhteydessä vähintään puhelimitse ja sähköpostitse. Yhteishallinnointiorganisaatiot voisivat luonnollisesti tarjota käyttäjille tätä edistyksellisemmät sähköiset asiointimahdollisuudet.

Pykälä vastaa direktiivin 16 artiklan 4 kohtaa.

38 §. Käytön raportointi. Pykälässä säädettäisiin käyttöä koskevan selvityksen antamisesta yhteishallinnointiorganisaatiolle. Pykälän 1 momentin mukaan käyttäjän tulisi toimittaa yhteishallinnointiorganisaatiolle hallussaan olevat yhteishallinnointiorganisaation edustamien oikeuksien käyttöä koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen tekijänoikeuskorvausten keräämiseksi sekä oikeudenhaltijoille kuuluvien tekijänoikeuskorvausten jakamiseksi ja maksamiseksi siten kuin käyttäjä ja yhteishallinnointiorganisaatio ovat sopineet.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjän olisi otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon vapaaehtoiset alan standardit sopiessaan näiden 1 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisen muodosta. Tarkoitus olisi, että 62 §:ssä tarkoitettu neuvottelukunta voisi antaa suosituksen käytettävästä standardista.

Pykälä perustuu direktiivin 17 artiklaan.

Pykälä ohjaa osapuolia sopimaan siitä, millä tavoin teosten ja muiden suojan kohteiden käytöstä tulee raportoida. Sen sijaan pykälän säännökset eivät edellytä, että käyttäjältä olisi vaadittava yksityiskohtaista selvitystä. Raportointivelvoitteen tulisi olla tarkoituksenmukaisessa suhteessa käytön arvoon, käyttötietojen saatavuuteen, yhteishallinnointiorganisaation tiedontarpeeseen korvausten oikeudenmukaiseksi jakamiseksi oikeudenhaltijoiden kesken, raportointikustannuksiin ja muihin vastaaviin näkökohtiin.

Direktiivin 33 johdantokappaleesta ilmenee, että velvollisuutta toimittaa yhteishallinnointiorganisaatiolle käyttötietoja ei olisi sovellettava luonnollisiin henkilöihin, jotka toimivat muissa kuin elinkeinonsa, liiketoimintaansa tai ammattiinsa liittyvissä tarkoituksissa. Lisäksi yhteishallinnointiorganisaatioiden vaatimat tiedot olisi rajoitettava siihen, mikä on kohtuullista, tarpeen ja käyttäjien hallussa.

Raportointivelvoite ei siis edellytä, että käyttäjän tulisi erityisesti kerätä tietoja antaakseen selvityksen teosten käytöstä. Esimerkiksi asiakastiloissa soivan taustamusiikin osalta käyttäjällä harvoin on hallussaan tietoja, joiden perusteella se voisi raportoida, mitä kappaleita tiloissa on soitettu. Näissä tilanteissa yhteishallinnointiorganisaatiot jakavat yleensä tekijänoikeuskorvaukset radioyriyksiltä tai musiikkijärjestelmien toimittajilta saatujen tietojen perusteella. Ei olisi mielekästä edellyttää, että käyttäjän, esimerkiksi ravintolan, olisi hankittava erikseen tiedot radioyriyksiltä.

Monissa muissakin tapauksissa yhteishallinnointiorganisaatio saa tiedot tilityksiä varten muulta kuin käyttäjältä, joka on velvollinen maksamaan lisenssimaksun. Esimerkiksi elävän musiikin esittämisen yhteydessä yhtye vastaa teosraportoinnista yhteishallinnointiorganisaatiolle. Lisäksi olisi otettava huomioon, että teknologisen kehityksen myötä yhteishallinnointiorganisaatiot voivat myös itse tarjota käyttäjille palveluja, jotka edistävät täsmällistä, oikea-aikaista ja tehokasta raportointia, jonka pohjalta tekijänoikeuskorvauksia voidaan kohdentaa oikeudenhaltijoille.

8 luku. Avoimuus ja tiedonantovelvollisuus

39 §. *Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuus antaa teosvalikoimatietoa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta pyynnöstä antaa hallussaan olevaa tietoa edustamastaan teosvalikoimastaan sillä tarkkuudella, mikä on yhteishallinnointiorganisaation toimiala ja sen teostietokannat sekä pyynnön esittäneen tarpeet huomioon ottaen mahdollista. Tietojen pyytäjinä voisivat olla oikeudenhaltijat, teosten käyttäjät ja edustussopimuksen osapuolena olevat valtuuttavat yhteishallinnointiorganisaatiot.

Säännös perustuu direktiivin 20 artiklaan.

Säännöksellä pyritään varmistamaan, että käyttäjällä on mahdollisuus selvittää, mitä teosvalikoimaa, oikeuksia tai oikeuksien luokkia ja maantieteellisiä alueita lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio edustaa. Näiden tietojen pohjalta käyttäjä voisi arvioida, kuinka hyvin yhteishallinnointiorganisaation tarjoama lisenssi vastaa hänen tarpeitaan.

Säännöksellä pyritään myös turvaamaan oikeudenhaltijan ja valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation mahdollisuuksia selvittää lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation toimialaa sekä teosrepertuaarin ja valtuutusten laajuutta. Tällä on merkitystä sen arvioimisessa, halutaanko yhteishallinnointiorganisaatio valtuuttaa hallinnoimaan oikeuksia.

Säännöstä sovellettaessa olisi huomiotava, että yhteishallinnointiorganisaatiolla on velvollisuus palvella oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä niiden asiointikielekseen valitsemalla suomen tai ruotsin kielellä 10 §:n mukaisesti. Sen sijaan kielivelvoite ei koskisi asiointia toisen yhteishallinnointiorganisaation kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos yhteishallinnointiorganisaatio ei itse voi myöntää lisenssiä puuttuvan valtuutuksen vuoksi, sen on ilmoitettava teoksen käyttäjälle tiedossaan oleva oikeudenhaltijan nimi ja yhteystiedot, jos oikeudenhaltija ei ole kieltänyt niiden antamista. Yhteishallinnointiorganisaation olisi myös ilmoitettava, jos lisenssin hankkiminen on tarpeetonta teoksen tai muun suojan kohteen suoja-ajan lakkaamisen tai muun syyn vuoksi.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa niin oikeudenhaltijoiden kuin käyttäjien oikeudet edut tilanteessa, jossa yhteishallinnointiorganisaatio ei itse jostain syystä voi myöntää lisenssiä käyttäjälle. Jos yhteishallinnointiorganisaation valtuutusta hallinnoida oikeudenhaltijan puolesta tämän oikeuksia on rajoitettu, oikeudenhaltijan etujen mukaista on, että käyttäjä opastetaan oikeudenhaltijan luo lisenssin saamiseksi. Tällainen menettely ei välttämättä ole yhteishallinnointiorganisaation omassa intressissä, ja siksi on tärkeää, että oikeudenhaltijan ja käyttäjän etua suojataan laissa.

Käyttäjän näkökulmasta on myös tärkeää saada tietää, jos suoja-aika on umpeutunut tai käyttäjä ei jonkun muun syyn vuoksi, esimerkiksi käytön ollessa sallittua suoraan tekijänoikeuslain nojalla, tarvitse hakea oikeudenhaltijalta käyttö lupaa. Tieto valtuutuksen päättymisajan kohdasta voi olla myös tärkeä esimerkiksi valtuutuksen irtisanomistilanteessa sen estämiseksi, että käyttäjä ei turhaan aloita lisensiointineuvotteluja yhteishallinnointiorganisaation kanssa. Säännöksellä on tarkoitus varmistaa, että yhteishallinnointiorganisaatio toimii lojaliteettiperiaatteen mukaisesti sekä oikeudenhaltijoihin että käyttäjiin nähden.

Säännös on myös tarpeen sen vuoksi, että yhteishallinnointiorganisaatiolla ei ole henkilötietolain tarkoitussidonnaisuusperiaatteen mukaan oikeutta käyttää keräämänsä tietoa muuhun tarkoitukseen kuin mihin sitä on kerätty. Ilman nimenomaista säännöstä ja lakiin perustuvaa vel-

voitetta olisi epäselvää, voisiko yhteishallinnointiorganisaatio käsitellä henkilötietoja ehdotetussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla.

40 §. *Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuus julkaista tietoja verkkosivuillaan.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta julkaista momentin 1—12 kohdassa säädettyt tiedot yhteishallinnointiorganisaatiosta, sen vastuuhenkilöistä ja yleisistä toimintaperiaatteista julkisilla verkkosivuillaan suomeksi ja ruotsiksi.

Tiedot ovat tärkeitä niin yhteishallinnointiorganisaation olemassa oleville kuin mahdollisille oikeudenhaltijoille, jäsenille, käyttäjille ja muille tahoille, joilla on kiinnostusta yhteishallinnointiorganisaatioon ja sen toimintatapoihin. Säännöksen tavoitteena on edistää yhteishallinnointiorganisaation toiminnan ja toimintaperiaatteiden läpinäkyvyyttä.

Säännös perustuu direktiivin 21 artiklaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta toimittaa kyseiset tiedot ja tiedot niissä tapahtuneista muutoksista myös valvontaviranomaiselle. Säännöksellä edistetään valvontaviranomaisen mahdollisuuksia seurata yhteishallinnointiorganisaation toiminnassa tapahtuvia muutoksia. Tiedot olisi toimitettava valvontaviranomaiselle viipymättä tietojen julkaisemisen jälkeen. Valvontaviranomaiselle olisi siten toimitettava sekä tieto siitä, että tiedot ovat muuttuneet, että verkkosivuilla julkaistu korvaava tieto.

41 §. *Vuotuinen avoimuusraportti.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta laatia vuotuinen avoimuusraportti. Raportin tulisi sisältää direktiivin liitteessä mainitut tiedot ja erityisraportin yhteishallinnointiorganisaation tarjoamista sosiaali-, kulttuuri- ja koulutuspalveluista. Jos yhteishallinnointiorganisaation tilinpäätös ja toimintakertomus sisältävät direktiivin liitteessä tarkoitetut tiedot ja siten täyttävät vuotuiselle avoimuusraportille asetetut kriteerit, yhteishallinnointiorganisaation ei olisi tarpeen laatia erillistä tai uutta asiakirjaa. Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta pidettäisiin tällöin pykälässä tarkoitettuna avoimuusraporttina.

Momentin mukaan avoimuusraportti ja siihen liittyvät taloudelliset tiedot olisi tarkastettava tilintarkastuslain säännösten mukaisesti ja tilintarkastuskertomus mahdollisine varauksineen toisinnettava täydellisenä raportissa. Tilintarkastus olisi aina tehtävä, eikä yhteishallinnointiorganisaatioon siten sovellettaisi tilintarkastuslain 2 luvun 2 §:n 2 momenttia, jonka mukaan tiettyjen kriteerien täytyessä tilintarkastusta ei edellytetä.

Pykälän 2 momentin mukaan vuotuinen avoimuusraportti tulisi julkaista yhteishallinnointiorganisaation verkkosivuilla kahdeksan kuukauden kuluessa organisaation tilikauden päättymisestä ja pitää se siellä yleisön saatavilla vähintään viiden vuoden ajan raportin julkaisuvuodesta. Mainitun kahdeksan kuukauden määräajassa raportti olisi myös toimitettava valvontaviranomaiselle. Säännös merkitsee sitä, että yhteishallinnointiorganisaation vuotuinen avoimuusraportti on julkinen tieto. Syy, miksi direktiivissä rajoitetaan yhteishallinnointiorganisaation velvollisuutta pitää raportti saatavilla, johtune siitä, että velvollisuus pitää raportti saatavilla pidempään aiheuttaisi yhteishallinnointiorganisaatioille suhteetonta hallinnollista taakkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan vuotuisessa avoimuusraportissa annettavista tiedoista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Vuotuisen avoimuusraportin tarkoituksena on antaa totuudenmukainen kuva yhteishallinnointiorganisaation toiminnasta ja taloudellisista tunnusluvuista. Tarkoitus myös on, että tiedot olisivat vertailukelpoisia. Esimerkiksi oikeudenhaltijat voisivat näin valita järjestön, joka on

kaikkein tehokkain. Koska direktiivi ei sisällä täsmällistä tietoa siitä, mitä tarkoitetaan esimerkiksi ”oikeuden luokalla” tai ”käyttötyypillä” ja millä perusteilla korvaukset tulisi kohdentaa näihin, yhteishallinnointiorganisaatiossa tapahtuvalle tulkinnalle jää tilaa. Näin ollen direktiivin tavoite luoda pohja yhteishallinnointiorganisaatioiden keskinäiselle vertailukelpoisuudelle ei välttämättä toteudu suunnitellulla tavalla.

Voidaan pitää todennäköisenä, että direktiivin liitteen mukaiset tiedot täsmentyvät Euroopan unionin tasolla jollain aikavälillä. Näin ollen on tarpeen varata mahdollisuus säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella tarkemmin vuotuisen avoimuusraporttiin sisällytettävistä tiedoista.

Pykälä perustuu direktiivin 22 artiklaan.

9 luku. **Sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lisensointi**

42 §. *Erityinen soveltamisala.* Lain 9 lukuun sisällytettäisiin direktiivin III osaston mukaiset säännökset sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lisensoinnista. Sävellysteoksen verkko-oikeuksilla tarkoitetaan tekijänoikeuslain 2 §:ssä tarkoitettuja oikeuksia, joita tarvitaan teoksen käyttämiseksi verkkopalvelussa. Ehdotettavassa 42 §:ssä säädettäisiin 9 luvun erityisestä soveltamisalasta.

Pykälän 1 momentin mukaan 9 luvun säännöksiä sovellettaisiin yhteishallinnointiorganisaatioon sen myöntäessä usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensointia. Säännökset koskisivat ainoastaan yhteishallinnointiorganisaatioita, jotka hallinnoivat sävellysteosten tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden oikeuksia. Säännökset eivät koskisi yhteishallinnointiorganisaatioita, jotka hallinnoivat musiikkiin liittyviä lähioikeuksia, kuten tuottajien tai esittävien taiteilijoiden oikeuksia. Säännökset koskisivat lisäksi yhteishallinnointiorganisaation toimintaa vain siinä tapauksessa ja siltä osin, kuin se hallinnoi usean valtion alueen kattavia sävellysteosten käyttöoikeuksia.

Pykälän 1 momentti perustuu direktiivin 23 artiklaan.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että 9 luvun säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi yhteishallinnointiorganisaation myöntäessä usean valtion alueen kattavia lisensointia verkkopalveluille, jotka tarjoavat sävellysteoksia ainoastaan graafisessa muodossa eli nuotteina. Tämä rajausta perustuu direktiivin 40 johdantokappaleeseen. Sen sijaan 9 luvun säännöksiä sovellettaisiin esimerkiksi verkkopalveluihin, jotka tarjoavat musiikkia sisältäviä audiovisuaalisia sisältöjä sisältäviä verkkopalveluita, paitsi kun kysymys on momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua radio- tai televisio-ohjelmien yleisön saataville saattamisesta.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että 9 luvun säännöksiä ei sovellettaisi yhteishallinnointiorganisaation myöntäessä tarvittavien oikeuksien vapaaehtoisen yhdistämisen perusteella usean valtion alueen kattavan sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensointia, jota lähettäjät tarvitsevat saattaakseen yleisön saataville radio- tai televisio-ohjelmiaan samanaikaisesti niiden alkuperäisen lähetyksen kanssa tai alkuperäisen lähetyksen jälkeen.

Lähettäjäyritykset hankkivat vakiintuneen käytännön mukaan lähetystoiminnassa tarvittavat musiikkiin liittyvät oikeudet siltä yhteishallinnointiorganisaatiolta, joka toimii lähettäjäyrityksen kotimaassa. Käytäntö perustuu neuvoston direktiiviin 93/83/ETY tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta. Tarkoitus on siis tältä osin jatkaa nykykäytäntöä.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että 9 luvun säännöksiä ei sovellettaisi lähettäjäyhteyden tuottamaan tai sille tuotettuun aineistoon, joka on tarkoitettu julkaistavaksi verkossa radio- tai televisio-ohjelman alkuperäisen lähetyksen oheisaineistona.

Tällaisena verkkomateriaalina olisi pidettävä esimerkiksi ohjelmien ennakkoesityksiä, joita lähettäjäyhteyden kautta yleisön saataville internetissä.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdat perustuvat direktiivin 32 artiklaan.

43 §. *Valmiudet käsitellä usean valtion alueen kattavia lisenssejä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, millaiset valmiudet sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavia lisenssejä myöntävällä yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla. Direktiivin mukaisesti niillä tulee olla riittävät valmiudet käsitellä tällaisten lisenssien hallinnoinnissa tarvittavat tiedot sähköisessä muodossa tehokkaalla, täsmällisellä ja avoimella tavalla teosvalikoiman yksilöintiä ja sen käytön seuraamista, käyttäjien laskuttamista, tekijänoikeuskorvausten keräämistä ja oikeudenhaltijoille kuuluvien määrien tilittämistä varten sekä toimittamiseen tietoja teosvalikoimasta oikeudenhaltijoille, käyttäjille ja toisille yhteishallinnointiorganisaatioille 39 § mukaisesti.

Ehdotettava 43 § koskee yhteishallinnointiorganisaation tietojenkäsittelyyn kohdistuvia vaatimuksia, kun sen sijaan tähän liittyvät toiminnolliset vaatimukset sisältyvät 44—49 §:ään

Siltä osin kuin on kysymys yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta antaa teosvalikoimatietoja, säännöksellä toimeenpannaan direktiivin 25 artikla. Verrattuna 39 §:ään mainittu direktiivin säännös merkitsee, että yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla riittävä valmius toimittaa teosvalikoimaa koskevat tiedot oikeudenhaltijoille, käyttäjille ja toisille yhteishallinnointiorganisaatioille pyydettyä sähköisessä muodossa.

Valmiuksien riittävyyttä arvioitaessa tulee direktiivin 24 artiklan 2 kohdan mukaan ottaa huomioon, että yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla kyky yksilöidä täsmällisesti sävellysteokset tai niiden osat, joita se on valtuutettu edustamaan. Lisäksi sillä tulee olla kyky yksilöidä täsmällisesti, joko kokonaan tai osittain, oikeudet ja niiden haltijat kaikilla asiaankuuluvilla alueilla jokaiselle sellaiselle sävellysteokselle tai sen osalle, jota se on valtuutettu edustamaan, sekä kyky pyydettyä välittää näitä tietoja verkkopalvelujen tarjoajille.

Lisäksi vaadittaisiin, että yhteishallinnointiorganisaatio käyttää oikeudenhaltijoiden ja sävellysteosten yksilöintiin kehitettyjä ainutkertaisia tunnisteita, jotka pohjautuvat kansainvälisiin tai Euroopan unionin tasolla kehitettyihin vapaaehtoisin alan standardeihin ja käytäntöihin. Tällaisia tunnisteita ovat esimerkiksi International Standard Work Code (ISWC), joka on kehitetty sävellysteosten tunnistamiseksi, CAE, jota käytetään kansainvälisesti säveltäjien tai sanoittajien tunnistamiseksi, sekä sitä laajempi CISAC:n hallinnoima Interested Party Identification eli IPI-tunniste. Edelleen yhteishallinnointiorganisaatiolla tulisi olla käytössään soveltuvia ja tehokkaita menetelmiä, joilla se voi todeta ja korjata virheet tiedoissa, jotka ovat muiden usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisenssejä myöntävien yhteishallinnointiorganisaatioiden hallussa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkempia säännöksiä vaatimuksista, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaation valmiuksia käsitellä tietoja usean valtion alueen kattavaa lisensiointia varten voitaisiin antaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Direktiivin 24 artiklan 2 kohta ja 25 artikla sisältävät käytännössä säännöksiä, joilla täsmennetään 24 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä direktiivin 18 artiklan kanssa. Kun direktiivin

säännöksissä lisäksi viitataan alan standardeihin ja käytäntöihin sekä vastaaviin vaatimuksiin, jotka ovat sisällöllisesti epäselviä tai saattavat olla vasta kehitteillä, on syytä varata opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuus säätää asetuksella tarkemmin pykälän soveltamisesta.

Tämän lisäksi on huomioitava, että tämän lain nojalla perustettavaksi ehdotettavalla neuvottelukunnalla olisi mahdollisuus antaa suosituksia säännöksen soveltamisesta.

44 §. Teosvalikoimatietojen oikeellisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta huolehtia yhteishallinnointiorganisaation teostietokantoihin sisältyvien virheellisten tietojen korjaamisesta. Virheellinen tieto voi olla sävellysteosten tai niiden osien yksilöintitieto, hallinnoitavia oikeuksia koskeva tieto, oikeudenhaltijatieto, teosta kuvaava tunniste tai muu epäjohtonmukaisuus. Virhe tulisi korjata oikeudenhaltijan tai oikeudenhaltijoita edustavan toisen yhteishallinnointiorganisaation tai verkkopalvelun tarjoajan pyynnöstä.

Epäjohtonmukaisuus tiedoissa, jotka ovat muiden sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavia verkko-oikeuksien lisenssejä myöntävien yhteishallinnointiorganisaatioiden hallussa, tarkoittaisi käytännössä esimerkiksi tilannetta, jossa kaksi yhteishallinnointiorganisaatiota samanaikaisesti väittää edustavansa samaa sävellysteosta, oikeudenhaltijaa tai maantieteellistä aluetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaatiolle velvollisuus korjata virheelliseksi todettu tieto ilman aiheetonta viivytystä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta tarjota oikeudenhaltijoille tai valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle mahdollisuus toimittaa sävellysteosta, hallinnoitavia oikeuksia, oikeudenhaltijoita sekä maantieteellistä aluetta koskevat tiedot sähköisessä muodossa lisensioivalle yhteishallinnointiorganisaatiolle. Tämän velvollisuuden täyttäminen saattaa samalla edellyttää, että yhteishallinnointiorganisaatio mahdollistaa sähköisen pääsyn hallinnoimiinsa teostietokantatietoihin. Säännöksen yhtenä tarkoituksena voidaan pitää laajemman avoimuuden saavuttamista yhteishallinnointiorganisaation soveltamien standardien ja käytäntöjen osalta.

Velvoitteen täyttämisessä tulisi lisäksi direktiivin 26 artiklan 2 kohdan mukaisesti ottaa huomioon kansainvälisellä tai Euroopan unionin tasolla kehitetyt tiedonvaihtoa koskevat alan vapaaehtoiset standardit tai käytännöt. Direktiivissä mainituilla standardeilla ja käytännöillä tarkoitettaneen erityisesti sävellysteosten yhteishallinnointiorganisaatioiden kattojärjestön CISACin julkaisemia menettelyohjeita, joihin sisältyy ohjeita myös sovellettavista teknisistä standardeista. Tähän liittyvä tietojenkäsittely kuuluu 43 §:ssä mainittuihin valmiuksiin käsitellä usean valtion alueen kattavia lisenssejä. Näitä valmiuksia koskevista vaatimuksista voidaan mainitun pykälän mukaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälä perustuu direktiivin 26 artiklaan.

45 §. Käytön täsmällinen ja oikea-aikainen seuranta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta seurata sävellysteosten verkko-oikeuksien käyttöä verkkopalveluissa, joiden tarjoajille se on myöntänyt usean valtion alueen kattavan lisenssin. Säännöksellä pyritään suojaamaan oikeudenhaltijoiden taloudellisia intressejä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta antaa verkkopalvelujen tarjoajalle mahdollisuus antaa selvitys sävellysteosten verkko-oikeuksien

käytöstä sähköisesti sekä verkkopalvelujen tarjoajan velvollisuudesta antaa täsmällinen selvitys sävellysteosten käytöstä. Tiedot annetaan siten kuin käyttäjän ja yhteishallinnointiorganisaation välillä on sovittu.

Pykälän 3 *momentin* mukaan yhteishallinnointiorganisaatio saisi kieltäytyä hyväksymästä selvityksen verkkopalvelun tarjoajan valitsemassa esitysmuodossa, jos yhteishallinnointiorganisaatio on tarjonnut verkkopalvelun tarjoajan käyttöön vähintään yhden sellaisen menetelmän selvityksen antamiseksi, jossa hyödynnetään tietojen sähköistä vaihtamista varten kansainvälistä tai Euroopan unionin alueella laajasti käytettyä alan standardia.

Pykälän 3 momentissa oleva säännös merkitsee sitä, että verkkopalvelun tarjoajalla on oikeus valita, millä teknisellä tavalla se toimittaa sovitut tiedot, ellei yhteishallinnointiorganisaatiolla ole tarjota raportointimenetelmää, jolla verkkopalvelun tarjoaja voi helposti siirtää tietoja yhteishallinnointiorganisaatiolle. Säännöksen tulkinnassa olisi otettava huomioon direktiivin 27 artiklan 2 kohdan vaatimus, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaation tarjoaman raportointimenetelmän tulisi perustua kansainvälisellä tai unionin tasolla kehitettyihin vapaaehtoiisiin standardeihin tai käytäntöihin.

CISACin ylläpitämiin menettelyohjeisiin kuuluvat myös raportointiin liittyvät ohjeet käytettävistä standardeista. Säännökseen liittyvä tietojenkäsittely kuuluu 43 §:ssä mainittuihin valmiuksiin käsitellä usean valtion alueen kattavia lisenssejä, josta mainitun säännöksen mukaan voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälä perustuu direktiivin 27 artiklan 1 ja 2 kohtaan.

46 §. Sähköinen laskutus. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta laskuttaa verkkopalvelujen tarjoajaa sähköisesti ja tarjota käyttöön vähintään yksi sellainen laskutusmuoto, jossa hyödynnetään kansainvälistä tai Euroopan unionin alueella laajasti käytettyä alan standardia. Pykälän 2 *momentin* mukaan laskujen tulisi olla yksilöityjä ja perustua oikeuksien tosiasialliseen käyttöön, jos tämä on mahdollista verkkopalvelun tarjoajan antamien tietojen ja tietojen esitysmuodon perusteella. Pykälän 3 *momentin* mukaan verkkopalvelun tarjoaja ei saisi kieltäytyä hyväksymästä laskua sen esitysmuodon perusteella, jos se perustuu kansainväliseen tai Euroopan unionin alueella laajasti käytettyyn alan standardiin.

Pykälään sisältyvien säännösten tarkoituksena on varmistaa, että laskutus täyttää nykyajan vaatimukset ja että laskutus tapahtuu muodossa, jonka oikeellisuus voidaan helposti varmistaa. Kun tieto on sähköisessä muodossa, myös palveluntarjoajalla olisi mahdollisuus varmistua siitä, että laskutus tapahtuu oikein.

Säännöksessä mainituilla standardeilla tarkoitetaan esimerkiksi Euroopan standardointikomitea CEN:n julkaisemia verkkolaskutuksen standardeja. Verkkolaskutukseen liittyvät standardit kehittyvät kuitenkin jatkuvasti. Yleiset verkkolaskutuksen standardit eivät välttämättä mahdollista pykälässä tarkoitettua yksilöidyn tiedon toimittamista. Säännökseen liittyvä tietojenkäsittely kuuluu 43 §:ssä mainittuihin valmiuksiin käsitellä usean valtion alueen kattavia lisenssejä, josta mainitun pykälän mukaan voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälä perustuu direktiivin 27 artiklan 3 kohtaan.

47 §. Täsmällinen ja oikea-aikainen laskutus. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta laskuttaa verkkopalvelun tarjoajaa täsmällisesti ja vii-

pymättä sen jälkeen, kun käyttäjä on antanut selvityksen sävellysteoksen verkko-oikeuksien tosiasiallisesta käytöstä 45 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Säännös perustuu direktiivin 27 artiklan 4 kohtaan.

Säännöksen tarkoituksena olisi nopeuttaa laskutus- ja maksuprosessia ja sen myötä myös tilityksiä oikeudenhaltijoille.

48 §. *Menettelyt laskun oikeellisuuden kiistämiseksi.* Pykälässä säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatiolla on oltava käytössään soveltuva järjestely, jotta verkkopalvelun tarjoaja voi kiistää laskun oikeellisuuden, jos verkkopalvelun tarjoaja saa useita laskuja yhdeltä tai useammalta yhteishallinnointiorganisaatiolta saman sävellysteoksen samoista verkko-oikeuksista.

Tilanteessa, jossa sama sävellysteos voidaan tarjota lisensioitavaksi useamman online-hallinnointikeskuksen kautta osana käyttäjille tarjottavaa teosvalikoimaa, voi useampi yhteishallinnointiorganisaatio laskuttaa samaa käyttäjää saman teoksen käytöstä. Menettely laskun oikeellisuuden kiistämiseen tarvitaan muun muassa näissä tilanteissa, jotta käyttäjä voi välttyä maksamasta moninkertaisesti samasta sävellysteoksesta.

Direktiivissä ei tarkemmin perustella, mitä ”soveltuvilla” järjestelyillä tarkoitetaan. Koska sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensioinnissa on tarkoitus hyödyntää sähköisiä järjestelmiä, tulisi eri online-hallinnointikeskusten kyseisten järjestelmien olla ainakin sillä tavoin yhteensopivia, että käyttäjillä on mahdollisuus vertailla laskutuksen perusteena olevia tietoja kaksoisveloituksen havaitsemiseksi. Lisäksi voitaisiin edellyttää, että yhteishallinnointiorganisaatioilla on mahdollisuus vastaanottaa ja käsitellä käyttäjien taholta tulleet oikaisupyynnöt sekä oikaista kyseessä olevat laskut. Soveltuviin järjestelyihin kuuluisivat myös menettelyt, joilla yhteishallinnointiorganisaatiot keskenään sopivat siitä, kumpi niistä oikaisee laskunsa, tai muutoin sovittavat yhteen sähköiset laskutusjärjestelmänsä tällaisen tilanteen varalta.

Pykälä perustuu direktiivin 27 artiklan 5 kohtaan.

49 §. *Täsmällinen ja oikea-aikainen tilitys oikeudenhaltijoille.* Pykälässä säädettäisiin tekijänoikeuskorvausten tilityksestä oikeudenhaltijoille tai valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle sekä sen yhteydessä annettavien tietojen vähimmäisvaatimuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tulisi tilittää tekijänoikeuskorvaukset täsmällisesti ja viipymättä 45 §:ssä tarkoitetun käyttöä koskevan selvityksen perusteella valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle sen jälkeen, kun verkkopalvelun tarjoaja on maksanut korvauksen. Säännös edellyttää sävellysteosten verkko-oikeuksien osalta tiheämpää tilittämistä kuin 24 §:n yleinen vaatimus, jonka mukaan tekijänoikeuskorvaus tulee maksaa viimeistään yhdeksän kuukauden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaukset kerättiin.

Ehdotettava säännös perustuu direktiivin 28 artiklaan, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaation on tilitettävä korvaus oikeudenhaltijalle viipymättä käytön raportoinnin jälkeen. Olisi kohtuutonta edellyttää, että yhteishallinnointiorganisaatio tilittää korvauksen edelleen oikeudenhaltijalle ennen kuin käyttäjä on suorittanut maksun yhteishallinnointiorganisaatiolle. Direktiivin 28 artiklaa on siksi tulkittava niin, että tilitys oikeudenhaltijalle tulisi tapahtua viipymättä sen jälkeen kun käyttäjä on antanut selvityksen teoksen käytöstä ja maksanut korvauksen yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedoista, joita lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tulee antaa valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle tai oikeudenhaltijalle tilityksen yhteydessä. Näihin kuuluvat tieto ajanjaksosta ja maantieteellisistä alueista, joille lisenssi on hankittu, tieto kerätyistä korvauksista ja vähennyksistä verkko-oikeuksien luokan ja verkkopalvelun tarjoajan mukaan eriteltynä.

Säännös edellyttää kaiken kaikkiaan huomattavan yksityiskohtaisen tiedon antamista oikeudenhaltijalle korvauksista, jotka yhteishallinnointiorganisaatio on tämän puolesta kerännyt verkkopalvelun tarjoajilta.

Momentin säännöksiä sovellettaisiin rinnakkain 25 §:ssä säädetyn yleisen tiedonantovelvoitteen osalta siten, että 25 §:ää olisi pidettävä vähimmäisvaatimuksena, minkä lisäksi sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lisensioinnista tilitettävien tekijänoikeuskorvausten yhteydessä sovellettaisiin tämän pykälän mukaista tiedonantovelvollisuutta.

Oikeudenhaltijalle annettaviin tietoihin kuuluvat 25 §:n mukaan oikeudenhaltijan yhteystiedot, oikeudenhaltijalle kohdistetut tekijänoikeuskorvaukset eriteltynä sekä tieto tilityskaudesta, tiedot hallinnointipalkkioista ja muista vähennyksistä sekä oikeudenhaltijan saatavista, joita ei vielä ole tilitetty.

Tilanteessa, jossa oikeudenhaltijalle ei ole maksettu korvauksia esimerkiksi sen vuoksi, että korvauksen määrä alittaa yhteishallinnointiorganisaation tilityssäännön mukaisen alarajan, sovellettaisiin siten 25 §:n mukaista tiedonantovelvollisuutta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtuuttava yhteishallinnointiorganisaatio vastaisi korvausten tilittamisestä ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta edustamilleen oikeudenhaltijoille, jollei yhteishallinnointiorganisaatioiden välillä ole toisin sovittu.

50 §. *Yhteishallinnointiorganisaatioiden väliset sopimukset usean valtion alueen kattavaa lisensiointia varten.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatioiden väliset edustussopimukset eivät saisi antaa yksinoikeutta lisensioida sävellysteoksia verkkokäyttöä varten. Käytännössä musiikin verkko-oikeuksia voitaisiin näin luovuttaa hallinnoitavaksi useammalle yhteishallinnointiorganisaatiolle. Tämän on direktiivissä arvioitu edistävän käyttäjien mahdollisuuksia hankkia sävellysteosten käyttöä.

Ehdotettavaan 28 §:ään sisältyvästä syrjimättömyysperiaatteesta seuraa, että lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi soveltaa eri ehtoja tai muutoin kohdella syrjivästi oikeudenhaltijaa, jonka oikeuksia se hallinnoi valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation kanssa tekemänsä edustussopimuksen nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta ilmoittaa valtuutuksen antaneelle yhteishallinnointiorganisaatiolle tärkeimmistä ehdoista, joiden mukaisesti tämän verkko-oikeudet lisensioidaan. Näihin kuuluvat oikeuksien käyttötavat, lisenssimaksujen määrittämiseen liittyvät perusteet, lisenssin voimassaoloaika, lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tilikaudet ja lisensioinnin kattama maantieteellinen alue sekä muut mahdolliset ehdot, jotka olennaisesti vaikuttavat valtuutuksen piiriin kuuluvien oikeuksien lisensiointiin. Muut oikeuksien lisensioinnin ehdot voivat liittyä esimerkiksi käyttäjän mahdollisuuteen myöntää käyttöä kuluttajille. Säännöksessä mainitut muut ehdot voivat liittyä myös toisen maan lainsäädäntöön tai järjestelyyn, jolla on suoraa vaikutusta lisensiointiehtoihin. Oikeuksien käyttötavoilla tarkoitetaan esimerkiksi musiikin käyttöä suoratoistopalveluissa tai verkkopalveluissa, jotka myyvät musiikkitalenteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation on ilmoitettava edustamilleen oikeudenhaltijoille keskeisistä sopimusehdoista, kuten sopimuksen voimassaoloajasta ja lisensoivan yhteishallinnointiorganisaation tarjoamien palvelujen kustannuksista.

Pykälä vastaa direktiivin 29 artiklaa.

51 §. *Velvollisuus edustaa toista yhteishallinnointiorganisaatiota usean valtion alueen kattavassa lisensoinnissa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta ottaa edustettavakseen toisen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoima tämän pyynnöstä. Tällaiseen pyyntöön olisi suostuttava, mikäli pyynnön esittänyt yhteishallinnointiorganisaatio ei itse myönnä tai tarjoa usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa ja edellyttäen, että lisensointipyynnön saanut yhteishallinnointiorganisaatio itse myöntää tai tarjoaa usean valtion alueen kattavia yhden tai useamman toisen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoimaan kuuluvien sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa samassa verkko-oikeuksien luokassa. Pynnön saaneen yhteishallinnointiorganisaation olisi vastattava pyyntöön kirjallisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Momentti vastaa direktiivin 30 artiklan 1 ja 2 kohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos yhteishallinnointiorganisaatio ottaa toisen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoiman edustettavakseen, lisensoivan yhteishallinnointiorganisaation on sisällytettävä valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoima kaikkiin verkkopalvelun tarjoajille osoittamiinsa tarjouksiin ja että sen olisi hallinnoitava valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoimaa samoin ehdoin, joita se soveltaa oman teosvalikoimansa hallinnointiin. Lisäksi säädettäisiin, että lisensoivan yhteishallinnointiorganisaation olisi määriteltävä hallinnointipalkkio niin, ettei se ylitä hallinnoinnista aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia.

Vaatus hallinnoida teosvalikoima samoin ehdoin on ehdottomampi kuin 28 §:n mukainen syrjimättömyysperiaate, joka periaatteessa voi sallia eroja teosvalikoimaan sovellettavissa ehdoissa, mikäli sille on perusteltu syytä.

Direktiivin 46 johdantokappaleen mukaan hallinnointipalkkion olisi katettava yhteishallinnointiorganisaation tekemät välttämättömät ja kohtuulliset investoinnit. Tällainen investointi voisi olla esimerkiksi tietojärjestelmäkapasiteetin lisääminen. Yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi kuitenkaan tehdä voittoa ottamalla toisen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoiman usean valtion alueen kattavaa verkko-oikeuksia lisensointia varten.

Pykälän 2 momentin säännökset vastaavat direktiivin 30 artiklan 3—5 kohtaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation on annettava pyynnön saaneen yhteishallinnointiorganisaation käyttöön ne omaa sävellysteosvalikoimaansa koskevat tiedot, jotka tarvitaan sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavien lisenssien myöntämiseksi. Jos tiedot ovat riittämättömiä tai sellaisessa muodossa, ettei pyynnön saanut yhteishallinnointiorganisaatio voi täyttää 43—49 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, lisensoivalla yhteishallinnointiorganisaatiolla on oikeus veloittaa vaatimusten täyttämisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset tai sulkea oikeuksien edustamisen ulkopuolelle sellaiset teokset, joiden tiedot ovat riittämättömiä tai joiden osalta tietoja ei voida käyttää.

Sävellysteosvalikoimaa koskevalla tiedolla tarkoitetaan momentissa tietoa teoksista, niiden oikeudenhaltijoista sekä valtuutuksen sisällöstä. Käytännössä sanottuihin tietoihin sisältyvät sävel-

lysteosten tai niiden osien yksilöintitiedot, oikeuksien haltijoita koskevat tiedot ja ainutkertaiset tunnisteet sekä tiedot valtuutuksen sisällöstä kuten maantieteellisistä alueista, jotka kuuluvat valtuutuksen piiriin. Näiden tietojen tulee olla sellaisessa muodossa, että niitä voidaan käsitellä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla lain 43—49 §:n mukaisesti. Tätä varten lisensoivan hallinnointiorganisaation olisi annettava valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle tiedot siitä, missä muodossa teosvalikoimatietojen tulee olla, jotta niitä voidaan käsitellä lisensoivan yhteishallinnointiorganisaation tietojärjestelmässä.

Jos tiedot ovat sellaisessa muodossa, että lisensoiva yhteishallinnointiorganisaatio ei voi käsitellä niitä tietojärjestelmässään, olisi lisensoivalla yhteishallinnointiorganisaatiolla oikeus muuttaa tietojen muotoa ja periä tästä kohtuulliset kustannukset valtuuttavalta yhteishallinnointiorganisaatiolta. Jos tiedoissa on puutteita, joita valtuuttava yhteishallinnointiorganisaatio ei itse korjaa, olisi lisensoivalla yhteishallinnointiorganisaatiolla oikeus periä kohtuulliset kustannukset näiden tietojen korjaamisesta.

Jos tiedot ovat puutteelliset tai jos tietoja muutoin ei ole mahdollista kohtuullisin toimenpitein saattaa sellaiseen muotoon, että lain ja direktiivin edellytykset täyttävä verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattava lisensointi olisi mahdollista, olisi lisensoivalla yhteishallinnointiorganisaatiolla oikeus sulkea kyseiset teokset edustamansa teosvalikoiman ulkopuolelle. Teoksen sulkeminen lisensoitavan teosvalikoiman ulkopuolelle tapahtuisi käytännössä ilmoittamalla valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle, mitkä teokset se aikoo sulkea edustamansa teosvalikoiman ulkopuolelle.

Momentin säännökset vastaavat direktiivin 30 artiklan 6 kohtaa.

52 §. *Pääsy usean valtion alueen kattavan lisensoinnin piiriin.* Pykälässä säädetään oikeudenhaltijan oikeudesta päästä usean valtion alueen kattavan lisensoinnin piiriin.

Pykälän 1 momentin mukaan oikeudenhaltijalla voisi peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle antamansa valtuutuksen vain osittain, eli sävellysteoksen usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien osalta, mikäli yhteishallinnointiorganisaatio ei itse tai toisen yhteishallinnointiorganisaation välityksellä huolehdi sävellysteoksen verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavasta lisensoinnista.

Säännös edellyttää, että yhteishallinnointiorganisaatiot mahdollistavat oikeudenhaltijan tekemän valtuutuksen täsmällisen ja osittaisen peruuttamisen. Säännöksellä täsmennetään tältä osin lain 5 §:n mukaista oikeudenhaltijan oikeutta valita yhteishallinnointiorganisaatio ja valtuutuksen laajuutta sekä yhdenmukaistetaan sävellysteoksien verkko-oikeuksia hallinnoivien yhteishallinnointiorganisaatioiden käytäntöjä tältä osin.

Direktiivin edellyttämällä tavalla usean valtion alueen kattavan sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoinnin järjestämisen aikarajaksi on asetettu 10 päivä huhtikuuta 2017, jonka jälkeen sävellysteoksen verkko-oikeuksia koskevan valtuutuksen peruuttaminen on mahdollista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaatio ei saa asettaa oikeudenhaltijalle estettä myöntää sävellysteostensa verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavia lisenssejä itse, toisen yhteishallinnointiorganisaation tai muun valtuuttamansa osapuolen kautta. Säännös on rinnastettavissa 8 §:n mukaiseen kieltoon asettaa valtuutuksen peruuttamisen ehdoksi, että peruutuksen kohteena olevien oikeuksien, oikeuksien luokkien tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppien hallinnointi siirretään toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Pykälän säännökset vastaavat direktiivin 31 artiklaa.

10 luku. **Viranomaisvalvonta**

53 §. *Ilmoitus tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta tehdä ilmoitus valvontaviranomaisena toimivalle Patentti- ja rekisterihallitukselle. Ilmoitus tulisi tehdä ennen toiminnan aloittamista. Lain 69 §:ään ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan yhteishallinnointiorganisaation, joka harjoittaa tekijänoikeuden yhteishallinnointia lain tullessa voimaan, olisi annettava ilmoitus viimeistään kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta ei kuitenkaan säädettäisi laissa seuraamuksia. Ilmoitusvelvollisuus kohdistuisi niin yhteishallinnointiorganisaatioihin kuin riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaiselle annettavan ilmoituksen sisällöstä. Valvontaviranomaiselle annettaviin tietoihin kuuluisivat yhteishallinnointiorganisaation nimi ja yhteystiedot, toimitusjohtajan tai muun organisaation päivittäisestä johtamisesta vastaavan henkilön nimi, kuvaus yhteishallinnointiorganisaation edustamien teosten ja muiden suojan kohteiden tyypeistä ja edustetuista oikeuksista, sekä tieto siitä, onko yhteishallinnointiorganisaation tarkoitus tarjota tai myöntää usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisenssejä.

Ilmoitusvelvollisuus on tarpeen, jotta valvontaviranomaisena toimiva Patentti- ja rekisterihallitus voisi noudattaa direktiivin 39 artiklan asettamaa velvollisuutta ilmoittaa komissiolle jäsenvaltion alueella sijoittautuneet yhteishallinnointiorganisaatiot. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden nojalla valvontaviranomainen tulee tietoiseksi yhteishallinnointiorganisaatiosta ja näin ollen velvollisuudestaan valvoa sitä.

Tässä pykälässä säädetyn lisäksi yhteishallinnointiorganisaatio olisi velvollinen toimittamaan valvontaviranomaiselle lain 40 §:ssä säädetyn tarkemmat tiedot yhteishallinnointiorganisaation toiminnasta ja tiedot niissä tapahtuneista muutoksista sekä lain 41 §:ssä säädetyn vuotuisen avoimuusraportin.

54 §. *Valvontaviranomainen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen tehtävistä. Valvontaviranomaisen tehtävänä olisi valvoa tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien yhteishallinnointia Suomessa, neuvoa yhteishallinnointiorganisaatioita ja muita osapuolia lain säännösten soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä, vastata Suomeen sijoittautuneita yhteishallinnointiorganisaatioita koskeviin tietopyyntöihin sekä osallistua alan kansainväliseen yhteistyöhön. Siltä osin kuin kysymys on yhteishallinnoinnin kehityksen seurannasta ja osallistumisesta alan kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön, tehtävä hoidettaisiin yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Momentti perustuu direktiivin 36—40 artiklaan.

Pykälän 2 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus toimisi tämän lain mukaisena ja direktiivissä tarkoitettuna valvontaviranomaisena.

On huomiotava, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta kilpailuoikeudellisissa asioissa säilyy. Ehdotettavan lain mukainen markkinavalvonta olisi luonteeltaan erityistä markkinavalvontaa, jota voi verrata viestintäviraston tehtäviin viestintämarkkinoiden valvonnassa tai energiaviraston tehtäviin energiamarkkinoiden valvonnassa. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä olisi soveltaa ehdotettavan lain säännöksiä, eikä sillä olisi toimivaltaa antaa ratkaisuja

kilpailulain soveltamisesta. Samalla tavoin Kilpailu- ja kuluttajavirasto soveltaa kilpailulakia eikä erityislainsäädännön säännöksiä.

55 §. *Viranomaisten yhteistyö.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkemmin Patentti- ja rekisterihallituksen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteistyöstä tämän lain ja kilpailulain soveltamisiin kuuluvissa asioissa. Momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto olisivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään valvontatehtäviä hoitaessaan.

Koska Kilpailu- ja kuluttajavirastolla säilyisi toimivalta yleisissä kilpailuoikeudellisissa asioissa ja koska tällaisella asialla voi olla yhteys ehdotettavan lain piiriin kuluvaan ja Patentti- ja rekisterihallituksessa vireille tulevaan asiaan, viranomaisten on toimittava varsin läheisessä yhteistyössä. Tilanne voi olla myös sellainen, että tämän lain piiriin kuluvaan asiaan, joka on tullut vireille Patentti- ja rekisterihallituksessa, liittyy kilpailulain tulkintaa ja soveltamista.

Kilpailulain 39 §:ään ehdotettavalla muutoksella säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta saada tietoa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta salassapitosäädösten estämättä tässä laissa tarkoitettua valvontatehtävää varten. Kilpailu- ja kuluttajavirastoa koskee korotettu salassapitovelvollisuus, ja kilpailulaissa on erikseen säädetty niistä tapauksista, joissa Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi antaa tietoa salassa pidettävästä asiakirjasta.

Myös Patentti- ja rekisterihallitus saattaa niin ikään käsitellä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tarkoitettua salassa pidettävää tietoa. Kyseisen lain perusteella on pidettävä selvänä, että Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus luovuttaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle salassa pidettävä tieto, jonka Kilpailu- ja kuluttajavirasto tarvitsee omaa tehtäväänsä varten.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Patentti- ja rekisterihallitus ovat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään tässä laissa säädettyjen tehtävien järjestämiseksi sekä tämän lain soveltamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimivaltaan tekijänoikeuslaissa säädetyissä asioissa. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on yleistä toimivaltaa tämän lain piiriin kuuluvissa tekijänoikeuteen liittyvissä asioissa ja se vastaa tämän lain piiriin kuuluvan toiminnan strategisesta ohjauksesta ja lainvalmistelusta. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että työ- ja elinkeinoministeriö varaa opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuuden osallistua Patentti- ja rekisterihallituksen tulosohtaukseen. Lisäksi on tarkoituksenmukaista, että opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa osallistuu tämän lain piiriin kuluvaan kansainväliseen yhteistyöhön ja yhteishallinnoinnin kehityksen seuraamiseen Suomessa, koska opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on valvoa tämän lain toimivuutta ja tarvittaessa valmistella lainsäädännön muutokset. Yhteistyö on tältä osin otettu huomioon myös valvontaviranomaisen tehtäviä koskevan 54 §:n säännöksissä. Lakiehdotuksessa esitetään myös perustettavaksi yhteishallinnoinnin kehittäminen neuvottelukunta, jonka toiminnassa edellytetään läheistä yhteistyötä Patentti- ja rekisterihallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on myös eräitä tekijänoikeuslaissa säädettyjä yhteishallinnointiorganisaatioiden hyväksymispäätöksiin perustuvia ja sen myötä valvontaa edellyttäviä tehtäviä. Tekijänoikeuslain 19 a, 26 ja 26 j § ja 47 a §:n tarkoittamissa tilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön, jolloin sillä on mahdollisuus antaa ohjeita järjestölle hyväksymisen alaan kuuluvista tehtävistä sekä valvoa niiden suorittamista. Tekijänoikeuslain 19 a § koskee lainauskorvauksen hallinnointia, 26 § sisältää sopimuslisenssijärjestelmän piiriin kuuluvien käyttöoikeuksien hallinnointia, 26 j § jälleenmyyntikorvauksen hallinnointia sekä 47 a § korvausta äänitallenteen käytöstä. Lisäksi ministeriö hyväksyy 26 b §:n mukaisesti

käyttösuunnitelman yksityisen kopioinnin hyvityksen jakamisesta tekijöille tekijöitä edustavien järjestöjen välityksellä. Tarkoitus on, että opetus- ja kulttuuriministeriön toimivalta pysyy näissä tilanteissa ennallaan.

Käytännössä tieto esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation laiminlyönnistä, joka vaikuttaa sen tekijänoikeuslaissa säädetyn tehtävän hoitamiseen, voi tulla myös Patentti- ja rekisterihallituksen tietoon, jonka tulisi välittää tämä tieto edelleen opetus- ja kulttuuriministeriölle. Jos laiminlyönti on vakava, opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi toimivalta perua hyväksyminen siten kuin tekijänoikeuslaissa säädetään. Koska opetus- ja kulttuuriministeriöllä on tekijänoikeuslain mukaan toimivalta antaa ohjeita tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista tekijänoikeuslaissa säädettyissä tilanteissa, on tarpeen, että opetus- ja kulttuuriministeriön ja Patentti- ja rekisterihallituksen ratkaisukäytännöt olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia. Tämä edellyttää viranomaisten välillä hyvää yhteistyötä.

56 §. Valvonta-asian vireilletulo. Pykälässä säädettäisiin yleisesti valvonnan lähtökohdista. Valvonta olisi ensisijaisesti jälkipäätöksiä ja perustuisi toimenpidepyyntöihin tai valvontaviranomaisena toimivan Patentti- ja rekisterihallituksen muutoin saamiin tietoihin. Asia voisi tulla vireille joko toimenpidepyyntönä tai Patentti- ja rekisterihallituksen omatoimisen valvonnan perusteella.

Pykälän *1 momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallitukselle saataisiin tehdä toimenpidepyyntö yhteishallinnointiorganisaation menettelystä tai laiminlyönnistä, joka on vastoin tämän lain säännöksiä. Toimenpidepyynnön saisi tehdä esimerkiksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka katsoo yhteishallinnointiorganisaation toiminnan loukkaavan hänen oikeuksiaan tai oikeutettuja intressejä. Lähtökohtaisesti toimenpidepyynnön esittäjä voisi olla oikeudenhaltija, jäsen, käyttäjä tai toinen yhteishallinnointiorganisaatio. Lisäksi tulisi olla mahdollista esittää toimenpidepyyntö myös ennen yhteishallinnointiorganisaation kanssa tehtävää sopimusta. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, jos yhteishallinnointiorganisaatio ei noudata jäseneksi hyväksymistä, oikeudenhaltijan valtuutuksen vastaanottamista tai lisensointineuvottelujen aloittamista koskevia lain säännöksiä.

Pykälän *2 momentin* mukaan olisi myös mahdollista, että valvontaviranomainen käynnistäisi valvontatoimenpiteen omasta aloitteestaan esimerkiksi ulkopuoliselta tulleen tiedon pohjalta. Esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation työntekijä saattaa saada tietoonsa ja haluaa antaa ilmi yhteishallinnointiorganisaatiossa havaitsemansa väärinkäytöksen tai epäkohdan. Myös oikeudenhaltija, käyttäjä tai toinen yhteishallinnointiorganisaatio voisi tuoda epäkohdan esille ilman toimenpidepyynnön esittämistä. Tällöin tutkinnan aloittaminen jäisi valvontaviranomaisen harkintaan.

57 §. Asioiden tärkeysjärjestys ja tutkimatta jättäminen. Pykälässä säädettäisiin tutkimatta jättämisen perusteita. Asia voitaisiin *1 momentin* mukaan jättää Patentti- ja rekisterihallituksessa tutkimatta, jos toimenpidepyyntö on ilmeisesti perusteeton tai yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt itseoikaisuun. Asia voitaisiin jättää tutkimatta myös silloin, jos yhteishallinnointiorganisaation menettelyllä tai laiminlyönnillä on vain vähäistä vaikutusta tämän lain tavoitteiden toteutumiseen tai jos tuomioistuimessa vireillä olevan samaa menettelyä koskevan riita- tai rikosasian johdosta ei yksityisen tai yleisen intressin suojelemiseksi katsota olevan tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin. Perusteena voisi olla myös, että Kilpailu- ja kuluttajavirastossa vireillä olevan asian johdosta lisätoimenpiteisiin ei katsota olevan tarpeen ryhtyä.

Ehdotettavan lain yksityiskohtaisuus mahdollistaa sen, että valvontaviranomaisen tietoon voitaisiin tuoda suuri määrä sellaisia lain tavoitteiden näkökulmasta vähäpätöisiä epäkohtia, jotka voisivat työllistää valvontaviranomaista kohtuuttomasti. Momentin säännösten tarkoituksena

on antaa valvontaviranomaisena toimivalle Patentti- ja rekisterihallitukselle mahdollisuus harkintavallan käyttämiseen ja resurssien kohdentamiseen niin, että varsinaisiin valvontatoimenpiteisiin ryhdytään vain silloin, kun kysymys on lain tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta olennaisesta asiasta.

Tämä lähtökohta on yhdenmukainen hallintolain 6 §:n kanssa, jonka mukaan viranomaisten toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Sinänsä ehdotettava sääntely ei estäisi valvontaviranomaista ryhtymästä toimenpiteisiin myös pienten yksityiskohtien korjaamiseksi.

Pykälän 2 *momentin* mukaan päätös tutkimatta jättämisestä olisi tehtävä viipymättä. Niin tutkinnan kohteena olevan yhteishallinnointiorganisaation näkökulmasta kuin esimerkiksi oikeudenhaltijan tai käyttäjän näkökulmasta voi olla tärkeää saada kannanotto siitä, ryhtyykö valvontaviranomainen asiassa toimenpiteisiin. Valvontaviranomaisena toimiva Patentti- ja rekisterihallitus antaisi asianosaiselle asiaa koskevan kirjallisen päätöksen. Päätös tutkimatta jättämisestä voitaisiin tehdä myös silloin, kun asiaa on selvitetty pidempään ja yhteishallinnointiorganisaatio on jo ryhtynyt toimenpiteisiin tutkinnan kohteena olevan epäkohdan korjaamiseksi tutkinnan aikana, minkä vuoksi asian käsittely ei enää ole tarpeen.

Tutkimatta jättämistä koskevalla päätöksellä olisi asian päättävä vaikutus ja siihen voisi hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Valvontaviranomainen voisi ottaa päätöksen kohteena olevan asian myös uudelleen tutkittavaksi, jos se on tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että valvontaviranomainen saa asiasta uutta selvitystä.

Tarkoitus ei ole estää vapaamuotoista yhteydenpitoa valvontaviranomaisen ja eri toimijoiden välillä. Esimerkiksi valvontaviranomaisen vastausta, jossa kerrotaan, että asia on sen selvitetävänä ja todetaan, ettei tämä yksittäiseen yhteydenottoon perustuva ilmoitus johda erityisiin toimenpiteisiin, ei olisi pidettävä tässä säännöksessä tarkoitettuna tutkimatta jättämistä koskevana päätöksenä. Tällainen vastaus ei ole hallintolain mukainen päätös eikä sillä myöskään ole asian käsittelyn päättävää vaikutusta.

58 §. Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisena toimivan Patentti- ja rekisterihallituksen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta.

Pykälän 1 *momentin* mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus pyynnöstä saada tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Tietojen ja asiakirjojen antamisessa olisi noudatettava huolellisuutta. Väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain 16 luvun 8 §:ssä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia muualla kuin kotirauhan piiriin kuuluvissa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastus voisi olla yksittäistapauksissa tarpeen esimerkiksi tietojärjestelmiin kohdistuvien vaatimusten täyttymisen selvittämiseksi taikka kirjanpidon tarkistamiseksi.

Pykälän 3 *momentin* mukaan valvontaviranomaisella olisi lisäksi oikeus saada maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tai kopioita tietojärjestelmissä olevista tiedoista tai tallenteista. Tämä voi olla monessa tapauksessa välttämätöntä valvontatoimenpiteiden suorittamiseksi.

59 §. Tilintarkastajan oikeus antaa tietoja valvontaviranomaiselle. Pykälässä säädettäisiin tilintarkastajan oikeudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle seikasta tai päätöksestä, jonka hän

on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessa. Tilintarkastaja saisi myös toimittaa valvontaviranomaiselle jäljennöksen tilintarkastuspöytäkirjasta, jonka hän on antanut yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Eduskunta on vastikään hyväksynyt muutoksen tilintarkastuslain 4 luvun 8 §:ään, jonka mukaan tilintarkastajan salassapitovelvollisuuden voitaisiin katsoa estävän tätä paljastamasta säännösten tai viranomaismääräysten vastaista menettelyä koskevan epäilyn viranomaiselle, ellei laista nimenomaisesti käy ilmi, että viranomainen, tuomioistuin tai muu henkilö on lain perusteella oikeutettu saamaan asian tietoonsa. Tästä syystä on tarpeen säätää, että tilintarkastajalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa valvontaviranomaiselle epäilyksensä siitä, että yhteishallinnointiorganisaatio toimii tämän lain vastaisesti.

Tilintarkastuspöytäkirjan oma-aloitteinen toimittaminen valvontaviranomaiselle olisi tilintarkastajan harkinnan varassa. Tarkoitus on, että tilintarkastaja voisi oma-aloitteisesti ilmoittaa valvontaviranomaiselle esimerkiksi sellaisista tilintarkastushavainnoista, jotka voivat olla valvonnan kannalta tärkeitä mutta joiden tuleminen julkisuuteen tilintarkastuskertomuksen kautta voisi aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa yhteishallinnointiorganisaatiolle. Ehdotuksen tarkoituksena on vahvistaa tilintarkastajan asemaa suhteessa yhteishallinnointiorganisaation johtoon. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole, että tilintarkastushavainnon pöytäkirjaaminen ja ilmoittaminen yhteishallinnointiorganisaation valvontaa varten korvaisi tilintarkastajan velvollisuuden antaa huomautus tilintarkastuskertomuksessa silloin, kun siihen on aihetta tilintarkastuslain 3 luvun 5 §:n perusteella.

Pykälän perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella olisi oikeus pyytää tilintarkastajalta tilintarkastuspöytäkirjan sisältämiä tietoja.

60 §. Huomautus ja varoitus sekä uhkasakko. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen käytössä olevista tehostekeinoista. Pykälän *1 momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voisi antaa huomautuksen tai varoituksen sille, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai päätöksiä. Huomautus voitaisiin antaa suullisesti tai kirjallisesti. Varoitus olisi annettava kirjallisesti. Valvontaviranomainen voisi myös velvoittaa yhteishallinnointiorganisaation korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Ennen velvoitteen asettamista valvontaviranomaisen olisi varattava yhteishallinnointiorganisaation tai sen puolesta toimivan yhteisön tai säätiön edustajalle tilaisuus tulla kuulluksi siten kuin hallinto-laissa säädetään.

Pykälän *2 momentin* mukaan valvontaviranomainen voisi antaa varoituksen, jos huomautusta ei asiasta ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen voida pitää riittävänä. Huomautus olisi siten valvontaviranomaisen ensisijainen keino puuttua epäkohtaan.

Mahdollisuudesta asettaa uhkasakko valvontapäätöksen tehosteeksi säädettäisiin pykälän *3 momentissa*. Uhkasakon asettamisesta säädetään tarkemmin uhkasakkolaissa (1113/1990).

61 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta valvontaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen.

Pykälän *1 momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti. Säännös on yhdenmukainen Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 7 §:n kanssa, jossa säädetään, että muista kuin teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä saadaan hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Patentti- ja rekisterihallituksen päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, ellei hallinto-oikeus toisin määrää. Säännös on yhdenmukainen hallintolainkäyttölain kanssa, ja kyse on tältä osin vain informatiivisesta säännöksestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksen tai muuttanut sitä. Hallintolainkäyttölain 6 §:n 2 momentin mukaan viranomaisella on valitusoikeus, jos laissa niin säädetään tai jos valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen. Nimenomainen säännös Patentti- ja rekisterihallituksen valitusoikeudesta selkeyttäisi lain tulkintaa. Tällöin olisi selvää, että Patentti- ja rekisterihallituksella on valitusoikeus hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksen tai muuttanut sitä.

62 §. *Yhteishallinnonin kehittämisen neuvottelukunta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tämän lain vaikutusten seuraamiseksi ja arvioimiseksi sekä lain tavoitteiden edistämiseksi perustettavasta yhteishallinnonin kehittämisen neuvottelukunnasta. Sen tehtäviin kuuluisivat yhteishallinnointia koskevien käytäntöjen kehittymisen seuraaminen ja arvioiminen, suositusten antaminen alalla noudatettavista menettelytavoista ja käytettävistä alan standardeista sekä vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen hyödyntämisen edistäminen ehdotetun lain piiriin kuuluvien riitojen käsittelyssä. Neuvottelukunta toimisi muutoinkin neuvoa-antavana asiantuntijaelimenä. Valtioneuvosto asettaisi neuvottelukunnan määrääjäksi.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkemmat säännökset neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tehtävistä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

11 luku. Erinäiset säännökset

63 §. *Vastuu ulkoistetuista yhteishallinnointitehtävistä.* Pykälän 1 momentin mukaan lain säännöksiä sovellettaisiin myös yhteisöön tai säätiöön, joka on suoraan, välillisesti, kokonaan tai osittain yhteishallinnointiorganisaation tai riippumattoman hallinnointiorganisaation omistuksessa tai määräysvallassa, siltä osin kuin se osallistuu tämän lain mukaisen toiminnan harjoittamiseen.

Säännöksen sanamuoto kattaa myös sellaiset tilanteet, joissa yhteisö tai säätiö on kahden tai useamman yhteishallinnointiorganisaation yhteisessä omistuksessa tai määräysvallassa. Määräysvallalla tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukaista tilannetta, jossa kirjanpitovelvollisella on enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen. Mainitun lainkohdan mukainen määräysvalta on myös tilanteessa, jossa kirjanpitovelvollisella on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavissa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on edellä mainittu oikeus.

Ehdotettava säännös perustuu direktiivin 2 artiklan 3 kohtaan, 8 artiklan 13 kohtaan sekä 13 artiklan 1 kohdan 2 alakohtaan.

Pykälän 2 momentissa selvennettäisiin, että yhteishallinnointiorganisaation toimintaa ulkoistettaessa vastuu tekijänoikeuksien yhteishallinnoinnista säilyy tehtävän siirtäneellä organisaatiolla, eikä lain tarkoitusta ole mahdollista kiertää ulkoistamalla tai siirtämällä toisen yhteisön tai säätiön tehtäväksi yhteishallinnointiin kuuluvaa toimintaa. Tehtävän ulkoistamiseen voidaan rinnastaa myös tilanne, jossa yhteishallinnointiorganisaation ja sen jäsenyhteisön välillä sovitaan tai sallitaan, että jäsenyhteisö hoitaa yhteishallinnointiorganisaatiolle tämän lain no-

jalla kuuluvaa tehtävää. Lähtökohtana olisi, että yhteishallinnointiorganisaatio on pääasiallisessa vastuussa tämän lain puitteissa tapahtuvasta toiminnasta.

Valvontaviranomaisen valvontaoikeus tai tuomioistuimen päätös voisi ulottua myös yhteishallinnointiorganisaation puolesta yhteishallinnointiin osallistuvaan yhteisöön tai säätiöön siltä osin, kuin tämä osallistuu tekijänoikeuksien yhteishallinnointiin. Näin olisi mahdollista varmistaa, että lain tavoite ja siinä asetetut velvoitteet täyttyvät tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla.

64 §. *Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuus käsitellä valituksia.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta vastata jäseniltään sekä edustamiltaan oikeudenhaltijoilta tai yhteishallinnointiorganisaatiolta saamiinsa valituksiin. Valitukset voisivat koskea yhteishallinnointiorganisaation menettelyä, laiminlyöntiä tai päätöstä, jolla on vaikutusta oikeudenhaltijan tai yhteishallinnointiorganisaation tämän lain mukaisiin oikeuksiin tai etuihin. Valituksiin olisi 2 momentin mukaan vastattava kirjallisesti kohtuullisessa ajassa, ja kielteiset päätökset olisi perusteltava.

Pykälän tarkoituksena on edistää oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia saada asiansa käsiteltyksi yhteishallinnointiorganisaatiossa mahdollisimman sujuvasti sekä lisätä yhteishallinnointiorganisaation päätöksenteon avoimuutta ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista. Säännökseen sisältyvä velvoite perustella kielteiset päätökset on merkityksellinen esimerkiksi tutkittaessa syrjimättömyysperiaatteen toteutumista. Yhteishallinnointiorganisaation tekemä päätös ei ole rinnastettavissa julkisen viranomaisen päätökseen, eikä se ole valituskelpoinen. Yhteishallinnointiorganisaation menettelystä voidaan kuitenkin tehdä toimenpidepyyntö valvontaviranomaiselle tai saattaa menettely riita-asiana tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Säännöksessä ei tarkemmin määriteltäisi yhteishallinnointiorganisaatioissa käyttöön otettavia menettelyitä. Käytännössä tarve valituskeinoin vaihtelee yhteishallinnointiorganisaation alasta riippuen. Joissakin yhteishallinnointiorganisaatioissa yleisimmät kiistakysymykset voivat koskea tekijänoikeusosuutta yhteisteoksissa, kun taas toisessa yhteishallinnointiorganisaatiossa korostuu jokin toinen aspekti. Tästä syystä ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää, että eri alalla toimivien yhteishallinnointiorganisaatioiden valitusten käsittely on järjestetty samalla tavoin. Myös eri asiatyypit saatetaan käsitellä eri menettelyssä yhteishallinnointiorganisaatiossa.

Olennaista on se, että yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla selkeät sisäiset menettelyt valitusten käsittelyä varten ja että jäsenillä ja muilla oikeudenhaltijoilla on mahdollisuus saattaa asiansa yhteishallinnointiorganisaatiossa käsiteltäväksi. Olennaista on myös se, että nämä menettelyt ovat läpinäkyvät ja niistä annetaan tieto jäsenille ja oikeudenhaltijoille. Tästä tiedonantovelvoitteesta säädettäisiin 40 §:ssä.

Pykälä perustuu direktiivin 33 artiklaan.

65 §. *Kielletyt sopimusehdot ja menettelyt.* Pykälässä säädettäisiin siitä, millaiset sopimusehdot ja menettelyt ovat kiellettyjä yhteishallinnointiorganisaation ja sen jäsenen, yhteishallinnointiorganisaation edustaman oikeudenhaltijan, teoksen käyttäjän tai toisen yhteishallinnointiorganisaation välisissä sopimuksissa.

Yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi soveltaa sellaista ehtoa tai menettelyä, joka on 35 §:ssä säädettyjen vaatimusten vastainen tai joka on sopimuksen toisena osapuolena olevien yhteishallinnointiorganisaation jäsenten, yhteishallinnointiorganisaation edustamien oikeudenhaltijoiden, käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta kohtuuton. Kohtuut-

tomina kiellettyjä olisivat sekä yksittäiset kertaluonteiset menettelyt että toistuneet ja jopa käytännöiksi vakiintuneet menettelyt. Kohtuuttomuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon toisen sopijapuolen heikommasta asemasta johtuva suojan tarve ja muut asiaan vaikuttavat seikat.

Lain 35 §:n tarkoituksena on varmistaa tariffin määräytymisperusteiden objektiivisuus ja syrjimättömyys sekä maksetun tariffin ja sillä saatujen oikeuksien oikeasuhtaisuus ja kohtuullisuus. Sopijapuoli voisi vaatia markkinaoikeudelta sellaisen sopimusehdon tai menettelyn kielättämistä, jolla yhteishallinnointiorganisaatio asettaisi sopijapuolelle tariffin, joka ei olisi objektiivisin ja syrjimättömin kriteerein asetettu. Lain 35 §:n 2 momentissa on säädetty tariffin oikeasuhtaisuuden ja kohtuullisuuden tarkemmat arviointiperusteet.

Sopijapuoli voisi yksittäisessä tapauksessa saattaa sopimusehdon tai menettelyn markkinaoikeuden ratkaistavaksi myös silloin, kun 35 §:n vastaisuus rajoittuisi vain sopijapuolen ja yhteishallinnointiorganisaation väliseen oikeussuhteeseen. Tällöin on kysymys markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvasta teollis- ja tekijänoikeudellisesta riita-asiasta.

Kohtuullisuuden osalta edellytetään, että kielletty sopimusehto tai menettely on luonteeltaan tyypillisesti kyseisellä alalla ja sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa toisena osapuolena olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta kohtuuton. Säännöksellä pyritään suojaamaan muun ohella teosten ja muiden suojan kohteiden oikeudenhaltijoita ja käyttäjiä erityisesti sellaisia yhteishallinnointiorganisaation käyttämiä sopimusehtoja ja menettelyjä vastaan, jotka tyypiltään olisivat kohtuuttomia kaikissa vastaavissa sopimussuhteissa. Kohtuuttomuutta ei tällaisessa asiassa arvioitaisi kuten yksittäisissä sopimussuhteissa, jolloin otetaan huomioon kyseisen tapauksen erityisolot ja yksilölliset piirteet. Kohtuuttomuuden arvioinnissa olisi huomioitava yleisesti sopimusehdon tai menettelyn kokonaisvaikutukset sopijapuolelle ryhmänä.

Ehdotettava pykälä koskisi esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation ja teoksen oikeudenhaltijan välistä oikeussuhdetta. Oikeudenhaltijan edun mukaista voisi olla antaa yhteishallinnointiorganisaatiolle valtuutus valvoa oikeudenhaltijan oikeuksia keräämällä oikeudenhaltijalle tuloa teoksen käytöstä. Yhteishallinnointiorganisaation kanssa sopimussuhteeseen pyrkivällä ei välttämättä ole tosiasiallista mahdollisuutta neuvotella yksittäisen ehdon sisällöstä, vaan hänen voi olla pakko joko hyväksyä ehto sellaisenaan tai pidättäytyä tekemästä sopimusta. Koska oikeudenhaltijan voi olla välttämätöntä valtuuttaa yhteishallinnointiorganisaatio edellä esitetyllä tavalla, oikeudenhaltija olisi yhteishallinnointiorganisaatioon nähden heikommassa neuvotteluasemassa, kun osapuolet neuvottelevat valtuutusta koskevaa sopimusta. Yleisen edun mukaista on ehdotettavalla säännöksellä rajoittaa yhteishallinnointiorganisaation mahdollisuuksia yksin sanella sopimuksen ehdot ja oikeussuhteen menettelytavat.

Pykälän tarkoituksena on estää sellaisten sopimusehtojen ja menettelyjen laatiminen ja soveltaminen, joita ainoastaan yhteishallinnointiorganisaatio on edellyttänyt sisältyvän sopimukseen ja jotka yksipuolisesti suosivat yhteishallinnointiorganisaatiota aiheuttamalla toisen sopijapuolena olevan tahon vahingoksi epätasapainon sopimuksesta johtuvien sopijapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa soveltaa sopimusehtoja, jotka ovat nimenomaisesti sopimuksessa mainittuja, eikä myöskään sellaisia menettelyjä, joita ei ole välttämättä tarkasti yksilöity sopimuksessa mutta joita yhteishallinnointiorganisaatio edellyttää sopimuskumppaninsa noudattavan, ja jotka vaikutuksiltaan johtaisivat samankaltaiseen sopimuksen toisena osapuolena olevien tahojen kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen kuin sopimuksessa nimenomaisesti yksilöity ehto.

66 §. Kiellon määrääminen. Ehdotetun pykälän mukaan markkinaoikeus voisi kieltää yhteishallinnointiorganisaatiota soveltamasta 65 §:ssä kiellettyä sopimusehtoa tai menettelyä.

Pykälän *1 momentissa* tarkoitettu markkinaoikeuden kiello voisi kohdistua sopimusehtoihin ja menettelyihin, jotka ovat kiellon hakemisen hetkellä kohtuuttomia. Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluisi luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden välisiin sopimussuhteisiin puuttuminen ensiksi kahdenvälisessä sopimussuhteessa kohtuuttomien ja toiseksi tyyppikohtuuttomien sopimusehtojen ja menettelyjen kieltämisen osalta.

Sopimuksen osapuoli voi saattaa sopimusehdon tai menettelyn kohtuullisuuden markkinaoikeuden arvioitavaksi sekä sopimuksen neuvotteluvaiheessa että sopimuksen tekemisen jälkeen. Myös yhdistys, joka on neuvotellut kyseessä olevan sopimuksen kahden tai useamman edustamansa elinkeinonharjoittajan puolesta, voi vaatia sopimusehdon käyttämisen kieltämistä.

Tarkoituksena ei ole laajentaa markkinaoikeuden toimivaltaa siten, että markkinaoikeus voisi tämän lain nojalla arvioida ja kieltää sopimukseen liittyvien ehtojen tai menettelyjen soveltamisen 65 §:ssä säädettyjä kiellon edellytyksiä laajemmin. Markkinaoikeuden tulisi ainoastaan arvioida, onko kielletyksi vaadittu sopimusehto tai menettely 65 §:ssä tarkoitetulla tavalla 35 §:n vastainen tai kohtuuton. Jos näin on, markkinaoikeus voisi kieltää sopijapuolta soveltamasta ehtoa tai menettelyä.

Kiellon määräämistä haettaisiin markkinaoikeudelta kirjallisella hakemuksella. Kieltoa hakevan asianosaisen tulisi yksilöidä ne sopimusehdot ja menettelyt, joita hän esittää kiellettäviksi, sekä lisäksi osoittaa, millä tavalla sopimusehto tai menettely on 35 §:n vastainen tai kohtuuton. Sopimusehto tai menettely on voinut sisältyä kysymyksessä olevaan sopimukseen tai sopimusluonnokseen, tai yhteishallinnointiorganisaatio on voinut esimerkiksi käyttää menettelyä aikaisemmassa sopimussuhteessaan ja tulisi todennäköisesti käyttämään sitä myös tässä sopimussuhteessa. Todistustaakka siirtyisi varsin vähäisellä näytöllä yhteishallinnointiorganisaatiolle, jonka puolestaan tulisi näyttää sopimusehdon tai menettelyn hyväksyttävyyttä.

Lain 65 §:ään perustuva 66 §:ssä tarkoitettu vaatimus luonteeltaan tyypillisesti kyseisellä alalla ja sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa toisena osapuolena olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta 35 §:n vastaisen tai kohtuuttoman sopimusehdon tai menettelyn kiellon määräämiseksi olisi luonteeltaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu markkinaoikeudellinen asia. Tällaista sopimusehtoa tai menettelyä koskevan kiellon antaminen poikkeaa luonteeltaan kahden osapuolen väliseen oikeussuhteeseen rajoittuvan teollis- ja tekijänoikeudellisen riita-asian ratkaisemisesta. Markkinaoikeudellisena asiana käsiteltävä kieltoasia on riita-asian luonteinen mutta siinä on myös pakottavia piirteitä. Markkinaoikeuden ratkaisulla olisi kahden asianosaisen välisen oikeussuhteen ratkaisemisen lisäksi laajempi merkitys markkinaoikeuden arvioidessa, rikkooko erimielisyyden kohteena oleva sopimusehto tai menettely yleisemminkin elinkeinonharjoittajien, kuluttajien tai esimerkiksi oikeudenhaltijoiden intressien suojaksi säädettyjä normeja. Kieltoasian ratkaisuun liittyy siten julkinen intressi riippumatta siitä, ovatko molemmat asianosaiset elinkeinonharjoittajia vai eivät.

Muun kuin luonteeltaan tyypillisesti kyseisellä alalla ja sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa toisena osapuolena olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta 35 §:n vastaisen tai kohtuuttoman sopimusehdon tai menettelyn kiello olisi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu teollis- ja tekijänoikeudellinen asia.

Nyt ehdotettavan lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämiseksi riittävä edellytys olisi 65 §:ssä tarkoitetun sopimusehdon tai menettelyn objektiivisen oikeudenvastaisuuden toteaminen. Kiellon määrittämisen edellytyksenä ei sen sijaan olisi, että kysymyksessä olevasta sopimusehdon tai menettelyn soveltamisesta olisi jo aiheutunut tosiasiallista vahinkoa. Markkinaoikeuden vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan markkinaoikeuden antamaa kieltoa olisi pääsääntöisesti noudatettava heti. Markkinaoikeuden harkinnan mukaan erityisestä syystä yhteishallinnointiorganisaatiolle voitaisiin myöntää lyhyt määräaika kiellon edellyttämien muutosten tekemiseen menettelyihin ja sopimusehtoihin.

Kieltoa olisi 1 momentin mukaan tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Erityinen syy jättää uhkasakko määrittämättä voisi olla esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation esittämä näyttö siitä, että se ei jatkossa sovelta kiellon kohteena olevaa sopimusehtoa tai menettelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan kielto ja uhkasakko voitaisiin erityisestä syystä kohdistaa yhteishallinnointiorganisaation lukuun toimivaan oikeushenkilöön. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi se, että yhteishallinnointiorganisaatio on ulkoistanut toimintojaan oikeushenkilölle, joka on ollut vastuussa toisen sopimuspuolen kannalta kohtuuttoman sopimusehdon tai menettelyn täytäntöönpanosta.

67 §. Oikeuspaikka. Pykälässä säädettäisiin siitä, millä tuomioistuimella on toimivalta käsitellä tähän lakiin perustuvia riita-asioita.

Lain 2, 7, 9 ja 11 lukuun perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Edellä mainituissa luvuissa säännellään asioita, joista voi syntyä luonteeltaan tekijänoikeudellisia riita-asioita. Teosten ja lähioikeuksien hallinnoimisesta yhteishallinnointiorganisaatiossa mahdollisesti syntyvien riitojen kohde on usein korostetusti tekijänoikeudellinen. Ratkaisun saaminen erimielisyyksiin, jotka koskevat esimerkiksi valtuutukseen sisältyvien oikeuksien laajuutta tai tietyn tekijän oikeuksia yhteisteoksessa, edellyttää tekijänoikeuteen erikoistuneella tuomioistuimella olevaa tekijänoikeudellista osaamista. Näin ollen markkinaoikeus olisi kärjäoikeutta tarkoituksenmukaisempi tuomioistuin ratkaisemaan tämän lain 2, 7, 9 ja 11 lukuun perustuvat riita-asiat, jotka liittyvät tekijänoikeuslaissa säädettyihin oikeuksiin.

Lain 66 §:ssä tarkoitettu kielto soveltaa 35 §:n vastaista tai kyseisellä alalla ja sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa toisena osapuolena olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta tyypillisesti kohtuutonta sopimusehtoa tai menettelyä käsitellään markkinaoikeudellisena asiana. Muut luonteeltaan tekijänoikeudelliset riita-asiat markkinaoikeus käsittelee oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettuina teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina. Tästä säädettäisiin mainitun lain 1 luvun 4 §:n uudessa 4 momentissa. Tällainen riita-asia olisi esimerkiksi oikeudenhaltijan ja yhteishallinnointiorganisaation välinen riita yhteishallinnointiorganisaation valtuutuksen laajuudesta.

Teosten hyödyntämisestä perittävä korvaus perustuu tekijänoikeuslakiin ja siinä säädettyihin oikeuksiin. Yhteishallinnointiorganisaatiot ovat ainoa taho oikeudenhaltijoiden lisäksi, jotka myöntävät teosten käyttöoikeuksia. Ehdotettavassa laissa tarkoitetun käyttöoikeuden myöntämiseen liittyvien maksujen tason kohtuullisuuden arvioiminen on siten luonteeltaan sekä tekijänoikeudellinen että kilpailuoikeudellinen asia. Markkinaoikeus on toimivaltainen käsittelemään myös luonteeltaan kilpailuoikeudellisia asioita ja on siten kärjäoikeutta tarkoituksenmukaisempi tuomioistuin myös tästä syystä käsittelemään tariffien 35 §:n vastaisuuteen tai kohtuuttomuuteen perustuvat kieltoasiat.

Ehdotettavaan lakiin perustuvissa riita-asioissa, joissa sovinto on sallittu, voi riidan osapuoleksi oleva yhteishallinnointiorganisaatio, sen jäsen, oikeudenhaltija, teoksen käyttäjä, verkko-palvelun tarjoaja tai muu asiaan osallinen saattaa asian ratkaistavaksi myös vaihtoehtoisessa riidanratkaisumenettelyssä joko tuomioistuimessa tai sen ulkopuolisessa menettelyssä. Esimerkiksi lain 9 lukuun perustuvissa riita-asioissa, jotka koskevat sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lisensiointia, riidan osapuolella on aina mahdollisuus panna asia vireille vaihtoehtoisessa riidanratkaisumenettelyssä. Riidan osapuoli voi vapaasti valita erilaisista vaihtoehtoisista riidanratkaisumenettelyistä. Jos asianosainen kieltäytyy asian ratkaisemisesta vaihtoehtoisessa riidanratkaisumenettelyssä, asia voidaan aina saattaa markkina-oikeuden ratkaistavaksi.

Suomessa käytettävissä olevat vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt täyttävät direktiivin johdantokappaleessa 49 mainitut edellytykset, joiden mukaan vaihtoehtoisessa riidanratkaisumenettelyssä on taattava riidanratkaisun riippumattomuus, puolueettomuus ja tehokkuus. Riidan osapuolilla tulisi olla mahdollisuus helppokäyttöiseen, tehokkaaseen ja puolueettomaan tuomioistuinten ulkopuoliseen menettelyyn, kuten sovittelu- tai välimiesmenettelyyn.

Tämän lain 3—6 ja 8 lukuun perustuvat riita-asiat, esimerkiksi tekemättömien suoritusten velkomukset sekä yleiseen sopimusoikeuteen, yhtiö- ja yhdistysoikeuteen tai yleiseen vahingonkorvausoikeuteen perustuvat riidat, ratkaistaisiin yleisessä tuomioistuimessa eli kärjäoikeudessa, koska edellä mainitut riita-asiat eivät ole luonteeltaan tekijänoikeudellisia siinä määrin, että niiden ratkaisemisessa tarvittaisiin tekijänoikeudellista erityisasiantuntemusta. Ehdotettavalla lailla ei ole tältä osin tarkoitus muuttaa markkinaoikeuden ja kärjäoikeuden toimivallan jakoa.

12 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

68 §. Voimaantulo. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

69 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation, joka harjoittaa laissa tarkoitettua tekijänoikeuden yhteishallinnointia lain tullessa voimaan, olisi annettava valvontaviranomaiselle lain 53 §:ssä tarkoitettu ilmoitus viimeistään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Pykälän 2 momentin mukaan oikeudenhaltijalle olisi viimeistään 10 päivänä lokakuuta 2016 annettava oikeudenhaltijalle 9 §:n mukainen selvitys hänelle tämän lain mukaan kuuluvista oikeuksista. Näihin kuuluvat oikeus määritellä valtuutuksen laajuus, oikeus myöntää käyttöluupa teoksen tai muun suojan kohteen ei-kaupalliseen käyttöön sekä oikeus peruuttaa valtuutus. Lisäksi selvitykseen tulee sisällyttää tieto mahdollisista edellytyksistä ja rajoituksista, jotka koskevat oikeudenhaltijan valinnanvapautta tai valtuutuksen peruuttamista, mikäli oikeudenhaltijan valtuutus on annettu ennen lain voimaantuloa. Jos valtuutus on annettu tämän lain voimaantulon jälkeen, oikeudenhaltijalle olisi annettava edellä tarkoitettu selvitys ennen valtuutuksen antamista. Säännös määraikoineen perustuu direktiivin 5 artiklan 8 kohtaan.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että ennen lain voimaantuloa tehdyn valtuutuksen ehto, joka on tämän lain säännösten vastainen, olisi pätemätön. Esimerkiksi valtuutukseen sisältyvä ehto, joka rajoittaa oikeudenhaltijan oikeutta perua valtuutuksensa ehdotettavan lain mukaisesti, olisi lain voimaan tultua pätemätön.

Pykälän 3 momentin mukaan vuotuinen avoimuusraportti annettaisiin ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeiseltä alkavalta kokonaiselta tilikaudelta. Jos laki tulee voimaan kesken tilikauden, keskeneräiseltä tilikaudelta olisi julkaistava 18 §:n 2 momentissa tarkoitetut henki-

lökohtaiset sidonnaisuuslausumat sekä kirjanpitolain mukainen toimintakertomus ja tilinpäätös, jotka on tarkastettu tilintarkastuslain säännösten mukaisesti.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin, että jos ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn yhteishallinnointiorganisaation sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen sisältyy tämän lain vastaisia määräyksiä, niiden sijasta on noudatettava tämän lain säännöksiä. Säännöt tai yhtiöjärjestys olisi muutettava tämän lain mukaisiksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016.

Pykälän 5 *momentissa* säädettäisiin, että ennen uuden lain voimaantuloa valitun hallituksen tai hallintoneuvoston kokoonpano on muutettava uuden lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016.

Pykälän 4 ja 5 momentin määräaikoja asetettaessa on otettu huomioon yhteishallinnointiorganisaatioiden ja niiden jäsenyhteisöjen lausunnot ja toivomukset lain voimaantulon ajankohdasta. Huomioon on lisäksi otettu, että yhteishallinnointiorganisaatioilla on ollut mahdollisuus valmistautua direktiivin edellyttämiin muutoksiin muutaman vuoden ajan. Ehdotettavaan lakiin ei sisälly merkittävästi direktiivistä poikkeavia tai direktiiviä pidemmälle meneviä säännöksiä. Vähäisenä poikkeuksena olisivat kielivaatimuksiin liittyvät 10, 37 ja 40 §:ssä säädetyt velvoitteet, joiden osalta pykälän 6 *momentissa* säädettäisiin, että niitä on noudatettava viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

1.2 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Kilpailu- ja valvonta-asiat. Pykälän 2 momentin 2 kohtaan, joka koskee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 a §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun määräämistä koskevien asioiden käsittelyä, tehdään tekninen muutos. Viittaus televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin (744/1998) muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 334 §:ään, joka on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

4 §. Teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädetään markkinaoikeuden toimivaltaan teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina kuuluviksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 67 §:ssä tarkoitetut luonteeltaan tekijänoikeudelliset riita-asiat, jotka perustuvat mainitun lain 2, 7, 9 ja 11 lukuun.

5 §. Toimivalta teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiassa. Pykälän 1 ja 2 momenttiin lisättäisiin viittaukset 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin, joka koskee tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan säädettyjä riita-asioita. Pykälän 1 *momentin* mukaan markkinaoikeus voisi edellä mainitun riita-asian yhteydessä tutkia myös muun riita-asian, jos kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta. Pykälän 2 *momentin* mukaan markkinaoikeus voisi samassa yhteydessä tutkia myös vastaajan kantajaa vastaan nostaman muuta asiaa koskevan vastakanteen, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne.

6 §. Markkinaoikeudelliset asiat. Pykälän 2 momentin 3 kohtaan, joka koskee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettuja kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvien asioiden käsittelyä, tehdään tekninen muutos. Viittaus televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jossa tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetut kiellon määrittämisestä koskevat asiat säädettäisiin kuuluviksi markkinaoikeuden toimivaltaan.

Mainitun lain 66 §:ssä tarkoitettu kiellon määrittäminen olisi joko teollis- ja tekijänoikeudellinen riita-asia tai markkinaoikeudellinen asia riippuen siitä, onko hakemuksessa esitetty vaatimus sillä perusteella, että kysymys on luonteeltaan tyypillisesti kyseisellä alalla ja sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa toisena osapuolena olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta kohtuuttomasta sopimusehdosta tai menettelystä. Hakijan vaatiessa tällaisen sopimusehdon tai menettelyn kieltoa kysymys olisi markkinaoikeudellisesta asiasta. Jos kieltoa vaaditaan ainoastaan sillä perusteella, että sopimusehdon tai menettelyn väitetään olevan kohtuuton vain kahden sopimusosapuolen välisessä oikeussuhteessa, kysymys olisi teollis- ja tekijänoikeudellisesta asiasta, joka käsiteltäisiin tämän lain 4 luvun mukaan.

4 luku. Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely

1 §. *Luvun säännösten soveltamisala.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin viittaus 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin. Teollis- ja tekijänoikeudellisina riita-asioina käsiteltäisiin siten myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa tarkoitetut luonteeltaan tekijänoikeudelliset asiat.

17 §. *Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen.* Pykälään lisättäisiin viittaus 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin. Samoin kuin markkinaoikeudessa käsiteltäviin muihin teollis- ja tekijänoikeudellisiin riita-asioihin myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan säädettyihin tekijänoikeudellisiin riita-asioihin sovellettaisiin soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaarissa säädetään tällaisten asioiden käsittelystä käräjäoikeudessa.

5 luku. Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §. *Asian vireillepanoon oikeudet.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta, jossa säädettäisiin siitä, kenellä on oikeus panna vireille hakemus tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä. Kieltoa koskeva asia pannaan vireille markkinaoikeuteen toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

Hakemuksen voisi tehdä se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, johon tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 65 §:ssä tarkoitettua kiellettyä ehtoa tai menettelyä sovellettaisiin. Kieltoa voisi siten hakea esimerkiksi toinen yhteishallinnointiorganisaatio tai teoksen käyttäjä sekä oikeudenhaltija. Kiellon hakemisen edellytyksenä ei olisi, että kyseisen kiellettävän ehdon tai menettelyn sisältävä sopimus on jo tehty tai että siitä on neuvoteltu. Riittäisi, että yhteishallinnointiorganisaatio on tarjoutunut tekemään ehdon tai menettelyn sisältävän sopimuksen hakijan kanssa.

Elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys voisi hakea kieltoasian vireillepanoa siinä tapauksessa, että se on neuvotellut kahden tai useamman jäsenensä puolesta sopimuksen, johon 65 §:ssä tarkoitettu ehto tai menettely perustuu. Esimerkiksi hotellijäsen- ja ravitsemisalalla on tapana, että elinkeinonharjoittajien etuja valvova yhdistys neuvottelee jäsentensä puolesta puitesopimukset teosten julkiseen esittämiseen liittyvistä oikeuksista ja korvauksista. Sopimukset neuvotellut yhdistys ei tule itse tällaisen sopimuksen osapuoleksi, eikä sopimukseen sisältyviä ehtoja tai menettelyjä sovelleta sen toiminnassa. Sekä sopimukset käytännössä neuvotelleella yhdistyksellä että sopimuksiin sidotuiksi tulevilla jäsenyrityksillä,

esimerkiksi ravintoloilla ja hotelleilla, on kuitenkin oltava yhtäläinen mahdollisuus hakea ehdon tai menettelyn kieltämistä.

Pykälän 4 momenttiin, joka koskee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettuja kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvien asioiden käsittelyä, tehdään tekninen muutos. Viittaus televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momenttiin.

3 §. *Toissijainen vireillepano-oikeus.* Pykälään, joka koskee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettuja kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvien asioiden käsittelyä, tehdään tekninen muutos. Viittaus televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momenttiin.

9 §. *Väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittely.* Pykälän 2 momenttiin, joka koskee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettuja kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvien asioiden käsittelyä, tehdään tekninen muutos. Viittaus televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momenttiin.

15 §. *Korvaus valtion varoista.* Pykälän 1 momenttiin, joka koskee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettuja kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvien asioiden käsittelyä, tehdään tekninen muutos. Viittaus televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momenttiin.

6 luku. Erinäiset säännökset

1 §. *Teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin, jolla mahdollistettaisiin myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa tarkoitettujen tekijänoikeudellisten riita-asioiden käsittely samassa oikeudenkäynnissä muiden mainitussa lainkohdassa tarkoitettujen markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien riita-asioiden kanssa.

2 §. *Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja muun riita-asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin lisättäisiin viittaukset 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin. Pykälän 1 momentin mukaan myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa tarkoitettu tekijänoikeudellinen riita-asia ja muu markkinaoikeuden käsiteltävänä olevaan riita-asia olisi käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Muita kuin teollis- ja tekijänoikeudellisia riita-asioita ovat asiat, joissa vaatimukset perustuvat muihin kuin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 4 §:ssä lueteltuihin säädöksiin. Tällainen muu riita-asia voisi olla esimerkiksi sopimuksessa edellytetyn suorituksen tekemättä jättämiseen tai sopimuksessa sovitun seuraamuksen tulkintaan liittyvä riita.

Pykälän 2 momentin säännöksiä riita-asioiden käsittelyn erottamisesta sovellettaisiin myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa tarkoitettujen tekijänoikeudellisten riita-asioiden ja muiden riita-asioiden käsittelyyn.

3 §. *Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja markkinaoikeudellisen asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin, jolla mahdollistettaisiin myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 2, 7, 9 ja 11 lukuun perustuvien tekijänoikeudellisten riita-asioiden sekä edellä mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettujen, markkinaoikeudellisena asiana käsiteltävän kyseisellä alalla ja sopimuk-

sessä tarkoitetuissa tilanteissa sopijapuolina olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta tyypillisesti kohtuuttoman sopimusehdon tai menettelyn kieltämistä koskevan asian käsittely samassa oikeudenkäynnissä. Harkinnassa tulisi huomioida muiden seikkojen ohella asioiden kiireellisyys ja prosessiekonominen tarkoituksenmukaisuus.

Esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjän välisessä oikeussuhteessa voi syntyä erimielisyyttä sekä käyttöoikeuden laajuudesta että käyttöoikeudesta maksettavan korvauksen kohtuullisuudesta. Yhteishallinnointiorganisaation ja oikeudenhaltijan välisessä oikeussuhteessa kohtuuttomat sopimusehdot tai menettelyt yhdessä yhteishallinnointiorganisaation määräävän markkina-aseman kanssa voivat haitata markkinoiden toimintaa. Yhteishallinnointiorganisaatio voisi käyttää määräävää markkina-asemaansa väärin esimerkiksi asettamalla yksittäistapauksessa poikkeuksellisia ehtoja tai kieltäytymällä hyväksymästä oikeudenhaltijan valtuutusta. Jäädessään yhteishallinnointiorganisaation palveluiden ulkopuolelle oikeudenhaltijalla ei olisi mahdollisuutta valvoa oikeuksiaan siinä laajuudessa ja sillä tehokkuudella kuin yhteishallinnointiorganisaatio voisi sen tehdä. Jotta markkinoiden toimivuus voitaisiin turvata, markkinoilla toimivilla olisi oltava mahdollisuus hakea markkinaoikeuden ratkaisua siihen, onko jokin sopimusehto tai menettely esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä tai muuten markkinoiden toiminnalle haitallista.

Jos markkinaoikeus päättää käsitellä tekijänoikeudellisen riita-asian ja markkinaoikeudellisen asian yhdessä, käsittelyä jatkettaisiin riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä ottaen huomioon kuitenkin sen, mitä 6 luvun 3 §:n 2 momentissa mainituissa lainkohdissa säädetään asian vireillepanosta, hakemuksen tiedoksi antamisesta, täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä sekä oikeudenkäyntikuluista ja maksuista.

8 §. *Ratkaisun julistaminen tai antaminen muussa asiassa.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin. Myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annettussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyissä riita-asioissa markkinaoikeuden ratkaisu voitaisiin julistaa päätösneuvottelun päätyttyä tai antaa markkinaoikeuden kansliassa.

7 luku. Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

4 §. *Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus 1 luvun 4 §:n uuteen 4 momenttiin, jolla säädettäisiin muutoksenhakuoikeudesta markkinaoikeuden tekemään ratkaisuun, joka on annettu tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa tarkoitetussa teollis- tai tekijänoikeudellisessa riita-asiasa tai markkinaoikeudellisessa asiassa. Muutosta haetaan valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

1.3 Laki kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

39 §. *Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen eräille viranomaisille.* Pykälää muutettaisiin siten, että Patentti- ja rekisterihallitus lisättäisiin pykälän tarkoittamiksi viranomaisiksi, joille Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja.

1.4 Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Tehtävät. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viraston tehtäviin lisätään tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa tarkoitettua yhteishallinnointiorganisaatioiden valvonta. Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että Patentti- ja rekisterihallituksessa vastaisi lakiehdotuksessa tarkoitettua valvontaviranomaisen tehtävän hoitamista.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevaan lakiin ehdotetaan valtuudet antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella seuraavista asioista: 1) vuotuisessa avoimuusraportissa annettavat tiedot, jotka on kuvattu direktiivin liitteessä (41 §); 2) vaatimukset, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaation valmiuksia käsitellä tietoja usean valtion alueen kattavien sävellysteosten verkko-oikeuksien lisenssien hallinnoimiseksi pykälässä tarkemmin määriteltyjä tarkoituksia varten (43 §).

Edellä mainittuja tarkempia säännöksiä olisi asetuksella tarkoitus antaa vain, jos ne olisivat tarpeen lain säännösten soveltamisen selventämiseksi kotimaisen tai Euroopan unionissa tapahtuvan kehityksen johdosta.

Lain 62 §:ssä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunnasta. Asetuksen säännökset koskisivat neuvottelukunnan kokoonpanoa, toimikautta ja tehtäviä.

3 Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Direktiivin määräaika kansalliselle täytäntöönpanolle on 10 päivä huhtikuuta 2016.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

4.1 Omaisuuden suoja

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen oikeus omaisuuteen on turvattu. Tekijänoikeuden on katsottu kuuluvan oikeudenhaltijan omaisuuden suojan piiriin.

Ehdotus vahvistaisi oikeudenhaltijoiden omistusoikeuden suojan toteutumista käytännössä. Se vahvistaisi oikeudenhaltijoiden riippumattomuutta yhteishallinnointiorganisaatiosta, turvaisi oikeudenhaltijoiden osallistumismahdollisuuksia yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon, lisäisi yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan ja tilitysten läpinäkyvyyttä sekä nopeuttaisi tekijänoikeuskorvausten tilittämistä oikeudenhaltijoille.

4.2 Yhdistymisvapaus

Perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauksen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi.

Ehdotettava laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista on perustuslain 13 §:ssä tarkoitettua yhdistymisvapauden mukainen. Yhdistyksen autonomiaa puututtaisiin siltä osin kuin laissa

säädettäisiin oikeudenhaltijan oikeudesta päästä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi edellyttäen, että hän täyttää yhteishallinnointiorganisaation jäsenyysehdot. Yhteishallinnointiorganisaatio määrittelee itse jäsenyysehtonsa. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on turvata se, ettei yhteishallinnointiorganisaatio voi perusteetta kieltää jäsenyyksvaatimukset täyttävää oikeudenhaltijaa pääsemästä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena olisi siten oikeudenhaltijoiden tasapuolisen kohtelun turvaaminen.

Edellä kerrotuin perustein ehdotuksen ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 13 §:n 2 momentin kanssa.

4.3 Elinkeinoon harjoittamisen vapaus

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Ehdotettavaan lakiin tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista sisältyy säännös, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaation ja riippumattoman hallinnointiorganisaation tulee antaa ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneen käytännön mukaan katsonut, että toimilupajärjestelmä rajoittaa vapautta elinkeinoon, mikä edellyttää lain säätämistä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Ehdotuksessa yhteishallinnointiorganisaatio velvoitetaan tekemään ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle, mutta kyse ei ole toimilupajärjestelmästä, eikä ilmoituksen laiminlyömisestä seuraa rangaistusta.

Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt pelkkää ilmoitusvelvollisuudesta säätämistä ongelmallisena elinkeinovapauden kannalta, jos viranomaisen ei edellytetä tekevän ilmoituksen johdosta päätöstä (PeVL 10/2012 vp, s. 4—5, PeVL 54/2002 vp, s. 3) tai jos ilmoituksen tekemättä jättäminen ei ole merkinnyt kieltoa harjoittaa toimintaa (PeVL 16/2009 vp, s. 3).

Ehdotukseen sisältyvä ilmoitusvelvollisuuden ei edellä kerrotuilla perusteilla voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 18 §:n kanssa.

4.4 Asetuksenantovaltuudet

Ehdotuksessa on säännöksiä, jotka liittyvät lainsäädäntövallan siirtämistä sääntelevään perustuslain 80 §:ään. Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa varataan opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuus säätää tarkemmin vuotuisen avoimuusraporttiin sisällytettävistä tiedoista sekä sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lisenssien hallinnoinnin edellyttämästä tietojenkäsittelystä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin perustettavan yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja toimikaudesta. Yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunta voisi ehdotuksen mukaan antaa suosituksia yhteishallinnoinnissa noudatettavista hyvistä käytännöistä. Nämä eivät kuitenkaan olisi oikeudellisesti sitovia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksenantovalta koskisi teknisluonteisia määräyksiä, kun sen sijaan neuvottelukunnan asettamiseen saattaa sisältyä sellaisia periaatteellisia näkökohtia, joiden takia on perusteltua säätää siitä valtioneuvoston asetuksella.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Ehdotetut valtuutussäännökset on pääosin rajoitettu koskemaan teknis-

luonteisia yksityiskohtia yksilöiden oikeusaseman perusteiden määräytyessä lain säännösten perusteella.

Ehdotuksen norminantovaltuuksien ei edellä kerrotuilla perusteilla voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa.

4.5 Säättämisjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämismenettelyssä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on turvata tekijänoikeuden ja tekijänoikeuden lähioikeuksien oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeus, edistää tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuutta ja varmistaa, että tekijänoikeuden ja tekijänoikeuden lähioikeuksien yhteishallinnoinnissa toimitaan vastuullisesti, tehokkaasti ja läpinäkyvästi suhteessa oikeudenhaltijoihin ja käyttäjiin.

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista 4 §:n 1 kohdassa tarkoitetuissa yhteishallinnointiorganisaatioissa. Mitä 42—52 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan sävellysteosten oikeudenhaltijoita edustaviin yhteishallinnointiorganisaatioihin.

Jäljempänä 5—9 §:ää, 22 §:n 1 momenttia, 24, 25 ja 33—39 §:ää, 40 §:n 1 momentin 1 ja 3—9 kohtaa sekä 53—62 §:ää sovelletaan 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettuihin riippumattomiin hallinnointiorganisaatioihin.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Yhteishallinnointiorganisaation ja riippumattoman hallinnointiorganisaation toimintaan sovelletaan ensisijaisesti tämän lain säännöksiä ja sitä täydentäen muuta lainsäädäntöä siltä osin kuin tästä laista ei muuta johdu.

Tätä lakia sovelletaan yhteishallinnointiorganisaation ja riippumattoman hallinnointiorganisaation toimintaan vain, ellei kilpailulaista (948/2011) muuta johdu.

Tämä laki ei vaikuta toimivaltaan, joka opetus- ja kulttuuriministeriöllä on tekijänoikeuslain (404/1961) mukaisesti. Jos opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeuslain nojalla tekemä yhteishallinnointiorganisaation hyväksymispäätös on ristiriidassa tämän lain kanssa, noudatetaan hyväksymispäätöstä.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *yhteishallinnointiorganisaatiolla* oikeushenkilöä, joka on jäsentensä omistuksessa tai määräysvallassa tai on voittoa tavoittelematon, ja jonka ainoana tai pääasiallisena tarkoituksena on siihen valtuutettuna hallinnoida tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeuksia oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun;

2) *riippumattomalla hallinnointiorganisaatiolla* voittoa tavoittelevaa oikeushenkilöä, joka ei ole suoraan tai välillisesti eikä kokonaan tai osittain oikeudenhaltijoiden omistuksessa tai määräysvallassa, ja jonka ainoana tai pääasiallisena tarkoituksena on siihen valtuutettuna hallinnoida tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeuksia oikeudenhaltijoiden yhteiseen lukuun;

3) *yleiskokouksella* yhdistyslain (503/1989) mukaista yhdistyksen kokousta tai valtuutettujen kokousta, osuuskuntalain (421/2013) mukaista osuuskunnan kokousta tai edustajistoa, osakeyhtiölain (624/2006) mukaista yhtiökokousta, eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1435/2003 mukaista eurooppaosuuskunnan yleiskokousta sekä eurooppayhtiön (SE) säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2157/2001 mukaista eurooppayhtiön yhtiökokousta;

4) *oikeudenhaltijalla* sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on hallussaan tekijänoikeus tai lähioikeus taikka jolla on oikeuksien hyödyntämistä koskevan sopimuksen tai lainsäädännön nojalla oikeus osuuteen tekijänoikeuskorvauksista; oikeudenhaltijana ei kuitenkaan pidetä yhteishallinnointiorganisaatiota eikä riippumatonta hallinnointiorganisaatiota;

5) *käyttäjällä* sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää tai haluaa käyttää teosta tai muuta suojan kohdetta tavalla, joka edellyttää oikeudenhaltijan lupaa tai oikeudenhaltijalle suoritettavaa korvausta;

6) *jäsenellä* oikeudenhaltijaa taikka oikeudenhaltijoita edustavaa yhteisöä tai säätiötä (*jäsenyhteisö*), joka on yhdistysmuotoisen yhteishallinnointiorganisaation jäsen, osuuskuntamuotoisen yhteishallinnointiorganisaation jäsen tai osakeyhtiömuotoisen yhteishallinnointiorganisaation osakkeenomistaja;

7) *lissenssillä* lupaa, jolla myönnetään käyttöoikeus tekijänoikeudella tai tekijänoikeuden lähioikeudella suojattuun teokseen tai muuhun suojan kohteeseen, tai sopimusta teoksen tai muun suojan kohteen käytöstä maksettavasta korvauksesta;

8) *edustussopimuksella* sopimusta, jolla yhteishallinnointiorganisaatio valtuuttaa (*valtuuttava yhteishallinnointiorganisaatio*) toisen yhteishallinnointiorganisaation hallinnoimaan tekijänoikeutta ja tekijänoikeuden lähioikeutta (*lissensioiva yhteishallinnointiorganisaatio*);

9) *sävellysteoksen verkko-oikeuksilla* verkkopalvelun tarjoamiseksi tarvittavaa tekijänoikeuslain 2 §:n mukaista oikeutta valmistaa teoksesta kappale ja oikeutta saattaa teos yleisön saataville välittämällä se yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

2 luku

Oikeudenhaltijoiden oikeudet

5 §

Oikeudenhaltijan oikeus valita yhteishallinnointiorganisaatio

Oikeudenhaltijalla on oikeus suoraan tai välillisesti valtuuttaa valitsemansa yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoimaan valitsemiaan tekijänoikeuksia tai lähioikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten tai muiden suojan kohteiden tyyppejä valitsemillaan alueilla riippumatta siitä, mihin Euroopan unionin jäsenvaltioon yhteishallinnointiorganisaatio on sijoittautunut, mikä on oikeudenhaltijan kansalaisuus ja mikä on se Euroopan unionin valtio, jossa oikeudenhaltija asuu tai johon se on sijoittautunut.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun valtuutuksen on oltava nimenomainen ja yksilöity sekä kirjallinen tai muutoin todennettavissa.

Jollei yhteishallinnointiorganisaatiolla ole perusteltua syytä kieltäytyä valtuutuksen mukaisesta oikeuksien hallinnoimisesta, sillä on velvollisuus hallinnoida niitä edellyttäen, että se kuuluu sen toimialaan.

6 §

Kielto asettaa oikeudenhaltijalle tarpeettomia velvoitteita

Yhteishallinnointiorganisaation tulee toimia niiden oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti, joiden tekijänoikeuksia tai lähioikeuksia se edustaa. Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa asettaa edustamalleen oikeudenhaltijalle velvoitteita, jotka eivät ole tarpeen tämän oikeuksien ja etujen suojelemiseksi tai tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien tehokkaaksi hallinnoimiseksi.

7 §

Oikeudenhaltijan itsenäinen oikeus myöntää lisenssi

Oikeudenhaltijalla on antamansa 5 §:ssä tarkoitetun valtuutuksen estämättä oikeus myöntää lisenssi valitsemallaan tavalla teosten tai muiden suojan kohteiden ei-kaupalliseen käyttöön.

8 §

Oikeudenhaltijan oikeus peruuttaa yhteishallinnointia koskeva valtuutus

Oikeudenhaltijalla on oikeus peruuttaa osittain tai kokonaan antamansa 5 §:ssä tarkoitettu valtuutus ilmoittamalla tästä yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Yhteishallinnointiorganisaatio saa asettaa valtuutuksen peruuttamiselle kohtuullisen, enintään kuuden kuukauden pituisen irtisanomisajan, tai edellyttää, että peruuttaminen tulee voimaan sen tilikauden päättyessä, jona ilmoitus on annettu. Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa asettaa valtuutuksen peruuttamisen ehdoksi, että peruutuksen kohteena olevien oikeuksien, oikeuksien luokkien tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppien hallinnointi siirretään toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle, eikä muita kohtuuttomia ehtoja. Valtuutuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen irtisanomisajan päättymistä annetun lisenssin ehtoihin, oikeudenhaltijan oikeuteen saada hänelle kuuluvat tekijänoikeuskorvaukset eikä 19—26, 39, 49 ja 64 §:n mukaisiin yhteishallinnointiorganisaation velvollisuuksiin.

Tämän pykälän säännöksiä oikeudenhaltijan oikeudesta peruuttaa valtuutus sovelletaan myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöön, jolle oikeudenhaltija on siirtänyt oikeutensa hallinnoitavaksi.

9 §

Oikeudenhaltijan oikeus saada tieto valtuutukseen liittyvistä oikeuksistaan ja valtuutuksen peruuttamisen ehdoista

Yhteishallinnointiorganisaation tai sen puolesta valtuutuksen vastaanottavan yhteisön tai säätiön on ilmoitettava oikeudenhaltijalle tämän 5 §:n 1 momentin, 7 §:n ja 8 §:n 1 momentin mukaisista oikeuksista sekä 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista valtuutuksen peruuttamisen edellytyksistä ennen kuin tämä antaa 5 §:n 2 momentin mukaisesti valtuutuksen tekijänoikeuden tai lähioikeuden yhteishallinnointia varten.

10 §

Oikeudenhaltijan asiointiin liittyvät oikeudet

Oikeudenhaltijalla on oikeus asioida yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada 25 ja 39 §:ssä tarkoitetut tiedot valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi. Valtuutuksen ja sen peruuttamisen ehtojen sekä 9 §:ssä tarkoitettujen tietojen tulee olla saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.

Yhteishallinnointiorganisaation tulee tarjota oikeudenhaltijalle mahdollisuus sähköiseen asiointiin.

3 luku

Jäsenen oikeudet ja päätösvalta yhteishallinnointiorganisaatiossa

11 §

Oikeus päästä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi

Yhteishallinnointiorganisaation sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen tulee sisällyttää edellytykset, joiden mukaisesti oikeudenhaltija tai oikeudenhaltijoita edustava yhteisö tai säätiö on hyväksyttävä yhteishallinnointiorganisaation jäseneksi. Jos jäsenyysehtoja ei ole tyhjentävästi määritelty säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä, yhteisön yleiskokous voi määritellä tarkemmin jäsenyysehdot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen jäsenyysehtojen tulee perustua objektiivisiin, avoimiin ja syrjimättömiin kriteereihin.

Jos yhteishallinnointiorganisaatio ei hyväksy jäsenhakemusta, sen on kohtuullisessa ajassa toimitettava jäsenyyttä hakeneelle päätöksensä perusteluineen kirjallisesti.

12 §

Oikeus osallistua yhteishallinnointiorganisaation päätöksentekoon

Yhteishallinnointiorganisaation yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä on määrättävä asianmukaisista ja tehokkaista menetelmistä, joiden avulla sen jäsenet voivat osallistua organisaation päätöksentekoon. Osallistumisen tulee olla mahdollista myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen välityksellä, ellei tätä voida pitää ilmeisen tarpeettomana tai suhteetto-

mana oikeudenhaltijoiden määrä, asuin- tai sijaintivaltio sekä etäosallistumisen järjestämisen kustannukset ja toteuttamismahdollisuudet huomioon ottaen. Eri oikeudenhaltijaryhmiin kuuluvien jäsenten on oltava tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina päätöksentekoprosessissa.

Jäsenellä on oikeus valtuuttaa asiamies osallistumaan yleiskokoukseen. Jäsenen oikeutta käyttää asiamiestä voidaan rajoittaa vain erityisestä syystä. Asiamiehellä on yleiskokouksessa samat oikeudet kuin hänet nimenneellä jäsenellä, ja hänen on äänestettävä jäsenen antamien ohjeiden mukaisesti. Asiamiehen valtakirja on voimassa yhdessä yleiskokouksessa.

13 §

Yleiskokous

Yhteishallinnointiorganisaation jäsenellä on oikeus osallistua yleiskokoukseen ja hänellä on siellä äänioikeus. Äänioikeutta voidaan rajoittaa yhteishallinnointiorganisaation säännöissä, yhtiöjärjestyksessä tai jäsenyysehdoissa ainoastaan jäsenyyden keston tai jäsenen saamien tai vielä saamatta olevien tekijänoikeuskorvausten määrän perusteella ja edellyttäen, että nämä perusteet määritetään ja niitä sovelletaan tasapuolisesti ja oikeasuhteisesti.

Yleiskokous on kutsuttava koolle vähintään kerran vuodessa.

Yhdistys- tai osuuskuntamuotoisen yhteishallinnointiorganisaation säännöissä saadaan 1 ja 2 momentissa säädetystä poiketen kuitenkin määrätä, että jäsenten päätösvaltaa kaikissa tai joissakin asioissa käyttää valtuutettujen kokous tai edustajisto, jonka jäsenet valitsevat vähintään neljän vuoden välein. Edellytyksenä on lisäksi, että jäsenten asianmukainen ja tehokas osallistuminen valtuutettujen tai edustajiston valintaan varmistetaan ja että eri oikeudenhaltijaryhmiin kuuluvat jäsenet ovat tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina valtuutettujen kokouksessa tai edustajistossa.

14 §

Yleiskokouksessa päätettävät asiat

Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään, yhteishallinnointiorganisaation yleiskokous päättää seuraavista asioista:

- 1) yhteishallinnointiorganisaation jäsenyysehdoista, jos niistä ei määrätä säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä;
- 2) yhteishallinnointiorganisaation 15 §:ssä tarkoitetun valvontaelimen jäsenten nimittämisestä ja erottamisesta sekä heille maksettavista palkkioista ja muista etuuksista;
- 3) oikeudenhaltijoille kuuluvien tekijänoikeuskorvausten jakamisessa noudatettavista yleisistä periaatteista;
- 4) jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käytöstä sekä yleisistä periaatteista, joiden mukaisesti tällaiset varat käytetään;
- 5) tekijänoikeuskorvausten ja niiden sijoittamisesta saatavien tulojen yleisistä sijoitusperiaatteista;
- 6) tekijänoikeuskorvauksista ja niiden sijoittamisesta saatavista tuloista tehtäviä vähennyksiä koskevista yleisistä periaatteista;
- 7) riskienhallintaperiaatteista;
- 8) kiinteän omaisuuden hankintaa, myyntiä tai kiinnittämistä koskevista periaatteista;
- 9) sulautumisesta, tytäryhteisön perustamisesta sekä toisen yhteisön tai sen osuuksien tai oikeuksien hankinnan hyväksymisestä sekä muista merkittävistä organisatorisista muutoksista, joilla on merkitystä tekijänoikeuden yhteishallinnointiin;
- 10) lainojen ottamisesta ja myöntämisestä sekä näihin liittyvistä vakuuksista;
- 11) jäljempänä 41 §:ssä tarkoitetun vuotuisen avoimuusraportin hyväksymisestä.

Päätösvalta 1 momentin 7—10 kohdassa tarkoitetuissa asioissa voidaan yleiskokouksen päätöksellä taikka sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen määräyksellä siirtää 15 §:ssä tarkoitettulle valvontaelimelle.

Jos yhteishallinnointiorganisaation 15 §:n mukaisena valvontaelimenä toimii hallintoneuvosto, yleiskokous voi siirtää sille päätösvalan myös 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.

4 luku

Jäsenten ja oikeudenhaltijoiden etujen valvonta yhteishallinnointiorganisaatiossa

15 §

Yhteisön valvontaelin

Yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla yleiskokouksen nimeämä valvontaelin, jossa eri oikeudenhaltijaryhmiin kuuluvat yhteishallinnointiorganisaation jäsenet ovat tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina. Yhteishallinnointiorganisaation toimitusjohtaja tai muu yhteishallinnointiorganisaation palveluksessa oleva henkilö ei voi olla valvontaelimen jäsenenä.

Hallintorakenteeltaan yksitasoisen yhteishallinnointiorganisaation valvontaelimenä toimii organisaation hallitus. Hallintorakenteeltaan kaksitasoisen yhteishallinnointiorganisaation valvontaelimenä toimii organisaation hallintoneuvosto.

Sen lisäksi, mitä valvontaelimen tehtäväksi säädetään muussa laissa, sen tehtävänä on:

- 1) valvoa yhteishallinnointiorganisaation 17 §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilön toimintaa ja tehtävien suorittamista sekä yleiskokouksen päätösten ja erityisesti 14 §:n 1 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettujen yleisten periaatteiden toteutumista;
- 2) käyttää yleiskokouksen sille 14 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti siirtämää päätösvaltaa;
- 3) vuosittain raportoida yleiskokoukselle valvontatoiminnassa tehdyistä havainnoista ja 2 kohdan mukaisesti siirretyn päätösvalan käyttämisestä.

16 §

Säätiön valvontaelin

Säätiömuotoisen yhteishallinnointiorganisaation säännöissä on oikeudenhaltijoiden etujen suojelemiseksi määrättävä perustettavaksi säätiölain (487/2015) 3 luvun 19 §:ssä tarkoitettu hallintoneuvosto. Eri luokkiin kuuluvien oikeudenhaltijaryhmien tulee olla tasapuolisesti ja tasapainoisesti edustettuina hallintoneuvostossa.

Hallintoneuvosto on kutsuttava koolle vähintään kerran vuodessa.

Sen lisäksi, mitä säätiölaissa säädetään hallintoneuvoston päätettäväksi, yhteishallinnointiorganisaation hallintoneuvosto päättää seuraavista asioista:

- 1) hallituksen jäsenten nimittämisestä;
- 2) hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle maksettavista palkkioista ja muista etuuksista;
- 3) yleisistä periaatteista, joiden mukaisesti oikeudenhaltijoille kuuluvat tekijänoikeuskorvaukset jaetaan;
- 4) jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käytöstä, sekä yleisistä periaatteista, joiden mukaisesti tällaiset varat käytetään;
- 5) tekijänoikeuskorvausten ja niiden sijoittamisesta saatavien tulojen yleisistä sijoitusperiaatteista;
- 6) tekijänoikeuskorvauksista ja niiden sijoittamisesta saatavista tuloista tehtäviä vähennyksiä koskevista yleisistä periaatteista;
- 7) riskienhallintaperiaatteista.

17 §

Yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtaminen

Yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla toimitusjohtaja tai muu organisaation päivittäisestä johtamisesta vastaava organisaation palveluksessa oleva henkilö, joka vastaa yhteishallinnointiorganisaation liiketoiminnan johtamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö johtaa yhteishallinnointiorganisaation päivittäistä hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun henkilön on annettava 15 ja 16 §:ssä tarkoitettulle valvontaelimelle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen valvontaelimen tehtävien hoitamiseksi.

18 §

Eturistiriitojen välttäminen

Yhteishallinnointiorganisaation on toteutettava kohtuulliset toimenpiteet tunnistaakseen ja ehkäistäkseen eturistiriitatilanteita sekä rajoittaakseen niiden vaikutusta organisaation edustamien oikeudenhaltijoiden yhteisiin etuihin.

Yhteishallinnointiorganisaation toimitusjohtajan tai muun päivittäisestä johtamisesta vastaavan ja valvontaelimen jäsenen tulee 1 momentin tarkoituksessa antaa vuosittain yleiskokoukselle henkilökohtainen sidonnaisuuslausuma vallitsevista tai mahdollisista ristiriidoista henkilökohtaisten ja yhteishallinnointiorganisaation etujen välillä sekä ristiriidoista niiden velvoitteiden välillä, joita henkilöllä on yhteishallinnointiorganisaatiota kohtaan ja toista oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä kohtaan. Sidonnaisuuslausuman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot:

- 1) omistususuus tai muu varallisuus oikeudellinen asema yhteishallinnointiorganisaatiossa;
- 2) yhteishallinnointiorganisaatiolta edellisellä tilikaudella saatu palkka ja palkkiot, mukaan lukien vapaaehtoiset eläkevakuutukset, luontoisedut ja muuntotyypiset etuudet;
- 3) oikeudenhaltijan ominaisuudessa yhteishallinnointiorganisaatiolta edellisellä tilikaudella saadut tekijänoikeuskorvaukset;
- 4) tiedot muista oikeuksista, etuuksista tai sellaisesta asemasta yhteishallinnointiorganisaatiossa tai sen omistuksessa tai määräysvallassa olevassa yhteisössä tai säätiössä, jolla voi olla merkitystä hänen edellytyksiinsä hoitaa tehtävänsä.

5 luku

Tekijänoikeuskorvausten hallinnointi

19 §

Huolellisuus tekijänoikeuskorvausten keräämisessä ja hallinnoimisessa

Yhteishallinnointiorganisaation tulee noudattaa huolellisuutta tekijänoikeuskorvausten keräämisessä ja hallinnoimisessa.

20 §

Tekijänoikeuskorvausten pitäminen erillään muusta varallisuudesta

Yhteishallinnointiorganisaation tilinpidossa tulee pitää erillään:

- 1) tekijänoikeuskorvaukset ja niiden sijoittamisesta saatavat tulot;
- 2) omat varat ja omasta toiminnasta saatavat tulot.

Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa käyttää tekijänoikeuskorvauksia eikä tekijänoikeuskorvausten sijoittamisesta saatuja tuloja muuhun tarkoitukseen kuin jaettaviksi oikeudenhaltijoille, ellei yleiskokous 14 §:n tai säätiön hallintoneuvosto 16 §:n mukaisesti ole toisin päättänyt.

Oikeudenhaltijalle kuuluva tekijänoikeuskorvaus, jota ei voida jakaa 24 §:ssä säädettyssä määräajassa sen vuoksi, että oikeudenhaltijaa ei ole voitu tunnistaa tai tavoittaa, on yhteishallinnointiorganisaation tilinpidossa pidettävä erillään muista varoista.

21 §

Tekijänoikeuskorvausten sijoittaminen

Yhteishallinnointiorganisaation tulee noudattaa yleiskokouksen tai, jos se on säätiö, hallintoneuvoston päätöstä sijoitustoiminnan yleisistä periaatteista.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään:

- 1) mahdollisessa eturistiriitapauksessa tulee varmistaa, että sijoitus tehdään pelkästään niiden oikeudenhaltijoiden edun mukaisesti, joiden hyväksi kyseiset tekijänoikeuskorvaukset on kerätty;
- 2) varat tulee sijoittaa siten, että varmistetaan sijoitusten suojaus, varmuus, rahaksi muutettavuus ja tuottavuus;
- 3) varat tulee hajauttaa riittävästi, jotta vältetään liiallinen riippuvuus yksittäisestä varojen lajista ja riskien kasautuminen.

22 §

Hallinnointipalkkio ja muut vähennykset

Yhteishallinnointiorganisaatiolla on velvollisuus tiedottaa edustamilleen oikeudenhaltijoille kulloinkin voimassa olevasta hallinnointipalkkiosta sekä tekijänoikeuskorvauksista ja niiden sijoittamisesta saatavista tuloista tehtävistä muista vähennyksistä.

Yhteishallinnointiorganisaation palveluistaan perimien palkkioiden ja muiden vähennysten on oltava kohtuullisia suhteessa palvelujen laatuun ja laajuuteen, eivätkä ne saa ylittää yhteishallinnointiorganisaatiolle tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien hallinnoinnista aiheutuvia perusteltuja ja tosiasiallisia kustannuksia.

23 §

Tasapuolinen pääsy oikeudenhaltijoiden yhteisiin tarkoituksiin tarjottaviin palveluihin ja etuihin

Jos tekijänoikeuskorvauksia tai niiden sijoittamisesta saatavia tuloja käytetään yhteishallinnointiorganisaation päätöksellä oikeudenhaltijoiden tai tietyn oikeudenhaltijaryhmän yhteisiin tarkoituksiin, tarjottavien palvelujen tai muiden etujen on oltava oikeudenhaltijoiden saatavilla tasapuolisin perustein.

24 §

Velvollisuus tilittää tekijänoikeuskorvaukset oikea-aikaisesti

Tekijänoikeuskorvaukset tulee tilittää oikeudenhaltijoille mahdollisimman nopeasti ja täsmällisesti yhteishallinnointiorganisaation vahvistamien yleisten jakoperiaatteiden mukaisesti.

Tekijänoikeuskorvaus tulee tilittää oikeudenhaltijalle yhdeksän kuukauden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona korvaus kerättiin, ellei tämä ole mahdotonta.

25 §

Oikeudenhaltijoille tilityksen yhteydessä annettavat tiedot

Yhteishallinnointiorganisaation tulee antaa vähintään kerran vuodessa oikeudenhaltijalle, jolle se on kohdistanut tai tilittänyt tekijänoikeuskorvauksia kyseiseltä tilikaudelta, vähintään seuraavat tiedot:

- 1) kaikki yhteystiedot, jotka oikeudenhaltija on antanut yhteishallinnointiorganisaatiolle oikeudenhaltijan tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi;
- 2) oikeudenhaltijalle kohdistetut tekijänoikeuskorvaukset;
- 3) yhteishallinnointiorganisaation oikeudenhaltijalle kussakin hallinnoitavien oikeuksien luokassa ja käyttötyypissä tilittämät korvausten määrät;
- 4) kausi, jonka aikana oikeudenhaltijalle kohdistettujen ja tilitettyjen korvausten perustana oleva oikeuksien käyttö on tapahtunut, jos käyttäjien suorittama raportointi mahdollistaa tämän;
- 5) korvauksista vähennetyt hallinnointipalkkiot;
- 6) muihin tarkoituksiin kuin hallinnointipalkkioihin tehty vähennykset;
- 7) kaikki oikeudenhaltijalle mihin tahansa kauteen kohdistuvat mutta vielä tilittämättä olevat tekijänoikeuskorvaukset.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöä, joka tilittää tekijänoikeuskorvauksia edelleen oikeudenhaltijoille.

26 §

Velvollisuus ryhtyä riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi

Yhteishallinnointiorganisaation on ryhdyttävä riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi niissä tapauksissa, joissa teosten ja muiden suojan kohteiden käytön raportointi tämän mahdollistaa. Toimien riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon oikeudenhaltijoiden taloudellinen etu, tunnistamisen ja tavoittamisen mahdollistavien tietolähteiden olemassaolo ja tunnistamisesta ja tavoittamisesta aiheutuvat kustannukset. Yhteishallinnointiorganisaation tulee julkaista verkkosivuillaan tieto noudattamastaan oikeudenhaltijoiden tunnistamis- ja tavoittamisenmenettelystä suomeksi ja ruotsiksi.

Yhteishallinnointiorganisaation on vuoden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaus kerättiin, asetettava edustamiensa oikeudenhaltijoiden, jäsenten ja toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden saataville seuraavat hallussaan olevat tiedot teoksista ja muista suojan kohteista, joiden yhtä tai useampaa oikeudenhaltijaa ei ole tunnistettu tai tavoitettu:

- 1) teoksen tai muun suojan kohteen nimi;
- 2) oikeudenhaltijan nimi;
- 3) kustantajan tai tuottajan nimi;
- 4) muut yhteishallinnointiorganisaation hallussa olevat olennaiset tiedot, jotka voivat olla hyödyksi oikeudenhaltijan tunnistamisessa tai tavoittamisessa.

Jos oikeudenhaltijaa ei ole tunnistettu ja tavoitettu kahden vuoden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaus kerättiin, yhteishallinnointiorganisaation on asetettava 2 momentissa tarkoitetut tiedot teoksesta ja sen oikeudenhaltijoista verkkosivuilleen.

27 §

Jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käyttö

Jos oikeudenhaltijalle kuuluvaa tekijänoikeuskorvausta ei voida jakaa kolmen vuoden kuluessa sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaus kerättiin, korvausta pidetään jakamatta jääneenä tekijänoikeuskorvauksena edellyttäen, että yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt riittäviin toimiin oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi 26 §:n mukaisesti.

Jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käytöstä päättämisestä säädetään 14 ja 16 §:ssä.

6 luku

Oikeuksien hallinnointi toisen yhteishallinnointiorganisaation puolesta

28 §

Kielto kohdella syrjivästi edustussopimuksen nojalla edustettuja oikeudenhaltijoita

Lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio ei saa soveltaa eri ehtoja oikeudenhaltijoihin, joiden oikeuksia se hallinnoi valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation kanssa tekemänsä edustussopimuksen nojalla, eikä muutoinkaan kohdella oikeudenhaltijoita syrjivästi.

29 §

Lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation oikeus tehdä vähennyksiä tekijänoikeuskorvauksista

Lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio ei saa tehdä tekijänoikeuskorvauksista muita vähennyksiä kuin hallinnointipalkkion osuuden, ellei muista vähennyksistä ole nimenomaisesti sovittu valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation kanssa.

30 §

Tekijänoikeuskorvausten tilittäminen edustussopimuksen nojalla

Lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation on säännöllisesti ja täsmällisesti tilitettävä valtuuttaville yhteishallinnointiorganisaatioille niiden välityksellä maksettavat tekijänoikeuskorvaukset. Tekijänoikeuskorvaus tulee tilittää valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle mahdollisimman pian ja viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua sen tilikauden lopusta, jona tekijänoikeuskorvaus kerättiin, ellei tämä ole mahdotonta.

31 §

Valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle annettavat tiedot

Lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tulee vähintään kerran vuodessa asettaa sähköisessä muodossa sellaisen yhteishallinnointiorganisaation saataville, jonka puolesta se hallinnoi oikeuksia edustussopimuksen nojalla kyseisellä kaudella, ainakin seuraavat tiedot:

- 1) eritelty selvitys valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle tai sen edustamalle oikeudenhaltijalle tilitettävistä tekijänoikeuskorvauksista;
- 2) mihin tahansa kauteen kohdistuvat tekijänoikeuskorvaukset, joita ei ole vielä tilitetty;

- 3) hallinnointipalkkioiden vuoksi tehdyt vähennykset;
- 4) muihin tarkoituksiin kuin hallinnointipalkkioihin tehdyt vähennykset, jos tällaisten vähennysten tekemisestä on sovittu yhteishallinnointiorganisaatioiden välillä;
- 5) tiedot edustusopimuksen kattamiin teoksiin ja muihin suojan kohteisiin liittyvistä lisensseistä, jotka on myönnetty tai evätty;
- 6) yleiskokouksen tekemät päätökset siltä osin kuin ne ovat olennaisia edustusopimukseen perustuvan oikeuksien hallinnoinnin kannalta.

32 §

Velvollisuus tilittää tekijänoikeuskorvaukset edelleen oikea-aikaisesti

Valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation tai sen jäsenyhteisön tulee tilittää edelleen tilitettävät tekijänoikeuskorvaukset oikeudenhaltijoille mahdollisimman pian ja viimeistään kuuden kuukauden kuluttua korvausten vastaanottamisesta, ellei tämä ole mahdotonta.

7 luku

Yhteishallinnointiorganisaation suhde käyttäjiin

33 §

Velvollisuus tarjota lisenssi

Yhteishallinnointiorganisaation on vastattava ilman aiheutonta viivytystä käyttäjän lisenssiä koskevaan tiedusteluun ja ilmoitettava käyttäjälle, mitä tietoja se tarvitsee voidakseen tarjota lisenssin.

Saatuaan käyttäjältä kaikki olennaiset tiedot yhteishallinnointiorganisaation on ilman aiheutonta viivytystä joko tarjottava lisenssi tai annettava käyttäjälle kirjallinen vastaus, jonka perusteluista ilmenee, miksi se ei tarjoa lisenssiä.

34 §

Velvollisuus käydä lisensiointineuvottelut vilpittömästi

Yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjän on annettava toisilleen kaikki oikeuksien lisensoimiseksi tarvittavat tiedot ja muutoinkin neuvoteltava oikeuksien lisensoinnista vilpittömästi.

35 §

Lisensiointiehtoja koskevat vaatimukset

Lisensiointiehtojen on perustuttava objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin. Yhteishallinnointiorganisaation on ilmoitettava käyttäjälle hintojen vahvistamisessa käytetyt perusteet.

Oikeudenhaltijoiden tulee saada oikeuksien käytöstä asianmukainen korvaus. Yksinoikeuksien ja korvausoikeuksien hintojen on oltava kohtuullisia. Tekijänoikeuskorvauksen kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) oikeuksien käytön taloudellinen arvo liiketoiminnassa teosten ja muiden suojan kohteiden käytön luonne ja laajuus huomioon ottaen;
- 2) yhteishallinnointiorganisaation tarjoaman palvelun taloudellinen arvo;
- 3) muut korvauksen kohtuullisuuteen vaikuttavat seikat.

36 §

Kokeellinen lisensointi

Yhteishallinnointiorganisaatio ei ole velvollinen jatkamaan alle kolmen vuoden ajan yleisön saatavilla olleen uudentyypin palvelun lisensoimista kyseisen koejakson jälkeen koejakson aikana käytetyin ehdoin eikä soveltamaan tällaisessa kokeellisessa lisensoinnissa sovellettuja ehtoja toiseen samantyyppiseen palveluun.

37 §

Käyttäjän asiointiin liittyvät oikeudet

Käyttäjällä on oikeus asioida yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada yhteishallinnointiorganisaatiolta lisensointiehdot tai 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen vastaus sekä 39 §:ssä tarkoitetut tiedot valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi.

Yhteishallinnointiorganisaation on tarjottava käyttäjälle mahdollisuus olla siihen yhteydessä sähköisesti. Jos yhteishallinnointiorganisaatiolla on teosten tai muiden suojan kohteiden käytön sähköinen raportointijärjestelmä, organisaation tulee tarjota käyttäjälle mahdollisuus käyttää sitä.

38 §

Käytön raportointi

Käyttäjän tulee toimittaa yhteishallinnointiorganisaatiolle, siten kuin käyttäjä ja yhteishallinnointiorganisaatio ovat sopineet, hallussaan olevat yhteishallinnointiorganisaation edustamien oikeuksien käyttöä koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen tekijänoikeuskorvausten keräämiseksi sekä oikeudenhaltijoille kuuluvien korvausmäärien jakamiseksi ja tilittämiseksi.

Yhteishallinnointiorganisaation ja käyttäjän on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon vapaaehtoiset alan standardit sopiessaan 1 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisen muodosta.

8 luku

Avoimuus ja tiedonantovelvollisuus

39 §

Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuus antaa teosvalikoimatietoa

Yhteishallinnointiorganisaation on pyynnöstä ilman aiheutonta viivytystä annettava oikeudenhaltijalle, teoksen käyttäjälle ja edustussopimuksen osapuolena olevalle valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle seuraavat tiedot:

1) yhteishallinnointiorganisaation edustamat teokset tai muut suojan kohteet, joita se edustaa suoraan tai edustussopimuksen nojalla, tai edustamiensa teosten ja muiden suojan kohteiden tyypit, jos teoksia tai muita suojan kohteita ei ole mahdollista yksilöidä;

2) yhteishallinnointiorganisaation edustamat oikeudet;

3) maantieteelliset alueet, joilla tapahtuvaa käyttöä varten yhteishallinnointiorganisaatiolla on oikeus myöntää lisenssejä.

Jos yhteishallinnointiorganisaatio ei voi itse myöntää lisenssiä puuttuvan valtuutuksen vuoksi, sen on ilmoitettava teoksen käyttäjälle tiedossaan oleva oikeudenhaltijan nimi ja yhteystiedot, jos oikeudenhaltija ei ole kieltänyt niiden antamista. Yhteishallinnointiorganisaation on myös ilmoitettava, jos lisenssin hankkiminen on tarpeetonta teoksen tai muun suojan kohteen suoja-ajan lakkaamisen tai muun syyn vuoksi.

40 §

Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuus julkaista tietoja verkkosivuillaan

Yhteishallinnointiorganisaation on julkaistava ja pidettävä ajan tasalla verkkosivuillaan seuraavat tiedot suomeksi ja ruotsiksi:

- 1) yhteishallinnointiorganisaation säännöt tai yhtiöjärjestys;
- 2) jäsenyysehdot;
- 3) oikeuksien hallinnointia koskevan valtuutuksen peruuttamishdot;
- 4) valvontaelimen jäsenten nimet;
- 5) toimitusjohtajan tai muun 17 §:ssä tarkoitetun henkilön nimi;
- 6) lisenssien vakioehdot ja sovellettavat vakiohinnat mahdollisine alennuksineen;
- 7) tekijänoikeuskorvauksia oikeudenhaltijoille tilitettäessä noudatettavat yleiset periaatteet;
- 8) hallinnointipalkkioita koskevat yleiset periaatteet;
- 9) tekijänoikeuskorvauksista ja niiden sijoittamisesta saatavista tuloista muihin tarkoituksiin kuin hallinnointipalkkioihin tehtäviä vähennyksiä koskevat yleiset periaatteet;
- 10) luettelo edustussopimuksista ja niistä yhteishallinnointiorganisaatioista, joiden kanssa edustussopimukset on tehty;
- 11) jakamatta jääneiden tekijänoikeuskorvausten käytön yleiset periaatteet;
- 12) tieto oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien käytössä olevasta yhteishallinnointiorganisaation tarjoamasta valitusmahdollisuudesta, vaihtoehtoisesta riitojenratkaisumenettelystä sekä riitoihin sovellettavasta tuomioistuinmenettelystä.

Yhteishallinnointiorganisaation on toimitettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja tieto niissä tapahtuneista muutoksista 54 §:ssä tarkoitetulle valvontaviranomaiselle viipymättä tietojen julkaisemisen jälkeen.

41 §

Vuotuinen avoimuusraportti

Yhteishallinnointiorganisaation tulee laatia tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/26/EU liitteen mukainen vuotuinen avoimuusraportti, joka sisältää erityisraportin yhteishallinnointiorganisaation tarjoamista sosiaali-, kulttuuri- ja koulutuspalveluista. Vuotuisen avoimuusraportin tilinpäätöstiedot on tarkastettava tilintarkastuslain (1141/2015) säännösten mukaisesti ja tilintarkastuskertomus mahdollisine varaumineen on toisinnettava täydellisenä vuotuisessa avoimuusraportissa. Tässä pykälässä tarkoitettuna vuotuisena avoimuusraporttina pidetään yhteishallinnointiorganisaation tilinpäätöstä ja toimintakertomusta, jotka sisältävät mainitun direktiivin liitteessä tarkoitetut tiedot.

Yhteishallinnointiorganisaation tulee julkaista vuotuinen avoimuusraportti verkkosivuillaan kahdeksan kuukauden kuluessa organisaation tilikauden päättymisestä ja pitää se verkkosivuillaan yleisön saatavilla vähintään viiden vuoden ajan raportin julkaisuvuodesta. Yhteishallinnointiorganisaation tulee edellä säädetyssä määräajassa toimittaa avoimuusraportti myös 54 §:ssä tarkoitetulle valvontaviranomaiselle.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettussa vuotuisessa avoimuusraportissa annettavista tiedoista voidaan antaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

9 luku

Sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien lisensointi

42 §

Erityinen soveltamisala

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, tämän luvun säännöksiä sovelletaan yhteishallinnointiorganisaatioon sen myöntäessä usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa.

Tämän luvun säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta:

- 1) yhteishallinnointiorganisaation myöntäessä usean valtion alueen kattavia lisensoijaa verkkopalveluille, jotka tarjoavat sävellysteoksia ainoastaan graafisessa muodossa;
- 2) yhteishallinnointiorganisaation myöntäessä tarvittavien oikeuksien vapaaehtoisen yhdistämisen perusteella usean valtion alueen kattavan sävellysteosten verkko-oikeuksien lisenssin, jota lähettäjäyrittäjä tarvitsee saattaakseen yleisön saataville radio- tai televisio-ohjelmiaan samanaikaisesti niiden alkuperäisen lähetyksen kanssa tai alkuperäisen lähetyksen jälkeen;
- 3) lähettäjäyrittäjän tuottamaan tai sille tuotettuun aineistoon, joka on tarkoitettu julkaistavaksi verkossa radio- tai televisio-ohjelman alkuperäisen lähetyksen ohjelmistona.

43 §

Valmiudet käsitellä usean valtion alueen kattavia lisensoijaa

Usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa myöntävällä yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla riittävät valmiudet käsitellä tällaisten lisenssien hallinnoinnissa tarvittavat tiedot sähköisessä muodossa tehokkaalla, täsmällisellä ja avoimella tavalla teosvalikoiman yksilöintiä ja sen käytön seuraamista, käyttäjien laskuttamista, tekijänoikeuskorvausten keräämistä ja oikeudenhaltijoille kuuluvien tekijänoikeuskorvausten tilittämistä ja 39 §:ssä tarkoitettujen tietojen antamista varten.

Tarkempia säännöksiä vaatimuksista, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaation valmiuksia käsitellä tietoja 1 momentissa mainittuja tarkoituksia varten, voidaan antaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44 §

Teosvalikoimatietojen oikeellisuus

Usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa myöntävällä yhteishallinnointiorganisaatiolla tulee olla käytössään järjestelyt, joiden avulla oikeudenhaltijat, muut yhteishallinnointiorganisaatiot ja niiden edustamat oikeudenhaltijat sekä verkkopalvelujen tarjoajat voivat pyytää yhteishallinnointiorganisaatiota korjaamaan seuraavissa tiedoissa olevat virheet:

- 1) sävellysteosten tai niiden osien yksilöintitiedot;
- 2) yhteishallinnointiorganisaation hallinnoimia oikeuksia tai niiden haltijoita koskevat tiedot;
- 3) oikeudenhaltijoiden tai sävellysteosten yksilöintiin tarkoitetut ainutkertaiset tunnistetiedot;

4) epäjohdonmukaisuudet tiedoissa, jotka ovat muiden usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensejä myöntävien yhteishallinnointiorganisaatioiden hallussa.

Yhteishallinnointiorganisaation tulee korjata virheelliseksi todettu tieto ilman aiheetonta viivytystä.

Usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensejä myöntävän yhteishallinnointiorganisaation on tarjottava oikeudenhaltijoille ja valtuuttaville yhteishallinnointiorganisaatioille mahdollisuus toimittaa sävellysteoksia, hallinnoitavia oikeuksia, oikeudenhaltijoita sekä maantieteellistä aluetta koskevat tiedot sähköisessä muodossa.

45 §

Käytön täsmällinen ja oikea-aikainen seuranta

Yhteishallinnointiorganisaation tulee seurata kokonaan tai osittain edustamiensa sävellysteosten verkko-oikeuksien käyttöä verkkopalveluissa, joiden tarjoajille se on myöntänyt usean valtion alueen kattavan lisenssin.

Yhteishallinnointiorganisaation on tarjottava verkkopalvelun tarjoajalle mahdollisuus antaa selvitys sävellysteosten verkko-oikeuksien tosiasiallisesta käytöstä sähköisesti. Verkkopalvelujen tarjoajan on annettava täsmällinen selvitys näiden teosten tosiasiallisesta käytöstä.

Yhteishallinnointiorganisaatio saa kieltäytyä hyväksymästä selvityksen verkkopalvelun tarjoajan valitsemassa esitysmuodossa, jos yhteishallinnointiorganisaatio tarjoaa selvityksen tekemistä varten vähintään yhden menetelmän, jossa tietojen sähköisessä vaihtamisessa hyödynnetään kansainvälistä tai Euroopan unionin alueella laajasti käytettyä alan standardia.

46 §

Sähköinen laskutus

Yhteishallinnointiorganisaation on laskutettava verkkopalvelun tarjoajaa sähköisesti käyttäen vähintään yhtä sellaista laskutusmuotoa, jossa hyödynnetään kansainvälistä tai Euroopan unionin alueella laajasti käytettyä alan standardia.

Laskussa on yksilöitävä teokset ja oikeudet, jotka on lisensoitu kokonaan tai osittain, sekä oikeuksien tosiasiallinen käyttö siinä määrin kuin se on verkkopalvelun tarjoajan antamien tietojen ja tietojen antamisessa käytetyn esitysmuodon perusteella mahdollista.

Verkkopalvelun tarjoaja ei saa kieltäytyä hyväksymästä laskua sen esitysmuodon perusteella, jos se on 1 momentissa tarkoitettun standardin mukainen.

47 §

Täsmällinen ja oikea-aikainen laskutus

Yhteishallinnointiorganisaation on laskutettava verkkopalvelun tarjoajaa täsmällisesti ja viipymättä sen jälkeen, kun sävellysteoksen verkko-oikeuksien tosiasiallisesta käytöstä on annettu selvitys 45 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

48 §

Menettelyt laskun oikeellisuuden kiistämiseksi

Yhteishallinnointiorganisaatiolla on oltava käytössään soveltuva järjestely, jotta verkkopalvelun tarjoaja voi kiistää laskun oikeellisuuden, jos se saa useita laskuja yhdeltä tai useammalta yhteishallinnointiorganisaatiolta saman sävellysteoksen samoista verkko-oikeuksista.

49 §

Täsmällinen ja oikea-aikainen tilitys oikeudenhaltijoille

Lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tulee tilittää tekijänoikeuskorvaus oikeudenhaltijalle tai valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle täsmällisesti ja viipymättä 45 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella sen jälkeen, kun verkkopalvelun tarjoaja on maksanut korvauksen lisensioivalle yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Tilityksen yhteydessä lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation on annettava oikeudenhaltijalle tai valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle vähintään seuraavat tiedot:

1) ajanjakso, jonka aikana oikeudenhaltijoille kuuluvien korvausten perusteena olevien oikeuksien käyttö tapahtui, sekä maantieteelliset alueet, joilla tämä käyttö tapahtui;

2) kerätyt korvaukset, tehdyt vähennykset ja jaetut korvaukset kustakin sellaisesta sävellysteoksen verkko-oikeudesta, jota oikeudenhaltijat ovat valtuuttaneet yhteishallinnointiorganisaation edustamaan kokonaan tai osittain;

3) lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation oikeudenhaltijoiden puolesta keräämät korvaukset, tekemät vähennykset ja jakamat korvaukset kunkin verkkopalvelun tarjoajan osalta.

Valtuuttava yhteishallinnointiorganisaatio vastaa korvausten tilittämisestä ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta edustamilleen oikeudenhaltijoille, jollei yhteishallinnointiorganisaatioiden välillä toisin sovita.

50 §

Yhteishallinnointiorganisaatioiden väliset sopimukset usean valtion alueen kattavaa lisensiointia varten

Yhteishallinnointiorganisaatioiden välinen edustussopimus, jolla yhteishallinnointiorganisaatio valtuuttaa toisen yhteishallinnointiorganisaation myöntämään usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensejä, ei saa antaa yksinoikeutta teosten lisensiointiin.

Lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation on annettava valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle tiedot tärkeimmistä ehdoista, joiden mukaisesti valtuutuksen piiriin kuuluvat verkko-oikeudet lisensioidaan. Näihin tietoihin kuuluvat:

- 1) oikeuksien käyttötavat;
- 2) lisenssimaksuun liittyvät tai vaikuttavat ehdot;
- 3) lisenssin voimassaoloaika;
- 4) lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tilikaudet;
- 5) lisensioinnin kattama maantieteellinen alue;
- 6) muut lisensioinnin ehdot, jotka olennaisesti vaikuttavat valtuutuksen piiriin kuuluvien oikeuksien lisensiointiin.

Valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation on ilmoitettava edustamilleen oikeudenhaltijoille tiedot edustussopimuksen voimassaoloajasta ja lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation tarjoamien palvelujen kustannuksista ja muista sopimuksen keskeisistä ehdoista.

51 §

Velvollisuus edustaa toista yhteishallinnointiorganisaatiota usean valtion alueen kattavassa lisensioinnissa

Yhteishallinnointiorganisaatiolla, joka myöntää tai tarjoaa usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa samassa oikeuksien luokassa jonkin toisen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoimaan, on velvollisuus ottaa myös muun yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoima edustettavakseen, jos pyynnön esittänyt yhteishallinnointiorganisaatio ei itse myönnä eikä tarjoa usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa. Yhteishallinnointiorganisaation on vastattava pyyntöön kirjallisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Jos yhteishallinnointiorganisaatio 1 momentin mukaisesti ottaa toisen yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoiman edustettavakseen, sen on:

- 1) sisällytettävä valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoima kaikkiin verkko-palvelun tarjoajille osoittamiinsa tarjouksiin;
- 2) hallinnoitava valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation teosvalikoimaa ja omaa teosvalikoimaansa samoin ehdoin;
- 3) määriteltävä hallinnointipalkkio niin, ettei se ylitä hallinnoinnista aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia.

Valtuuttavan yhteishallinnointiorganisaation on annettava lisensioivan yhteishallinnointiorganisaation käyttöön sävellysteosvalikoimaa koskevat tiedot, jotka tarvitaan usean valtion alueen kattavien sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijien myöntämiseksi. Jos tiedot ovat riittämättömiä tai sellaisessa muodossa, ettei lisensioiva yhteishallinnointiorganisaatio voi täyttää 43—49 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, lisensioivalla yhteishallinnointiorganisaatiolla on oikeus veloittaa valtuuttavalta yhteishallinnointiorganisaatiolta mainittujen vaatimusten täyttämiseksi aiheutuvat kohtuulliset kustannukset tai sulkea edustuksen ulkopuolelle sellaiset teokset, joiden tiedot ovat riittämättömät tai joiden osalta tietoja ei voida käyttää.

52 §

Pääsy usean valtion alueen kattavan lisensioinnin piiriin

Oikeudenhaltija voi peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle antamansa valtuutuksen hallinnoida usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa ja säilyttää yhteishallinnointiorganisaation valtuutuksen hallinnoida oikeuksia yhden alueen kattavaa lisensiointia varten, jos yhteishallinnointiorganisaatio ei viimeistään 10 päivänä huhtikuuta 2017 myönnä tai tarjoa usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa tai ole valtuuttanut toista yhteishallinnointiorganisaatiota edustamaan kyseisiä oikeuksia.

Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa asettaa oikeudenhaltijalle estettä myöntää usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijaa itse tai toisen yhteishallinnointiorganisaation tai muun valtuuttamansa osapuolen kautta.

10 luku

Viranomaisvalvonta

53 §

Ilmoitus tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista

Yhteishallinnointiorganisaation tulee tehdä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen tässä laissa tarkoitetun toiminnan aloittamista.

Ilmoitukseen tulee sisältyä seuraavat tiedot:

- 1) yhteishallinnointiorganisaation nimi ja yhteystiedot;
- 2) 17 §:ssä tarkoitetun henkilön nimi;
- 3) kuvaus yhteishallinnointiorganisaation edustamien teosten ja muiden suojan kohteiden tyypeistä ja edustetuista oikeuksista;
- 4) tieto siitä, onko yhteishallinnointiorganisaation tarkoitus tarjota tai myöntää usean valtion alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisenssejä.

54 §

Valvontaviranomainen

Valvontaviranomaisen tehtävänä on:

- 1) valvoa, että Suomeen sijoittautuneet yhteishallinnointiorganisaatiot ja niiden jäsenyhdistykset noudattavat tämän lain säännöksiä oikeuksien yhteishallinnoinnissa;
- 2) neuvoa yhteishallinnointiorganisaatioita ja muita osapuolia tämän lain säännösten soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä ja edistää hyvien käytäntöjen noudattamista tämän lain piiriin kuuluvassa toiminnassa;
- 3) vastata toisten jäsenvaltioiden viranomaisten esittämiin tietopyyntöihin, jotka koskevat Suomeen sijoittautuneiden yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa siten kuin tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/26/EU 37 artiklassa säädetään;
- 4) yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa seurata yhteishallinnoinnin kehitystä Suomessa ja antaa Euroopan unionin komissiolle sen tarvitsemat tiedot yhteishallinnoinnista ja sen kehityksestä sekä osallistua muuhun Euroopan talousalueen viranomaisyhteistyöhön siten kuin 3 kohdassa mainitussa direktiivissä säädetään.

Patentti- ja rekisterihallitus valvoo tämän lain noudattamista.

55 §

Viranomaisten yhteistyö

Patentti- ja rekisterihallitus ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään hoitaessaan yhteishallinnointiorganisaatioihin kohdistuvia tämän lain ja kilpailulain mukaisia valvontatehtäviä.

Työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Patentti- ja rekisterihallitus ovat keskenään tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä tässä laissa säädettyjen tehtävien järjestämiseksi sekä tämän lain soveltamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimivaltaan tekijänoikeuslaissa säädettyissä asioissa.

56 §

Valvonta-asian vireilletulo

Patentti- ja rekisterihallitukselle saadaan tehdä toimenpidepyyntö yhteishallinnointiorganisaation menettelystä tai laiminlyönnistä, joka on vastoin tämän lain säännöksiä. Toimenpidepyynnössä on kuvattava moitittavana pidettävä yhteishallinnointiorganisaation menettely tai laiminlyönti.

Patentti- ja rekisterihallitus voi myös omasta aloitteestaan ryhtyä tässä laissa tarkoitettuihin valvontatoimenpiteisiin.

57 §

Asioiden tärkeysjärjestys ja tutkimatta jättäminen

Patentti- ja rekisterihallitus voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos:

- 1) asiaa koskeva toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton;
- 2) yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi;
- 3) yhteishallinnointiorganisaation menettelyllä tai laiminlyönnillä on vain vähäistä vaikutusta tämän lain tavoitteiden toteutumiseen;
- 4) tuomioistuimessa vireillä olevan samaa menettelyä koskevan riita- tai rikosasian johdosta ei yksityisen tai yleisen edun suojelemiseksi katsota olevan tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin;
- 5) asia on vireillä myös Kilpailu- ja kuluttajavirastossa eikä lisätoimenpiteisiin katsota olevan tarpeen ryhtyä.

Päätös tutkimatta jättämisestä on tehtävä viipymättä.

58 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus pyynnöstä saada tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat yhteishallinnointiorganisaatiolta tai sen puolesta tähän lakiin perustuvaa tehtävää suorittavalta yhteisöltä tai säätiöltä.

Patentti- ja rekisterihallituksella on muualla kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus tehdä tarkastuksia.

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus saada maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tai kopioita tietojärjestelmissä olevista tiedoista tai tallenteista.

59 §

Tilintarkastajan oikeus antaa tietoja valvontaviranomaiselle

Yhteishallinnointiorganisaation tilintarkastaja saa ilmoittaa valvontaviranomaiselle organisaatiota koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan. Tilintarkastaja saa myös toimittaa valvontaviranomaiselle jäljennöksen tilintarkastuslain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettua tilintarkastuspöytäkirjasta.

60 §

Huomautus ja varoitus sekä uhkasakko

Patentti- ja rekisterihallitus voi tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan antaa kirjallisen tai suullisen huomautuksen tai kirjallisen varoituksen sille, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai päätöksiä, ja velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa.

Varoitus voidaan antaa, jos huomautusta ei asiasta ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen voida pitää riittävänä.

Patentti- ja rekisterihallitus voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tehosteeksi uhkasakon.

61 §

Muutoksenhaku

Patentti- ja rekisterihallituksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Patentti- ja rekisterihallituksen päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Patentti- ja rekisterihallituksen antaman päätöksen tai muuttanut sitä.

62 §

Yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa määräajaksi yhteishallinnointijärjestöjen, oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien ja viranomaisten edustajista koostuvan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on:

1) seurata ja arvioida tekijänoikeuden ja lähioikeuden yhteishallinnointia koskevien käytäntöjen kehittymistä;

2) edistää hyvien käytäntöjen noudattamista ja antaa suosituksia alalla noudatettavista menettelytavoista ja standardeista;

3) edistää vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen hyödyntämistä tämän lain piiriin kuuluvien riitojen käsittelyssä;

4) muutoin avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä ja Patentti- ja rekisterihallitusta tämän lain ja tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/26/EU piiriin kuuluvissa asioissa.

Tarkemmat säännökset neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Erinäiset säännökset

63 §

Vastuu ulkoistetuista yhteishallinnointitehtävistä

Mitä tässä laissa säädetään yhteishallinnointiorganisaation tai riippumattoman hallinnointiorganisaation toiminnasta, sovelletaan myös muuhun yhteisöön tai säätiöön, joka harjoittaa tämän lain mukaista toimintaa ja joka on suoraan, välillisesti, kokonaan tai osittain yhteishallinnointiorganisaation tai riippumattoman hallinnointiorganisaation omistuksessa tai määräysvallassa.

Jos yhteishallinnointiorganisaatio tai riippumaton hallinnointiorganisaatio on sopimuksen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella siirtänyt sille tämän lain mukaan kuuluvan tehtävän sellaiselle yhteisölle tai säätiölle, joka ei ole sen omistuksessa eikä määräysvallassa, tehtävän siirtänyt organisaatio vastaa siitä, että tehtävä suoritetaan tämän lain säännösten mukaisesti.

64 §

Yhteishallinnointiorganisaation velvollisuus käsitellä valituksia

Yhteishallinnointiorganisaation on vastattava jäseneltään, edustamaltaan oikeudenhaltijalta tai toiselta yhteishallinnointiorganisaatiolta saamaansa valitukseen menettelystään, laiminlyönnistään tai päätöksestään, jolla on vaikutusta valittajan tämän lain mukaisiin oikeuksiin tai etuihin.

Yhteishallinnointiorganisaation on annettava kirjallinen vastaus valitukseen kohtuullisessa ajassa. Kielteinen vastaus on perusteltava.

65 §

Kielletyt sopimusehdot ja menettelyt

Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa soveltaa sopimusehtoa eikä menetellä tavalla, joka on 35 §:n vastainen tai toisena sopijapuolena olevien yhteishallinnointiorganisaation jäsenten, yhteishallinnointiorganisaation edustamien oikeudenhaltijoiden, käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta kohtuuton. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon toisen sopijapuolen heikommasta asemasta johtuva suojan tarve ja muut asiaan vaikuttavat seikat.

66 §

Kiellon määrääminen

Markkinaoikeus voi kieltää yhteishallinnointiorganisaatiota soveltamasta 65 §:ssä kiellettyä sopimusehtoa tai menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Kielto ja uhkasakko voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa oikeushenkilöön, joka toimii yhteishallinnointiorganisaation lukuun.

67 §

Oikeuspaikka

Edellä 2, 7, 9 ja 11 lukuun perustuvat riita-asiat käsitellään markkinaoikeudessa ja 3—6 ja 8 lukuun perustuvat riita-asiat kärjäoikeudessa.

12 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

68 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

69 §

Siirtymäsäännökset

Yhteishallinnointiorganisaation, joka harjoittaa tässä laissa tarkoitettua tekijänoikeuden yhteishallinnointia lain tullessa voimaan, on annettava 53 §:ssä tarkoitettu ilmoitus viimeistään kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Jos 5 §:ssä tarkoitettu valtuutus on annettu ennen tämän lain voimaantuloa, 9 §:ssä tarkoitettut tiedot on annettava oikeudenhaltijalle viimeistään 10 päivänä lokakuuta 2016. Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn valtuutuksen ehto, joka on tämän lain säännösten vastainen, on pätemätön.

Yhteishallinnointiorganisaation tulee laatia ja julkaista 41 §:ssä tarkoitettu vuotuinen avoimuusraportti viimeistään lain voimaantulon jälkeen alkavalta kokonaiselta tilikaudelta. Lain voimaan tullessa käynnissä olevalta tilikaudelta yhteishallinnointiorganisaatio voi avoimuusraportin sijasta 41 §:n 2 momentin mukaisesti julkaista 18 §:n 2 momentissa tarkoitettut henkilökohtaiset sidonnaisuuslausumat sekä kirjanpitolain (1336/1997) mukaisen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen, jotka on tarkastettu tilintarkastuslain säännösten mukaisesti.

Jos ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn yhteishallinnointiorganisaation sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen sisältyy tämän lain vastaisia määräyksiä, niiden sijasta on noudatettava tämän lain säännöksiä. Säännöt tai yhtiöjärjestys on muutettava tämän lain mukaisiksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016.

Ennen lain voimaantuloa valitun hallituksen tai hallintoneuvoston kokoonpano on muutettava tämän lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016.

Yhteishallinnointiorganisaation on noudatettava 10, 37 ja 40 §:n säännöksiä suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

2.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 2 momentin 2 kohta, 5 §:n 1 ja 2 momentti sekä 6 §:n 2 momentin 3 kohta, 4 luvun 1 §:n 2 momentti ja 17 §, 5 luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohta ja 4 momentti, 3 §, 9 §:n 2 momentti, 15 §:n 1 momentti, 6 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §, 3 §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti sekä 7 luvun 4 §:n 1 momentti, ja

lisätään 1 luvun 4 §:ään uusi 4 momentti, 6 §:n 2 momenttiin uusi 4 kohta ja 5 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Kilpailu- ja valvonta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetyt:

2) tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 334 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat;

4 §

Teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina myös tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa (/) sen toimivaltaan kuuluviksi säädetyt riita-asiat.

5 §

Toimivalta teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiassa

Markkinaoikeus voi 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyn riita-asian yhteydessä tutkia myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti samaa vastaajaa tai eri vastaajia vastaan ja kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta. Erityisestä syystä markkinaoikeus voi tutkia mainitun muun riita-asian, vaikka sitä tarkoittavaa kannetta ei ole nostettu samanaikaisesti. Kanne on tällöinkin nostettava ennen kuin valmistelu on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneeksi tai ennen kuin oikeudenkäymiskaaren

5 luvun 22 §:n mukaisesti asetettu määräaika on kulunut umpeen, jos tällainen määräaika on asianosaiselle asetettu.

Markkinaoikeus voi 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyn riita-asian yhteydessä tutkia myös vastaajan kantajaa vastaan nostaman muuta asiaa koskevan vastakanteen, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne.

6 §

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetyt:

3) tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaiset kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat asiat;

4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevat asiat, joissa vaaditaan sopimusehdon tai menettelyn kieltämistä kyseisellä alalla ja kyseisissä sopimustilanteissa sopijapuolina olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta tyypillisesti kohtuuttomana.

4 luku

Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely

1 §

Luvun säännösten soveltamisala

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita- tai hakemusasiasia (*teollis- tai tekijänoikeudellinen riita- tai hakemusasiasia*) sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita-asia käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin 17—24 §:ssä säädetään.

17 §

Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen

Jollei tästä laista tai teollis- tai tekijänoikeudellisen riita- tai hakemusasian osalta 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitusta laista muuta johdu, mainituissa lainkohdissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjen riita- ja hakemusasioiden sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettujen riita-asioiden käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaressa säädetään riita- ja hakemusasioiden käsittelystä kärjäoikeudessa.

5 luku

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §

Asian vireillepanoon oikeutetut

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

7) rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain mukaisissa asioissa ulkomainen järjestö tai viranomainen sen mukaan kuin mainitussa laissa tarkemmin säädetään;

8) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevissa asioissa se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, johon mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua sopimusehtoa tai menettelyä sovellettaisiin, tai elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys, joka on neuvotellut kyseessä olevan sopimuksen kahden tai useamman edustamansa elinkeinonharjoittajan puolesta.

Tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaisissa asioissa tämän luvun 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä kuluttaja-asiamies.

3 §

Toissijainen vireillepano-oikeus

Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin tai tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaista asiaa, joka koskee markkinointitoimen, sopimusehdon tai perintämenettelyn kieltämistä, 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä palkansaajien ja kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

9 §

Väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittely

Kuluttaja-asiamiehen vaatimus väliaikaisen kiellon määräämisestä kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin tai tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaisessa asiassa voidaan ratkaista, vaikka sitä ei ole saatu annettua tiedoksi sille, johon vaatimus kohdistuu.

15 §

Korvaus valtion varoista

Markkinaoikeudessa todistajana tai asiantuntijana kuullulle suoritetaan kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin, rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain sekä tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaisissa asioissa korvausta valtion varoista sen mukaan kuin valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään.

6 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioden käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Samojen tai eri asianosaisten väliset 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädetty riita-asiat voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos se edistää asioiden selvittämistä.

2 §

Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja muun riita-asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia ja mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita-asia on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Jos 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne nostetaan sen jälkeen, kun mainitun luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettua riita-asiassa valmistelun on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneen, markkinaoikeus voi käsitellä riita-asiat erikseen, jos niiden samassa oikeudenkäynnissä käsitteleminen ei käy haitatta päinsä. Samalla tavoin voidaan menetellä myös silloin, kun 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne nostetaan sen jälkeen, kun asianosaiselle oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 22 §:n mukaan asetettu määräaika on kulunut umpeen.

3 §

Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja markkinaoikeudellisen asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia ja markkinaoikeudellinen asia voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä.

8 §

Ratkaisun julistaminen tai antaminen muussa asiassa

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyissä riita- ja hakemusasioissa, mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitetuissa riita-asioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisu julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan markkinaoi-

keuden kansliassa. Julistettu ratkaisu päivätään julistamispäivälle ja kansliassa annettu ratkaisu sille päivälle, jona se on asianosaisten saatavissa.

7 luku

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

4 §

Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeuden ratkaisuun 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädettyssä riita- ja hakemusasiasa, 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetussa riita-asiassa sekä markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 39 §, sellaisena kuin se on laissa 592/2013, seuraavasti:

39 §

Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen eräille viranomaisille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja Finanssivalvonnalle, Energiamarkkinavirastolle, Viestintävirastolle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle, jos se on näiden tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

4.

Laki

Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain (578/2013) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1144/2015, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (487/2015) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa (/) tarkoitettua valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista, toiminimeä ja tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettua tilintarkastusvalvontaa koskevat asiat sekä tarjoaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 18 päivänä elokuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Sisäministeri Paula Risikko

2.

Laki**oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 2 momentin 2 kohta, 5 §:n 1 ja 2 momentti sekä 6 §:n 2 momentin 3 kohta, 4 luvun 1 §:n 2 momentti ja 17 §, 5 luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohta ja 4 momentti, 3 §, 9 §:n 2 momentti, 15 §:n 1 momentti, 6 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §, 3 §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti sekä 7 luvun 4 §:n 1 momentti, ja
lisätään 1 luvun 4 §:ään uusi 4 momentti, 6 §:n 2 momenttiin uusi 4 kohta ja 5 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

2 §

2 §

*Kilpailu- ja valvonta-asiat**Kilpailu- ja valvonta-asiat*

Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

2) televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 36 a §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun määrittämisestä koskevat asiat;

2) tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 334 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun määrittämisestä koskevat asiat;

4 §

4 §

*Teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat**Teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat*

Markkinaoikeus käsittelee teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina myös tekijänoikeu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

den yhteishallinnoinnista annetussa laissa (/) sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty riita-asiat.

5 §

5 §

Toimivalta teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiassa

Toimivalta teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiassa

Markkinaoikeus voi 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyn riita-asian yhteydessä tutkia myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti samaa vastaajaa tai eri vastaajia vastaan ja kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta. Erityisestä syystä markkinaoikeus voi tutkia mainitun muun riita-asian, vaikka sitä tarkoittavaa kannetta ei ole nostettu samanaikaisesti. Kanne on tällöinkin nostettava ennen kuin valmistelu on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneeksi tai ennen kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 22 §:n mukaisesti asetettu määräaika on kulunut umpeen, jos tällainen määräaika on asianosaiselle asetettu.

Markkinaoikeus voi 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyn riita-asian yhteydessä tutkia myös vastaajan kantajaa vastaan nostaman muuta asiaa koskevan vastakanteen, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne.

Markkinaoikeus voi 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyn riita-asian yhteydessä tutkia myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti samaa vastaajaa tai eri vastaajia vastaan ja kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta. Erityisestä syystä markkinaoikeus voi tutkia mainitun muun riita-asian, vaikka sitä tarkoittavaa kannetta ei ole nostettu samanaikaisesti. Kanne on tällöinkin nostettava ennen kuin valmistelu on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneeksi tai ennen kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 22 §:n mukaisesti asetettu määräaika on kulunut umpeen, jos tällainen määräaika on asianosaiselle asetettu.

Markkinaoikeus voi 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyn riita-asian yhteydessä tutkia myös vastaajan kantajaa vastaan nostaman muuta asiaa koskevan vastakanteen, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne.

6 §

6 §

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

3) televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaiset kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat asiat.

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

3) tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaiset kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat asiat;

4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä koskevat asiat, joissa vaaditaan sopimusehdon tai menettelyn kieltämistä ky-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seisellä alalla ja kyseisissä sopimustilanteissa sopijapuolina olevien oikeudenhaltijoiden, teosten käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta tyypillisesti kohtuuttomana.

4 luku

Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely

1 §

Luvun säännösten soveltamisala

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita- tai hakemusasiasia (teollis- tai tekijänoikeudellinen riita- tai hakemusasiasia) sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita-asia käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin 17—24 §:ssä säädetään.

4 luku

Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely

1 §

Luvun säännösten soveltamisala

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita- tai hakemusasiasia (teollis- tai tekijänoikeudellinen riita- tai hakemusasiasia) sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita-asia käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin 17—24 §:ssä säädetään.

17 §

Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen

Jollei tästä laista tai teollis- tai tekijänoikeudellisen riita- tai hakemusasiasian osalta 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitusta laista muuta johdu, mainitun luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjen riita- ja hakemusasiasoiden sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettujen riita-asoiden käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaarella säädetään riita- ja hakemusasiasoiden käsittelystä kärjäoikeudessa.

17 §

Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen

Jollei tästä laista tai teollis- tai tekijänoikeudellisen riita- tai hakemusasiasian osalta 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitusta laista muuta johdu, mainituissa lainkohdissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjen riita- ja hakemusasiasoiden sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettujen riita-asiasoiden käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaarella säädetään riita- ja hakemusasiasoiden käsittelystä kärjäoikeudessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §

2 §

Asian vireillepanoon oikeudet

Asian vireillepanoon oikeudet

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

7) rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain mukaisissa asioissa ulkomainen järjestö tai viranomainen sen mukaan kuin mainitussa laissa tarkemmin säädetään.

7) rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain mukaisissa asioissa ulkomainen järjestö tai viranomainen sen mukaan kuin mainitussa laissa tarkemmin säädetään;

8) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevissa asioissa se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, johon mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua sopimusehtoa tai menettelyä sovellettaisiin, tai elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys, joka on neuvotellut kyseessä olevan sopimuksen kahden tai useamman edustamansa elinkeinonharjoittajan puolesta.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaisissa asioissa tämän luvun 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä kuluttaja-asiamies.

Tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaisissa asioissa tämän luvun 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä kuluttaja-asiamies.

3 §

3 §

Toissijainen vireillepano-oikeus

Toissijainen vireillepano-oikeus

Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin tai televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaista asiaa, joka koskee markkinointitoimen, sopimusehdon tai perintämenettelyn kieltämistä, 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä palkansaajien ja kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin tai tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaista asiaa, joka koskee markkinointitoimen, sopimusehdon tai perintämenettelyn kieltämistä, 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä palkansaajien ja kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

*Väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittely**Väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittely*

Kuluttaja-asiamiehen vaatimus väliaikaisen kiellon määräämisestä kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin tai televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaisessa asiassa voidaan ratkaista, vaikka sitä ei ole saatu annettua tiedoksi sille, johon vaatimus kohdistuu.

Kuluttaja-asiamiehen vaatimus väliaikaisen kiellon määräämisestä kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin tai *tietoyhteiskunta*aren 330 §:n 2 momentin mukaisessa asiassa voidaan ratkaista, vaikka sitä ei ole saatu annettua tiedoksi sille, johon vaatimus kohdistuu.

15 §

15 §

*Korvaus valtion varoista**Korvaus valtion varoista*

Markkinaoikeudessa todistajana tai asiantuntijana kuullulle suoritetaan kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin, rajat ylittävistä kieltomenettelyistä annetun lain sekä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaisissa asioissa korvausta valtion varoista sen mukaan kuin valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään.

Markkinaoikeudessa todistajana tai asiantuntijana kuullulle suoritetaan kuluttajansuojalain, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin, rajat ylittävistä kieltomenettelyistä annetun lain sekä *tietoyhteiskunta*aren 330 §:n 2 momentin mukaisissa asioissa korvausta valtion varoista sen mukaan kuin valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään.

6 luku

6 luku

Erinäiset säännökset**Erinäiset säännökset**

1 §

1 §

*Teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä**Teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä*

Samojen tai eri asianosaisten väliset 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädetty riita-asiat voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos se edistää asioiden selvittämistä.

Samojen tai eri asianosaisten väliset 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädetty riita-asiat voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos se edistää asioiden selvittämistä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja muun riita-asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja muun riita-asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia ja mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita-asia on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Jos 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne nostetaan sen jälkeen, kun mainitun luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitussa laissa tarkoitettussa riita-asiassa valmistelun on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneen, markkinaoikeus voi käsitellä riita-asiat erikseen, jos niiden samassa oikeudenkäynnissä käsitteleminen ei käy haitatta päinsä. Samalla tavoin voidaan menetellä myös silloin, kun 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne nostetaan sen jälkeen, kun asianosaiselle oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 22 §:n mukaan asetettu määräaika on kulunut umpeen.

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia ja mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita-asia on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Jos 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne nostetaan sen jälkeen, kun mainitun luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa tarkoitettussa riita-asiassa valmistelun on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneen, markkinaoikeus voi käsitellä riita-asiat erikseen, jos niiden samassa oikeudenkäynnissä käsitteleminen ei käy haitatta päinsä. Samalla tavoin voidaan menetellä myös silloin, kun 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne nostetaan sen jälkeen, kun asianosaiselle oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 22 §:n mukaan asetettu määräaika on kulunut umpeen.

3 §

3 §

Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja markkinaoikeudellisen asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita-asian ja markkinaoikeudellisen asian käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia ja markkinaoikeudellinen asia voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä.

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 tai 4 momentissa mainitussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia ja markkinaoikeudellinen asia voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä.

8 §

8 §

Ratkaisun julistaminen tai antaminen muussa asiassa

Ratkaisun julistaminen tai antaminen muussa asiassa

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimivaltaan

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainituissa laeissa markkinaoikeuden toimival-

Voimassa oleva laki

kuuluviksi säädetyissä riita- ja hakemusasioissa, mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitetuissa riita-asioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisu julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan markkinaoikeuden kansliassa. Julistettu ratkaisu päivätään julistamispäivälle ja kansliassa annettu ratkaisu sille päivälle, jona se on asianosaisten saatavissa.

7 luku

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

4 §

Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeuden ratkaisuun 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyssä riita- ja hakemusasiassa, 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettussa riita-asiaassa sekä markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Ehdotus

taan kuuluviksi säädetyissä riita- ja hakemusasioissa, mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitetuissa riita-asioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisu julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan markkinaoikeuden kansliassa. Julistettu ratkaisu päivätään julistamispäivälle ja kansliassa annettu ratkaisu sille päivälle, jona se on asianosaisten saatavissa.

7 luku

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

4 §

Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeuden ratkaisuun 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1—10, 13 ja 15 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädetyssä riita- ja hakemusasiassa, 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettussa riita-asiaassa sekä markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 39 §, sellaisena kuin se on laissa 592/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

*Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen
eräille viranomaisille*

*Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen
eräille viranomaisille*

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa mainitun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja Finanssivalvonnalle, Energiamarkkinavirastolle ja Viestintävirastolle, jos se on näiden tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja Finanssivalvonnalle, Energiamarkkinavirastolle, Viestintävirastolle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle, jos se on näiden tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

4.

Laki**Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain (578/2013) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1144/2015, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Tehtävät**Tehtävät*

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (487/2015) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista, toiminimeä ja tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettua tilintarkastusvalvontaa koskevat asiat sekä tarjoaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja.

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (487/2015) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, *tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa (/)* tarkoitettua valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista, toiminimeä ja tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettua tilintarkastusvalvontaa koskevat asiat sekä tarjoaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .